

AA

POSLEDNÍ MOUDROST
čili Nauka o kosmickém duchovnu

11-C-27

Poslední moudrost

čili Nauka o kosmickém duchovnu

VEŠKERÁ PRÁVA VYHRAZENA

PROF. JOS. VELENOVSKÝ

PRAHA 1935

NÁKLADEM LUDVÍKA SOUČKA V PRAZE II., RIEGROVO NÁBŘEŽÍ 6

PŘEDMLUVA

Kniha tato obsahuje souhrn všech mých vědeckých studií, jež jsem rozváděl v »Přírodní filosofii« a jiných svých spisech. Aby kniha nenabyla velkého objemu a aby celek neztrácel přehledu, vynechával jsem podrobné rozборы a vybíral toliko věci nejdůležitější. Proto radím čtenáři, aby dříve přečetl »Přír. filos.« a »Obrázky«. V knize této pokusil jsem se, snad poprvé, utvořiti synthesu z astronomie, biologie, antické filosofie a psychologie (incl. metapsychismu) na základě zjištěných fakt cestou vědeckou a z této syntesity zbudovati názor o životě, kosmu a přírodě v nás i kolem nás.

Má býti objasněn poměr a význam lidí, zvířat a rostlin a jejich vztahy k slunci a planetám, hvězdám a celému kosmu. O tom psali přechetní myslitelé, každý podle svého vzdělání, zásoby vědomostí a zkušeností. Závěry jejich bývají proto také velmi různé, ano i protichůdné. Já stařec, jenž celý život strávil v přírodě studiem života zvířat i rostlin, jenž přečetl spoustu staré i nové literatury, pokusil jsem se také sestaviti celkový názor o přírodě, životě a kosmu a čím hlouběji jsem vnikal v tato velká tajemství, tím více jsem poznával, že podkladem a pojátkem všeho jest duchovní svět v malém i velkém. Duchovno hýbe mikroskopickými buňkami v rostlinách a zvířatech, ale i v gigantických systémech sluncí v prostoru kosmickém. Hmota naplňuje prostor do nekonečna, ale stejně s ní rozložen jest v prostoru princip duchovní.

Náš system liší se ode všech filosofii starověku i novověku tím, že spočívá vesměs na nálezech přírodovědy, kdežto čistí filosofové operují toliko s abstraktními pojmy, nestarajíce se o fakta vědec-

Koupi od	
Darem od	M. Bartoň
v	... za Kčs
Inv. čis:	36.490

ÚSTŘEDNÍ KNIHOVNA
PRÁVNICKÉ FAKULTY U
STARÝ FOND
Č. inv.: 0672

ká. Mnohé myšlenky filosofů, hlavně řeckých, připadají mně jako mlhavé tušení toho, co později pozitivní vědy jasně dokázaly. Přírodovědci novější nestarají se na mnoze o synthesu svých věd, utápějící se v malicherných detailech. Mou snahou bylo složit všechny nálezy věd v jednu budovu čili zfilosofovati přírodovědu. Tak čistí filosofové nepracují a proto mou filosofii ani jako filosofii uznati nechtí. Náš názor na př., že v celém kosmu rozloženy jsou ideje organických bytostí, jež na všech planetách v stejné podobě se realizují, jest podepřen množstvím stejně se opakujících tvarů na rostlinách i zvířatech.

Náš system, založený na trialismu (hmota, duch, ether) se ovšem podstatně liší od moderních systemů filosofických (pantheismus, monismus), jež vědy sklánějí se k představě, že žádné duchovno ani v organismech ani v kosmu neexistuje. Školní psychologie (bez duše!) a na mnoze i lékařská věda neuznávají ducha ani v živém těle ani po smrti existujícího. Ale nálezy metapsychologů nejslavnějších jmen stále více a více přicházejí k uznání ducha (duše) v každém živočichu i rostlině. Existenci ducha nedokazují tedy toliko theologové, nýbrž mnohem lépe přírodovědci.

Z výkladů, které podal jsem v »Přír. filos.«, jsem nejen nic neodvolal, nýbrž tyto znovu potvrdil a novými doklady doplnil. Ti, kdož nejsou obeznámeni s metapsychickou, dnes již obrovskou literaturou, nemohou vůbec knihy mé kritisovati. Tak i byl prof. Vorovka, jenž, jakž jsem z osobních styků poznal, četl toliko Dessoira a v biologii byl naprostým nevědomcem. A přece kritisoval a psal. Utrhačným, osobním útočníkům, z nichž mnozí byli za Rakouska horlivými rakušáky, po převratu milkovali se s realisty a naposled nasadili si škrabošku nacionální, ani odpovídati nebudu. Jak spravedlivým tiskem jsou i noviny pravicové, uvádím »Nár. Pol.« a »Nár. L.«, které i můj spis »Liter. studie« ignorovaly, ačkoliv je tam tolik sneseno látky pro poučení čes. národa, že by páni pisatelé oněch listů knihy dobře mohli používat. Ale mně »Nár. Pol.« nechtěla uveřejniti ani nekrolog za prof. Vandasa a řed. Polívku, kdežto jiní botanikové piší si v tomto časopise denně celé články o svých vědeckých a vlasteneckých zásluhách. Stejně jest to v »Nár. L.«. Jsou tedy mé spisy umlčovány z prava i leva a výsledek jest ten, že národ o mé činnosti vědecké a národní ničeho neví. Z té příčiny vyjde toto dílo také v jazyku světovém, aby nové ideje a nová studia, která nejsou ani z Lotsyho, ani z jiných

autorů opsána, sdělena byla těm poctivým pracovníkům, kteří pravdu hledají.

Mnozí čtenáři mé knihy jistě mně vytknou, že v knize není reagováno na přítomné poměry v našem českosl. státě. Je to ovšem citelný nedostatek knihy, ale kdybych poměry ty podrobil spravedlivé kritice, propadla by kniha konfiskaci. Volil jsem tedy menší zlo a mluvil všude o kultuře a sociálních poměrech evropských států, nedotýkaje se naší vlasti. To platí vlastně jen o díle III., kde probírána byla směrnice, jakou se duševní vývoj veškerého lidstva na zemi ubírá. Terror politický dosáhl u nás už takového stupně, že ani staří, zkušení vědci nevědí, co se smí a nesmí říci, čímž volná diskusse vědecká stává se nemožnou a národ ztrácí své nejcennější učitele a rádce. Ale nic netrvá věčně, tlak budí protitlak a vyrovnaní nikdo nezabrání.

Prof. J. Velenovský.

V Mnichovicích, dne 22. dubna 1935.

I. DÍL. PSYCHISMUS

Srovnáváme-li bezpečně zjištěná fakta metapsychická, mnohé zjevy v životě zvířat a rostlin, samu fyziologii těla lidského, duševní úkony v normálním stavu (myšlení, spánek, paměť), podivný vývoj lidské kultury a stavbu sluneční soustavy a celé mléčné dráhy, přicházíme k názoru, že jsme my lidé článkem velikého dění, jehož ten svět, který denně vidíme a smysly tělesnými poznáváme, jest jen nepatrnou částí. Školní věda stará se jen o tento malý zlomek života kolem nás a houževnatě se brání sáhnouti trochu dále. Ovšem, dnes ještě ani přibližně kosmickou biologii nepochopíme, náš názor o životě tohoto velkého rámce bude neúplný, ale přec jen v srovnání s tím, co se v školní vědě podává, bude velmi rozdílný.

Kdybychom chtěli všechny věci sem spadající rozebíratí a objasňovati, nestačilo by na to ani dílo několikasvazkové, ale tento náčrtek budiž poučením mnohým a pobídkou jiným, aby v tomto směru dále pokračovali. Většina lidí zajisté ani k naší knize nesáhne a opět většina těch, kteří ji přečtou, jen se usměje a odbude poznámkou o blouznění. To nás ale zmýlití nesmí, neboť víme, jak nové učení, není-li rázu technického, vždycky ztěžka a pomalu lidstvo přijímalo. Průkopníci nových názorů světových byli skoro vesměs mučedníky.

Velikých bojů v posledních 50 letech prodělaly studie metapsychické a s posměchem odbýván tak zvaný »spiritismus«. Dnes však se tímto oborem vědění zabývá tolik vážných učenců, že naopak posměvači a útočníci sami ocitají se ve světle ubohém jako nevě-

domci a zaostanci.*) Ukazuje se, že právě metapsychismus otvírá nám vyhlídku do světa kosmického nejvíce. Bohužel, badatelé metapsychičtí omezují svou činnost jen na dokazování existence zjevů metapsychických, aniž by dokázaných fakt užili k srovnání se zjevy biologickými. Třeba se všimnouti, že se posud tímto studiem nezabýval žádný školený přírodopisec. Mezi metapsychickými badateli byli posud astronomové, inženýři, filosofové, lékaři, chemikové, fysikové anebo i laikové. Denně čteme v pojednáních těchto badatelů, že existence duše po smrti posud vědecky není dokázána, ano že ani dokázána býti nemůže. Máme však na tisíce všemožných způsobů dokázaných identit projevivších se duchů, že bych rád věděl, jak si oni skeptikové »vědecké« dokazování vlastně představují. U nich je patrně vědeckým všechno to, co dochází k pochybování o existenci duchovní po smrti. Tito metapsychičtí skeptikové nečtou ani literaturu o pozorování života posmrtného, odmítajíce ji předem jako pro přísného vědce nedůstojnou.

V táboře »vědeckých« metapsychologů nastala však v poslední době jakási stagnace, »vědečtí« profesori octli se v slepé uličce a nemohou dále. Mnozí toho studia zanechali. Svými mašinkami, dráty, měrami a experimenty dokázali sice existenci mediálních a hypnotických fenomenů, ale nemohou dále, neboť žádný »vědecký« prostředek neposkytuje vysvětlení. O duchách nesmí se mezi přísnými vědci mluvit. To patří jen hloupým spiritům.

Oliver trefně řekl: »Stálé hromadění týchž okultních fakt, mezi nimiž jsou často jen nepatrné obměny, připadá mně tak málo vědeckým, účelným a vědeckým, jako kdyby někdo chtěl prozkoumat veškeré vody oceánu, aby dokázal, že mořská voda je slaná.«

Prostudoval jsem spoustu literatury a lámal si hlavu na všechny strany, ale nemohu si pomoci, nechci-li také utéci, musím určitě jen předpokládati kosmicko-duchovní říši, v níž i naše organická příroda i s lidmi jest zařaděna a jež jedině může nás vésti k pochopení »nemožných zázraků« okultních. Nemohoucnost vědců jmenovaných je právě důkazem, že jejich metoda badání je nesprávná a že studium toto třeba začít na jiném základu. Proto jsem v tomto díle celou věc obrátil a za základ postavil theorii o kosmické du-

*) Polemisovati s odpůrci toho druhu je zbytečným mařením času. Již r. 1897 jim přiléhavě odpověděl L. B. H e l l e n b a c h ve spise »Geburt und Tod« (Leipz.).

chovní organizaci. A tu mně skvěle vplynula souvislost metapsychických fenomenů s fakty biologickými a astronomickými.

Náš posavadní názor o kosmu a přírodě je úzký, temný, nesprávný. Zdánlivě úžasné moderní vynálezy (radio, letadla, telefon, fonograf a p.) jsou vůči dějům psychickým nepatrnou hračkou, jež názor kosmický nezdokonaluje.

Ze svého studia jsem shledal, že metapsychismus úzce souvisí s organickou evolucí, které Darwin vůbec nepochopil. Veškerá živá příroda je metapsychismem proniklá a vede nás dále do nedozírné organizace kosmické. Tak rozevívá se před námi ohromný, úžasný obraz duchovna, v němž konečně spatřujeme začátky víry náboženské!

Ano, tvrzení, že ani animisté ani spiritisté nejsou s to nesmrtelnost duše dokázat (B. Oliver), jest také pochybné, poněvadž přihlíží jen a toliko k faktům metapsychickým a nesrovnává je s fakty biologickými v celé organ. přírodě. Srovnávání (!) všech těchto zjevů mluví ale zřetelně pro názor spiritický a nikoli pro názor animistický. To přece z příkladů v našem díle jasně vyplývá.

Co denně vidíme, zevšední nám tak, že se o význam toho ani nestaráme, třeba by to byly velké divy a zázraky. Co však je vzácné a neobvyklé, budí pozornost, někdy dokonce sensaci neb i pochybnost. Do toho druhu patří všechny zjevy psychické a biologické, jimiž jest náš život protkán. Hledíme-li v létě na nádherné květy rostlin, pozorujeme-li maličká semena máku, z nichž za 2 měsíce vyroste přes metr statná rostlina, rozvinující krásné květy, pozorujeme-li hbité ptáky v zahradě, jak uměle si staví hnízda a jak líbezně prozpěvují, jak mravenci pilně v lese na svých stavbách pracují, jak včely v úle hospodaří, musíme doznati, že to jsou divy, jichž významu dobře nerozumíme. A co zázraků spatřujeme v životě lidí: myšlení, paměť, láska, hudba, malby, stavby, úžasné vynálezy. Samo písmo je divem, jímž své myšlenky zvětňujeme pro potomstvo. Žádné zvíře nemá písma, i když se o první začátky řeči pokouší. Kdo psátí a čísti umí, myslí, že jest to maličkost, každému lehce dosažitelná, ale vizme, jak těžce se učí písmu dospělý člověk. Karel Veliký byl znamenitý státník, jenž vládl skoro celé Evropě, ale přes všechno namáhání a vroucí přání se psátí nena- učil.

Sama láska pohlavní je nezbadatelným tajemstvím. Ten člověk, jenž řeší nejtěžší úlohy mathematické a problémy složení hmoty

a nedozírného kosmu, podléhá též touze spojití se s ženou a přivoditi kopulaci malinkých dvou buníček jako chroust, žába, myš a květina. Proč poslouchá zákona zachování svého plemene. Proč okouzluje muže vnady mladé ženy? Proč žena uznává výbojnost, sílu a nadřadenost mužovu? Jak je to možno, že v mikroskopickém spermatozoidu obsažen jest celý budoucí vývoj zrozeného syna? Proč neexistují nadlidé, kterých se ony zvířecí pudy nedotknou a kteří jen jako andělé naplnění jsou toliko myšlenkami božskými a kosmickými? Tu viděti, že člověk je zvíře jako všechna jiná zvířata, ale sídlí v něm princip božský, který nabude úplné volnosti jen úmrtím těla zvířecího.

Rovněž řeč kulturních národů je zázrakem, vyjadřujícím ducha národa i jednotlivce. Díla spisovatelů a básníků jsou divy, ničím nenapodobitelné, jsou to živoucí pomníky velkých duchů, mluvících k lidem celých staletí. Srovnajme, jak žijí milionová stáda zvířete v stepích afrických a miliony lidí v Evropě. Tělem se od sebe skoro neliší, ale výkony jejich nedaří se vůbec srovnávat. A co činí tento úžasný rozdíl dvou živočichů? Duch, duše je to, jež sídlí sice také v těle slonů, lvů, žiraf a opic, ale v těle lidském povznesla se k stavu a slávě nebeské. Duch vede kulturu lidskou a řídí dějiny národů, nikoliv zákony Darwinové teorie. Principy této nauky hodí se pro výklad života zvířat, ale nikoli pro pochopení života národů. V lidstvu musíme sledovati zákony evoluce duchovní, nikoliv tělesné.

A jako se musíme postavit na základnu psychickou, abychom pochopili lidskou kulturu, tak jen psychické studium dovede nás k pochopení organického života zde na zemi a stavby všehomíra v nekonečném prostoru nad námi.

Tak, jak nám církve představují duši lidí žijících neb zemřelých, nedošli bychom v našich úvahách daleko. Správný názor nalézáme spíše v starých naukách Indů, Peršanů, Hellenů, Egypťanů, Babylonanů, jemuž blíží se moderní nauky duchovní. Staré učení hermetické má svou ozvěnu v kabbale a přijímá se všeobecně od nynějších theosofů. Egypťská označení jsou: chat (hmotné tělo), auch (organická energie), ka (astrální tělo), hati (zvířecí duše), bai (rozum), cheyby (duše), ku (duch).

Platon a téměř všichni řeční filosofové rozeznávají ducha (*νοῦς*), duši (*ψυχή*) a tělo (*σῶμα*), což v podstatě nalézáme také u sv. Pavla.

Marcus Aurelius praví (l. c. 177): To, z čeho se skládáš, je trojí: tělo, živočišná duše a rozum.

Spirité učí, že duch oděn jest po smrti těla ještě plynným tělem astrálním, kterého se zbavuje druhým úmrtím. Teprve duch očistěný je prost všeho hmotného a snad i vzpomínek a vztahů k životu pozemskému.

Těžko je nám definovati duši zvířat a rostlin, od neovitalistů zvanou »psyche«. Zdá se nám, že od rostlin a protistů počínaje vyvinuje se princip psychický stupňovitě a že i duše lidí jest jen posledním stupněm psychy organické vůbec. Duše pak lidská po smrti prodělává veliké změny, jak ještě dále budeme vykládati.

*

Jedno jest jisté, že duševní vědomí po smrti se velice změní. Individualita odtěleného ducha jest jiná než vtěleného.* Již zmizení tlaku tělesného působí jako milé uvolnění. Jen úplně zdravý člověk necítí svého těla, ale přece po práci tělesné neb duševní cítí i zdravý únavu a touží po odpočinku nebo spánku. To není u duchů, kteří chorob necítí. Když v spánku tělo odpočívá, je duch stejně činný. Zdali odtělený duch někdy odpočívá, nevíme, ale zdá se pravdě podobno.

Rovněž život odtěleného ducha je docela jiný než byl za živa. Víme určitě, že duchové čtou myšlenky druhých duchů a hovoří spolu jen v myšlenkách. Není jim tedy třeba znalosti určitého jazyka, což jest pro ně velkou výhodou. Když duch s námi mluví pomocí media, přenáší na medium myšlenky, jež medium překládá do našeho jazyka. Jen velmi silná media dovedou tlumočiti myšlenku ducha v jazyku, který samo nezná a který mu duch inspiroje. S počátku je to duchu podivné, než si navykne mluvit bez jazyka, kterého za živa užíval.

Všechny projevy duchů souhlasně tvrdí, že duchové hned po smrti různě dlouhou dobu jsou zmateni, nemohouce rozeznati, co

*) Hellenbach praví vším právem, že »Geburt und Tod sind ein Wechsel der Anschauungsform«, ale změna tato jest příliš veliká a u jednotlivců podle stupně intelektuálního a mravního pokroku rozdílná.

se s nimi děje. Mnozí myslí, že prožívají sen a všechno vidí matně a mají-li se v seanci projevit, činí to s velkými obtížemi. Zpravidla nemohou si na obyčejné věci vzpomenouti. Teprve zvolna a s pomocí starších duchů pochopí svou situaci a jako děti počnou užívatí svých nových schopností.

Duch nechodí, neužívá nohou, neboť jen svou vůlí se vznáší a pohybuje tam, kam si přeje. To dělají i nedokonale zmaterialisovaní fantomi v seancích. Totéž známe ze snů. Hmotné předměty vidí duch jako mlhovité obrazy, neb jim úplně tyto mizí. Duch může zdí neb dveřmi projít do pokoje. Za to obraz jiných duchů vidí ostře, někdy jako zářící světlo. Všichni duchové tvrdí, že nás lidé vidí jen jako duchy, poněvadž hmotné tělo nevidí. Vidí jen naši duši. Teplo, elektřina, světlo na ducha nemají vlivu, má-li se však materialisovati, podléhá těmto vlivům nesmírně. Den a noc jsou jim stejné.

Nevíme dobře, co si odtělený duch odnáší v paměti. Tu se zdá, že jsou různé stupně stavu duchovního, čemuž i výroky samých duchů, jakož i indické nauky nasvědčují. A to se zdá býti příčinou tvoření duchovních sfér. Obyčejní duchové, kteří lpěli na věcech pozemských a nikdy se nedovedli vznésti nad nimi (odzemštiti se), žijí dále na zemi mezi lidmi a účastňují se vši jejich činnosti. To jsou vesměs také oni duchové, již se nám projevují v seancích. Jsou mnozí jasnovidci, kteří v normálním, bdělém stavu (nikoli ve spánku) vidí i ve dne duchy a vypravují, že všude na ulicích, v kostele, divadle, v společnostech se objevují a jednání lidí se účastňují. Velmi často chodí některý duch ve společnosti určitého člověka. Mnozí jsou připoutáni na některé místo trvale. Jen duchové, kteří dovedli se vznésti do světa ideového, kteří mravně čistí zhrdali vším, co působí lidem starosti a radosti, kteří hledali toliko podstatu vši přírody a života a pátrali po původu kosmu, odletí do vyšších sfér, přestanou se zajímatí o věci zemské a vyhledávají sobě rovné, tvoříce »nebe« duchů dokonalých.

To je asi také příčinou, proč se nám neprojevují a nás nepoučují duchové učenců a badatelů metapsychických. Odejdu nebo jsou odvedeni do dalekých sfér a za krátkou dobu zapomenou na své poslední vtělení. Tito duchové nabývají asi také vědomí předešlého vtělení, takže i řada vtělení jsou pro ně malými episodami v kosmickém duchovnu, prostírajícím se do velikých dálav časových. Musí přece býti každému nápadným, proč nám na př. dr. May,

Schrenck Notzing, Geley, Hare, Aksakov, Wallace, Myers, Flammarion, Zöllner, Friese, Lombroso, Hellenbach, Crookes, Du Prel, Steade, Perty, Doyle, Rochas a jiní, kteří celý život věnovali duševnímu badání, po smrti co duchové pomocí medií nepoví, jak život posmrtný vypadá.*) Zprávy podobné jsou tak skromné a ubohé, že by mnohý počal pochybovati o duchovní existenci po smrti. Čili my o životě posmrtném nemáme posud žádných souvislých zpráv. Soudíme o něm toliko ze zlomkovitých projevů všedních duchů v různých kroužcích.

V Tibetě mají lamové celé nauky o jednání duše po smrti (Neelová l. c.), v podstatě se ale tyto nauky shodují s tím, čemu evropští okkultisté a spiritisté učí, což je zajisté pozoruhodné. Duch odtělený je nějaký čas zmaten, než se pozná co duch. Pak bloudí a vidí to, co si ve své víře o životě posmrtném představoval. Intellektuálně nepokročili a po životě tělesném toužící brzo se vtělují. Jen duševně osvícení odpoutávají se od země a vejdou do sféry blažených. Nejvíce zmateni jsou skeptikové, nevěřící v život posmrtný, považující svůj stav za sen.

Snad nejčennější zprávy duchové nalézáme ve spisech H a r e h o a F r i e s e h o. Nejznamenitější studie toho druhu byly konány s mediem P i p e r o v o u (Hodgson, Hyslop, Jammes), jež plní tisíce stran protokolů proceedingů anglické společnosti psychické. Členové této komise pak zemřeli, ale po smrti se projevovali a s žijícími co duchové pracovali. Ale i tyto zprávy jsou často konfusní, až naposled docela se ztrácejí. Z toho všeho vyplývá, že i školení duchové jen s velkými obtížemi mohou se vyjadřovati a s živými obcovati. Ale úpornými dalšími pracemi přece se jednou plodných výsledků doděláme.

A g r i p p a a před ním a po něm různí filosofové vykládají o osudech duší po smrti, ale nikde od nich neslyšíme, odkud tyto zprávy čerpali, takže látky této k přesným závěrům nelze užítí. Zajisté že i v těchto fantasiích mohou býti dobrá zrnka.

Ještě jiná příčina může býti v těchto neúspěších. Nejhlavnějším zákonem v životě duchovním jest sympathická příbuznost. Jen du-

*) V poslední době zjevil se v Anglii duch Doylův a identitu svou skvěle prokázal svým rukopisem a fotografií, ale nějakých zpráv o svém novém životě nepodal. Také pojednání ducha Flammarionova mediijní dívece v Paříži r. 1933 nás o ničem novém nepoučuje. Také pomocí Mirabelliho napsal Flam. o planetách bezcenné zprávy.

chové stejně mravnosti a stejně dokonalosti mohou se spojit. Poněvadž ale media a často i přítomní jsou v tom ohledu velice vzdáleni od oněch badatelů, nemůže se na př. Lombroso projevit pomocí media, nevzdělané a často mravně zaostalé ženy. Hare význačně praví: »Duchové mohou se přiblížit jen k mediu, jež svou aurou náleží téže sféře, jako on sám.« Tito dokonalí duchové projevují se jinak: inspirují stejným duchem osazené badatele, kteří nutkání vnuknuté myšlenky lidem sdělují. Proto jsou nauky geniů tím nejcennějším, co lidstvo má. Ale lidé na mnoze tyto drahokamy od spousty literárního braku nedovedou rozeznati. Zvláště v době nové, kdy sportem, lží a mravní zchátralostí i lidé inteligentní jsou porušení a kdy i na vysokých školách mění se věda v osobní spekulaci.

Dokonalé medium, jehož pomocí mohli bychom získati důležitých zpráv o biologických, astronomických a metapsychických záhadách, si představují jako vyspělého muže, s úplným rozhledem v jmenovaných naukách, hloubavého ducha a mravně čistého, jenž by v transu slovem nebo písmem podával zprávy o životě posmrtném a věcech nadsmyslných. Tím ale přicházíme právě k slavným geniům a prorokům, inspirovaným se zevnějška.

Všeobecně možno říci, že všichni lidé duševně a mravně pokročilí, zvláště ale geniové, jsou v stálém styku s říší duchovní a mnozí z nich vroucně touží po úplném spojení s ní po odpoutání tělesném. Tuto touhu, povznášející nad pozemskem, vyznívající v nadšené poesii, v dílech uměleckých, v projevech věrozvěstců a proroků, ve spisech učenců, zbavujících zemských trampot a vlivu podlosti lidské zná však jen malý počet jedinců z tisícových všedních davů.

Že inspirace z říše duchovní jsou možny, i když o nich inspirovaný něčeho neví, vidíme na zjevech hypnotických. Rozkazy, dané pohřížené osobě v hypnotickém spánku hypnotisovaný v stavu bdělém koná klidně tak, jako by je sám ze svého popudu chtěl a nebude ani věřiti, že mu byly vnuknuty. Vnuknutí se zevnějška stává se často v chvílích nebezpečí, kdy třeba rychle jednati.

Máme tedy dokázati, že inspirující duchové existují a mají dobrou vůli o nás se starati. Křesťanské náboženství věří, že tak činí andělé a různí svatí, což od strážných duchů spiritů mnoho se neliší.

Celý náš život na všech stranách je proniknut duchovnem a byl by vlastně nemožným bez této souvislosti. Duch prožívající perio-

du v hmotném prostředí je v stavu výminečném, je na výpravě do cizích zemí, odkudž přináší si zkušenosti o kosmu. Lidé všech věků onu souvislost s duchovnem cítili a v nejširším pojetí ve formě náboženské projevovali. Králové israelští hovořili s Hospodinem, Druidové byli v stálém styku s bohy, Řekové ptali se v Delfách Pythie na mínění bohů, Slované každý čin počínali vzýváním Boha a své dědky v posvátné úctě chovali v domácnostech, Číňané a Japonci žijí trvale v obcování s duchy svých předků. Jakákoliv mytologie je poeticky znázorněné obcování lidí s duchovnem. V Africe u mnohých kmenů uléhají ženy na noc na hrobky svých příbuzných a prosí tyto, aby jim podali zprávy o vzdálených mužích nebo radu, jak co mají podniknouti.

Z á k o n p s y c h i c k é s y m p a t h i e je ten největší v říši duchovní a vykládá podstatu života lidí i všech bytostí organických. Vyvrcholení tohoto zákona sluje l á s k o u, již tak velebí proroci všech věků a jež je základem života pozemského i nebeského.

Již v společnosti lidské vyhledávají se lidé stejně smýšlející, stejné povahy a stejné mravnosti. V manželství je to podmínkou spolužití a harmonie rodinné. Je-li náklonnost mezi milenci založena jen na touze pohlavní, nemůže mítí trvání, neboť po nasycení dostaví se odpor a rozchod. Láska mezi milenci a manžely musí spočívat na duševní příbuznosti. Mnozí dobří lidé nesnesou společností osob lhavých, arogantních, drzých, falešných a sobeckých a tito přirozeným pudem bijí všude do poctivečů. Soužití dobrých a zlých na zemi mění ráj pozemský v horoucí peklo. A není možno tomuto zlu zabrániti.

V říši duchovní jest tomu ale jinak. Duchové na první setkání poznávají mravní i intelektuální podstatu druhého ducha a cítí ihned vzájemnou přitažlivost nebo odpor. Poněvadž neznají potřeb existenčních, nepotřebují také pomoci jiných a jsouce naprosto svobodni, ničím nevázáni, přechájejí od zlých a spojují se v přátelství dobrých a tvoří tak stát blažených, kam žádný bídník nemá přístupu. Takových států čili sfér jest veliký počet dle vzdělání, činnosti, mravnosti, osvícenosti atd. »Nebešťané« mají jedinou touhu získati si styky s ještě vyššími duchy, od nichž mohou býti poučováni a státi se kandidáty ještě větší blaženosti. Jiní sestupují do nižších sfér a sami učí a povzbuzují duchy zaostalé. Duchové, kteří žili na zemi jako sobci a oddáni byli neřestem, ostanou na zemi a rvou se s duchy ostatními jako za vtělení. Ano, boje tyto

jsou tím hroznější, poněvadž tu není žádného vládního zřízení. Přílnou obyčejně k osobám stejného druhu a tyto pobádají k špatnostem. Člověk zlý trpí vždycky společnostmi duchů zlých. Někdy jeví se tento vliv jako posedlost.*) Duchové šlechtní přílnou k dobrému člověku a pomáhají mu radou a těší jej v chvílích soužení. Obyčejně jest to duch stejného povolání: učenec provází učence, řemeslník řemeslníka, hudebník hudebníka, kněz kněze atd. Často bývá to duch čisté ženy, jenž trvale přílne k dobrému, ale nešťastnému muži, jemuž slouží jako strážný anděl. Po smrti slaví pak oba blažené spojené na věky. Vroucí modlitbou přivolávají se vždycky dobří duchové, jejichž vliv pak lidé přičítají milosti Boží. To je zajisté prakticky dobrý význam modlitby mimo blahodárný vliv autosuggesce. Bývá to dobrodiním pro trpícího člověka, když sám sebe klame planou nadějí. Ale oduševněný a vlivu duchů přístupný cítí vždycky v dobách zoufalství a neštěstí utišující hlas přátel duchovních. Nejlépe působí připomenutí, že všechny útrapy a příkoří se smrtí vyrovnávají a útočníci karmického účtování neujdou.

Že je splývání dvou duchů možné, při čemž duch dokonalejší může duchu méně osvětlenému raditi neb jej varovati, jasně vyplývá ze zajímavých pokusů dr. O s t y h o s mediem Forthunym. Ano, srovnáme-li i jiná varovná sdělení, jež v literatuře v hojnosti nalézáme, musíme souditi, že zcela určitě život lidí je v stálém styku s říší duchů, myšlení a jednání lidí ovlivňujících. Vědomí tohoto vzájemného duchovního života trpící v tomto životě naplňuje útechou, zlé pak varuje a svádí na cestu poctivosti. Kdo však neobráť, ten štván bude furiemi v stavu tělesném i duchovním.

Lidé mající malé potřeby a neznající ctižádosti jsou nejvíce svobodní, poněvadž jiných nepotřebují a mohou se zlým snadno vyhnouti. Tato svoboda v duchovních sférách jest ještě úplnější. Zde není ani vladařů, ani policie, ani berních vydríždů, ani vojska, ani ústavů a spolků, ani jubileí a sjezdů, ani lživých novin. Jak tu duchové žijí, kde se zdržují, co dělají, jak čas počítají, o tom všem ničeho nevíme. Je také možno — a Perty to zdůrazňuje —, že nám o těchto poměrech ani pochopitelného výkladu duchové dáti nemo-

*) Sem náleží mythos o Faustovi a Mefistofelesovi, který Goethe tak krásně dramaticky zhánil. Zlý člověk, toužící po moci a slávě upíše svou duši ďáblu, za pomoci, kterou mu poskytne při dobývání svého cíle. Nemíníme bráti tuto magickou ideu doslovně, ale že lidé ďábelské povahy sprovázeni bývají stále štěstím, ví každý ze zkušenosti. Viz krásné pojednání v Zentralbl. f. OK. 1929, str. 456.

hou, poněvadž se to našimi pojmy vyjádřiti nedá. Jak si na př. máme představití život, v němž minulost i budoucnost splývají v jednom obraze!

Nevíme také, jak duchové pojímají prostor nebo vzdálenost. Mohou sice rychle přeletovati veliké vzdálenosti, což již na vyloučených dvojnicích bylo pozorováno, ale není to rychlost blesková a není to také všudepřítomnost. Mohou ale na velikou vzdálenost viděti a také vlivem svým působiti, což už na jasnovidcích a magnetisérech vidáme.

Nevíme rovněž, jaké okrsky v kosmickém prostoru zaujímají. Jen tolik jest nápadné, že posud žádný duch nám ničeho o planetách neřekl a tím méně o jiných slunečných systémech. To, co někdy o podobných sděleních čteme nebo na medijských obrazech vidíme, je holý nesmysl. Přece však můžeme předpokládati možnost takového zprávy o životě mimozemském.**)

Theosofové, jak známo, učí, že se člověk skládá ze 7 částí, z nichž první tři jsou hmotné, ostatní duchovní.***) Smrtí oddělí se první dvě hmotné části, ale duch obalen jest ještě fluidickým, astrálním tělem, jež jest kopii těla hmotného. Duchové žijící na zemi mají trvale toto astrální tělo a mohou býti spatřeni jasnovidcem neb zachyceni býti na desce fotografické. Vyšší duchové tělo astrální odložili.

Zdá se, že poslední tři stupně představují ducha jen jako soubor objektivního vědění, čisté lásky k duchům jiným a organické přírodě vůbec. Vyplývá to ze samé podstaty věci. Má-li vyšší duch vědomí ze všech vtělení, měl by nezměrný chaos duševní, kdyby si všechno pamatoval. Musí tudíž svou bytnost skládati jen z poznatků k hmotě nepřipoutaných, jen z čistých ideí a naprosté mravnosti. Jak se potom tyto duchové od sebe liší individualně, nedovedeme si představití. Náboženství vedantské odpovídá: konečně splyne s Bohem. Budha však praví: rozplyne se v nicotě. Poněvadž

*) Také někteří jasnovidci (Swedenborg, Leadbeater) popisují život na Marsu a jiných planetách, jenž ale má zřejmé známky zprávy, které v současné době o planetách astronomové jako domněnky vyslovili. Leadb. na př. mluví o telefonu, což ovšem u Swedenborga nenalézáme. To všechno má stejnou cenu jako vidění atomů An. Besantové.

**) Toto sedmeré složení člověka přijímali kněží egyptští (viz úvod), novoplatonikové, kabbalisté, Agrippa, Paracelsus, Helmont.

si onoho Boha ani »nicotu« nemůžeme představití, nepochopíme to ani ono.

Vycházíme-li ze zásady kosmické, že všude v přírodě i kosmu, kde vládne duch, zvítězí to nejlepší a vývoj k dokonalosti nejvíce podporující, nelze myslít, že by duchové blažení v nejvyšších sférách trápili se vzpomínkami na různé darebáky, kteří jim na zemi život otravovali.

Jak už dříve praveno, Plotinos, bible a sv. Pavel přijímají duši složenou ze 3 částí: božské, moudré a sensitivní. Tato poslední sluje také zvířecí, poněvadž řídí toliko funkce tělesné a poněvadž jí jedinou mají zvířata. Tato trojice jest i pro přírodovědce takřka samozřejmou, má-li pochopiti, co jest to instinkt, inteligence a lidská kultura.

Že se život posmrtný musí velice lišiti od života vtělenců, plyne také z činnosti duševní ve snu. Cicero již správně napsal, že spánek se velmi podobá smrti. Sny nejsou toliko spojováním vjemů ze stavu bdělého bez řízení rozumové instance. Figury ve snu jednající nemusí býti vždycky jen výtvozem fantasmie spícího, nýbrž mohou to býti i skuteční duchové, jak v mnoha případech bylo zjištěno. Duch spícího žije již částečně životem duchů odtělených a může s duchy odtělenými obcovati. Ovšem snů je mnoho druhů a obyčejně ty, které si po probuzení do bdělého vědomí odnášíme, jsou skutečně jen pletivem vzpomínek z bdělého stavu. Samostatná činnost ducha jeví se jen v hlubokém, lethargickém spánku. Po probuzení o snech toho druhu nikdy ničeho nevíme. Jen někdy při náhlém a násilném probuzení zachytíme hlavní věci z takového snu. Mnozí v lethargickém spánku píší nebo mluví, z čehož přítomní mohou posouditi činnost ducha spícího. Ano, duch spícího může i z těla vystoupiti jako dvojník.

Soudím proto, že bedlivé studium spánků a snů různých lidí mohlo by také mnoho přispěti k poznání života záhrobního.

Všechna náboženství obsahují víru v život posmrtný, ale žádné z nich nepovídá nám mnoho o životě duchů neb duší. Tak jest i v křesťanství, jež mluví toliko o třech sférách (nebe, očistec, peklo) a o věčné blaženosti či království božím. V novější době diskutováno také o tom, co vlastně znamenají různí bozi, nymfy, dryady, rusalky, fauni a p. v starých mythech. Obyčejně se říká, že jsou to z básněné personifikace zjevů přírodních. Ale je podivné, že na př. je známa řada visí (i hromadných), kde zjevuje se Maria, matka

Páně (zjevování se v jeskyni Mantara v Sydonu v Syrii). Sem spadá také (r. 1852) vidění (svaté) Bernardetty v jeskyni Lourské, kdež dějí se dodnes zázračná uzdravování, jichž podstatu věda svou methodou posud nevysvětlila. Tak zjevovali se druhdy také Panus, Diana, nymfy, Venus, Apollo, Isis, Ištara atd. Vise tyto mají jiný podklad než pouhé hallucinace. Snad do téže kategorie lze zařaditi i d'ábly ze středověkých sabbatů. Někteří se domnívají, že to jsou materialisace duchových bytostí, beroucích na se podobu uctívaných božstev neb obávaných demonů. Ale jistě jest to opět jiná stopa, vedoucí do říše duchovní.*)

V pokusech medijských spatřujeme množství zjevů (telekinese, apporty, materialisace, dematerialisace, zvětšování nebo zmenšování váhy), jež se zákony fysickými nedají vysvětliti. Ukazuje se ale, že jejich původem je nová energie, to jest vůle. Touto energií vládnou duchové vtělení i odtělení. Že jest vůle tak mocnou silou, fysikové a chemikové nevěděli. Nerozumíme však, proč duchové vtělení řídití mohou touto energií toliko tělo své a pomocí tohoto teprv hmoty jiné. Chci-li hoditi kamenem, uvedu svou vůli v činnost svaly rukou a tyto pak zvednou a vyhodí kámen. Duchové odtělení, ale pouhou vůli svou zvednou kámen a vymrští. Duchové k tomu praví, že musí dříve kámen napojiti lidským fluidem (z media). Také my obyčejní lidé můžeme hýbati libovolně stolcem bez rukou, napojíme-li jej dříve proudem z utvořeného řetězu. Ano, dáme-li na stolek takový dvě korkové zátky, budou tyto na naše povely provozovati zábavnou gymnastiku. Lepší znalost výkonnosti vůle mohla by se i v praktickém životě upotřebiti.

Myšlenky (obrazy) v duši mohou vůli pomocí etheru přeneseny býti na velikou vzdálenost a otisknouti se v duši jiných lidí. Mohou se dokonce otisknouti na desce fotografické (Ochorowizs, Feerhow). Lidé silné vůle mohou ostře vyhraněné myšlenky šířiti ve svém okolí bez psaní a řečnění a ovlivňovati tím způsobem davy. Kdo dovede potlačiti vlivy tělesné a vlivy fysické se zevnějška, může jako duchové konati svou vůli metapsychické zázraky, což u svatých, fakirů, čarodějnic, šamanů a p. jest známo. Zde Bůh

*) Svatí otcové (Origenes, Irenaeus, Justinus a j.) považují antické bohy za demony, kteří zplozeni byli z padlých andělů a dcer lidských. Jsou duševně velice nadáni, ano předčí i lidi, ale vždycky se snaží odvrátiti lidi od Boha. Josephus Flavius však učil, že demoni jsou duše zlých lidí, kterážto idea souhlasí s názorem spiritským.

nepomáhá, jak souhlasně tvrdí Paracelsus, Pascal, Boehme. J a m b l i c h u s, horlivý vyznavač řeckých bohů, modlil se tak vroucně k Apollinovi, že vznášel se vysoko nad zemí a měl zář kolem hlavy — tedy totéž, co známo jest o mnohých křesťanských svatých. Plameny na hlavách apoštolů o svátcích svatodušních ve chrámě nejsou nic zvláštního, neboť totéž zaznamenáno u četných medií a orientálních svatých (moslimů a brahmanů).

Ostatně jakékoliv světlo z těla se řinoucí není znakem svatosti, nýbrž jest to elektrický fenomen, vyvolaný porušeným stavem tělesným v ekstasi. Z Gordona v transu šlehalý blesky. Stejně se r. 1934 objevovaly na prsou choré ženy v nemocnici v Piranu u Terstu za nočního spánku světelné paprsky, takže lékaři nevěděli, co to znamená. Žena sama o fenomenu ani nevěděla. Levitace, blesky, záře, přenos myšlenek, telekinese, působení na střelku magnetickou, magnetisování jsou vesměs zjevy elektromagnetické, sprovázející fyziologické úkony těla za zvláštního působení psychy. Zdá se, že psycha svou vůlí nejvíce užívá síly elektrické. S mravním a intelektuálním stavem subjektu nemají tyto fenomény nic společného.

Avšak inspirace, genialnost, invence, jasnovidnost, intuice, láska, nenávisť, zlotřilost, lež, podvod, násilí jsou naopak zjevy čistě psychické, prozrazující kvalitu ducha.

Síla vůle hraje také velikou úlohu v h y p n o s e. Silná vůle ovládne člověka slabé vůle. Magnetisér může míti úplně v moci člověka slabé vůle. Energičtí mužové jsou s to ovládati hypnoticky i celý národ, jakž z historie známo, zvláště požívá-li důvěry a úcty (Napoleon, Bismarck, Lenin, Mussolini, Hitler, Žižka). A g r i p p a podrobně vykládá, jak silná vůle může ovládati slabé lidi a konati divy i v ovládnutí sil fyzických. Utkvělé přání jest podmínkou zdaru každého podniku (Marden). Hromadné suggestce při produkcích indických fakirů náleží také sem. Víme-li toto, pochopíme nebezpečí, v jakém jsou slabí lidé, jsou-li ovládnuti duchy silné vůle, ale zlomyslnými. I zločiny mohou se takto páchat.

Zjevy h y p n o t i c k é odhalují nám opět nové vlastnosti duší vtělených i odtělených. Z nich vidíme, že jeden duch může působiti na jiného pouhou vůlí, kterou může slabého ducha si úplně podrobiti. To dítí se může i na vzdálenost. Tím se potvrzuje telepathický styk duchů vůbec a možnost inspirací. Rovněž posedlost. Ukazuje se pak zajímavá zkušenost, že jen slabý duch podléhá vůli »magnetiséra«. Silný, samostatně myslící a soudící duch sebe silnějším

magnetiséru nepodlehne. Proto v životě vidíme, jak nevzdělaní a nemyslíci lidé podléhají lehce agitátorům a demagogům. Proto jsou »moderními« jak v oděvu, chování, tak i ve vědě a umění lidé nesamostatní, mělcí a slabí duchem. Proto jsou originální pracovníci vědečtí a umělečtí velkou vzácností. Originálně pracující vědec neohlíží se ani v pravo ani v levo a jde toliko za svou ideou. Davy nikdy nepoznají lháře a podvodníka a letí jako stádo za hesly. Proto nemá se nevzdělaným lidem dávat právo rozhodování o důležitých státních věcech, neřkuli dosazovati je na odpovědná místa úřednická. Samostatné myšlení a nezlomná vůle charakterisují duchovně nejpokročilejší lidi. Takoví se nepodrobí žádnému diktátu ani násilí a jdou za své přesvědčení i na popraviště (Hus, Bruno). Rozšíří-li se nějaká »moderní« idea mezi davy, stávají se tyto zuřivými fanatiky. Jsou touto ideou hypnotisovány, lehce přistupují k činům, čímž dává se směr kultuře a dějinám národů (křížácké války, pronásledování kacířů a čarodějnic, socialismus, bolševictví).

Nesamostatného, mělkého člověka v jakémkoliv povolání poznáte po oděvu dle nejnovější módy upraveném a stále mluvícího o modernosti a pokroku.

V říši duchovní hraje asi hypnosa vůlí hlavní úlohu a jest patrně druhou příčinou rozvrstvení duchů do sfér a okrsků. Duchové níže, se slabou vůlí, ostávají na zemi a podléhají vlivu ničemným křiklounům a demagogům, z čehož vznikají různice a boje. Ano i účastníují se hnutí a bojů stran mezi živými. Tak nikdy míru a klidu nenabudou, až po dlouhých a marných zápasech znavení zatouží po novém vtělení, jež se pak uskuteční. To znamená vysvobození ducha z pekla záhrobního.*)

Vůle dá se pěstovati výchovou ve škole a u dospělých pěstová-

*) Zábavné jest čísti ty nesčetné fyziologické výklady hypnosy akademických kapacit, nevěřících v jakoukoliv duši v těle lidském. Již upadnutí v spánek vykládají překrvením mozku, jiní nedostatkem krve v mozku a p. Náš výklad jest jednoduchý: magnetisér suspenduje vůli subjektu a rozkaz »spí« vykoná psycha subjektu na svých orgánech. Stejně tak uvěří psycha subjektu všemu, co jí magnetiser namluví, poněvadž jí schází vlastní vůle a soudnost. Srovnej pěkný spis dr. J. Schmicka »Die nachirdische Fortdauer der Persönlichkeit«, Leipz. 1891.

S fyziologickými výklady se v psychismu nikdy nikam nedostaneme. Či myslí páni fyziologové, že by v buňkách mozku Platona a buňkách mozku divokého Křováka našli nějaký rozdíl?

ním charakteru a rytířství. V době přítomné se tato společenská výchova zanedbává, což má za následek lehké ovládnání davů zločinnými demagogy a svádění nemyslných davů novinami.

Má-li odtělený duch dostatek fluidu (z media neb více lidí), může pouhou vůlí v malé chvílce utvořit si vlastní tělo, které má podobu takovou, jakou si představuje. Může se tedy zjevit jako chlapec neb i stařec. Kdyby měl duch tohoto fluidu trvalou zásobu, mohl by hmotně s námi žít třeba celý rok. Ale čerpá-li fluid ze spícího media, může tak učinit sotva hodinu, poněvadž medium tento stav déle nesnese. Duch v těle lidském buduje své tělo zcela stejně, ale po dlouhou dobu, čerpá fluid z látek organických potravou, při čemž využité hmoty vylučuje a stále novými nahrazuje. Chorý nebo starý člověk může se omladit stykem s mladými lidmi, jmenovitě druhého pohlaví, z nichž ssaje fluid a restauruje vlastní orgány. To věděl už Platon. Mnoho se dnes mluví o vitamínech. Chemické složení vitaminů je skoro stejné s ektoplasmou medií a ektoplasma je zhuštěný fluid.

Síla vůle může také choré orgány v těle uzdravit. Proto lidé energičtí, nebojácní a dobří jsou vesměs zdraví, kypící životností i v pokročilém věku. Tuto životní energii mohou mnozí lidé přenést i na jiné lidi a jejich chorobu uzdravit. To zdaří se zvláště tam, kde chorý má plnou důvěru v léčího.* To je známé uzdravování slovem a nabývá zvláště zázračného vzezření, když léčí jest ve spojení s říší vysokých duchů (Bohem), kteří mu pomáhají (Křístus). Uzdravování sprovazováno bývá obyčejně vkládáním rukou na chorého nebo na chorá místa. Tak léčil již císař Vespasian v 1. st. a císař Hadrian v druhém století. V arabském orientě je tato prakse posud rozšířena. Lidé stále se strachující před nemocí a smrtí bývají zpravidla chorobní a brzo zemírají. Nikdo neví, jaká je to síla, má-li muž lásku k přírodě a bližnímu, má-li stále plány k vykonání nového díla, které vesele podniká s jásající radostí ze života. Tací lidé mnoho vykonají a žádná nehoda a sebe vzteklejší nepřítel ho nesrazí. Tací lidé jsou také užiteční celému národu. Člověk zoufalý, skleslého ducha, bez naděje, vadne jako bylina a klesne brzo do hrobu. Musí-li statečný bojovat, nechť jen hrdině bojuje a i když padne, převezmou boj jeho jiní a zvítězí. Národ

*) V době přítomné vyniká podobným léčením Vil. Himmer z Kyšperka n. Orlicí.

z takových mužů složený je zdravý a nezahyne. Národ zbavený národních, poetivých vůdců přemění se v krátké době v bloudící dobytek a stane se kořistí zločinců.

Myšlenky, sprovázené vůlí, letí celou zemí a uchvacují davy. Idea stane se heslem davů, až ve vhodné chvíli propukne co vzpoura a revoluce. Despota, otročíci a vyssávající národ, není nikdy jist před národem. Nejlepší ochranou vladaře je láska a oddanost národa, která se nedá nikdy simulovati.

V shromážděních neb i v celých davech může se šířit také chorobná hypnosa jako epidemie. V obyčejných spiritických schůzích řeční nějaká žena v transu, ale sotva skončí, upadne do transu druhá, třetí atd., až všechny řeční. Podobné jsou tance šamanů, dervišů, chlystů a různých bláznivých sekt. Na konci 14. století v Porýnsku ve všech městech rozšířilo se epidemicky třeštěné tančení. Lidé kdekoli na ulicích počali šíleně tančít, až upadli do bezvědomí. R. 1861 a 1878 v Savojsku vypukla epidemie posedlosti, měnící se v ďábelské třeštění v ženských kláštorech. V 18. st. řádilo šílenství na hrobě jistého kněze v Paříži. Je známo, že i epidemie sebevražedná tu a tam se objevuje. Tažení křížácká jsou také výsledkem třeštění náboženského, jemuž se války husitské věrně podobají. Kopaná (football) je podobnou epidemií jako ony tance v středověku. Je to surovost a pitomost, jež zachvátily v krátké době celou Evropu, přišedše z Ameriky. Tisíce mělkých lidí hrnou se na hřiště, aby viděly, jak houfy kluků běhají a šíleně kopou do cumlu a sobě do břicha.

Konečně i hnutí komunistické a socialistické dvacátého století není nic jiného než psychická epidemie, jež nakazila dělnou třídu celé Evropy a Ameriky, již ale využívají zákeřně velkokapitalisté k zotročení národů a k zničení veškeré osvěty. Nejlépe se této epidemii daří v městech a hustě zalidněných krajinách, kde kvete průmysl a obchod. V zemích slabě zalidněných, v nichž obyvatelstvo živí se zemědělstvím, pastevnictvím, lovem, rybářstvím nikdy se epidemie psychické neobjevují. Život v přírodě jest lidem nejdřavějším. Sám velkopřůmysl moderní je také epidemickým poblouzněním, jež má v zápětí přelidnění měst a vyliďnění venkova a prohlubování propasti mezi chudinou a boháči čili vyhubení střední třídy občanské.

Fenomeny v mediumismu bezpečně zjištěné nemohou se žádným zákonem fyzickým vysvětliti, z čehož vyplývá, že existuje mimo- známý svět fyzický ještě jiný, jinými zákony řízený. Ale tento má všude styky s fyzickým či hmotným a nejzřetelněji se projevuje v bytostech organických, jež jsou vlastně spojením obou světů. Fenomeny mediální a okulní vůbec jsou pro nás posud zázračné, to jest kausálním způsobem nevysvětlené, ale zapomínáme, že i živočiši a rostliny vykazují množství fenomenů, jež jsou také posud nevysvětleným zázrakem, jak v následující kapitole vyložíme. Lidé jim zvykli a netáží se po jich významu.

Naše oko je fotografická kamera, vrhající obraz na sítnici, jež ji sděluje či otiskuje do vědomí duše. To je přece zázrak. Jak se to děje? Duše člověka je ovšem mistrem, jenž tento výkon znamenitě provádí. Člověk je vysoký inteligent — homo sapiens —, ale moucha, pavouk, rak, hlavonožec mají také zcela podobné oko! Kdo těmto »hloupým« tvorům tak zázračný orgán pořídil? Darwinův zákon o užívání orgánů zde nic nevykládá. Ale ještě podivnější zá- zrak: byli již četní lidé, zvaní jasnovidci, kteří se zavázanýma oči- ma viděli kolem sebe všechno, ba přečtli i dopis v obálce zapeče- téné. Ti tedy vidí bez očí!

Takové vidění mají asi také rostliny. Motýli vyzdobují si křídla nádhernými malbami, skládající je jako mosaiku z barevných šu- pinek. To nedělají nožkami nebo kusadly, to narůstá jim »samo« na křídlech. Ptáci totéž vyrábějí tímže způsobem z peří. Umělecké tvorby tyto provádějí, aby se jeden druhému líbil. Ale ku podivu, totéž dělají na svých květech rostliny! Pro koho to dělají? Prý pro hmyzy. Ale odkud ví rostlina, když nemá očí a nemůže voliti barvy a tvary kreseb, že se květy budou líbiti hmyzům. Ale také ryby, polypi, červi a měkkýši v mořích provádějí totéž. Je tu tedy stejná idea a tedy i stejný původce, kterého sice neznáme, ale nutně mu- síme předpokládati. Ten původce je inteligentní umělec, jemuž jest jedno, zvolí-li si za objekt svého díla ošklivou housenku, bažanta, nebo mořského polypa nebo rostlinu v háji. Zcela určitě můžeme tvrditi, že i na nesčetných planetách děje se podobně. Je to tedy idea kosmická, jako celý vývoj bytostí organických.

Již E c k h a r t a jiní theologičtí filosofové učili, že svět po- znáváme dílem smysly tělesnými, dílem vnitřním duchem. Učení pak o intuici je vlastně totéž. Nám se zdá, že oba způsoby pozná- vání spojují se v člověku dohromady. Duchové odtělení musí jen

bez smyslů mysliti, při čemž užívají zkušeností ze stavu tělesného. Musí tedy nesmrtelný duch po dlouhé věky doplňovati své poznání v stavu hmotném i v stavu duchovním.

Velmi poučné a četné originální myšlenky obsahující pojednání o druzích a stupních jasnovidectví, o vůli a mediích nalézá se v čas. Zentralbl. f. Ok. 1930, 12 Hft. od inžen. G e s s m a n n a. Spisy to- hoto autora zdají se mně nejlepší, až na to, že postrádá vědomostí z biologie.

Člověk sám je největším zázrakem. Zde hmota myslí, komanduje jiné hmoty a síly kolem sebe — tak mluvíce po akademicku, ne- znající žádné duše nebo ducha. Ale tento člověk musí jíti jako ži- žala a nálevník, množí se jako králík, má kosti, svaly a krev jako ptáci, ryby a ssavci a v podstatě neliší se od zvířat vůbec. Je to jiný druh zvířete. Člověk je tedy jen koncem organ. vývoje na zemi. Tedy všude v kosmu, kde jest organ. evoluce, může existovati také člověk. Jest tedy člověk ideou kosmickou jako motýli, bažanti a květy.

Onen kosmický původce působí však na hmoty a síly bez těla a bez nástrojů. To je ovšem pro fysiky veliké překvapení. Chemik může také vyráběti hmoty skládáním a rozkládáním jiných, fysik může vyráběti elektřinu, teplo, světlo, ale jen strojem, méně jednu sílu v druhou. Ale duchovní agenti to všechno dovedou dělati bez nástrojů. Jim stačí pouhá vůle.

Fysické a chemické děje jsou všude v celém kosmu stejné a poč- tem svým omezené. Voda se chová na zemi a na Orionu stejně. Zlato a sádrovec jsou stejné na zemi jako na Siriu. Ale tvoření v organické přírodě je neskonale rozmanité, tak jako myšlení vů- bec. Kosmický tvůrce je ve své činnosti duchovní nekonečný. Viz- me jen co vykouznil tvarů z těla hmyzího na zemi, jež v podstatě se skládá všude z hlavy, hrudi, kroužkovaného břicha a šesti noh! Nebo ornamenty z peří na těle ptáků.

Někteří novější mystikové (Kemmerich, Hänig) chtěli viděti také v událostech přírodních (zemětřesení, povodně, sucha) řízení duchem inteligentním. To však jest nesprávné, poněvadž tyto udá- losti jsou jen výsledkem jiných přírodních zjevů (slunce, měsíc, geotektonická stavba). Fenomeny tyto jdou za sebou podle záko- nů fyzických bez vůle jakýchkoliv duchů, kterým musí se všechny organické bytosti buď přizpůsobiti nebo zahynouti.

Máme tedy dva světy souběžné vedle sebe: hmotný a duchovní. Každý řídí se svými zvláštními zákony. V duchovnu vládne inteligence a vůle, v hmotnu pevné, věčné, vždy stejné zákony bez inteligence a vůle. V hmotném světě je řetěz změn určitých hmot tak přesný, že fysik, astronom a chemik předem mohou výsledek vypočítati. Zatmění slunce a měsíce lze na vteřinu vypočítati, i zázračný telefon, radio a p. objevitelé dříve výpočtem a konstrukcí sestrojili. Ale jaké bude dítě, které matka počala, nikdo ani přibližně neví. Fenomeny pak mediijní, jasnovidecké a hypnotické vymykají se všem fyzikálním zákonům, takže fysikové nemohouce je se svými zákony srovnati, nechtí v jich existenci vůbec věřiti. Ovšem, poněvadž fenomeny ze světa duchovního mají své vlastní zákony duchovní.

*

Je přirozeno, že mají-li i ostatní savci a snad všichni obratlovci duši jako člověk, musí také veškeré zjevy metapsychické platiti pro ně. Zjevy tyto snad nejsou ani vzácnými, ale nikdo se jich nevšímal a v literatuře jest sotva kde co zaznamenáno. Jen v časopise Zentralbl. f. Ok. 1933, 11 nalézají se dvě zajímavé zprávy o duchu zemřelého psa. Jistý ovčák u Gasteina vypravoval p. Nepkemu tuto příhodu: Pes jeho ovčák, dobrý a chytrý, zemřel již před delší dobou, když jeho paní jednoho dne slyší štěkot téhož psa, ozývající se z kuchyně. I běží do kuchyně a tu vidí své malé dítě lézti k velkému hrnci s vařící vodou. Rychle popadne dítě a tak je zachrání před blízkou pohromou.

Autor této zprávy měl psa ovčáka, velmi čiperného a učenlivého, jenž ale měl jednu nepěknou vlastnost, že lezl vždy k paní do postele, ačkoliv byl za to kárán. Když zemřel, za týden viděla paní, že každý den objeví se na peřině hluboký důlek, jakoby tam pes ležel. I ustlali hladce postel a dávali pozor, bude-li se zjev opakovati. A skutečně vícekrát, zvláště k večeru se opět důlek opakoval na tomže místě, jako lehával pes jejich za živa.

K tomu mohu sám připojiti vlastní pozorování následující. Měli jsme v Mnichovicích krásného mladého vlčáka. Ale v r. 1916 za světové války byla veliká nouze o potraviny, sami jsme trpěli té-

měř hladem, takže nám pro psa nic nezbyvalo. Nabízeli jsme zdarma psa různým lidem, ale nikdo ze stejných příčin ho nechtěl. Nezbyvalo mně nic jiného, než jej zastřeliti. Mrtvolu jsem zakopal v zahradě. Pes tento měl zvyk honiti slepice v zahradě. Často běžel tak dlouho za některou, až ji dohonil, pováhal a s ní si hrál, ale nikdy jí neublížil.

Tu jsem po jeho smrti skoro po celý měsíc k svému úžasu pozoroval, jak z kouta zahrady, kde slepice pohromadě seděly, náhle s křikem se rozeběhly a strachem křičely. Tu pak jedna konečně upadla a s řevem se po zemi válela — docela tak, jako je za živa vlčák honival. Nikde jsem při tom žádné zvíře, jež by slepice bylo vyplašilo, neviděl (kočku, lasičku).

Měli jsme trojbarevnou, velmi chytrou a přítulnou kočku. Ta měla také zvyk skákat mé paní do postele a zde spáti pod peřinou. Tu se jednou ženě zdálo, když pozdě večer v posteli ležela a světlo bylo zhasnuto, že kočka opět skočila do postele a řapala po peřině spokojeně předouc. Žena chtěla ji zahnatí a z ložnice vypudití, ale k jejímu úžasu kočku v posteli nemohla naléztí. Rozsvítila, ale kočka v pokoji nebyla. Znepokojena přišla žena do mého pokoje, kde jsem ještě u stolu psal a příhodu mně vypravovala. Šli jsme hledat kočku v bytě a našli ji tvrdě spící — ve troubě v kuchyni. Tento zjev opakoval se ještě později několikrát.

Zde nelze dáti jiný výklad, než že z kočky tvrdě spící vystoupil dvojník a dle zvyku kočky vnikl do ložnice ženy.

Zajímavé zprávy téhož druhu podávají Mara Liso a Dobberkau v »Zentralbl. f. Ok.« XIV, 12, XIX, 11 o fantomech zvířat. Prvým autor měl velmi milou, přítulnou kočku. Jednou, když psal u stolu, přišla kočka k němu a předouc lísal se k němu, jak to kočky dělávají. Najednou upřeně hledí do protějšího kouta pokoje, počne zuřivě funěti a chystati se k útoku. Ale náhle uskočí a schová se pod divan, odkudž ji jen po delší době lákáním ven dostanou. Příběh tento autor vypravoval známému jasnovidci a ujednali spolu, že bude-li se případ ten opakovati, autor jasnovidce rychle zavolá. Tak se skutečně za nedlouho stalo. Jasnovidce pak spatřil v koutě pokoje velkého psa vlčáka s krvavou ránou na prsou. Tím bylo chování se kočky vysvětleno.

Druhý autor (jasnovidný) vypravuje, že vícekrát viděl fantomy psů poblíž jejich bývalých pánů. Jmenovitě často se mu zje-

voval jeho vlastní jezevčík, jenž býval svému pánu za živa velmi oddán.

Dva zajímavé případy uvádí H e l l e n b a c h ve své knize »Ge-
burt und Tod« (Leipz. 1897, S. 265). Jistá hraběnka obývala sta-
rý zámek, kdež ve dvou síních občas viděla živou kočku, která ale
vždy zmizela, takže ji nikde v zámku nalézt nemohli. Když zámek
opustila, nastěhoval se do zámku její syn, jehož mladá choť uděla-
la si z oněch dvou síní malířské ateliery. A tu se také jí tatáž kočka
zjevovala, ačkoliv o ní od své tehýně ničeho neslyšela.

Jiný případ týká se krotkého srnečka, kterého chovala jistá ro-
dina. Srneček onemocněl, pročež jej odnesli k zvěrolékaři, kdež jej
na léčení ponechali. Jednoho dne vidí domácí lidé vcházeti do domu
srnečka a stoupati po schodech. Mysleli, že utekl zvěrolékaři. Když
však k tomuto přišli, ležel zde srneček mrtev. Jest to tedy případ
zvířecí nekrangelie.

*

Za největší důkaz existence duševní a jejího trvání po smrti po-
važovati lze tři fenomény. Předně, když člověk prodělává narkosu
(chloroformem, peyotlem, hašišem) nebo při otravě uhelným ply-
nem, při zranění nebo nakuřování určitými bylinami. Tu oddělí se
dvojník, oděný astrálním tělem a chová se úplně tak, jako odtělení
duchové. Byl i fotografován a v mnohých případech viděn jasno-
vidci neb i obyčejnými lidmi. Když pak se vrátí, probuzený člověk
pamatuje se, co dělal jako dvojník, jak viděl bezvládné tělo, jak
volně vzduchem se pohyboval nebo cestoval do daleké krajiny, již
podrobně popisuje, ano i lidi, s nimiž se setkal. Totéž děje se v hlu-
bokém spánku. Mnozí přišedše do vzdáleného města a vstoupivše
do domu, udiveně poznávají, že tu již jednou byli. C. de Vesme po-
pisuje v Rev. des et. psych. podobný zajímavý případ, kde dáma
vícekrát měla sen, jak byla v nějaké vile na venkově a podrobně
popisovala celé zařízení i obyvatele. Když pak s manželem najala
si letní byt (v Skotsku) a nastěhovali se do něho, s úžasem poznala,
že jest to onen byt, v kterém ve snu se zdržovala. Když pak na-
vštívili majitelku vily a tato spatřila své nové nájemce, s údivem
zvolala: Toť je tatáž dáma, která se nám tu několikrát v noci zje-

vila a nás vystrašila. Ona dáma popsala celý dům v tom stavu, jak
tehdy byl, což bylo vše správné. Takovýto případ nelze ani tele-
pathií ani ničím jiným vyložití, než skutečným vyloučením ducha
dvojníka.

Docela podobně chová se duch v druhé kategorii fenomenů, to-
tiž těsně po úmrtí, když navštíví svého přítele nebo příbuzné, kte-
ří jej vidí a poznávají (nekrangelie). Takových případů je
zaznamenáno na tisíce a Flammarion vydal celé anketové dílo o
této věci. Každý druhý člověk může o nějakém ze své zkušenosti
vypravovati, takže jich existenci žádný skeptik nemůže popírati.
»Vědečtí« badatelé snažili se fenomény tyto všelikým způsobem
vykládati, jen aby nemuseli uznati existenci ducha po smrti. Je
prý to telepathické přenesení posledních myšlenek umírajícího na
osobu, s níž žil v přátelském spojení (bratr, matka, manžel a p.).
Tomu však odporují fysikální zjevy, nekrangelii sprovázející. Ho-
diny se zastaví, obraz spadne se stěny, zvonek sám počne zvoniti,
dveře se otevírají, klepání na okno, sklenice na stole cinkají a p.
Rovněž odporují tomu případy, kdy zjeví se duch několik dní po
smrti.

Třetí důkaz představuje samo umírání člověka, pozorované jas-
novidci, kteří v různých zemích, v různé době souhlasně tento fe-
nomen popisují. Také lékaři byl v nemocnicích několikrát potvr-
zen. Poprvé děj tento vylíčil americký jasnovidce D a w i s. Ku
podivu zcela stejně líčí se umírání člověka v indické knize Brahma
Soutra (1—8). Jasnovidci mají schopnost viděti duchy, oděné a-
strálním tělem. Když nemocný umírá, jasný fluid shromažďuje se
v hlavě, co zatím umrtvují se okončiny. Konečně hlava září a hned
na to vystupuje světelný sloup z hlavy, jenž pak nabude podoby
umírajícího. Ten se vznáší nějakou chvíli nad tělem, jsa s tímto
spojen světly vláknem. Potom se vlákno přetrhne a astrální duch
odletuje stěnou, oknem, stropem a zmizí. Často vidí jasnovidce,
jak objeví se duchové příbuzných zemřelého, jak ducha zemřelého
podpírají a odvádějí.*) Toto zjevování se příbuzných při umírání
je všeobecné. Velmi často umírající je vidí a vítá radostně. Přiro-
zené, pozvolné umírání jest vždycky lehké, poněvadž v posledních
chvilích umírající ničeho už necítí a má vědomí blaženého ulehčení.

*) Když má známá učitelka zemřela, viděla její sousekka vystupující světly
sloup z pokoje a pohybovat se zvolna po chodbě. Postava zřetelná nebyla.

Toliko smrt násilná (zraněním, popravou, v mučírně, sebevraždou) jest hrozná a sprovázená těžkým oddělováním se ducha, který často i několik roků po smrti ony hrozné okamžiky si zachovává v paměti.

Dle sdělení duchů liší se astrální dvojníci živých od duchů zemřelých toliko onou světlou páskou, jdoucí i do velikých vzdáleností.

Ale i mimo uvedené tři způsoby důkazů existence ducha po smrti máme množství důkazů jiných. Je mnoho případů zaznamenáno, kde jasnovidce vidí ducha, podrobně jej popíše a osoba nebo osoby přítomné dle popisu určitě známého poznávají. Také napsané sdělení odpovídá věrně rukopisu ducha za živa. Tato identita je nejdůležitější, poněvadž rukopis, zvláště lidí, kteří mají vypsanou ruku, nelze bezvadně napodobiti.

V nedávné době podařilo se v Bostonu získati od ducha soudce otisky prstů, jež se úplně shodovaly s otisky jeho prstů za živa. Při tom otisky prstů media byly naprosto rozdílné. Tento důkaz identity nedá se žádným mimospiritickým způsobem vyvrátiti.

Takových konečně případů, kde zjištěna identita ducha se projevivšího, aniž by jej kdo z přítomných znal neb o něm slyšel, je na sta. Také správných splnění úmluv dvou přátel, kdo dříve zemře, druhému se projeví co duch, je v literatuře zaznamenán velký počet.

Uvádíme z množství literatury toho druhu jen malý spisek známého anglického žurnalisty, W. T. Steada »Lze obcovati se záhrobím« (Praha, Hejda, Tuček, čes. překl.), kde nalezne čtenář tak vědecky (!) přesvědčivé důkazy o identitě projevujících se duchů, že jakákoliv námitka stává se nemožnou. Zde také fotografie Bura (ducha), kterého ani Stead ani fotograf neznali, ale šetřením u příbuzných jeho identitu zjistili.

Z klasických pozorování dr. Kerner a na jasnovidce Prevorstské plyne rovněž pevný závěr o duchové existenci po smrti. Totéž nalzáme v životopise Christiana Brentana, jež léčil a studoval ve Westfálsku jasnovidku Emmerichovou (nyní svatou).

Jasnovidku Prevorstskou předčí svými zázračnými fenomeny 20leté, nemocné děvče, Tereza Szimethová, v obci Vlky u Bratislavi. Je analfabet a nikdy v kostele nebyla, ale mluví plynně církevní latinou a arabsky, prorokuje správně budoucí věci a vidí do dálky i minulosti. Také světla a záře se v jejím okolí objevují.

Jestliže dále malé děvče, jež se cizím jazykům vůbec neučilo, plyně celé hodiny mluví v 10 různých jazycích, ano i v prstové mluvě němých, nelze ani telepathií ani reinkarnací zjev ten vysvětliti, leč jediné posedlostí media cizími duchy (Aksakov).

Chlapeček slavného amerického media K. Foxové ve 3 měsících svého věku napsal tužkou na papíře větu: »Miluji tohoto malého chlapce, Bůh žehnej jeho matku.« Rád bych věděl, jak vysvětlí skeptikové tento případ.

Ale jest ještě na tisíce jiných dokázaných identit duchových, jež nelze jinak vysvětliti než teorií spiritickou. V každém časopise okultním lze se o tom lehce přesvědčiti. A kdo doma malé kroužky pěstuje, sám může celou řadu podobných uvést.

Skeptikové pochybují i o duchové identitě projevujících se fantomů. I když ve fantomu přítomní svého známého ze života poznávají (otec svou deuru a p.), praví vědci, že medium vidí obraz příbuzného v mysli přítomných a tento obraz zmaterialisuje. Tomu ovšem nelze odporovati, ale podivné jest, proč medium někdy nezmaterialisuje obraz někoho z přítomných, jež jistě před usnutím živě mělo v mysli. Tu by pak přítomný občan viděl sám sebe a sám se sebou mohl hovořiti. To se však posud nikdy nestalo. A jak vysvětlí skeptikové, když v těžce seanci za večer se zjeví třeba 10 různých fantomů, Arabů, černocho, indiánů, ano i opičí potvory. A nezřídka několik současně. To nelze vysvětliti transfigurací dvojníka media.

Nejobsažnějším a nejdůležitějším dílem o fantomech je zajisté krásné dílo E. A. Bracketta »Materialisierte Erscheinungen« (München 1889), v němž autor popisuje přes 200 sedění v Americe severní (1885), v nichž za největších a přísných opatření jakýkoliv podvod byl vyloučen a v nichž na sta různých fantomů všeho stáří, obojího pohlaví a různé národnosti se materialisovalo. Přítomní účastníci sedění s fantomy hovořili celé hodiny jako se živými. Často až 10 různých figur vystoupilo z kabinetu současně a procházelo se v místnosti mezi přítomnými. Brackett jednou vstoupil do kabinetu se dvěma fantomy, kdež sedělo medium v křesle a současně mluvil kontrolní duch (jenž se také několikrát materialisoval). Zde tedy je případ, z něhož patrně, že oba fantomi nemohli býti mediem ani transfigurací dvojníka media.

Fantomi se před očima účastníků rozplynuli, zanechavše na podlaze asi minutu trvající světlý obláček — zjev to, který i jiní ba-

datelé popisují. Fantom měnil se často před očima přítomných z dospělého muže v malého chlapce, jakým byl, když zemřel. Fantomi vypravovali takové podrobnosti, že je ani medium ani lidé, kteří je za živa znali, nevěděli a je teprv šetřením jako správné potvrdili. Tím identita fantomů byla dokázána.

Někteří fantomi (na př. Bertha) před přítomnými materialisovali různé předměty (několik metrů krajek, plátna, květiny a p.) pouhýma rukama (z ničeho). Přítomní ustříhli si kousky látky z oděvu fantomova na památku. Ale Bertha přiložením ruky roucho své ihned zcelila. Totéž doslovně popisuje Crookes, Aksakov, Forsboom.

Je důležité, že všechny podrobnosti, které Brackett svědomitě popisuje, doslova nalézáme v líčeních Marryatové, Crookesa, Aksakova a zpravodajů Mirabelliho. Již tato shoda potvrzuje pravdivost a reálnost fantomů, takže tu o nějakých podvodech nemůže být řeči. Kontrolní duch i medium (paní H. B. Fayová) neochotněji vyhovovali všem podmínkám a opatřením autorovým, jen aby pravost fantomů byla dokázána.

V sedění s mediem pí Sawyerovou vstoupil Brackett do kabinetu, kde sedělo bdělé medium. Tu se materialisoval vedle něho fantom, jenž vzal Bracketta za pravou, medium za levou ruku a všichni vystoupili z kabinetu před shromáždění 25 inteligentních účastníků. Zde tedy viděti, že fantom nemohl být mediem.

Také u media pí Fairchildové a sl. Berryové autor různé materialisace popisuje, což i jiní přítomní podrobným vylíčením potvrzují. Fantomi jsou buď oděni v oděvu, v jakém za živa chodívali, nebo v bílém plátně, při čemž často i obličej s hlavou jest zahalen, což u špatně materialisovaných fantomů všeobecně se pozoruje.

Pozoruhodné jest, že Brackett se snažil, aby jeho krásná neter, Bertha, objevila se také u jiných medií. Ale to se buď nezdařilo, nebo přišel duch, jenž ani podobou ani chováním s Berthou se neshodoval. Tento zjev pozorovali i jiní badatelé, což snad si možno vysvětliti tak, že duch nenalézá u každého media příznivé podmínky k restaurování své osobnosti. Avšak ku podivu, když se objevila Bertha u media Berry v Bostonu, nabyla opět úplně svěžesti a byla v každém ohledu touže bytostí jako v sedění s pí Fayovou. Tato okolnost je důležitá, neboť potvrzuje identitu ducha. Nemít myslitelné, že by dvě různá media ve své fantasii mohla vytvořiti

dvě naprosto stejné materialisace. Zde musí působiti tentýž zevní duch.

Brackett v souhlase s jinými pozorovateli fantomů praví, že všechny figury byly mediu více méně podobny, ano že některé se zdály býti dvojníky media. To je lehce srozumitelné, poněvadž medium propůjčuje část svého těla fantomu. Vždyť fantom váží právě tolik, kolik medium současně na váze ztrácí.

Je tu ale celá řada záhad. Odkud berou fantomi zmaterialisované květiny? Není možno, aby je pouhou fantasii a vůlí vytvořili. Toho by nedovedl ani zkušený botanik. Mohli by také zmaterialisovati diamant nebo smaragd? Z čeho vyrábějí šatstvo nebo mrtvé předměty? Proč nepodají fantomu nápoje a různých pokrmů? Bylo již zjištěno, že zbarvil-li si fantom prsty, objevila se barva na prstech media. Co by se stalo, kdyby fantom zasedl do stolečkového kroužku? Mohl by býti fantom hypnotisován? Mohl by fantom usnouti? Proč neřeknou fantomi, kdo hýbe předměty při telekinesi? Proč nežádají na fantomu podpisu?

Budiž ale tak neb onak, my zatím bezpečně víme, že fantom je dočasně ztělesněný duch zemřelého. To je ovšem poznatek ohromného významu, jenž nás přesvědčuje, že náš posavadní názor o životě a přírodě musíme velmi doplniti, abychom se pravdě přiblížili.

Vytvořování ektoplasmy, z níž tvoří se nedokonalé poprsí nějaké figury (Eva Bisonová, Schrenck-Notzing, Geley) zdá se mně býti jiné podstaty než právě popsané fantomi. Zde jest to jakési vegetativní tvoření nepohlavních embryonů, asi totéž, co nalézáme v rostlinstvu. Zde netvoří cizí duch, nýbrž duch media — a to neohrabaným způsobem. Fenomen tento má toliko ten význam, že u něho očima lze viděti proudění plasmatické hmoty z media, která u fantomů mění se v neviditelný, přejemný fluid. A právě, že jest tak jemný, může býti dokonale ovládnut a zpracován cizím duchem v tělesnou podobu.

V Tibetě (Neelová l. c.) mezi magy poustevníky jest všeobecně rozšířen zvyk tvořiti soustředěním myšlenek živé fantomy, kteří samostatně žijí, jednají a mohou býti viděni i jinými lidmi. Mohou býti i nebezpečni svému tvůrci. Jen zvláštní procedurou podaří se magovi fantoma opět zničiti. Jinak žije fantom někdy i celý rok, než se rozplyne. O této kategorii fantomů jest v okultní literatuře evropské vzácně kde zmínka. Fenomen tento, jakož i pokusy fotografování myšlených obrazů mohly by nám dobře objasniti foto-

grafie, na nichž vedle živé osoby zjeví se poprsí nebo hlava »ducha« známé zemřelé osoby. Snad i jinde popsané zjevení Madony nebo jiných svatých. Tento druh fantomů ovšem nemá co činit s materialisacemi v seancích Crookesových nebo Brackettových, jichž vývoj a zanikání se liší od dříve jmenovaných podstatně.

Velikou nesnáz způsobují fenomény v strašidelných domech, způsobené mláďenci a pannami vstupujícími do puberty. Fenomény tyto mají vždy povahu zlomyslného škádlení nebo hraní — asi tak, jako si počínají děti 8—10leté.*) Tu nelze myslet na vážné duchy. Mnozí praví, že to jsou elementové, bytosti to přírodní, stojící níže duchů lidských. I pohyby stolků a jiných předmětů v přítomnosti medií řídí prý tyto elementalové. Kdyby tomu tak bylo, byla by veškerá příroda naplněna duchovními bytostmi různých stupňů.

*

O existenci duchů po smrti, jakož i o jejich životě a metapsychických fenoménech fyzikálního nejlepšího poučení možno získati toliko z rozhovorů s projevujícími se bytostmi v kroužcích nebo pomocí medií vůbec. Tato metoda byla posud od »vědeckých« badatelů s opovržením jako nevědecká zamítána, ačkoliv dle našeho názoru jest to jedině spolehlivý způsob poznati duchovní podstatu inteligencí se projevujících. Chce-li soudce vniknouti do duše zločince, musí dlouho otázkami u něho pátrati. Zde pak tím spíše, poněvadž nevíme, co si duch odtělený z života odnesl a zdali nejsou jeho sdělení pomísena s vlivy media nebo přítomných osob. Vždyť i v obyčejných kroužcích stolečkových dostáváme takovou strakatinu sdělení, že se v nich těžko vyznati. V spouště nesmyslů a lží objeví se náhle dobrá zpráva, nad kterou žasneme. Často všichni souhlasně očekávají stejnou odpověď, ale duch odpoví zcela něco jiného. Jednou hovoří s vámi vážně, jindy vám zlořečí anebo se vysmívají. Jindy se nic nehne a nic nezve. Atd.

*) Nejúplnějším dílem o strašidelných domech jest E. Bozzano »Les phénomènes de hantise, 1920«, (německé vyd. H. Müller, Bamberg 1931), monografie J. Lamberta »Spuk, Gespenster und Apportphänomene« a M. Kemmerich »Gespenster und Spuk«.

Nejčastěji obdržíme odpovědi vyhýbavé nebo nám napíší: »nesmíme vám to říci« nebo »nerozuměli byste nám, i kdybychom vám to řekli«. Ale na opětnou otázku, proč nám to nesmějí říci, nikdy odpovědi neobdržíme. A tyto vyhýbavé odpovědi nám dávají duchové, kteří jsou nám nejvš přátelešti a o blaho naše starostliví a kteří svou identitu vícekrátě skvěle dokázali.

Viděl jsem automaticky psané sdělení ze seanci vážené pražské rodiny, jež psal duch přátelského umělce, vícekrátě svou identitu dokázavšího. Tato sdělení byla psána vřele, jasně, asi tak, jako by psal přítel rodiny za živa. Také duch matky členů rodiny stále se projevoval a s rodinou trvale obcoval. Mediem byla choť jednoho syna.

Zvláště mají se zaváděti rozhovory s fantomy, aby se zjistilo, je-li fantom dvojníkem media anebo jaký vliv medium na fantoma má, když někdy zřetelně viděti jest jeho podobu s mediem (na př. Crookesova Kattie Kingová). Vždyť i od fantoma můžeme slyšeti, jak se materialisuje, jak předměty hýbe, jak nás vidí a slyší a p. Téhož názoru je také B. Oliver, jenž správně tvrdí, že úplně materialisovaní a mluvící fantomi mohou podati nejdůležitější zprávy o existenci záhrobní. Jsou bohužel taková materialisační media velikou vzácností a vždycky jejich život při pokusech v nebezpečí, poněvadž orgány tělesné musí sloužiti k výrobě fantoma, jenž se o tělo s mediem dělí. Jest už to osud, že schopní badatelé nikdy neměli příležitost ani fantoma v seanci spatřiti. Tak na př. Flammarion nikdy fantoma neviděl.

Lži a motanice v sděleních kroužkových jednak skeptiky přesvědčují o bezcennosti duchových zpráv, jednak odpuzují samy věřící s duchy debatovati.

Základním, nyní již mnohonásobně potvrzeným faktem jest, že sdělení duchová lehce se mísí s míněním media i přítomných. Čisté sdělení lze získati jen pomocí silných medií. I v našich kroužcích se nejednou stalo, že po napsání zprávy některý člen kroužku řekl: »vždyť jsem si to myslél« čili on tuto depeši do ruky píšíci poslal. Také telepathické pokusy s přenosem myšlenek, slov neb obrazů (Kotik, Fischer) ukazují, že jen malé procento jasnovidec správně reprodukuje. Většina je znetvořena. Zajisté, že i intelligence duchů je rozličného stupně, takže od nevzdělaného nebo omezeného ducha nelze očekávati řešení otázek vědeckých. Obyčejným zjevem v seancích jest, že se projevující bytost vydává za známou historick-

kou figuru (Havlíček, Hus, Kristus). Tu máme pátrati, kdo tuto mystifikaci tropí (podvědomí přítomných či zlomyslní sprostí duchové).

Pro každou seanci má vedoucí připravit dobře promyšlený program a seance za sebou jdoucí mají tvořit souvislý celek.

Když ony různé projevy duchů srovnáváme, musíme si konečně dáti otázku, kdo vlastně tyto mystifikace dělá. Tak pročítám právě spis »Die Regenbogenbrücke nach der unsichtbaren Welt« (Leipzig, Mutze 1914), kde je množství sdělení duchů: archanděla Gabriela, Zoroastra, Irenaea, krále Lemurie, krále Atlantidy, různých máhatmů, básníků, duchů ohně, sněhu, železa, květů a p. Sdělení jsou duchaplná, ale jen myšlenky ethické a náboženské vyjadřující. Nikde v nich nenalezneme ani zrnka pravdy vědecké, nám posud neznámé. Je to odraz myšlenek členů kroužku, patrně se četbou theosofickou zabývajících. Kdo to tedy onen Gabriel a Zoroaster jest? Transové medium vůbec tu nebylo.

Zde můžeme předpokládati dvojí možnost. Buď je to fantazie podvědomí přítomných, podobná tvorbám snu v hlubokém spánku. Buď jsou to duchové zemřelých, odívajících se v podoby jmenovaných historických osob neb básnických figur. Spíše však je pravdivý první výklad. Z toho bychom musili souditi, že činnost podvědomí je úžasná a od bdělé soudnosti naprosto neodvislá. Živé sny v hlubokém spánku jsou podobny. Zde však členové kroužku nespí a projevují normální bdělou soudnost.

Velmi zajímavé a poučné jest sdělení, jež obdržel Hellenbach v seanci od automaticky píšícího media (Philos. des gesund. Menschenverst. 1876, S. 143). Projevuje se duch Kantův. Hel. se táže, s jakou rychlostí se duchové pohybují. Kant odpovídá: »To je rozdílné, podle vyspělosti ducha. Rychlost myšlenek je větší než rychlost světla. Kde chceš býti v mysli, již tam skutečně jsi.« Na otázku o prostoru odpovídá Kant: »Prostor je ideou člověka. Já neznám ani hodinu ani den ani prostor v říši, v které se nalézám. Myšlení, chtění a jednání jest jedno a totéž. Já s tebou hovořím skrze tvé myšlenky. Vůle jest tu pánem prostoru. Já zde osobně nejsem přítomen, nalézám se spíše vzdálen asi tak jako slunce jest vzdáleno od vaší země, avšak mluvím tak, jako bych tu byl sám a při tom musím působiti na mozek media.« Na otázku co soudí o kosmické duši Schopenhauerově (Weltseele), Kant odpověděl:

»Kosmická duše dobrého Schopenhauera je nesmysl, zeptej se jeho samého, je-li nyní kosmickou duší.«

Tyto odpovědi úplně odpovídají duchu rozprav Kantových a obsahem, kdyby byly pravdivé, byly by na výsost důležité. Ale kde máme záruku, že řekl je skutečně Kant. Z media nejsou, poněvadž medium v celém životě nikdy o Kantovi neslyšelo. Ale může to býti odraz myšlenek samého Hellenbacha, neboť je to častým zjevem, že tázajícímu odpovídá vlastní podvědomí. Nevadí, nesouhlasí-li odpověď s míněním tázajícího, poněvadž často podvědomí je v rozporu s nadvědomím.

I z této ukázky poznáváme, jak nesnadné jest studium těchto věcí. Hlavní příčinou nemohoucnosti naléztí pravou cestu jest naše neznalost činnosti a podstaty podvědomí a jeho poměru k nadvědomí. Povahu podvědomí bezpochyby nejlépe možno sledovati ve snech, kdy nadvědomí není v činnosti. Ve snu čte jeden subjekt myšlenky druhého subjektu. Tak se často stává, že lidé vedle sebe ležící mají tentýž sen, který si po probuzení vypravují. Podle toho čte medium myšlenky tázajícího a tyto jako sdělení »ducha« pronáší (napíše).

Všichni badatelé metapsychičtí dospívají k závěru, že vlastní duševní činnost soustředěna je v p o d v ě d o m í, nadvědomí (bdělé vědomí) normálních lidí však o jeho existenci ani neví. Činností podvědomí možno snad velkou část fenomenů metapsychických vyložití. Tímto podvědomím obcují lidé s říší duchovní, aniž by o tom věděli. Činnost nadvědomá je sice také dílem podvědomí, ale regulovaná tělesnými smysly a bdělou soudností. Smrtí tato nadvědomá činnost ustane a subjekt žije toliko podvědomím. Proto se sny tolik životu tomuto podobají. Vtělený duch pomocí nadvědomí přichází do styku se světem hmotným a poznatky z tohoto styku čerpané ukládá do podvědomí, čímž se zdokonaluje.

»Vědečtí« přepjatí badatelé, operující jen samými stroji a dráty, stávají se často směšnými, když do jejich pokusů stále se pletou duchové, v něž oni nevěří. »Učenec« je ignoruje a duchové se mu smějí. Stalo se nejednou, že v spiritickém shromáždění za přítomnosti spícího media učenec vykládal, že žádní duchové nejsou, že jsou to vesměs projevy animistické (podvědomí živých). V tom ale počnou padati hrozné rány protestu ve stole, za nímž řečník stojí. Nebo do strašidelného domu poslali na noc strážníky, aby

podvodníky pochytili. Ráno pak našli strážníky ležící s opuchlou tváří a modřinami po těle od duchů, »kteří neexistují.«

Tvrdí-li skeptičtí badatelé, že sdělení i fenomény pocházejí z medií nebo živých osob vůbec (theorie animistická), pak pro fenomény v strašidelných domech, kde vůbec není medií, někdy ani lidí přítomných, výklad tento selhává. Skeptikové metapsychologičtí snaží se vykládati veškeré zjevy mediální a okultní vůbec animismem, telepathií (přenosem myšlenek), suggestcí (hypnosou, halucinací) a kryptomnesií. Neupíráme, že velký počet neobyčejných fenoménů psychických skutečně na oněch příčinách spočívá, ale víme také, že mnoho jiných tímto způsobem vyložit se nedá. Vědečtí skeptikové zpravidla jeden zjištěný případ na všechny jiné zevšeobecňují. Studium toto je neskonale těžké a složité a zasloužilo by tři profesorských stolic na fakultě lékařské a aspoň jedné na fakultě přírodovědecké. Než nebudeme a nemůžeme se zde pouštět do podrobné diskuse, my chtěli jen stručně ukázat na slabost výkladů »vědeckých« metapsychologů, naším úkolem jest přehledně čtenáře poučiti o zjevech metapsychických, jež stavíme vesměs na základnu spiritickou, abychom v následujících dvou kapitolách dokázali, že veškerá organická příroda i veškerý kosmos na všech stranách s říší duchovní souvisí.

*

Spornou jest také v době přítomné nauka o převtělování či reinkarnaci, o které podrobně vykládá již Bhagavad Gita a jež byla věrou všech nauk antických, nevyjímaje ani křesťanství (t. j. evangelické*). Obyčejní duchové o reinkarnaci nemluví, jakoby

*) První orakul Zoroastrův zní: »Vyzpytuj, odkud duše tvá přišla, než tělo přijala a poznáš cesty, po kterých se znovu vrátí a spojí s tím, z něhož vyšla.« — Jeremiáš píše (1, 4): »Dříve než jsem tě zformoval v životě, znal jsem tebe, a dříve než sis vyšel z života, posvětil jsem tě, za proroka národům dal jsem tebe.« — Sv. Jan (8, 58) cituje slova Kristova: »Amen, pravím vám, prve nežli Abraham byl, já jsem.« Kristus neustále opakuje myšlenku, že každý tu již byl a znovu přijde tam, kam si svými činy v tomto životě zaslouží. Sám pak vždy připomíná, že přišel z jiné říše, byv poslán otcem. »Což pak kdybyste uzřeli syna člověka, an vstupuje, kde dříve byl.« (Jan, 6, 62). »A jistě žádný nevstoupil v nebe, než ten, kterýž sestoupil s nebe« (3, 13). »Mé království není z tohoto světa« (18, 36). — »Neboť vím, odkud jsem přišel a kam jdu« (8, 14).

o ní ničeho nevěděli. Jiní vzácně kdy vykládají, že jest to jakési umírání duchů. Kdy a za jakých okolností se tak děje, nevíme. Je známo poměrně málo případů, kde se lidé upamatovávají na své dřívější vtělení. Vyskytá se to hlavně u dětí. V literatuře, kterou jsem pročetl, našel jsem asi 10 přesvědčivých případů. Myslím však, že případů podobných vyskytá se u dětí více, ale matka nebo chůva, nerozumějící věci, dítě mluvící hlouposti pokárají. V pozdějším věku zatlačí nové vjemy slabé upomínky z minulého vtělení. Známé jsou pokusy, v nichž hypnosou lze uspalého zavést až do předešlého vtělení, o němž pak uspalý podává zprávy. V tomto směru měla by se konati další badání.

Noviny přinesly v květnu 1935 tuto zajímavou zprávu:

»K l u ž. (Pův. zpráva.) V obci Satu Lung u Brasova vzbuzuje ohromnou sensaci devítitýdenní dítě, které úplně dobře mluví. Jeho otec, jakýsi Jacobi, zemřel krátce před narozením dítěte, ale dítě o něm mluví, dobře se na otce pamatuje, třebaže ho nikdy nevidělo, a často se táže, není-li otec nemocen. Chlapec mluví v úplně souvislých větách. Z celého dalekého okolí přicházejí denně veliké zástupy lidí, aby se zázračnému dítěti obdivovali.«

Tento případ nedá se ani kryptomnesií, ani žádným fyziologickým výkladem, ani přenosem myšlenek vysvětliti. Zde jedině theorie reinkarnační může pomoci. Ostatně není případ tento nový, v literatuře znám tři zcela podobné.

V maďarských, rakouských a českých novinách v dubnu 1935 psalo se o podivuhodném případě v Budapešti. Jistá 17letá dívka, Iris Farczadyová, probudila se ráno po tvrdém spánku a počala mluvit dokonale španělsky, ačkoliv nikdy v životě se španělským jazykem do styku nepřišla, a vypravovala, že je dělnicí z Madridu, kdež před několika měsíci na souchotiny zemřela. Současně Iris nedovedla mluvit maďarsky a na celou svou minulost co dcera otce Farczadya zapomněla. To vykládaly noviny jako reinkarnaci, ale jest to případ posedlosti, kde duch mrtvého v spánku pohříženého člověka osadí a ducha spícího dočasně neb trvale vypudí. Člověk takový promění svou osobnost úplně a o minulé periodě ničeho neví. Takové vyměnění osobnosti vyskytá se dosti často. Ano duch mrtvého nemusí ani ducha živé osoby vypuditi, nýbrž toliko k duchu živého se trvale připoutati. Je-li to duch zlý, svádí pak posedlého člověka k zlým činům.

Mnohá media počnou v transu nejen mluvit cizím jazykem, ale

i v tváři a hlasu a celém chování se měnit, takže představují zcela jinou osobu, což končiti může i úplnou transfigurací (Bastian). Zde si cizí duch tělo media vypůjčil a přetvořil (dočasně).

Pozorujeme-li malé děti asi do 5 let, vidíme na nich toliko život fyziologický, duch z nich žádný neprozírá. Dítě jest až do 4—5 let skutečným embryem, bez ducha. To jest, lépe řečeno, jest osazeno jen nižší složkou cizího ducha. Teprv asi v 6 letech objevuje se náhle jiskra poznávací a jistý charakter myšlení a povahy, který se pak vyvine tak, že se dítě ani matce ani otci nepodobá. Mladí lidé skoro vesměs od rodičů ničeho nemají vyjma tělo a tělesné vášně a zvláštnosti. Choroby, věk, náruživosti, chůzi a podob. zdědili po matce neb otci, ale duch vstoupil do těla jiný.*) Ovšem, že duch mající se vtělit, vyhledá sympathické rodiče, takže v mnohých rodinách v několika generacích objevují se na př. hudebníci, obchodníci, zloději, vrazi, státníci atd.

Ještě méně známo jest zaručených případů, kde projevující se duch oznámí své vtělení v určité matce a své vtělení pak něčím potvrdí. Takový krásný případ popisuje inž. G e s s m a n n v Zentralbl. f. Ok. 1932 z Brasílie. Zde duch mladé, krásné ženy, která se zamilovala do přítele G. a jej svou láskou obtěžuje, slíbí, že se vtělí do dítěte jeho těhotné ženy jako děvče, čímž milostné styky přestanou. Slíbila zároveň, že v 7. roce o svých narozeninách vysloví větu: »tatínku, proč se vlastně jmenují Eduarda«. Žádala totiž, aby dítě po ní tak bylo pokřtěno.

Skutečně narodilo se děvče a skutečně v 7. roce o svých narozeninách, když byl otec na úmluvu úplně zapomněl, děvče onu větu otci řeklo, aniž by obsahu jejímu rozumělo. Děvče bylo k otci nejvřelejší láskou a něžností oddáno. Žena Eduarda co duch svou identitu několika způsoby přesvědčivě dokázala (před vtělením).

Máme-li na paměti, že každý duch člověka byl už mnohokrát vtělen a že za jistých okolností může se upamatovati na své předešlé vtělení, máme při posuzování sdělení duchů o novou obtíž více. Duch media na př. může mluvit jazykem, kterým mluvil v předešlém vtělení, který ale nyní nezná. Malé děti někdy zázračně umí

*) Zvlášť poučný příklad vidíme na vrchním náčelníku amerických banditů, Dillingerovi, jenž na pořád vraždil a loupil. Pocházel ze spřádáné, nábožné rodiny; jeho sestry a bratři ušlechtilou povahou se naprosto od něho lišili.

hráti na klavír nebo počítati. Takových zázračných dětí zaznamenáno v literatuře na sta. Zvláště hudebníků je mnoho. Všichni velcí virtuosové a komponisté jeví hudební nadání již v dětském věku. Mozart dával koncerty jako chlapec. Ale také malíři se rodí. Nikdo se malířství a kreslení nenaučí. Školením osvojí si toliko některé praktiky, ale invenci musí míti ze sebe. Mistr Aleš budil svými kresbami pozornost ve škole jako 10letý hoch. Slavní básníci psali básničky již ve škole. Tyto mimořádné schopnosti připomínají instinkt zvířat, o němž bude ještě řeč.

Že se lidé nepamatují na své předešlé vtělení, jest jim vlastně dobrodiním, poněvadž by bylo zřídlem velikých útrap a starostí. Odtělení duchové se na mnoze také nepamatují na své dřívější vtělení. To mohou toliko dokonalí duchové (Bhag. Gita). Ale duchové tito i tak odhazují pozemské vzpomínky, ponechávajíce si jen vyšší idee o zákonech přírodních a mravnosti a tak blíží se Bohu — řekli by učedníci Kristovi.

Reinkarnace hraje také hlavní úlohu v organické evoluci, jak ještě vyložíme.

Po smrti se na mnoze roztrhávají svazky rodinné, jmenovitě nepanovala-li harmonie a sympathická úroveň mezi členy rodiny. Nenažne-li duch útulku v novém přátelství, rád snaží se znovu se vtělit a nalézt v hmotném prostředí nový život.

Duchové nejnižší sféry (k zemi připoutaní) nemohou se v tomto stavu zdokonaliti, poněvadž kolem sebe nalézají jen sobě rovné duchy, neboť dobří duchové jsou v jiné sféře. Musí se tedy znovu vtělit a zde prodělati trpký boj životní, v němž poznají rozdíl mezi dobrem a zlem a počnou nemravné sklony ztráceti. To je právě ona karma indická, jež jeví se nám jako přirozená nutnost a s Bohem nemá souvislosti. V kroužcích se projevující duchové jsou vesměs duchové pozemští. Nemusí býti zlí, ale nedovedli se ještě zprostiti vášní pozemských a nepocítili touhy po vyšších mravních ideích. Poněvadž vyšší duchové ztratili smysl pro věci pozemské, mohou se spojití toliko s pozemskými genii mravně a intelektuálně vyspělými, jež inspirují. Geniové, sténající pod ranami zemských násilníků, jsou jimi utěšováni a posilňováni. Útěcha tato záleží hlavně v myšlenkách o marnosti slávy a moci pozemské a v upínání pozornosti k přírodě a řádu kosmickému a k životu národů. Proto byli také historičtí geniální mučedníci spatřováni v božském klidu a míru duševním (Sokrates, Pythagoras, Savonarola, Bruno, Dante,

Kristus, Komenský, Pavel). Žádný sebe větší velmož, jenž dával se za živa oslavovati, nebyl pravým filosofem ani geniem. Ten nikdy nepoznal říše světla, ten také po smrti blouditi bude mezi duchy nízkými.

Víra v život posmrtný není tedy slepou věrou, nýbrž opřená o celou osnovu pozorování a fakt. Také různá náboženství spočívají na mystických faktech, třeba v roucho mytické zabalených. Moderní, nábožensky upravený spiritismus je v pravdě učení Kristovu nejbližší. Odpor vědců a atheistů proti oné víře ničeho nezmění ani národům víru tu nevezme. Znal jsem mnoho takovýchto skeptiků v inteligentní třídě a viděl jsem, že to jsou vesměs mělcí lidé, často pochybné mravnosti, často expansivní šplhavci, kteří intrikami dobývali důležité posice, s nichž pak ohrožovali okolí. Tací lidé jsou pak největšími škůdci zdravého vývoje národa. Úcta k předkům a učitelům národa těsně souvisí s věrou v život posmrtný. Uctívání sv. Václava, sv. Metoděje, Karla IV., Jiřího Poděbrada, Komenského, Husa nikdy národu českému neškodilo, nýbrž jej drželo ve svornosti a povzbuzovalo a probouzelo národní vědomí i v dobách, kdy jed marxistický otravoval celou Evropu.

*

V nejnovější době mluví se často o kosmickém archivu, v němž psány jsou dějiny lidstva všech věků, z něhož jasnovidce čerpá své vědění a proroctví. To je idea kabbalistická a těžko říci, má-li reálný podklad. Theorie kosmického vševědění je v poměru k spiritické theorii nejmělejší fantasií. Strašila už v hlavě filosofa Hartmanna. Telepathická theorie je nám přístupnější, když dnes známe vlny radiové a bezdrátovou telegrafii. Telepathii už ani lékařská věda nepopírá. Mathiessen (Der jenseitige Mensch) snaží se veškeré supranormální fenomény vykládati telepathií, ale někdy jsou jeho výklady tak šroubované, že jsou vůbec nejasné a nemožné. Místy i ten skeptický Mathiessen poctivě doznává, že fenomen jedině spiritickou theorií dá se vyložit. S theorií kosmického archivu souvisí snad psychometrie, dle níž ostré myšlenky tkví na okolních předmětech dlouhou dobu, takže jasnovidce může je z předmětu čísti.

Případů, kde jasnovidce vidí děj v minulosti, aniž by tu byl přenos myšlenek možným, anebo kde jasnovidce vidí děj budoucí, nalézáme v literatuře zaznamenáno hojnost velikou.*) Tento zjev psychismu je ze všech nejtajemnější a lidem nejnepochopitelnější. Jest nám ale důkazem, že poměry v říši duchovna řídí se jinými zákony než naše hmotná realnost. Několikrát jsem četl v spisech nevěřících filosofů, že kdyby jen jeden případ vidění do budoucnosti byl zajištěn, musela by veškerá posavadní filosofie před okultismem kapitulovati. A těch případů je tolik! Ovšem, hlavní chybou filosofů (oficiosních) jest, že se o vědomosti okultní nestarají, čímž se jejich spisy stávají bezcennými. Tak jest i objemná kniha Hoppeho o mystice bezcennou, neboť autor píše tu o věcech, jež slyší jen zdaleka zvonit, jen v náznacích, nevěda, že věci ty fakty dávno jsou dokázány.

Logika našich oficiosních filosofů je často nevyzpytatelná. Kant na př. uznávají všichni, ale Kant svým učením o čase a prostoru, jak my lidé je pojmáme, jakožto formě nazírací, jasnovidnost už vyložil. Kant znal jasnovidné fenomény Swedenborgovy (1766) a ani ve snách jej nenapadlo o nich pochybovati. Vždyť tyto fenomény byly v souhlase s jeho učením. Čas a prostor tedy jsou mimo nás a jsou pro nás nechápatelný. A tu dle všeho jest pramen, z něhož vyvěrají fenomény vidění věcí minulých i budoucích a vidění věcí vzdálených. Kant učil (Krit. čist. roz.), že my lidé známe věci kolem sebe jen neúplně, totiž jen tak, jak je smysly poznáváme, že ve skutečnosti jsou jinaké. A to potvrzují právě fenomény metapsychické. Ony ostatní vlastnosti věcí chápou jen čistí duchové. Tyto nechápatelné vlastnosti spadají do říše duchovní.

Námítky celé řady skeptiků (Dessoir, Verweyen a j.) proti spiritické theorii vrcholí vesměs v telepathii, animismu a kryptomneshii. K tomu mnozí přibírajíce reinkarnaci, praví, že všechny zázračné znalosti (mluvení cizími jazyky, znalost starých událostí,

*) Proroctví jasnovidců vztahují se obyčejně na krátkou dobu do budoucnosti. Ale existují také proroctví historická na celá století do budoucnosti. Tak sv. Jeroným (346—420) prorokoval, že jednou daleko na severu za horami asijskými vyvstane antikrist, jenž s velikou armádou potáhne na západ až do Evropy a pohubí všechny národy a ohrozí křesťanství. To pak stalo se skutkem za Čingischána. — Nostradamus (1503—1566), prorokoval revoluci francouzskou se všemi podrobnostmi. Ano i jména těch, kteří krále Ludvíka jali, soudili a popravili, správně uvedl.

Tereza Neumannová) upamatováním se na dřívější vtělení dají se vyložit. Avšak, přijímáme-li toto všechno a současně animismus, máme do spiritismu jen malý krůček. Náš názor vrcholí v tom, že musíme stále pamatovati, že život duchů odtělených je na výsost rozmanitý a že zákony duchovní známe nedostatečně. V názoru tomto však obsažena jest útěcha, že jest možno studiem zákony ony poznati. Jsouť také mnozí badatelé, kteří odmítajíce všechno, ukazují k nemožnosti poznati osudy člověka po smrti a zákony biologické vůbec (*ignoramus et ignorabimus*).

Těch pochybovačů, kteří vůbec metapsychické zjevy jako podvod odmítají, jest už velmi málo, ale přes to akademičtí zástupci vědy nechť se tímto studiem zabývají, ačkoliv otázky biologické bez metapsychismu nikdy nepochopíme a ačkoliv fenomény metapsychické zasahují do oboru fyzikálního. Fenomény ony známy jsou přes 2 tisíce roků a posud nikdo jich podstatu nevyložil. I když mnozí můj systém zavrhnou, uznati musí, že to byl první pokus uvést metapsychické fenomény, záhady biologické a normální jevy psychické v jakousi souvislost s pozitivními vědami. Pozitivní vědy oslňovaly přítomné lidstvo svými praktickými vynálezy, zpohodlňujícími život lidský. Ale zapomíná se, že tyto vynálezy nerozmnožují naše vědomosti o životě a kosmu a nezušlechťují nás mravně. Technický pokrok zatlačil theoretické studium do pozadí.

*

Touto diskussí přicházíme k víře náboženské a poměru spiritického učení ku křesťanství. Víra v nesmrtnost duše jest jen stupněm k víře v Boha a k náboženskému cítění, které ve všech dobách národy zušlechťovalo. Také všichni nynější spirité jsou prodechnuti zbožností, ať náležejí jakékoliv církvi. Ti, kdož se posmívají spiritům jako bláznům, nechť se jedou jen podívat do Podkrkonoší nebo do Ostravy, střediska to moravsko-slezských spiritů, kteří jsou nejlépe organisováni. Jsou to dělníci, chudina, ale dobří lidé, vzájemně se podporující, svorní a pracovití. Svůj osud snášejí trpělivě ve vědomí, že čeká je lepší život po smrti. Ti pěstují pravý komunismus a pravé bratrství dle vzoru křesťanů prvních tří století. Kristus jest jejich prorokem, ale niko-

liv papež a pozlacení biskupové. Tito spirité převzali vlastně dědictví českých bratří. Jen jedna jest tu obava, aby mezi ně nenalezly buňky realistické a nesvedly je na nepravé cesty.

S podivením vidáme, jak katoličtí kněží brojí proti spiritům a z těchto si zbytečně dělají nepřátele.*) Vždyť spiritismus je největší oporou víry Kristovy. Církev křesťanská také učí o nesmrtnosti duše a vyrovnání po smrti (nebe, peklo, očistec). Křesťanství svatí a andělé jsou čistí duchové spiritů, serafíni a cherubíni jsou proroci a geniové spiritů. Očistec je sféra bludných duchů, jež vzdělávají čistí duchové a připravují k polepšení. Peklo je země, kde bloudí nešťastní, hříšní duchové, nemohoucí opustiti zemi.

Zábavné jest, když kněží na kazatelkách nebo ve zpovědi varují své ovečky před seancemi, v nichž dílo své provádí ďábel — tedy posud tak jako ve středověku. Církev katolická zapomíná, že veškeré její obřady jsou plny mysticismu, hraničícího až na magii. Světí-li kněz vodu nebo vykuřuje oltář, činí totéž, co čarodějové a nekromanti.

Učení evangelické je čistě duchovní, mystické, vrcholí v touze dosáhnouti míru duševního a zhrnutí statky pozemskými. Toho všeho lze dosáhnouti vespolečnou láskou a důvěrou v Boha. Proto říká Kristus: »Království Boží není z tohoto světa. Hleďte nejprv Království Boží a ostatní bude vám přidáno.« Toto učení je v úplné shodě s naukou spiritů a nikoliv s naukou církve, hledající moc a prodávající svátosti za peníze a věrnost k biskupům.

Kristus učí, že k přiblížení se k Bohu stačí pevná, oddaná víra a připojuje, že lidé mají býti jako malé děti. To ovšem platiti může jen pro lidi nevzdělané, kteří důvodů k své víře nehledají. Osvícený člověk však, jenž snaží se všechny zjevy pochopiti kauzalitou, hledá i k víře důvody. Nalezne-li je, jest pak víra jeho pevná, daleko větší než víra slepá. Nemůže přece býti hříchem, vidím-li tolik páchaných nepravostí a ptám-li se, proč trpí spravedlivý Bůh tyto nepravosti.

Úkolem člověka je především věděti a pak teprv věřiti. Ti, kdož slepě věří ve věc dobrou, nechybují, neboť jsou na pravé cestě. Ale povinností lidí pokročilých jest badati, hledati, souditi, jasně

*) Většina kněží katol. církve libuje si v lhůstivosti vědecké a papouškování církevních příkázání. Aby při tom nevypadali uboze, káží, aby totéž činili jejich ovečky. Celé vychování katol. kleru je pochybené.

viděti, nikoliv slepě či lenivě věřiti. Slepá víra může často vésti na cestu nepravou. Víra je výrazem dobrého srdce, ale nízkého stupně inteligence. Duševně probuzeného člověka poznáme po jeho snaze všemu rozuměti a pravdu hledati. Vědění je znakem vyšší inteligence. Tím liší se také lidé od zvířat, která ani nevěří ani pravdu nehledají, nýbrž jen ukojení potřeb tělesných. Neberme dětem pohádky biblické a vánoční stromečky a jesličky, je to poetická víra, šlechtící ducha. Vyrostlý muž již svou víru opraví pravdou. Řecký národ byl plný krásných náboženských mythů, jež odpovídaly jeho vyvinutému citu uměleckému. Ale řečtí filosofové opustili myty a budovali systémy o Bohu, kosmu a životě. Tento vývoj sledujeme u všech národů. Nejprve je víra, pak poesie, sprovázená intuicí, pak věda, pak filosofie a konečně zářící jasnozření geniů.

Ano, mravně a intelektuálně zušlechtěný člověk září v společnosti lidské jako vzácný klenot, vzbuzující u jedněch posměch, u druhých závist a nepřátelství. Nejhorší jsou ti, kteří majíce zlobu v srdci a nenávisť ke každému, veřejně káží o mravnosti a svornosti a oslavují lidi bezcenné a ničemné, ale současně tupí nebo umlčují muže šlechtné a vynikající. To jsou nebezpeční svědci národa, kteří zradí každého bez citu a lásky. Lidé jako děti za nimi jdou a věří jejich pokryteckým slovům, nestarajíce se o jejich minulost a mravní podstatu. Zvláštní jest, že příbuzný islam věřícím svým přímo pěstování vědy a umění nařizuje. Verše z Hadiees praví: »Kdo poučuje nevědomé, jest jako živý mezi mrtvými. Věda je životem islamu, sloupem víry. Věda je náboženstvím, modlitba také. Učení však je přednější než modlitba. Vzdělání jest povinností každého moslima. Mine-li den, v němž bych se něčemu nepřiučil a tím Allahovi se nepřiblížil, jest pro mne ztracen.« Tato slova jsou ozvěnou slavné doby Arabů, kdy kvetly u nich vědy (hlavně matematika a medicína) a umění za vlády mocných kalifů v Orientě, Africe a Španělsku (Averrho, Avicenna v 10. a 12. st.).

Již v starém Babyloně a Egyptě vzdávána mužům, zabývajícím se vědou nejvyšší úcta. Obyčejně vědu pěstovali kněží. V Egyptě však pravdy vědecké, v kláštrech chované, se před veřejností chránily. Byly to na mnoze nauky astronomické a metapsychické.

Největší rozdíl mezi křesťanstvím a spiritismem jest vlastně v tom, že křesťané věří v odpuštění hříchů již za živa pomocí svátostí, kdežto dle spiritismu nemůže býti žádný hřích ani za živa

ani po smrti odpuštěn. Karma je neúprosná. Následky zlých činů přecházejí do následujícího vtělení. Tato krutá spravedlnost působí varovně lépe než hrůzy pekelné, jimiž straší kněží věřící ve svých kázáních. Jen odpykání a polepšení může smazati následky špatných činů. Tím vykládají spirité, proč často nejlepší lidé jsou až do smrti stíháni ranami osudu. Jest to trest za minulé vtělení. Teprv po smrti neštěstím stíhaný člověk vzlétne do sfer blažených. I kdybychom tuto nauku nebrali doslovně, pravda v ní má jistě mnoho součástí. Dobrý člověk, stíhaný zlým osudem, stane se moudrým, osvíceným, zhrdne pozemskými marnostmi, stane se prorokem a učitelem svého národa. Jen z utrpení a skromného života rodí se geniové. Každý národ má takoveto mučedníky. Češi mají na př. Komenského, Husa, Havlíčka, Smetanu, Němcovou, Baara, Beneše Třebízského. Štěstí, blahobyť, sláva patří monarchům a caesarům, ale nikdy posud nesprovázely filosofa, mudrce a proroka. Vzorem nejzářivějším svatého proroka a učitele národů a zároveň mučedníka jest Kristus. Proto spirité tolik ctí a uznávají Krista. Ten, jenž za svou poctivost, lásku a pravdu položil život, jest jistě vysokým duchem, seslaným od Boha.

Swift správně napsal o mučednících učitelích národů: »Objeví-li se opravdový genius na světě, poznáte jej podle toho, že se proti němu spojí všechny hloupé hlavy.«

Druhým hlavním rozdílem křesťanství od spiritismu i všech jiných náboženství jest bláhová víra, že budou jednou všechna těla vzkříšena, spojena s dušemi a pak postavena před poslední soud.*) Místo toho věří spirité v opětné vtělování (reinkarnaci), neboť staré tělo nemůže nikdy býti znovu zbudováno. Myslíti lze, že by duše o staré, churavé, zmrzačené tělo nestály. Reinkarnace byla podstatou všech náboženství i filosofii před Kristem a věřil v ni i sám Kristus a staří židé.

Učení Kristovo a Pavlovo liší se ode všech náboženství velkých, kulturních národů tím, že nestará se o zákony přírodní a kosmogonii, nýbrž jen o duši a ethickou stránku lidského života. Starý zákon sice v knize Genesis vykládá o vzniku světa, ale toto vzato jest z učení babylonského (od Šumerů). Kristus vědou přírodní pohrdá,

*) Toto vzkříšení z mrtvých doslovně se vyskytá také v zoroastrismu (6. st. př. Kr.). Rovněž kosmogonie Genese nalézá se v tomže učení. Z toho viděti, že většina náboženských mythů putovala v starověku od národa k národu.

říkaje, že je to zbytečnost, která bude každému přidána, jen když zachovávatí bude příkázání Boží. Náboženství indické, egyptské, babylonské, perské vesměs podrobně o hmotě, duchu, vtělování, zvířatech, hvězdách, planetách učí.

Církev až posud nazývala původce zjevů metapsychických d'ábly a varovala své věřící před jakýmkoliv stykem před těmito démony. I v spisech Lutherových straší všude d'ábel. Ano i psa Agripova označovali pomluvači za vtěleného d'ábla. To je názor středověký, kdy po 3 století provozován všeobecně kult d'ábla, který zachvacoval veškeré lidstvo. Spisovatelé 16. st. píší, že existuje 7409127 d'áblů, jimž velí 79 knížat pekelných. Uvádějí také jména (hebrejská) těchto knížecích mocných démonů.* Zvláště mladé ženy vyhledávaly d'ábly, aby s nimi obcovaly (sabbat). Ale i všechny fenomény medijské počínaje stoletky až do černé magie byly známy a praktikovány. Nikdy nebyla magie v takovém rozkvětu, jako v stol. 14—16. Církev čelila této manii inkvisicemi.**)

Swedenborg, Paracelsus i Jakob Boehme souhlasně učí, že duše po smrti obalena jest tělem astrálním, s kterým vstane také při posledním soudu, kdežto hmotné tělo navždy zmizí smíseno s mrtvou zemí. Takové astrální tělo měl také Kristus, když po smrti navštěvoval své učenníky (»prošel zavřenými dveřmi«). Tento výklad evangelia je správný a nikoliv jak církev učí.

*) V střední Evropě je velký počet mohutných zdí, staveb a mostů ze středověku, o nichž jde pověst, že je na smlouvu s d'áblem stavěli legie d'áblů. Hlavní portál katedrály Notre Dame v Paříži je tak podivuhodně zbudován, poněvadž jej stavěl satan. Srovnej článek Gessmannův Zentralbl. 1931, str. 66. — Tisíce lidí bylo v středověku posedlých démony, jež vyháněti bylo uměním evičených kněží i laiků. Množství knih vyšlo v 16. a 17. století, obsahujících návod, jak posedlé léčiti (exorcismy). Přesná studia o tomto druhu psychismu z doby přítomné vůbec neexistují.

**) Velice poučný je spis »Ohnivý d'ábel«, psaný neznámým autorem na začátku 16. st., který vydal Valerij Bjursov (Praha, 1925, Kvasn. Hampl), v němž podrobně vylíčen život tehdejší doby, plný blouznění náboženského, pověr a protkaný magií, smísenou se scholastickou filosofií. Tu jsou také autentické zprávy o vynikajících tehdy učencích a státnících a zvláště zde citována přehojná, tehdy panující literatura. Zde podrobně líčen sabbat a řádění čarodějů. Je to doba těsně před vystoupením šlechtného J. Wiera, proti němuž vášnivě polemisoval franc. právník Bodin, spoutaný předsudky své doby. Zde také líčen soud inkvisiční nad milenkou autorovou (Renatou), jež účastnila se sabbatu a jež byla mediem, v jehož přítomnosti dostavovaly se všechny fenomény, známé ze seancí. Již tato shoda fenomenů z 16. st. s nynějšími může skeptiky přesvědčiti o jich reálnosti.

Ale nesprávně oni jmenovaní vykládají, že hříšné duše, nenalézajíce nikde milosti Boží a stydíce se za své odsouzení, upadají v hněv proti Bohu a vzdávají se raději moci d'ábla, který je navždy uchvacuje. To je ovšem názor, vzniklý vlivem středověké víry v d'ábly. Ale Boehme správně praví, že duše po smrti jsou tím, čím byly za živa, takže ty duše, které lpěly na věcech pozemských (moc, bohatství, sláva, přepych, sobectví), jsou nešťastny, poněvadž nemohou věcí oněch už míti a dosáhnouti. Kdežto duše šlechetné, věcmi pozemskými zhrdající, vzlétnou do nebe a žijí blaženě.

Zde postrádáme to, nač třeba hlavní váhu klásti: duše šlechetné mohou dosáhnouti nejvyšší Božské blaženosti a osvícenosti, jsou-li také intelektuálně dokonalé. Duše neznající zákonů přírodních a kosmických octnou se jaksí jen v »předsíni nebeské«, odkudž musí se znovu vtělovati. Tam nalézá se také většina svatých církve katolické.

Naši realisté všeobecně nazývají spiritismus moderní neřestí, vzniklou v Americe, ale již z jmenovaného románu jest jasno, že středověké čarodějství bylo s přítomným okultismem a spiritismem naprosto stejné. Jen na sabbaty naše krásné dámy nelítají a zelenou mastí se nenatírají.

Ostatně není spiritismus novým zjevem, neboť Egyptané, Římané za císařství, Řekové dávno před tím v mystériích okultismus praktikovali. Novic zasvěcovaný byl naposled uveden do transu nebo extase, v níž spatřil zářící »bohy«. Jestíť známo, že v Thessalii provozovaly řecké ženy čarodějství i se sabbaty. Egyptané užívali hypnosy k léčení. Kdyby nebyla církev tak krvavým způsobem čarodějství potlačovala, náležel by dnes okultismus mezi přední vědy akademické. Ale reakce proticírkevní v 17. a 18. st. zatlačila i okultní ruch, na jehož místo nastoupily pozitivní vědy a materialismus. Představitelem theoretického i praktického okultismu v středověku byl Paracelsus (1495—1541). Vedle něho provozoval filosofickou magii Agrippa (1486—1535), v jehož spisech uložena jest veškerá tehdejší magie a filosofie.*

V citovaném díle líčí se hromadná posedlost v klášteře, hlavně rázu erotického, což je obyčejným zjevem v ženských klášterech,

*) V klasickém, vědeckém díle Kiesewettrově (3 svazky) nalezne čtenář podrobné zprávy o okultismu starověku i středověku.

staré i nové doby. Již jinde jsme pravili, že ženské kláštery nemají být v zemi trpěny.

Druhým hlavním odpůrcem učení spiritického jsou realisté a jejich všechny složky (pokrokáři, volnomyšlenkáři, socialisté, ateisté, komunisté), označované od spiritů všeobecně jako materialisté. Zvláště akademičtí zástupci těchto skupin jsou zuřivými potírači věd okultních. Příčina tohoto jest jasná: Spiritismus vede v posledních koncích k náboženství, mravnosti, lásce k bližnímu, k idealismu a pravé osvětě. To ovšem nehodí se do rámce židů, vedoucích tajně všechny jmenované skupiny, kteří všude podporují nemravnost, atheismus, úpadek věd a umění, beznárodnost a rozklad celého národa, který pak zotročí a vyssají. Příklad vidíme na Rusku a Francii.

Zvláštní však jest, že židé sami houževnatě lpí na okultních rituálních Talmudu, jdoucích až do černé magie. Tuto perfidní hru provozují však i jinde: hlásají internacionálu, ale sami jsou fanatickými národovci, zorganizovanými 300 vůdci židovskými (sanhedrin, kahal) po celém světě.

Tu máme hotový zmatek v nazírání na spiritismus. Mezi spirity, lidi nejlepší a nejčistší, našly buňky realistické a židovské, které namluvily spiritům, že musí být internacionálními, čímž je přivedly do svého tábora. Když na př. českomoravští spirité (počtem nejméně jednoho milionu) nedávno chtěli se spojit v celostátní organizaci, odmítli mé návrhy, aby se postavili na základnu národní.

Na druhé straně považují nacionalisté spiritismus za dílo zrádných židů (realistů), z kteréžto příčiny Hitlerova vláda v Německu zastavila spiritické okultní časopisy a dusí spolky spiritů. To je věru hotový chaos. Vždyť nábožensky orientovaní spirité, bojující proti atheismu a materialismu, jsou nebo mohou být nejlepšími spojenci nacionalistů! Třeba jen je použít, aby ze svého středu vyloučili buňky židorealistické. Oni musí vědět, že bratrství a rovnost komunisty hlasované, jsou prázdná hesla a nikoliv bratrství evangelické. Jak to židovské bratrství vypadá, mohou spirité vidět na Rusku. Jak řádil v Uhrách Bela Kun, není přece Kristova láska k bližnímu. A co dělal žid Staviský ve Francii, není přece mravnost.

Třetím škůdcem vědeckého badání spiritického jsou spirité sami. To jest, spirité nerozumní, nedostatečně ve vědě té poučení

a oddávající se nepravé víře a předsudkům. K těm náleží tři čtvrti všech spiritů, totiž spiritů, o kterých se obyčejně mluví a píše. To jsou spirité, kteří se scházejí do kroužků, jejichž media upadají do transu a pak řeční. Deklamují básně, kážou zbožná naučení, mluví jménem slavných mužů ba i Krista neb i samého Boha. Sem patří také jasnovidci, prorokyně, obchodní spirité, ano i šarlatáni, vydávající spiritické časopisy a podvodníci, kteří se spiritismem živí.

Dobří, věřící spirité věří, že z transového media mluví Havlíček, Hus neb svatý Augustin. To jsou vesměs projevy klamivého podvědomí — sny uspalého člověka. Že mají podivuhodné vlastnosti (dovednost, cizí řeči a p.), není divu, když víme, že podvědomý duch má mocné schopnosti a vyniká úžasnou pamětí. Kdyby takové medium automaticky psalo, bude psát svým rukopisem. Ano, takové medium může i správně vidět do dálky neb i do budoucnosti, poněvadž toto dovede každé podvědomí.

Tyto produkce jsou ale také velmi nebezpečné, poněvadž přítomní lehce upadají do transu a je-li osoba ta nervově slabá, může se pak i denně trans opakovati, ano i tak daleko, že transový stav, bdělým a soudným vědomím neřízený, převládá, až soudnost ustoupí a člověk počne blouzniti a konečně zešílí. Sám jsem několikrát podobný proces pozoroval.

Jiné nebezpečí vězí v tom, že zlomyslný duch počne medium ovládati, až jej úplně opanuje (posedlost) a medium dělá hříšné věci a upadá mravně.

Těmto všem věcem dovede čeliti spirita vědecky a literně orientovaný. Ten ví, co může a nesmí dělati. Spirité lidové mírně nebezpečí také tím, že svá sedění počínají modlitbou a pokorným vzýváním o pomoc dobrých duchů. Tím přijdou dobří duchové a sami varují. Často medium řekne: nechte toho, bratr A necht vystoupí z kroužku, nebo ten a ten překáží a musí pryč. Obyčejně vyloučí všechny choré a slabé.

Když ovšem novináři a realisté přijdou do lidového sedění spiritického a vidí a slyší nesmyslné řeči medií nebo hovory »duchů« s přítomnými, obyčejně banální věci, myslí, tak že vypadá spiritismus vůbec a píší s posměchem i o přísně vědeckých pokusech a studiích slavných badatelů. To je tolik, jako když by pasák ovcí vykládal o anatomii zvířat nebo kuchařka o elektronech. I jinak vzdělaní inteligenti poučení byvše novinami, nemají ponětí o ve-

likém významu spiritické vědy či psychické nauce okultní, jež jest vedle biologie a astronomie vědou věd.

Z toho všeho jest viděti, že i v zájmu zdravotnictví, soudnictví, práva, nehledě k povinnosti obeznámiti se se základními poznatky vědeckými, jest už na čase, aby se pro školy národní i střední sestavila učebnice, kde by o všech věcech psychických se stanoviska metapsychologie i lékařského od nezaujatých lékařů přírodovědců jasně bylo vyloženo. Příručku tuto ovšem psáti by nesměli zaujatí a neorientovaní lékaři ani ignorantští filosofové. Vždyť nyní tak často přicházejí k soudu případy, v nichž soudce ani neví, jaké znalce má požádati o dobrozdání. Ale obyčejně dá to »znalcům«, kteří o věci nemají ponětí.

Tak by konečně zmizely z novin hloupé zprávy o spiritech a fenomenech metapsychických, sprovázené posměchem neb ignorant-skými poznámkami.

Novinářské zesměšňování a akademické pohrdání studiem okultním má i ten smutný důsledek, že okultní tradice, které se ve středověku mezi zasvěcenými jednotlivci udržovaly, ale nikdy písmem nerozšiřovaly, úplně zašly. Již neexistují na př. praví rosikruciani, již neexistují venkovští bylináři nebo čarodějky. V Indii, Tibetě, Mongolsku a místy posud mezi Araby v Orientě a Africe okultní znalosti toliko (!) tradicí se zachovávají. To dnes v Evropě a kulturní Americe docela vymizelo. To jest asi také příčinou, proč mnohým zjevům ve středověku všeobecně známým nerozumíme. Okultismus dnes nahradily pozitivní vědy, ale nikoli ve všem. Existuje-li dle našeho systému říše duchovní, pak zajisté do našeho života zasahují mnohé vlivy, jichž souvislosti nerozumíme, když výklad a pomůcky jsme ztratili. Lidé přítomní, oddaní toliko tělesným požitkům a všedním vášním, pozbyli vůbec smyslu pro věci duchovní a statky nebeské. Místo ideálů zaujala sprostota, lásku nahradilo vykořisťování, mravnost a poctivost intrikánství, radost z krásy umělecké a přírodní nahrazuje kubismus, sport, bary a biograf.

Kdybychom chtěli pro víru v nesmrtelnou duši shledávati svědectví vynikajících mužů, našli bychom dokladů množství. Vzpo-

mínáme jen všech klasiků z doby řecké a římské. Z doby novější můžeme citovati výroky všeobecně uznávaného veleducha G o e t h e h o. Goethe (1749—1832) věřil pevně nejen v život posmrtný, ale také v společné obcování duchů s lidmi. Sám o sobě tvrdil, že mnohé básně a spisy psal tak, jakoby mu je ve spánku někdo diktoval. On věděl již o schopnostech duše tušiti věci budoucí a znal i všechny fenomény mediijní.

Některé doslovné citáty z Goetheho:

»Mezi hodinou, v níž všechny věci ve mně tak oživnou a mým stavem v tomto okamžiku, kdy to píši, je stejný rozdíl jako mezi snem a bděním.« (Dopis Charl. Steinové.)

»Podivuhodný stav při svitu měsíčním přinesl mně tuto píseň, jež jest mně tím dražší, poněvadž nemohu říci, odkud pochází a kam cílí. V tomto měsíčním stavu stalo se často, že jsem se vzpamatoval, až když bylo vše napsáno a na papíře už místa nebylo.« (Annalen 1818.)

»Ve 4 týdnech napsal jsem »Werther« beze všech příprav a konceptů. Když pak hotový rukopis s malými opravami přede mnou ležel, divil jsem se jeho obsahu, neboť byl psán ve stavu skoro bezvědomém.« (13. kniha jeho biogr.)

»Mohu vás ale ujistiti, že nikoliv má vůle, nýbrž vůle vyšší moci jest to a že to jsou její myšlenky a nikoliv mé.« (Plessing 1782).

»Každá produktivnost vyššího stupně, každý vynález, každá velká myšlenka, jež plody přináší, není v moci autorově. Ty má člověk jako dary s hůry, jež má s radostným díkem přijímatí a ctíti. V takových případech je člověk nástrojem vyššího řízení a vyvolenou nádobou k přijetí vlivu Božího.« (Eckerm. 1828.)

»Jsem rozhodně odhodlán věřiti v svět vyšší mimo tento viditelný.« (Lavater 1781.)

»Víra, že v čas neštěstí spěchají vyšší síly člověku na pomoc, je všem lidem vrozená a tvoří základ náboženství všech národů.« (Eckerm. 1831.)

»Tento život jest pro naši duši příliš krátký. Tak volá každý, čině velké pokroky v tomto životě, jež považuje za průpravu pro onu nekonečnou cestu záhrobní.« (Shakespeare 1771.)

»Důkaz nesmrtelnosti musí každý v sobě nositi, jinde jej nikdo nenalezne.« (Fr. v. Müller 1822).

»Já bych nemohl postrádati štěstí víry v život posmrtný, ano, řekl bych s Lorenzem z Medici, že všichni ti, kdož v onen život nevěří, i pro tento mrtví jsou.« (Eckerm. 1824.).

»Tento nemotorný svět skládáti z prvků a nechati jej váleči kolem slunce v jeho paprscích pro nic za nic — takové žerty Bůh jistě nikdy nedělal, kdyby byl neměl plány z této hmotné základny vytvořiti výchovnu pro duchy.« (Eckerm. 1832.).

Tento poslední výrok považujeme za nejznamenitější, neboť souhlasí s naším názorem o výstavbě hmotného a duševního kosmu (viz kap. Kosmos).

Goethe sám o sobě tvrdil, že žil v minulém vtělení jako Říman za císaře Hadriana.

Když r. 1932 i u nás v Praze oslavovali akademikové Goethovo jubileum, ani jeden z nich o této stránce života Goethova se nemínil. Tak prosáklí jsou u nás všichni vědečtí pracovníci realismem, že se bojí o těch věcech vůbec mluvit. Já psal v Goethově Sborníku také o Goethovi jako botaniku, ale jen stručně jsem se o jeho mystickém smýšlení zmínil, nechávaje si ostatní pro tento spis.

Goethe byl přímo jasnovidecem, k čemuž doklady v samém jeho životopise nalézáme. Toto bylo vlastně příčinou nesmírné hloubky jeho spisů. Psal je v podvědomí za inspirace z duchovního světa. Totéž činil Vergil, Dante, Shakespeare, Mozart, Wagner, Beethoven. U nás věrnou paralelu ku Goethemu tvoří K o m e n s k ý — také »spirita«. Němečtí spisovatelé tvrdí, že byl zasvěceným růžovým křižákem.

Z velkých mužů přítomné doby uvádíme toliko slavného vynálezce T. A. E d i s o n a a H. F o r d a v Americe, autora nesmrtelného díla »Mezin. žid«, kteří nejen v život posmrtný věřili, ale i o reinkarnaci byli přesvědčeni.

Konečně proč se novější filosofové tolik odchylují od hlavních filosofů přítomnosti, K a n t a (1724—1804) a S c h o p e n h a u e r a, kteří beze studu na mnoha místech k mysticismu se přiznávají. Kant věřil pevně v trvání duše po smrti těla, jež zachová si i potom vědomí své individuality a totožnosti. Dokonce i realisticky založený R o u s s e a u věřil, že hmotné tělo člověka obývá nehmotný duch. Tedy ti největší myslitelé v nové době soudili o duchovnu jinak než všichni moderní mudrci.

V poslední době zajímali se lidé v celé Evropě o podivný případ venkovské dívky, T e r e z y N e u m a n n o v é z bavorského Konnersreuthu. Jedni v ní spatřovali moderní svěťici a proto kněží jí zvláštní věnovali péči, skeptičtí lékaři odbyli ji diagnosou ženy hysterické, inteligentní skeptikové nazvali to švindlem. Konečně rodiče Terezy svolili, aby dcera jejich dána byla na kliniku k lékařskému pozorování. A tu lékaři nepředpojatí prohlásili, že všechna fakta jsou reálná, že však věda lékařská k jich vysvětlení nestačí.* Tereza už řadu let nepožívá potravu a přes to stejně váží a je svěží tělem i duchem. V ekstasi mluví aramejsky, prožívá ukřižování Krista a rány na rukou krvácejí, aniž by hnisaly. Mimo to počíná si jako jasnovidka. Zjevy tyto ovšem nejsou nové, z minulosti zaznamenány četné případy téhož druhu (stigmatisace) a osoby takové prohlášeny za svaté. Pro orientované spirity není ovšem Tereza bavorská ničím novým. Ale důležité jest, že se aspoň lékaři přesvědčili, že se »zázračné« zjevy v psychismu skutečně vyskytají a že povinností vědy jest zjevů těch si všimati.

Bylo vícekrát zjištěno (Home), že medium v transu mohlo dáti ruku do ohně a nespálilo se. Ano i celou hlavu s vousy mělo v plamenu, aniž by se vousy a oči popálily. V Indii pořádají se zvláštní

*) Zajímavý je konečný výklad lékařů v nemocnici, dle kterého prý Neumannová celým povrchem těla ssaje z okolí páry, kterými se sytí, následkem čehož stejně stále váží, ačkoliv nic nejí a nepije. Podobný zjev prý se vyskytá i u jiných nemocí. Jak ale mohou páry obsahovati živné látky?

Okultisté vyloží případ Neumannové asi takto: Hladovění a přece neubývání na váze a nenastávající chřadnutí je dokladem v a m p i r i s m u, o kterém už staří dobře věděli a o kterém se v mnohých krajinách (Albanie) mnoho vypravuje. (Srovn. práci Jar. Matouška »Upíři«, Praha 1927, Souček). Neumannová ssaje plynnou ektoplasmu z okolních osob, které jsou jí stále na blízku, aniž by co pozorovaly. Kdyby však lékaři vážili a pozorovali tyto osoby, určitě by shledali, že ubývají na váze nebo více jedí než obyčejně. Ano, může býti i nebezpečno ošetřovati takového pacienta. Ošetřovatelka slabého zdraví může ochuravět. Vždyť lid dávno říká, že starý muž vedle mladé ženy omládne a zesílí, ale žena chřadne a stárne. V Orientě spávali staří velmožové s mladými souložnicemi, aby si život prodloužili (případ Davidův v St. zák.). — Stigmata vykládají se projekcí myšlenek na těle. (Viz v »Přír. filos.« stať o zhlédnutí se těhotných žen.) Mluvení aramejštinou lze vyložit takto: Neumannová svou zbožností a fantasií zobrazuje děj ukřižování Krista tak silně, že připoutávají se k ní duchové z té doby, kteří snad i přítomni byli ukřižování a kteří skrze Neumannovou aramejsky vypravují. U Neumannové je to tím spíše možno, poněvadž jest silně medijně nadána, čili může lehce své tělo propůjčiti duchovním bytostem cizím.

slavnosti, při nichž v chrámu upadají lidé v transový spánek, načež v průvodu vyjdou z chrámu a jdou bosýma nohama přes rozdělaný velký oheň na zemi, aniž by se popálili. Celé tělo je patrně obaleno fluidem, jenž chrání je před ohněm. To je tedy opět fenomen, který nevyloží ani fyzika ani chemie.

Létání kamenů popsáno už nescísněkrát (Kotterbach a Březno na Slovensku) a snad již ani novináři ani realisté o tomto fenomenu nepochybují, ale posud nikdo pro něj výkladu nepodal.

Vysvětliti dematerialisaci a apporty oficiální věda rovněž nedovede, ačkoliv všude o nich plno zpráv (nejnověji medium Pap v Budapešti nebo pokusy v Miláně, kde s přítomné paní mizely části oděvu a znovu zmaterialisované objevily se v koutě pokoje). Zmaterialisování dematerialisovaných předmětů sprovázáno jest vždycky značným oteplením, stoupajícím někdy až k ožehnutí. To bývá také na dopadajících kamenech, to pozoroval již Zöllner při pokusech s mediem Sladem. Kámen letí z velké dálky dematerialisován (neviditelný), ale při dopadu se znovu zmaterialisuje a silně oteplí. Tento zjev odpovídá úplně známému oteplení, vstupují-li páry nebo plyny do tekutého nebo pevného stavu (před deštěm, sněhem). Ano, všeobecně je známo, že v místnosti, kde dějí se fenomeny mediální nebo materialisace fantomů, vždy dostávají se mrazivé vánky. I při stolečkových pokusech vane studený proud po rukou. Tu se tedy pravdě podobá, že energie tepelné z ovzduší užívá se k fyzikálním fenomenům okultním. Podle toho máme pateré skupenství hmoty: 1) pevné, 2) kapalné, 3) plynné, 4) zářící (Crookes), 5) astrální. Poslední stav vidí a poznávají jasnovidci, různá zvířata (psi, kočky, koně) a obyčejní lidé při probouzení z hlubokého spánku.

Ve všech spisech o dematerialisacích jednajících, připouští se také možnost čt v r t é d i m e n s e, o níž zvláště Zöllner podrobně vykládal a o níž již matematikové psali (Gauss, Mach). Tento výklad není mně sympathický, předně poněvadž si jím nic nedovedeme představit, za druhé logicky bychom museli přijímati také 5., 6., 7. atd. dimenzi. Co by pak tyto znamenaly, teprve nevíme. Za třetí nemáme pro materialisační fenomen s tohoto hlediska nikde žádného důvodu ani věcné souvislosti, kdežto teorií rozplývací v astrální skupenství potvrzuje zhušťování fluidu v ektoplasmu a ztělesnění myšlených výrostků na těle lidském, jakož i fotografie myšlenek.

Materialisování fantomů jsou ovšem vrcholem okultních fenomenů. Nejklassičtější studie o tom konal prof. Crookes s mladou dívkou, Flor. Cookovou, po celé dva roky, takže o pravosti fantomů nemožno pochybovati. Ale také arabská dívka Jolanda s mediem Esperancí, materialisovaný Ind s mediem Eglintonem a celá sbírka materialisací, jež z Ameriky popisuje Brackett, skvěle nás poučují o povaze fantomů. Stejně tak Marryatová. Nejslavnějším mediem v době přítomné jest Mirabelli v Sao Paulo v Brasilii. Je rodem Vlach, povoláním obchodník, 40letý. Mimo dokonalé materialisace snad všechny druhy metapsychických fenomenů se u něho projevují (apporty, mizení předmětů, samo medium mizí, telekinese, mluvení všemožnými jazyky atd.). Všechno to děje se při denním světle jako u Homeho. Celá řada lékařů, profesorů a inteligentů fenomeny tyto studovala a reálnost jich potvrdila. Jmenovitě i skvěle materialisování fantomů svou identitu dokázali. Když puls media byl abnormně rychlý, jevil se puls fantomu současně zcela normální. Dematerialisace dělá se před očima přítomných učenců. Ano, sám Mirabelli se v sezení před všemi dematerialisuje a zmizí a hned na to se objeví v jiném domě v jiné společnosti. — V Evropě nejúčinnější fyzikální media jsou Schneider, Silbertová a Gordon. Přínosy (apporty) budapeštského media Laj. Papa jsou nejen nejvyšší znamenité a rozmanité a přísně kontrolovány, ale nedají se jinak vysvětliti než činností duchů zevních. O animismu zde nelze mluvit. Přinášena živá zvířata (ptáci, ještěrky, brouci), různé tekutiny, ano i vůně a zápachy. Mimo to dostavovaly se známé fenomeny mediální (telekinese, dotyky a j.).

Hledání pramenů pomocí proutku (hlavně lískového) je známo již ve středověku a v nové době tisíckrát pokusy reagování proutku v rukou některých osob dokázáno a přes to vše jsou učení akademické, kteří o této skutečnosti pochybují. Sám jsem takový pokus viděl a vyšetřoval a podivil se, že v mých rukou se proutek ani nehnul. Je známo, že tímto způsobem nalezeny byly prameny Poděbradské. Výklad k zjevu tomuto uvádí se různým způsobem, ale přesně věc ještě objasněna není. Jest to opět dokladem, že kolem nás proudí různé síly, kterých přímo svými smysly nepostřehujeme. Ale zvířata je často dobře poznávají. Viz výklad o telepathické řeči ptáků a ssavců; zvláště ptáci čtou myšlenky lidí, o čemž bych se zkušenosti mohl napsati celou knihu.

Tvoření se fantomů a jejich rozplývání má určitě souvislost s de-

materialisací a materialisací předmětů neživých a jistě že to vše souvisí s molekulární stavbou hmoty. Vazba atomů není dle všeho ještě úplně známa a podléhá vůli jako tvořivé energii. Tu viděti, že hmota a síla do sebe přecházejí, čili jedno jsou.

Připomeneme-li si nedávné fenomény mediální s médiumem Z u g u n o v o u v Rumunsku nebo strašidelné fenomény v Dvoře Králové n. L., jež zjištěny byly policií a komisemi, složenými z inteligentů, vůbec nic o spiritismu nevědoucích, pak snad již i nejzarytější skeptikové musí před »spiritismem« kapitulovati. Svět duchovna skutečně existuje a všude do života lidí i do veškeré biologie zasahuje. Nelze pochybovati, že v nedaleké budoucnosti zařaděny budou ony vědy do věd posud uznávaných.

Fenomény sprovázející dívky a jinochy vstupující do stavu puberty jsou všeobecně známy ze sterých případů a mají vždy stejný charakter zlomyslného škádlení a uličnictví: peřiny a pytle se rozparují, nádoby rozbíjí, předměty v bytě odnášejí a skrývají, nábytek převrací, dobytek v stáji se odvazuje, peníze zmizí, papíry skládají, knihy rozevírají, děti na loži do naha svlékají atd. Ačkoliv je to tak známá věc, přece vždy pošlou do domu četníky, aby podvodníky a škůdce chytili a zavřeli. Dodnes však není zjištěno, jedná-li tu dvojník dívky nebo duchové, čerpající z jejího fluidu, nebo elementálové, jak mnozí spirité tvrdí.

V přítomné době budí všeobecnou pozornost pokusy s R a f. S c h e r m a n n e m, s nímž experimentoval také pražský prof. Fischer. Vyčte z dopisu celou povahu a podobu i osudy pisatelovy, což spadá do zázračné a posud nevysvětlené psychometrie. Zjevy tyto věrně připomínají pokusy Naum. Kotikovy v Petrohradě.

Ossendowski a dávno před ním franc. misionáři Huc a Gabet souhlasně s jinými cestovateli přinesli zprávy o podivuhodných okultních fenoménech v tibetských kláštorech. Ale to vše překonává kniha A. D a v i d - N e e l o v é o Tibetě (Mystikové a magové v Tibetě. Unie, Praha 1934), v níž líčí se úžasné praktiky lamů, proti nimž jsou naše mediální pokusy nepatrnými hračkami. Autorka strávila 10 roků v Tibetu a zná jíc dokonale jazyk a zvyky Tibeťanů jako chudá žena (arjopa) pronikla do všech chýší i klášterů.*)

*) Neelová vypravuje také o vylučování dvojníků v lethargickém spánku, při čemž jest dvojník spojen fluidickým vláknem s tělem spícího — tedy úplně, jako to známo z pokusů v Evropě. Levitace (také užitá k rychlému běhu), vypa-

Je tedy vědění toto prastarého původu a nikoliv vynálezem našeho století. Moderní kultura vlastně zahladila stopy okultního psychismu a postavila na jeho místo vědeckou skepsi, vedoucí sice k rozvoji pozitivních věd, ale nikoliv k duševnímu vývoji národů.

Tragická historie čarodějství v středověku dle archivalních dokladů obsahuje spousty okultních fakt, které nelze pozitivní vědou vyložit, které však souhlasí s fenomény mediálními nebo také s fenomény známými u divokých národů v Brazílii, Africe, stř. Asii, Indii atd. O jednom z nich stručně tuto se zmíníme. Francouzský misionář Trilles vypravuje o jistém čaroději ze Senegalu, jménem Nzago, že jednoho dne pravil, že večer musí na schůzi všech čarodějů celého kraje, která se koná na hoře 4 dny cesty vzdálené. Pater tomu nechtěl věřiti. Čaroděj jej tedy pozval na určitou hodinu večer, aby viděl, jak se bude vypravovati na cestu. Pater přišel a viděl, jak se čaroděj natíral mastí a odříkával jisté modlitby. V tom slezl se střechy velký had, otočil se kolem těla čarodějova a opět zmizel. Čaroděj na to upadl v lethargický spánek, v němž ležel jako mrtvý, takže pater ani pícháním do těla jej nemohl vzbuditi. Srdce vůbec netlouklo. Ještě před touto operací žádal pater čaroděje, aby se zastavil u jeho žáka ve vsi pod samou horou a vyřídil mu, aby mu donesl tamže zanechanou pušku a patrony. Pater ostal na stráži u mrtvého těla celou noc. Ráno se čaroděj probudil a vypravoval o schůzi a řekl, že vzkaz u žáka paterova pod horou vyřídil. Skutečně za 3 dny na to přišel onen žák s puškou a patronami a vypravoval, jak večer po tmě jej kdosi před chýší ven vyvolal a vzkaz paterův mu vyřídil.

Vypravování toto přednesl Trilles r. 1906 na geogr. schůzi v Nantes a publikoval ve spise »Fleurs noires et Ames blanches«. Tu krásně vidíme, jak máme rozuměti létání čarodějnic na s a b b a t. Bylo to oddělování dvojníka, jenž se na schůzi částečně zhmotnil

řování tepla z těla uprostřed mrazu, transfigurace, telepathie, jasnovidecství atd. jsou tu částmi zjevy. Fenomenů těchto v Tibetě dosahují čarodějové mnohaletým, často úporným cvičením za vedení mistrů (jako v Indii), kdežto v Evropě hypernormální, psychické schopnosti spontánně a vzácně u některých lidí se projevují (media, jasnovideci, magnetiséři, somnambuli, proroci). V Tibetě uložena je spousta starých, sanskrtských knih a rukopisů náboženského a filosofického obsahu, jež však už jen málokterí školení a inteligentní lamové čtou a jim rozumí. Mravně dokonalých a vysoce vzdělaných »mahatmů« však v Tibetě už není. Nejvyšší hodnotáři mají vzdělání evropské.

a s jinými dvojníky druhého pohlaví nebo se zhmotněnými duchy («dábly») orgie provozoval. S tímto psychickým fenoménem patrně také souvisí proměňování se dvojníka v různá zvířata, ano i v plameny, jež je dle vypravování inženýra Gessmanna rozšířeným zjevem u indiánských kmenů v Brazílii. Jestli tu asi pravidlo, že odtělený duch, ať živého nebo mrtvého člověka, může pouhou vůlí (to jest fantasií) ztělesniti se v jakémkoliv tvaru člověka i zvířete. Pak tu máme zároveň výklad ku materialisacím medijským. Zde však nevíme, materialisuje-li se dvojník media nebo duch mrtvého. Zdá se, že oba případy se dějí, jež nám ale těžko jest rozeznávati. Tím se i potvrzují četné zprávy ze středověku o vlkodlacích.

Věc ta ale zdá se býti složitější. Se stanoviska přírodovědce nelze přijímati, že by duch člověka mohl se ztělesniti ve vlka (zvíře), poněvadž individualita a vývoj člověka a zvířete jest jiný. Co druhdy člověk měl ve vědomí, to může vůlí zhmotniti. Ale jako vlk nikdy vědomí neměl. Proto by zde mohl býti výklad jiný: Odtělený dvojník má přání přeměnit se ve vlka. Tím přáním přitáhne se duch vlka, jenž užije astrální hmoty dvojníka a zmaterialisuje se. Kam se při tom poděje duch dvojníka, nevíme. Zraní-li někdo takového vlka, zmizí vlk i astrál a zranění objeví se na člověku. Je-li tomu tak, pak máme výklad k fantomům seancí. Zde ztělesňují se cizí duchové, spojující se s dvojníkem media nebo jej vylučující. V případě, že zastřelené zvíře vlkodlaka ostane ležeti, přeměnil se vlkodlak přímo ve zvíře. Je to tedy transfigurace, která se také u medií vyskytá (Bastian). Ale i zde vtěluje se duch zvířete do těla člověka, jež přeměňuje ve svou podobu. Tak jako různé figury Bastianovy byly způsobeny cizími duchy.

Také Livingstone (misionář) vypravuje, že v Africe je přeměňování se černochů ve zvířata velmi rozšířeno. Ano, v krajinách, kde lvi jsou hojní a rovněž stáda zeber a antilop, přeměňují se čarodějové ve lvy, aby nalovili zvěře pro vesnici, v níž pak jsou hody. Také v již. Africe je vlkodlactví rozšířeno.*)

*) O lykanthropii čteme již v nejstarších spisech. Tak líčí Homer v Odyssei (10), jak čarodějnice Circe přeměnila soudruhy Ulyssovy ve vepře. Virgil (Ekl. 8) píše »Has herbas, atque haec Ponto mihi lecta venena — ipse dedit Maeris: nascuntur plurima Ponto — his ego saepe lupum fieri et se condere sylvis — Moerin, saepe animas imis excire sepulcris...« Plinius (8, 22): »Homines

U polského media Kluski objevují se také živá zvířata (lvi, opiče, orli). Také zde není myslitelné, že by je stvořil duch media. I zde zmaterialisoval se duch zvířete, užívaje fluidu lidského.

Z těchto a jiných fenoménů vyplývá poznatek, že různí duchové, živých i mrtvých, snadno se mohou spojovati, snad i prolínati nebo po dvou totéž tělo osazovati. Je-li tomu tak, pak tolik v orientě rozšířená posedlost (v evangeliích popsaná) má věčný základ. Tento druh psychismu měli by zvláště studovati psychiatrové, neboť velká část chorob v bláznivech má původ v posedlosti.

Posedlost se ale někdy nepadno dá rozeznati od štěpení podvědomí, následkem něhož člověk žije ve dvou individualitách. Toto štěpení způsobuje autohypnosa, choroba nebo zranění.

Stereotypní opakování se všech medijských fenoménů v různých zemích a zároveň shoda těchže s praktikami čarodějů u divokých neb starých národů musí každého soudného člověka již přesvědčiti o jich pravosti. Je viděti, že podléhají určité zákonitosti, které posud neznáme.

Velkou nesnází pro přesvědčování skeptiků je vzácnost dobrých medií. Velké fenomény metapsychické lze jen pomocí medií demonstrovati. Často pak i fyzikální media nejsou disponována, takže seance nemůže se konati. Naivní vědci ale žádají pokus kdykoliv a kdekoliv dle vzoru pokusů ve fyzikálních laboratořích. Spíše v každé zemi nalezneme několik strašidelných domů než vhodné médium.*)

V Evropě střední jsou media velkou vzácností, takže o známých toho času mluví se jako o zázracích, z nichž si ale novináři a akademikové tropí posměch.**)

in lupos verti, rursusque restitui sibi, falsum existimare debemus aut credere omnia quae fabulosa saeculis comperimus.« Také sv. Augustin (Civit. Dei, 18, 58) vypravuje několik historek, jak čarodějnice přeměnily lidi ve zvířata.

*) Rozeznáváme ovšem dva naprosto rozdílné druhy strašidelných domů. V prvním nalézá se vždy velmi mocné médium, nejčastěji děvče nebo mladík, vstupující do puberty, jehož fluidu užívají elementální (tak se aspoň praví) k provádění uličnických produkcí. Druhý druh představují staré zámky, kláštery, historické budovy vůbec, v nichž zjevují se materialisovaní duchové z minulých dob. Zde žádná media přítomna nejsou. Viz dílo Bozzanovo.

**) V Praze je přes 200 spirit. kroužků, ale ani v jednom není schopné médium. Všichni se zabývají náboženským transovým řečením, prýšticím z podvědomí media.

Nejhůře mají se tyto poměry v Německu a Českoslov. státě, kde nauky psychické posud do škol nepronikly a širšímu obecenstvu jsou známy jen jako blouznění hloupých spiritů. Že je zde mediuita vzácností a vůbec lidé sensitivní, má mnoho příčin. První jest nepřirozený způsob života (alkoholismus, bydlení v domech se špatným vzduchem, zahalení měst v kouři továren, neustálé rozčilování slavnostmi, sensacemi a novinami, lidé jsou skoro všichni nervově churaví, těžký zápas existenční, týrání lidí daněmi a úředními výnosy, štvance politické atd.). Proto u národů evropskou kulturou nedotčených a tudíž v míru a spokojenosti žijících je vnímavost psychická mnohem intenzivnější.

Mimo to stálé protivenství v novinách a z kruhů akademických zástupců vědy brání společensky výše vynikajícím inteligentům veřejně se hlásiti k »spiritismu«. Na venkově je obyvatelstvo vesměs pod vlivem učitelů, všude vášnivě fedrujících materialismus, ateismus a socialismus. Tito lidé nic nechtou, nic neznají mimo to, co najdou ve svých realistických tiskovinách. Mnozí z nich myslí, že posmívati se náboženství je známkou moderního pokroku.

Jak se o spiritismu soudilo a na mnoze v kruzích inteligentních posud soudí, uvádím jako příklad pojednání jakéhosi B. Markla v Lumíru r. 1887. Zde čteme: »Spiritismus je duševní chorobou, která jen těžce se léčí.« Home dle tohoto autora dělal své experimenty nohou, Cooková byla chycena při podvodu, Bastian lapen arcivévodou Janem, Eglinton měl počerněnou ruku, když načernili klíč od piana atd. Každý začátečník ví, že když natřeli anylinem ruku Kingové (Crookes), objevil se anylin na ruce Cookové. O Bastianových transfiguracích dokázáno a vysvětleno, jak to v pravdě bylo. Atd. Smutné jest, když takové věci kritisují lidé, kteří nic neviděli, neexperimentovali a nečtli, ačkoliv existuje již obrovská literatura, vyšlá z rukou nejskvělejších učenců.*)

Stejně křiklavým dokladem jest všeobecné odsuzování a tupení Rasputina u carského dvora před válkou, zakládající se na na-

*) Že studium zjevů metapsychických přece jen pokročilo, může se každý přesvědčiti, když srovná na př. spis J. K e r n n i n g a »Weg zur Unsterblichkeit«, 1893, jak vykládá tento autor (theosof) telekinesi, posedlost, telepathii a p. Tihle theosofové! Nebo blbé výklady mediálních zjevů v druhdy slavném díle A. D e b a y e »Tajemství spánku a magnetismu« (přel. čes. Kober 1908).

prosté ignoranci ve věcech metapsychických.*) Rasputin byl magnetisér a jasnovidce, ale jako náboženský fanatik a příslušník sekty chlystů člověk surových, nevázaných a sprostých mravů. Měl býti vlastně pod policejním dohledem jako osoba společnosti lidské nebezpečná. Ale přes to vše byl poctivec, takže zemřel chud, ačkoliv mohl býti boháčem. Zbohatl u něho toliko prohnáný žid Simanovič jako tajemník. Či jest lepším ministr uhlažených mravů, jenž okrade stát o hrozné miliony a uvrhne národ do drápů židovských?

Rasputin správně a s hrůzou předpovídal, jak v zátopě krve hynouti bude národ ruský, až i carská rodina vezme za své. Proto úpěnlivě varoval před válkou. Ale nedalo se už nic dělati, neboť revoluce čekala za dveřmi.

V případě Rasputinově máme to důležité poučení, že jasnovidce, magnetisér a divotvorec může býti prostopášníkem, mravním zvrhlíkem a nevzdělcem, což vídáme stejně u cikánů. To připomíná také zlověstné čarodějnice ve středověku. Zpusťlost mravů u dvorů papežských v Římě (Alexandr VI.) jest totéž. Čili nábožnost může jíti společně se zločinem. V jaké souvislosti jsou takoví vtělení s říší duchovní, není nám jasno. Ale porovnávati Rasputina s Kristem (jak činily potřeštěné šlechtičny ruské), je prostě rouháním. Ale podobné rouhání vyskytá se v dějinách i jinde.

Než jakýkoliv odpor proti okultismu ničeho na pravdě nezmění, neboť fakta ostanou fakty. Je zvláštní, že v středověku potírala nauku Koperníkovu církev, podle níž nesměla býti země kulatá a obíhati kolem slunce. Dnes o existenci telekinese, hypnosy a telepathie rozhodují soudy a policie! Ale i politicky provinil se okultismus, poněvadž ve svých důsledcích přichází k životu záhrobnímu a ideám náboženským a v důsledku toho k přísné mravnosti a nesobeckosti, kdežto komunismus (totiž marxistický) jest přísně materialistický a atheistický. Spirité pěstují pravý komunismus

*) Viz na př. román Louise Dumura »Bože, cara chraň«, Praha 1929 (překl. z fr.). Kniha tato je strašně hanobení carské rodiny a Slovanstva vůbec. Tak se Francouzové odměňují za své zachránění ve světové válce, za něž mají co děkovati jen carovi a Rusům. Čechové by se měli styděti a nepřekládati do svého jazyka podobnou literaturu. I kdyby všechno bylo pravda, přátelství budí soucit a útrpnost, nikoli pranýřování přítele. Což pak Francouzi nemají také své korunované potvory?

dle vzoru prvních křesťanů, kdežto marxisté chtějí z národů nadělati otroků, pracujících pro židovské světovládcy. Spiritisté chtějí bratrství a lásku všech lidí v míru, kdežto marxisté prohlubují podvodně propast mezi chudinou a boháči.

Velkou škodu studiu spiritickému způsobuje magie a astrologie, které novináři a akademičtí skeptikové od spiritické vědy nerozeznávají, ač s ní nemají nic společného. Magie středověká i přítomná nesnese rozumné kritiky a tam, kde jeví vlivy škodlivé nebo příznivé, vždycky dá se vysvětliti působením jedovatých nebo léčivých rostlin. Všechno ostatní je pošetilý hokus pokus.* I v přítomné době pěstují četní okultisté magii (viz na př. Herb. Fritsche »Kleines Lehrbuch der weissen Magie«, Prag 1934). Kdyby tedy tači magové mohli zničit nenáviděné vůdce politické, učinili by tak určitě, poněvadž by jim nikdo na stopu nepřišel. Ale známe hezkou řadu vražd politických, z nichž ani jednu nezpůsobili magové.

Všude se vypravuje, jak v Himalajích a Tibetě zachovávají kněží staré, několikatisícileté tradice o zázračných silách magie, kterými lze zničit lidstvo. Ale ku podivu, když Angličané r. 1904 dobyli Tibetu a obsadili Lhasu, utekl zbaběle dalajlama a ani jeden zasvěcenec se neozval ve prospěch své vlasti. Stejně tak v Egyptě za Kambyasa, jenž surově odvlékl do Babylonu a Persie klášterní kněze, kteří znali tajné vědy a síly, jichž účinky cítíme ještě dnes v hrobech faraonů. A když Caesar dobyl Gallie, umlkli druidští kněží na věky, bezradní, bezmocní. Jak máme tedy těmto nesrovnalostem rozuměti? Strojní puška zvítězila nad moudrostí Orientu. A když miliony čarodějnic, věrných deer Satanových, hynulo na hranicích, proč ďábel nezakročil a nepotřel inkvisitory?

V středověkých spisech píše se mnoho o magickém vlivu někte-

*) Gnosticismus prvních století je přeplněn odpornou magií, sprovázenou zářikáváním, slovními formulkami, hnusnými obřady (mysteriemi), proti nimž evangelia září čistotou a přirozeností. Gnosticismus jest nejpříkřejší negací přírodního názoru o kosmu. Viz velmi obsažné dílo J. Matouškovo »Gnosex« (Sfinx, Praha 1926). Stejně bezcennou a pro přírodovědce nepotřebnou je židovská slátanina »Kabbala« zvaná. Vůči všem yoginským bláznům, gnostickým kome-diantům, hrůzostrašným magům odpoví rozumný přírodovědec: netýrej své tělo žádným cvičením ani mysteriemi, nýbrž žij přirozeně a střídmě, aby tvé tělo zdravě se vyvíjelo a sloužilo duši jako vhodný nástroj. Neboj se žádného kouzla ani démonů, máš-li duši mravně čistou a jsi v myšlenkách stále u dobrých přátel duchovních, kteří ti získají ochranu a pomoc boží.

rých rostlin (mandragora, rulík, blín, durman, Verbena, Bryonia, Balsamita, Silybum, Carlina, Viscum, Aristolochia, Veratrum), ale z vlastních pokusů musím říci, že ani v jednom případě žádnou magii jsem nepozoroval. Ovšem léčivý vliv rostlin a vůbec jejich působení na organismus lidský je nesmírný a je věru škoda, že moderní lékařství se od léčení bylinami odvrátilo. Sám po mnohonásobných pokusech dovedu přes 20 druhů chorob neomylně léčiti (bylinami) a sám (nyní 78letý) jsem posud lékařské pomoci nepotřeboval a cítím se jako 40letý. Jmenovitě v rostlinách tropických skrývají se zázračně mocná léčiva, což znalosti domorodců potvrzují.

Rovněž horoskopy astrologické jsou pošetilostí, nemající žádné souvislosti s vědeckým poznáním. Zajisté, že měsíc i planety vykonávají vliv na organický vývoj, ale o osudu a štěstí lidí nerozhodují.

Je ku podivu, že Newton, Kepler i Tycho Brahe v astrologii pevně věřili. Jako důvod pro astrologické vlivy uvádějí se stejné osudy dvoje lidí a mnohých lidí v tutéž hodinu a týž den narozených. Že se dvojčata fyziologicky stejně vyvinou, není nic divného. Když se osa plavuně dichotomicky rozdělí, každá větev stejně se vyvíjí. Proč ale dva lidé nepříbuzní stejně se vyvinou a stejný osud mají, těžko vyložiti. Vždyť v tentýž den narození lidé nepodléhají stejnému osudu. Rovněž narozená vícečetná štěňata nemají stejný osud. Mohli bychom z toho všeho abstrahovati na nejvyšší tuto myšlenku: Jest mimo nás říše duchovna, jež zasahuje svým vlivem do našeho lidského života, aniž bychom souvislosti pochopovali.

Magie, astrologie a okultní známosti měly hlavně tři střediska v starověku: Indii, Babylonii se Syrií a Arabií a Egyptem. Do říše římské šířily se hlavně z obou posledních. Že už v Římě vedli rozumní filosofové boj proti magickým kejklřům, vyplývá z poznámky Marka Aurelia (Spol. ant. k. Praha 1934, str. 6). Ale i přes to většina Caesarů římských zabývala se magií a astrologií. Již v 1. st. po Kr. prodávali v Římě četní chaldejští věštcové horoskopy. Také v středověku a v nové době mocní hledali svůj osud ve hvězdách (Waldštejn, Rudolf II.). Essenští v Palestině jsou totožní s therapy egyptskými a patrně zachovávali tradice z egypt. klášterů, kde druhdy kvetly vědy přírodní, spojené s okultismem (Solon, Pythagoras). Odtud asi čerpali svou moudrost řečtí filosofové.

Kdyby nebyla zničena knihovna v staré Alexandrii, našli bychom tam zprávy o kláštorech egyptských a jistě i o Kristu. Arabové v Středověku přinesli vědy orientální do Evropy a s nimi i znalosti okultní, jež se rychle šířily, když všude rostl odpor proti nadvládě papežskému. Mysticismus křesťanský nahražen byl mysticismem orientálním. Množství zaříkávacích, na mnoze ze starých slov egyptských, chaldejských, neb karthaginských, různé talismany a amulety, posud mezi Arabi v sev. Africe rozšířené, jsou zbytky staroorientální magie. Všechno toto jsou věci pro vědecký okultismus nepotřebné. (Srovnej F. A. Ossendowski, Pod šlehy samumu, Praha 1931). Podrobné zprávy nalezneme čtenář v citovaném díle Kiesewettrově (posledním potomku různých křížáků). Viz také Zentralbl. f. Ok. J. 1930, 12. Hft., rovněž Ernst Klein, Handb. der Astrologie (Berlin, 1891) nebo J. King, Babylonian Magic and Sorcery, Lang, Magic und Religion (Ed. Doutte, Magic et religion dans l'Afrique du nord. 1909), M. Maeterlinck »Velké Tajemství«, Praha 1922. (Valentinova Pistis Sophia). Srovnej rovněž velmi cenný spis o americké magii (černošské) V. B. Seabrooka »Ostrov černých kouzel« (Kvas., Hamp., Pr. 1935).

Do nedávné doby šířila se tak zvaná *theosofie* více než pokusný spiritismus. Když ale nezvratně podány důkazy o podvodcích Blawatské a když se po smrti Besantové všechna její prořeknutí ukázala nesprávnými, opustili mnozí tuto »víru«, neboť celý systém theosofů není ničím jiným. Mám-li něčemu věřit, musím mít důkazy a objektivní pozorování, jichž srovnáváním možno se dopátrat pravdy.

II. DÍL. BIOLOGIE

Jako v době přítomné, tak i v dávných dobách v Řecku, Indii, Egyptě zabývali se mudrci hlavně významem člověka, uvažující o jeho těle, duši a skoro vesměs splétali své názory s říší bohů. Lidé byli dětmi bohů, řídící jejich osudy a po smrti přijímající jejich duše do svého lůna. Nikdy nenapadlo žádného badatele, aby sledoval zvířata a srovnával je s člověkem. Mezi zvířaty a lidmi byla nepřeklenutelná propast.

Jen tu a tam všimli si mnozí, že zvířata mají vztahy k člověku. Pythagoras učil, že zvířata jsou příbuznými člověka a člověk Boha. Jeho žák Empedokles pak učil, že duše sestupují z prostoru do rostlin, zvířat a lidí. A novoplatonik Parphyrios (roz. 304 p. Kr.) tvrdil, že mezi dušemi lidí a zvířat je rozdíl pouze stupňový. Agrippa v středověku (roz. 1486) názor tento také přijímá a tvrdí, že lidé, žijící toliko animálně, mají duši jako zvířata, od nichž se neliší a že duše jejich zemírá jako u zvířat. Kabbalisté věřili, že v hmotě skryt je duch, jenž se projevuje v rostlinách a zvířatech (Ez Hajachim 192).

Staří vždy více hleděli na duši a její vývoj než na tělo člověka a zvířat. Dle řeckého spisovatele Stobaea učili kněží agyptští, že se na zemi objevily duše jako součástky kosmického ducha, jež se vtělovaly do obojživelníků a plazů, z těchto pak stěhovaly se do ptáků a ssavců a z těchto konečně do člověka. Lidé pak dobře vychovaní a osvícení mohou se po smrti povznést k démonům a nesmrtelným bohům.

Z těchto poznámek je patrné, že již staří tušili jakýsi vývoj organických tvorů.

Také filosofové doby přítomné sotva všímají si studií biologických, rozvlékajíce své moudrosti do nekonečna v abstraktních pojmech, vztahujících se na myšlení, hmotu a ducha a utápějící se v rozebírání starých nauk filosofických, místo aby studovali zoologii, botaniku a palaeontologii. S takovými filosofy rozumný přírodovědec vůbec mluvit nemůže.

Chybou všech theologů, všech filosofů, všech psychologů, okulitů, sociologů a kulturníků jest, že na člověka pohlížejí jako na výlučného tvora či bytost pro sebe, zapomínajíce, že jest jen částí organické říše na zemi. Není ani pravda, že člověk tolik vyniká duševně nad ostatním tvorstvem. Správnější jest říci, že se od obratlovců značně duševně liší. Ale za to postrádá mnoho vlastností, kterými ve velké míře nadáni jsou ostatní obratlovci, jak bude vyloženo (instinkt). Proto o podstatě člověka souditi může toliko přírodopysk a psycholog (incl. metapsychol.).

Velká většina filosofů, uvažujících o původu života, o hmotě živé a neživé, omezuje se na pouhé srovnávání názorů a teorií jiných myslitelů, aniž by se ohlíželi po konkrétních poznatech na zvířatech a rostlinách nebo po pokusech psychologických nebo aby sami konali vlastní studia a pokusy na živých organismech.*) Tak činí také všichni theologové. Naše úvahy musí vycházeti z velké zásoby pozorovacího materiálu, musíme stavěti na faktech a nikoli na dohaděch nebo dokonce citátech z bible a sv. otců. Paušální hesla »nic nevíme«, »věda je bezradná«, »věda je plná omylů« a p. naše vědomosti nezdokonalí. Taková hesla mluví lidé, kteří nic neznají, ale směle mluví a kritisují všechno.

Stejně je podivné, že řečtí filosofové neužívali k svým úvahám fenomenů metapsychických, ačkoliv většina jich o nich dobře věděla. Tyto fenomény, jak z následujícího patrno, vlastně biologické otázky krásně řeší.

Řečtí filosofové (Platon, Plotinos a j.) podrobně vykládali o podstatě duše a vtělení považují jednak za reinkarnaci (totiž duše zemřelého stěhuje se do jiného živého těla), jednak sklesnutí duše nebeské do těla hmotného, což jest pro duši trestem, vězením. Proto taková duše touží po opětném vysvobození z těla a spojení s duší kosmickou. Tento jistě falešný názor vynořuje se i jinde (Budha,

*) Také W. Ostwald (chemik) na více místech svých spisů vykládá, že čistá filosofie bez znalosti přírodních věd jest neplodnou a nemožnou.

křesťanství). O tom, že tu i nejdokonalejší duše získávají intelektuálně a mravně, že procházejí školou životní, nebo že vykonávají poslání učitelské, nikde neslyšíme.

Chceme-li rozuměti poměru člověka k ostatní organické přírodě a předpokládaným bohům v prostoru kosmickém, musíme mít stále přehled o celé říši organické na zemi, a to nejen o složení tělesném, ale i o schopnostech duševních a projevech životních. Jen tak můžeme pochopiti, z čeho se lidé na zemi vyvinuli a kam svou kulturou spějí.

Čteme-li ve výborném díle Lazara Hellenbacha »Philosophie des gesunden Menschenverstandes« (Wien 1876) dlouhé uvažování, co je vlastně »duše«, musíme jako přírodovědci hned postřehnouti, že autor tento stále rokuje jen o duši člověka, aniž by jej napadlo hledati jiné formy duše u nižších živočichů. Tak by ihned upozoroval, čím duše jest a čím není. Duše inteligentního člověka má se k duši diatomy asi jako elektrická tramway ku tračce. Jen srovnávací methodou zjevů psychických v celé říši organické může se nám podstata duše státi pochopitelnou. Chybu Hellenbachovu nalezneme ale stejně u všech »moderních psychologů«.

Názor starých materialistů (Büchner a j.), že v přírodě mění se minerální hmota v rostliny, tyto v živočichy a ti v člověka, je naivností, vzniklou z neznalosti botaniky a zoologie. Ano, houby, rostliny, zvířata a člověk mají souvislost, ale mezi nimi a hmotou anorganickou je propast, kterou nikdo nikdy nepřeklene. Ani tisícinu gramu živé plasmy nikdy žádný chemik nevyrobí.

Skoro se musíme pozastavovati nad tím, že historičtí proroci a věrozvěstci o duši, božích a životě posmrtném mnoho učili a k mravnosti a lásce k bližnímu nabádali, ale o intelektuální pokrok lidstva se nestarali. Jmenovitě o poměru člověka k živočichům nikde ničeho důležitého zaznamenáno nenalzáme. Jediný Koran uznává potřebu vědeckého poznání. To si možno vykládati neznalostí přírodovědeckého studia v starověku vůbec. Tehdejší vědci zabývali se studiem historickým, literárním, filosofií a uměním, jež v Řecku vypsělo na vysoký stupeň. Prvním přírodovědcem byl vlastně Aristoteles, z něhož učili se národové až do 17. století. Římané měli Plinia.

Také Kristus nikdy o přírodních vědách se nezmiňuje, ačkoliv byl na vzdělání v Egyptě, kde se v kláštřech pěstovala astronomie, matematika a fysika. O životě Kristově nám evangelia málo vy-

pravují a jiných zpráv u spisovatelů tehdejších nenalzáme. Legendy o jeho narození a mládí jsou podobny legendám, jež sprovázejí také jiné proroky. Historický Kristus je určitě jiný, než nám jej kreslí církve. Srovnej na př. dílo E m. L u d w i g a. O Kristu podrobně píše jedině řecký filosof K e l s o s (170 r. po Kr.). Tyto zprávy ale úplně se liší od dat evangelických. Pro nás nejcennější je zpráva, že Kristus jako jinoch opustil matku a bratry a odešel na vzdělání do Egypta, odkudž se vrátil jako dospělý muž a počal veřejně učit jako rabi. V Egyptě patrně seznámil se také s vědami okultními. Že inteligenti v těch dobách, toužící po vzdělání, chodili ze všech zemí do Egypta »na studie«, je známo. Po rozkotání vlády faraonské (za Ptolemaeovců) stala se Alexandria po dlouhé věky jediným střediskem »vysokých studií«. Pythagoras (6. st. př. Kr.), Filolaos (5. st. př. Kr.), Aristarchos ze Samu (3. st. př. Kr.) učili, že země jest kulatá a že otáčí se kolem své osy a obíhá kolem slunce, kteréžto správné učení přinesli z Egypta.

*

Naši zemi obývají tři říše organických bytostí: houby, rostliny a živočichové (incl. člověk).

H o u b y kladeny byly dříve k rostlinám mezi tak zvané tajnosnubné (Cryptogamae). Tento mylný názor pocházel z nedostatečné znalosti hub, jež se teprv v době nejnovější zdokonalila. Houby svým počtem druhů, rodů a čeledí jistě stokrát převyšují všechny rostliny jevnosnubné i tajnosnubné na zemi a hrají v organické evoluci nesmírnou úlohu jako přípravný a podpůrný činitel. Chemickým složením blíží se více živočichům než rostlinám (bílkoviny, složitý chemismus, parazitismus, saprofytismus). Zajímavé jest, že ve vývoji těla ostaly na nejnižším stupni, ano ani k pohlavní kopulaci se nepovznesly, neboť své plodnice vytvářejí nepohlavním způsobem (nehledě k Phycomycetům, jež jsou parazitismem degenerovanými řasami). Slizké houby (Myxomycetes) jsou dokonce zpola živočichy, zpola houbami. Ano, nejnižší houby (bakterie) jsou nejnižšími organizovanými bytostmi vůbec. Houbám přidělen jest v hospodářství přírodním úkol připravovati půdu pro rostlinstvo a zužitkovati mrtvá těla zvířat a rostlin k přípravě ú-

rodné půdy anebo přímo pomáhati rostliny vyživovati (symbiosa).*) Houby (incl. lišejníky) byly určitě prvními organismy na povstalých ostrovech v širých oceánech v době silurské. Rozhlodávaly horniny a rozhlodanou zemi hnojily vyvrženými zvířaty z moře. Za trvalého vlhka, tepla a světla mohly lehce vzniknouti v humuse buňky se zeleným chlorofyllem, čímž dán byl první začátek řasám. Řasy se rychle vyvíjely morfologicky, až daly začátek jatrovkám, tyto mechům a tyto kapradinám. Kapradiny a plavuně zplodily Cycasy, Gymnospermy a tak vznikl celý řetěz rostlinné říše až po naši krásnou růži, kvetoucí jablono a obrcvský dub.

Je přirozeno, že první začátky rostlin a hub jsou stejné, jen chlorofyllem se liší. Ale také první formy živočichů jsou houbám a rostlinám podobné, takže přírodovědci ze všech těchto organických primátů utvořili skupení tak zv. Protistů. Protisté mořští náležejí řasám a prvním drobným formám živočišným. Ti vzniknouti musili dávno před utvořením se ostrovů a souší. V oceánech vyvíjeli se po dlouhou řadu milionů roků v době silurské, až založili první předky měkkýšů, raků, ryb, chaluh a ruduch. Tentýž proces se později opakoval v sladkých vodách na vzniklých pevninách.

Není myslitelné, že by se mohly první drobné organismy tvořiti v suchu za nedostatku vody (par, vlhka). Jen z vody, tepla a světla vznikly a posud vznikají nové organismy.

Že se živočichové a rostliny vyvíjeli jedny z druhých, vidíme nejen na jejich organizaci, ale i na nalezených dokladech z dob geologických. O tomto řetězovém vývoji zvířat a rostlin nepochybuje dnes už nikdo (mimo theology). Důkazů jest tu tolik, že dokladový materiál je takřka nevyčerpatelný. Spíše nás může zajímat otázka, jaké doby tento tajuplný vývoj potřeboval, než vypsěl v inteligentního člověka. Dříve byly náhledy o tom přímo dětinské. Darwin a jeho žáci odhadovali organickou evoluci asi na 200 tisíc roků, ale novější badatelé počítají jen dobu diluviální nejméně na 1 milion roků, dobu třetihorní nejméně na 5 milionů roků. Doby geologické, zvláště starší, musí obsahovati ohromná čísla. Uvažme jen, jak ohromnou dobu představuje silur, kdy téměř celá země pokryta byla mořem. V nejstarším siluru však nalzáme již raky a ryby, jichž vývoj sám předpokládá nejméně tisíc milionů roků.

*) Obsáhlé toto thema rozvedl jsem blíže ve svém díle »Čes. houby« a »Obrázky«.

Nověji odhadují stáří země a dob geologických podle přeměny radioaktivních minerálů. Tak přicházejí asi k 3 miliardám roků stáří země. Jak ohromné doby bylo asi zapotřebí, aby se karbonické Cycadeae přeměnily v konifery jurské a bujnou jevnosnou florou třetihorní! To vše nutno počítati na veliké miliony roků. Kolikrát země změnila svou tvářnost geografickou, ale i svou faunu a floru. Vzpomeňme jen příšerných oblud Dinosaurií a Pterodactylů, kolosů Dinotherií, Mastodontů, Machairodů a mamutů.

S jak velikými délkami časovými ve vývoji země a jejich organismů musíme počítati, vyplývá také z této úvahy. Nověji dokázali astronomové, že hmoty sluneční vyzařováním stále ubývá. Teplo, světlo, elektrina, sršící ze slunce, jsou jaksi spalováním hmoty sluneční. Za 150 tisíc milionů let ztratí slunce jedno procento své hmoty. Ale i pak ještě bude obaleno žhavým plynem a bude hřáti a svítiti dostatečně, aby tvorstvo na zemi žilo bez úhony. Skoro se bojíme dáti otázku, jak bude vypadati za tu dobu lidstvo na zemi.

Z toho je viděti, že i minulá doba vývoje organického určitě čítati se musí nejméně na 150 miliard roků.

Mnozí přírodovědci ukazují k tomu, že v starých geologických dobách byly podmínky k organickému vývoji příznivější, než dnes a že se proto vývoj děl rychlejším tempem, než dnes. To je pravděpodobné, neboť energie, metané z mladšího slunce, byly větší, sama země byla teplejší a nadána většími silami. Helium na př. bylo druhdy hojnější než nyní, možno, že i složení atmosféry bylo jiné.

V době přítomné vlastně druhy zvířat a rostlin vymírají a nové jen málo kde se tvoří (moderní druhy: *Euphrasia*, *Rhinanthus*, *Astragalus*, *Erophila*, *Rubus*, *Rosa*). Nové rody a čeledi už vůbec nevznikají. Čilejší vývoj děje se v mikroskopických protistech. Známo jest, že ubýváním tepla a světla zemírá také organický život, což nejlépe vidíme v polárních krajinách (Gronsko), kde rostlinstvo svou vegetaci musí vykonati za 3 měsíce a kde vůbec keře a stromy mizí, ačkoliv tu za doby křídové byly tropické lesy.

Za starých dob byly katastrofy, způsobené geologickými převraty, časté a obrovské následkem intenzivní činnosti vulkanické. Tyto katastrofy byly příčinou vyhynutí fauny a flory celých kontinentů. Ale změny takové vyvolávaly také morfologické změny na těle zvířat a rostlin následkem přizpůsobování se novým poměrům. Dnes je vše ustálenější. Od konce třetihor se vlastně na zemi nic nezměnilo.

Organická evoluce uskutečňuje se nejen zákony, které budeme probírat, ale také vývojem skočným (*mutace*), jak každý florista a zahradník dobře ví. Mezi sty individuí objeví se náhle exemplář, jevící nebývalé znaky toho druhu a znaky ty se dědičně udržují — povstává nová odrůda rostliny, jež během věků může býti druhem. Během milionů roků může taktó vzniknouti množství nových druhů. V takových případech nelze pak ani v palaeontologii nalézti přechodů. Jest tudíž mutace vedle pozvolné evoluce v organické přírodě velikým činitelem.

Přírodovědci odhadují příbuznost druhů a rodů podle znaků morfologických, což ale v mnohých případech vede k omylům. Často dva druhy rostlin neb zvířat, zdánlivě si podobných, jsou krevně velmi odchylny, neboť nejsou s to spolu zploditi mísenice a znaky jejich nejsou měnlivé. Jindy opět dva druhy, zevně velmi rozdílné, lehce se směsují, dávajíce zdravé potomstvo. Místo morfologických růzností mělo by se hleděti na stáří či dobu ustálenosti druhu. Staré druhy zpravidla sotva tvoří variety, kdežto mladé druhy všemi evolučními způsoby se v nová plemena rozvíjejí. Staré druhy se také těžko novým poměrům přizpůsobují. Tím se také vykládá, proč mnohé rostliny a živočichové vymírají. Nemají dostatek životní pružnosti.

Jak naopak mnohé nové druhy jsou produktivní, vidíme na četných příkladech. Jiřiny, původně z jednoho druhu povstale (Dahlia *variabilis*, akokotl nebo kokochičiti dle Azteků), utvořily za jediné století přes tisíc nejpodivnějších forem, jež jsou od sebe morfologicky více odchylny než uznané v přírodě druhy Hierací a Epilobií. Psi se během 3 tisíc roků rozlišili v tak různé druhy, že jsou si zcela nepodobny. Bernardin, chrt, vlčák a pudl jsou rozdílnější než druhy divokých hrdliček a holubů.

Z úžasné měnlivosti těla pěstovaných zvířat a rostlin jest viděti, že utváření orgánů na těle zvířat není nic zvláště trvalého a že tedy snadno v některé době, na př. v tertieru, mohl se některý druh opic antropomorfních na některém místě měniti a plemena vytvářiti, z nichž mohl vzniknouti typ kultury schopných Hominidů. K takovému náhlému rozvoji není třeba milionů roků, jakž na psech, skotu, rybách v akváriích, slepicích dobře vidíme. Mutační vývoj rostlin a zvířat jest proto hlavním činitelem ve vznikání nových druhů a jejich zdokonalení.

Mnozí odmítali organ. evoluci ve smyslu Darwinském, ukazujíce

na fakt, že téměř všechny rostliny a živočichové žijící žili již v dobách geologických v nezměněné skoro podobě. Že by nic organického po tak dlouhou dobu nemělo ostati nezměněno. Tato námitka je vážná a třeba se jí zabývat, vždyť i přírodovědci dobře vědí, že na př. silurské chaluhy, lilijice a korále se ničím od nynějších neliší a žraloci křídloví nynějším úplně se podobají. Proč se za tolik milionů let nezměnili?

Tu si musíme vývoj představit takto. Nějaká čeleď žije milion roků v klidu na některé pevnině a nemění se. Náhle však nastane katastrofa, pevnina přemění se v ostrovy a rostliny i živočichové jsou nuceni žít jiným způsobem a novým poměrům se přizpůsobují a tím se tělesně mění, mezi tím, co na sousedních pevninách jde klidně vývoj dále a rostliny i živočichové ostanou v staré podobě.

Tedy změny biologické vyvolávají změny morfologické na těle rostlin a zvířat. Tentýž druh může nezměněn žít v jedné zemi od jury až dodnes, ale v jiné zemi se změní a zplodí třeba 20 jiných druhů. Poněvadž podmínky životní v mořích, zvláště v teplém pásmu, se od nejstarších dob dodnes nezměnily, nalézáme proto i dnes v mořích tytéž chaluhy, raky a žraloky, jako v dobách geologických.

Hlavní překážkou, proč nemůžeme sledovat řetězový vývoj organismů, jest ohromná časová délka dob geologických a nedostatek palaeontologických dokladů.

V době nové žije všude na zemi množství druhů ptáků, ale v době jurské ještě žádní ptáci nebyli, ale máme doklad na fossilním *Archaeopteryxu*, jak se jurští ještěři měnili v ptáka. Nebo známe floru karbonskou, permskou a jurskou dokonale, ale nikde tam nenalézáme nynějších krytosemenných rostlin, kdežto v době přítomné naši floru skládají téměř samé krytosemenné druhy. Odkud se tedy tyto krytosemenné (*Angiospermy*) vzaly? Musely se tedy z flory karbonské a jurské vyvinouti. Rod *Gnetum* a *Ephedra* nám tento přechod představují.

Nebo: ve střední Evropě máme jen několik druhů rodu *Astragalus*, které se nikde nemění. Ale v M. Asii roste několik set druhů se spoustou variet.

Žijí tedy a žily na zemi vždy čeledi měnlivé vedle neměnlivých. V jedné zemi nebo v jedné době se tentýž druh nemění, ale v jiné zemi nebo v jiné době se tentýž druh mění (vyvinuje). Na nějaké zázračné stvoření druhů, jak si je na př. církev představuje, nelze

vůbec mysliti. Nic nikdy nebylo stvořeno, všechno se jedno z druhého vyvíjelo. I ten člověk byl jednou zvířetem, jež po čtyřech běhalo a od vlků, medvědů a skotu se nelišilo. Ale nesčetné množství oněch soudobých živočichů ostalo tím, čím byli a jsou, dále nepokročivše. Církev, bojující proti organ. evoluci a věřící v zázračné stvoření, činí tutéž chybu jako materialisté a ateisté, vidící na živočiších stále jen tělo a nikoliv ducha, duši, psychu, která je mystického původu. Vznik této psychy mohou hledati v lůně božském a vývoj její během nezměrných dob v zákonech kosmických. Není tedy názor přírodovědy o vzniku člověka neznabožský a rouhavý, nýbrž srozumitelnější a ušlechtlejší než jsou dětinské povídky o ráji, Adamovi a Evě.*)

V říši živočišné je nejpodivnějším rozmach hmyzů, jež svým počtem druhů a rodů převyšují mnohonásobně všechno ostatní živočišstvo. Je to vlastně říše tvorstva sama pro sebe, zasahující nejúčinněji do hospodářství přírodního. Hmyzi vyvinuli se také biologicky svým způsobem a u druhů hromadně žijících dosáhli vysokého stupně psychického (včely, mravenci, termiti). Jsou ale přizpůsobeni toliko životu pevninovému, vzdušnému. Prohloubené studium jejich života mohlo by poskytnouti důležité poznatky pro organ. evoluci. Zvláštní jest, že většina evolučních zákonů platí i pro hmyzy. Z hmyzů však nevyšel žádný typ, výše organisovaný tělesně a duševně.

Hmyzi, ač v takovém množství obývají zemi, jsou vesměs drobného těla, což právě jest nutností, aby zachována byla harmonie v přírodě. Představme si, že by mravenci nebo vosy byly tak velké jako krocani. Jak hrozná a nebezpečná by tato zvířata byla. Poněvadž ale v říši hmyzu rozvoj inteligence není možný, musí hmyz v přírodě hrát ulohu podřízenou. Rozvoj inteligence dán byl pozemským obratlovcům, jmenovitě plemeni opičímu (člověku). Druhy *Hominidů* vytvořily tělo tak dokonalé, že lepší a duševnímu prospěchu lépe sloužící nelze si představit. Žádné zvíře bez chápavých rukou, přímého vzrůstu a velké hlavy (mozku) by nedokázalo to, co člověk.

*) Báje tato není originálem židovským (*Genesis*), nýbrž židé ji přijali od Babylonských, jak dokázáno dvakrát z desek klínovým písmem popsaných a o tisíc roků starších než je kniha *Genesis*. Adama tedy stvořil šumerský bůh Anu a nikoliv židovský Hospodin.

Je dále pozoruhodno, že třída obratlovců, jmenovitě ssavců, tvoří nejmenší zlomek ve všem živočišstvu, ačkoliv zde organ. vývoj dosáhl nejvyššího stupně. Tento nepoměr vůči hmyzům musí mít nějakou vážnou příčinu. Existence ssavců je patrně na zemi více ohrožena než existence hmyzů a jiných drobných živočichů. Ani trvání člověka na zemi není dostatečně zajištěno. Ze všech vlastně tvorů na zemi nejdříve a nejspíše by vyhynouti mohlo plémě lidské, poněvadž je nejméně odolné nepříznivým podmínkám životním a nejméně se rozmnožuje.

O vzniku prvních organismů na zemi napsána už byla celá literatura, ale všechna dohromady nic pevného nám nepovídá. Nejjistějším jest zajisté dříve vyslovený názor, že v mikrochemické stavbě hmoty tvoří se první začátky organických protonů, jež neznámým způsobem spojují se se součástkami psychy kosmické a představují ultramikroskopické částičky organické, z nichž vznikají první mikroby, z těchto první schizomycety atd. I nejsilnějším mikroskopem lze ještě pozorovati malinká organická tělíška, což onen názor jen potvrzuje.

Názor, že z kosmického prostoru přenášejí se nejmenší buňky na naši zemi, nic nevykládá, neboť se pak musíme ptáti, kde se ony kosmické buňky vzaly.

Všichni ti filosofové a učenci (Purkyně, Spencer, Bastian, Arrhenius, Huxley a j.), kteří tvrdí, že organické bytosti jakéhokoliv stupně vznikly jen z života jiného (omne vivum ex ovo), neřekli vlastně nic o vzniku onoho prvního vajíčka (ovum).

Nesmíme zapomenouti, že buňka a tím méně vajíčko není poslední organickou jedničkou, skládající složité údy nebo buněčnou bytost, neboť každá buňka jest již složité organisace, což nejlépe viděti na dělení jádra, tvoření blány a tvoření uvnitř různých sekrečních tělísek, jakož i z výměny látek. Diatoma je buňka, ale již tato tvoří ozdobné skořápky a jeví složitou strukturu. Proto prvotvar organický musíme hledati v ultramikroskopických tělíškách plasmatických.

Schopenhauerův výklad, že bytosti organické i hmoty anorganické povstaly individuací kosmické vůle a tento názor sprovázející podrobnosti, je filosofické plácání, kterým se přírodovědec zabývati nemůže.

Největší nesnáze pro všeobecné přijetí evoluční theorie způsobuje hledání původu člověka na zemi. Darwin prvně ukázal na podobnost těla lidského s tělem bezocasých opic (gorily, šimpanza, oranga), ale brzo badatelé poznali, že tyto opice jsou značně vzdáleny od člověka a že nutno hledati pravé anthropoidy mezi vyhynulými opicemi minulých dob geologických. Ale i to opět selhalo, nalezeny sice v pliocenu i miocenu četné zbytky anthropomorfních opic, ale žádná z nich nemůže se pokládati za předka člověka nynějšího. Ze všech posud nejvíce se podobá Pithecanthropus javanský (Dubois), jenž ale spadá do mladší doby pomiocenové (Babor).*) Z toho ovšem nemůžeme souditi, že by předkové lidští nežili v miocenu. Palaeontologové vědí dobře, jak vzácnými jsou fossilie z mnohých dob geologických. Naopak právě hojnost anthropomorfních opic v miocenu ukazuje k tomu, že v té době vývoj tohoto typu opičího dosáhl vrcholu, od kteréžto doby vymírá. Jen člověk (Homo) se udržel a velice rozšířil, což způsobil jen jeho značný pokrok duševní.

Zdá se, že lidé vznikli z několika druhů a středisk, z nichž určité lze jmenovati: kavkazské plemeno (běloši), žluté (Mongolové, Číňané), aethiopské (černoši afričtí), eskymáci, rudoši (Indiáni), australci, afričtí trpaslíci, malajci. Směšováním těchto vznikly pak hlavní kmeny národů. To děje se posud.

Zdá se ale, že základních plemen lidských na zemi bylo ještě více, jež však úplně vyhynula nebo posud sem tam ve zbytecích živoří. Tak druhy byli afričtí trpaslíci (pygmaiové) rozšíření v celé střední Africe sahající daleko na sever. To bylo ještě v době první říše egyptské, k čemuž vztahuje se zpráva Herodotova. Křováci jihoafričtí jsou určitě také zbytkem třetihorního plemene, kterého se kultura vůbec nedotkla. V polárních krajinách žijící trpaslíci při 86° s. š. žijí úplně jako zvěř (ani ohně neužívají). Ti tu zbyli jistě z doby třetihorní. Známo jest, že celé kontinenty se v různých dobách geologických v moři potopily. A tu právem lze se domnívati, že zde možno hledati začátky první kultury lidské (Atlantis). Množství ostrovů v Tichém oceaně jsou jen zbytky potopeného velikého kontinentu (Lemuria), kde jistě žily první

*) Také lebky, nedávno v Africe u jezera Victoria nalezené (Leakey, Mac Innes), spadají nanejvýš do konce pliocenu a svědčí o člověku, nynějšímu docela podobném a již do značné míry civilisovaném.

typy lidí již v době předtřetihorní, kdežto Atlanté, kteří dali vznik koloniím egyptským, severoafrickým, středomořským a středoamerickým, spadají bezpochyby do konce doby třetihorní.

Chudoba na zbytky zvířat v některých vrstvách je často překvapující. Tak na př. cenomanské vrstvy v Čechách, obsahující tak bohatou floru, spadající do spodní křídly, neposkytly posud ani jednoho obratlovce, neřkuli veleještěry, kteří v té době v jiných zemích se dosti objevují. Z živočichů jsou tu jen hmyzi a vodní škeble.

Nedostatku dokladů lidských předků v třetihorách užívají theologové jako důkazu, že člověk byl stvořen Bohem, jak stojí v knize Genesis. Tím dán člověku výlučný poměr k ostatním živočichům a jaksi posvěcení jeho původem božským, jakž také staré mytologie vypravují. Bylo by jen otázkou, proč Bůh nebo bohové, formující člověka, vzali si právě za vzor tělo ošklivých opic: »Stvořili člověka dle obrazu svého« — stojí v bibli.

Rozumí se, že Hominidae třetihorní museli míti své předky již v křídě. A jak tito vypadali? Z posavadních studií lze zatím přijímati, že lidští předchůdci tvořili souběžnou větev s opicemi a že obě větve se samostatně vyvíjely. Tím pak, že typ Hominidů vytvořil tělo s přímou chůzí, hlavu s velkým mozkiem, okončující osu kolmého těla s krátkými, chápavými rukama, dány byly vhodné podmínky pro zdatný a rychlý vývoj tělesný, podporovaný bezpochyby vtělenými psychami z jiných planet — aspoň v menším počtu jedinců. Tito oduševnělí lidé stali se pak učiteli ostatních.

Kulturní lidská plemena vyvíjela se jistě současně na více místech na zemi. Mezi tím, co v některém kraji vyspěli lidé vysoko, stála na nízkém stupni v jiných zemích jiná plemena. Tak jest stejně posud. Není vyloučeno, že zaostalé divoké kmeny, jichž kultura se ani nedotkla, žijí dodnes tak, jak žily a byly v miocenu. Vizme na př. divochy australské, stavící hnízda na stromech a nemající ani dobře rozčleněné řeči. Nebo křováky africké nebo trpaslíky africké. Křováci Kalaharští nestaví vůbec stanů a vesnic a žijí volně v přírodě, živíce se lovem zvěře, kterou usmrcují šípy a kopím. Zahrabávají se do písku v stínu křovin a tak přespávají. Před černochoy kaferskými a před bělochoy přechají jako plachá zvěř.

Vypravuje se také, že v skalních slujích Britské Kolumbie žijí divočí obři přes 2 metry vysokí a po celém těle dlouze srstnatí (Saskvači). Ale jsou prý na vyhynutí. Nepřekvapilo by, kdyby i

jinde na neznámých ostrovech a v neznámých krajinách ještě zbytky původních lidí byly nalezeny.

Těžko dnes říci, kde rodily se první kultury. Jednou z nich byla jistě Atlantis, druhá Lemurie, třetí polární krajiny, čtvrtá vysočina Tibetská, pátá Mexiko a Peruvie. Kulturní národové byli vždycky výbojní a rozpínali se do okolních zemí, podmaňující si divoké kmeny a směřující se s nimi. Takovou kulturní a plemennou expanzí v největší míře provedli bílí Evropané v době přítomné. První anthropoidi byli určitě lovci a bojovníky, jako jsou podnes všichni divoši.

V literatuře rozšířen je názor, jakoby diluviální lidé byli prvními lidmi na zemi. Tito lidé přišli do Evropy a zajisté i do Asie ze severu, když v době ledové z polárních krajin stěhovali se na jih sobi a mamuti. Když pak nastalo oteplení a roztálé sněhy a ledy zaplavovaly celé kraje, lidé polární přechali znovu za soby a mamuty na sever, kdež posud žijí pod jménem Eskymáků. V mnohých krajinách polárních žili mamuti a nosorožci diluviální až do doby historické, ale nenadálými mrazivými bouřemi hynuli. Proto nalézají expedice spousty jejich mrtvol v severní Sibiři, zamrzlých v ledu.

V Evropě při nastalém ochlazení diluviálním buď žádní lidé nebyli nebo poskrovnou a ti unikli na jih do Středozeší nebo vyhynuli. Nalezení zbytků těchto pliocenových lidí bylo by důležitější než lebky lovců diluviálních. Vždyť doba miocenová a pliocenová v Evropě byla skutečným rájem (Heer), jež jistě v nádherné vegetaci (vavříny, kaštany, granáty, skořice, palmy) hostil i bohatou faunu.

Když v Evropě žili diluviální lidé, seděl již na zlatém trůně vznešený král v Atlantidě a Atlanté pěli nábožné písně v nádherných chrámech svým bohům. Také v Mesopotamii, Egyptě, Habeši, již Africe a podle Missisipi hospodařili již kulturní národové.

Z polárních obyvatel v Evropě nezbylo nic, než jejich primitivní zbraně a náčiní v jeskyních a ohlodané kosti mamutů, jelenů a sobů. Po nastalém oteplení tlačila se do Evropy od jihu, západu a jihovýchodu nová plemena (doba bronzová), která již udržovala obchodní spojení se Středozeším, jež bylo jistě již v pliocenu střediskem kulturním. Pelasgové, Mykenci, Baskové, Etruskové jsou jistě jejich potomky. Mykenci dali kulturu Řekům, Etruskové Ří-

manům. V té době osadili střední a severní (baltickou) Evropu první Slované a západní Evropu Keltové.

Žluté plemeno asijské vyvíjelo se nepřetržitě na kontinentu asijském z anthropoidních primátů od doby třetihorní až do doby přítomné a vytvořilo svou zvláštní, od atlantské a evropské rozdílnou kulturu. V Číně a Tibetu jistě jednou nalezeny budou překvapující toho doklady.

Rudoši američtí, nyní na vyhynutí, jsou potomky kolonistů atlantských tak jako staří Egypťané. Vysoká kultura na Yukatanu a v Peruvii není původní. To je kultura atlantská, paralelní k egyptské (pyramidy, balsamování, astronomie). Guanchové na Kanárech jsou obou rodní bratři.

Na Maltě našel prof. Luigi Ugolini zbytky obrovských chrámů stáří asi 6000 r. př. Kr. a sám tvrdí, že to jsou zbytky atlantské kultury, šířící se z Atlantidy Středozeemím na východ, kdež vyvinula se v kulturu mykénskou, krétskou a posléz řeckou.

Většina divošských kmenů v Africe a všechny kmeny domorodců v Polynesii a Australii mají tutéž »kulturu«, jakou měli před milionem roků. Jejich technické dovednosti připomínají dovednosti zvířat. Dělalí stále totéž stejně. Právem můžeme se tázati, proč kulturně za tak dlouhou dobu nepokročili. Zde bezpochyby jest příčinou horké podnebí, v němž příroda poskytuje lidem všeho hojnost bez práce a příprav. V mírných pásmech musili lidé již přemýšlet, pracovati a s nevlídnou přírodou zápasiti, aby udrželi svou existenci. Proto vidíme u domorodců v střední Asii již značně vyvinutou vlastní kulturu. Horké podnebí samo otupuje činnost duševní. Z toho viděti, že jen zápas s přírodou probudil a vybrousil ducha člověka.

U všech národů kulturních udržuje se stará báje o potopě světa, již líčí také bible. Tu zdá se, že se matou dvě velké události a že ani Donnelly ve svém slavném díle »Atlantis« obě od sebe nerozeznává. Adam a Eva v podání biblickém jsou vzaty z tradice babylonské. Ale ani zde není mythus tento původní, poněvadž v mythologii Hindů žil Adim a Heva na ostrově Ceyloně (v ráji). Stejně Peršané označují prvního člověka Adamah, odkudž foinický název prvního boha Adon a z toho řecké Adonis. Potopa biblická jest již změtí potopy atlantské a potopy diluviální. Tradice indiánské o potopě vztahují se na Atlantis. Ale potopy v mythech asijských

a evropských určitě značí potopy, nastalé při oteplení na konci doby ledové. O této věci jsem podrobně vyložil v »Přír. filos.« a v »Obrázkách« (löss, hlíny cihlářské).

*

Srovnáme-li jakékoliv zvíře s rostlinou, brzo pozorujeme v jejich rozdílech hlavně to, že každé zvíře, ať výše nebo níže stojící (kůň, včela, rak, slimák), má vždy tentýž stejný počet orgánů, stejnoměrně na těle umístěných, kdežto rostlina (modřín, růže, pšenice, mech) téhož druhu nemá nikdy stejný počet a stejnoměrně umístěných orgánů. Jen v květech a plodech jeví se pravidelná usálenost, a to ne vždycky. Pak i ta zvláštnost: z rostliny můžeme vzít větvíčky, cibulku, hlízku, rhizom a zasaditi a vyroste nám celá nová rostlina. Konvalinka v lese (tak i pýřavka a husí nožka) žene podzemní výběžky (rhizomy), jež utvoří na konci pupen, z kterého vyroste nová konvalinka. Můžeme kus rhizomu uříznout a zasaditi a dostaneme novou konvalinku. Tak tvoří nad zemí dlouhé nitky jahodník, jimiž se rozmnožuje po okolí. Jindy jsou to podzemní cibulky neb i nadzemní na lodyze (červená lilie), kterými se rostlina množí stejně jako semeny. Známo jest, že rolníci sázejí na jaře rozkrájené hlízy bramborové na poli, z nichž narostou nové brambory. Nikdy se nepěstují brambory ze semen. Botanikové tomuto zjevu říkají vegetativní čili nepohlavní rozmnožování.

Toto se u zvířat nevyskytá. Z uříznuté nohy nebo ocasu nenaroste nám nové zvíře. Zvíře může utvořiti zárodek (embryo) a z tohoto nového individuum pouze pohlavní kopulací. Kvetoucí rostliny se také kopulují a tvoří zárodky (semena), stejně jako u zvířat. Ano, tato semena mají stejný počet stejně uspořádaných součástek.

Je však zvláštní, že nejnižší živočichové ze skupiny Protistů (neb i těmto blízcí) onu zákonitost ztrácejí a mohou se dokonce jako rostliny vegetativně množiti. Tak ve vodě známá Hydra viridis má ramena, která uříznuta vyrostou v novou Hydru.

Sledujeme-li tedy na stech příkladů rostlin a živočichů od nejnižších k nejvyšším, můžeme vytknouti tento zákon: Čím výše stoupá tvor ve svém vývoji, tím přesněji vy-

tvoří se jeho individualita. S tímto zákonem souvisí zároveň druhý: Čím dokonalejší organická bytost, tím jest dokonalejší způsob její pohlavní kopulace. Obratlovci nemohou se množit nepohlavně, ale v nižších třídách živočichů je nepohlavní rozmnožování hojné. U rostlin je nepohlavní množení stejně hojné jako pohlavní i v nejvyšších čeledích.

Poněvadž jsou houby nejnižše organisovány, není u nich vůbec vyvinuta individualita a pohlavní kopulace žádná neexistuje. Každý kousek mycelia může vzrůst v novou houbu a veškeré spory a konidie vznikají nepohlavně.

Řasy jako nejnižší typ rostlin mají jako první stupeň kopulace spájení dvou stejných buněk (Spirogyra), pak spojují se dvě nestejně velké buňky, konečně vytvoří se spermatozoidy a buňka vaječná (oogonium). Již všechny parožnatky, jatrovky, mechy a kapradiny mají dokonalou pohlavní kopulaci.

U Closterií, Diatom, Bacterií jest buňka zdánlivě dokonalým individuem, ale množí se dělením, čímž se právě tato individualita ztrácí. U nich vlastně nevíme, kde individuum začíná a kdy zemírá.

A ještě třetí zákon: Pohlavní kopulace u vyšších rostlin a u všech vyšších živočichů, jmenovitě u obratlovců a člověka, je v podstatě stejná. Tímto zákonem vychází na jevo, že rostliny semenné (kvetoucí) a obratlovci jsou svým způsobem stejně dokonalými, což také jejich anatomické ustrojení dokazuje. Pravíme »svým způsobem«, neboť rostliny ubíraly se ve svém vývoji jinou cestou než živočichové.

Kopulace pohlavní jeví se nám tedy jako omlazovací činitel pro novou generaci a podporovatel stoupání dokonalosti organické a dosažení dokonalé individuality. Platon a Kabbalisté vykládají akt pohlavní jako touhu po splynutí obojího pohlaví v obojakého jedince (cvikíře), jakým původně člověk byl. To je ovšem báje, neboť jsme viděli, že spájení buňky samčí a samičí dvou individuí vzniklo pozvolnou evolucí z protistů a jest zákonem mystickým, sloužícím k omlazení a zdokonalení potomstva.

Pozorujeme-li divoké ssavce nebo ptáky, nedovedeme jednotlivá individua od sebe rozeznati, jak jsou všechna stejná. U včel a mravenců jsou všechny dělnice nejen stejné, ale samy se cítí jako buňky jednoho těla. Ale u pěstovaných koní, psů, koček rozeznává-

me dobře individua, lišící se nejen tělem, ale ještě více duševními vlastnostmi. V nejvyšší míře vyniká to u lidí, lišících se nejen tvář a tělem, ale zvláště povahou. A tu opět těch, kteří duševně málo vyspěli, blížíce se animálnímu stupni, jest nejvíce, bystřejších málo a nadaných vzácný počet.

Přehlédneme-li toto všechno, nalezneme opět nový zákon: Každý živočich snaží se dosáhnouti individuality tělesné a dosáhnuv této, pěstuje individualitu duševní, jež nejvíce projevuje se u lidí, kdež lze pozorovati mnohočetnou stupnici až tam, kde září duch geníů a proroků.

V organické evoluci jde vývoj těla a ducha spolu souběžně. Poněvadž ale smrtí těla zbývá jen duch, je na bíledni, že vývoj duševní v říši živočišné je první a tělesný druhý. Celá organ. evoluce na zemi spěje k zrození geníů (duševních osvícenců). Duch po smrti žije dále v tom stavu, jakého v tělesném žití dosáhl. Jak se dále v říši duchovní vyvinuje, o tom jedná díl III. Vtělování má tedy ten účel, aby se duch v životě hmotném povznesl na vyšší stupeň.

Všichni živočichové i rostliny i houby mají duši, ale různé kvality. Čím nižší jsou živočichové, tím méně dokonalou jest jejich duše a tím více jsou si všechny duše jednoho druhu podobny. Poněvadž si duše sama staví své tělo, musí býti také toto tělo tím dokonalejším, čím dokonalejší je duše. Tělo zvířete a rostliny je pomíjivým obrazem duše. Rostliny, množící se vegetativně (brambor, konvalinka), nemají ještě zindividualisované duše. Rozdělováním rostliny v části znovu rostoucí dělíme také její duši. Nevíme, co se děje po smrti rostliny s její duší, zda také zemírá, či splývá s kosmickou duší, jako individuum ale sotva dále žije, protože sama není individuem.

Celý tedy organický a psychický vývoj směřuje k vytvoření samostatného, dokonalou pohlavností se množícího, sebevědomého a ostatní svět pojímajícího individua. Z tohoto zákona plyne zajisté další závěr: není možno, aby smrtí psychická individualita se ztrácela, když tolik věků vývoje bylo zapotřebí, aby se v člověku dosáhla. Čili duše člověka žije dále po smrti jako individuum. Duše rostlin a nižších živočichů splývají bezpochyby v kosmickém duchovnu, z něhož znova částčky do primatů organických vstupují.

Anděly, serafíny, feruy, archonty nestvořil Bůh. Ti vznikli z

kosmického, věčného duchovna vývojem, individualisací. Čím končí, nevíme. Kandidáty andělské hierarchie jsou lidští geniové a mravní světci, ale tak vzácní, že sotva jeden připadá na sto milionů. V jakém jsou poměru k Bohu, nevíme.

O duši rostlin napsáno bylo už mnoho, což tuto nehodláme rozebírat, odkazující na spisy odborné. Již Paracelsus věřil v duši rostlin a nazýval tuto »leffas«. Že duše rostlin existuje, můžeme souditi z toho, že skoro všechny principy evoluční jeví se stejně u rostlin jako u živočichů. Rostliny nemají orgánů smyslových ani řeči, ale své okolí dobře poznávají bez smyslů. Snad různé plyny, jež vydávají jako vůně a zápachy, hlavně v době květu, jsou jejich řečí. Nedostatek nervů není důkazem, že v pletivech není zřízeno elektrické zpravodajství. Že duše rostlin jest čilou a má pochopení pro krásu, jako živočichové, vysvítá nejvíce z jejich květu. Květ mluví, zpívá, jásá a miluje. Je přirozeno, mají-li se dva dorozuměti, musí užívatí stejných prostředků dorozumívacích. Jako poznáme ducha básníka a malíře podle jejich tvorby, tak poznáváme ducha rostliny podle jejího těla, květu a způsobu života.

Ano, největším zázrakem v okolní přírodě jsou rostliny a jejich květy. V ničem se nám nepodobají a přece jeví život jako my. Jak dovedou se důmyslně přizpůsobiti okolí, co tvarů a slohu vytvářejí v celém těle a když rozkvetou, zazáří v nevidané nádheře. Jak pochmurně proti tomu vypadají plodní klasy plavuní, květenství borovice nebo jalovce! A ty líbezné vůně květů, olejů a pryskyřic! Každý květ vyjadřuje nějakou životní a uměleckou myšlenku. A to všechno by mělo býti passivní reakcí na zevní vlivy, jak materialisté učí?

Podivné, často omamující vůně květů mají jistě zvláštní význam pro rostliny. Mršinou páchnoucí květy (Araceae, Stapelia) lákají mršinné brouky, způsobující zúrodnění. Proč ale voní violka, když z květů nikdy plody se neutvoří (jsou kleistogamické), nebo žito, když se oplodňuje větrem? Cestovatelé v Amazonských pralesích vypravují, jak v těch partiích pralesa, kde na stromech roste spousta epifytických Orchideí, šíří se tak omamná vůně, že lidé omámeni padají a zemírají. Také zvíř z takových míst prchá.

Filosofičtí klackáři s posměchem mluví o »spiritismu«, ale v kvetoucích rostlinách nevidí hluboký mysticismus, daleko větší než je ve fenomenech medijských. Ale květy zevšedněly, sedlák je seká co potravu pro dobytek a když kytice uvadnou, vyhazují se

na smetiště. A rostliny na pahorku jsou pro kozy, krávy, učené anatomy a fysiologie pouhou travou.

Zařízení listů hmyzožravé *Dionaea* a *Utricularie* ku chytání hmyzu, který pomocí žlaz vyssávají (jako dělá žaludek), je tak důmyslné, že o nějaké náhodě nebo pozvolném přizpůsobení (Darwin) nemůže býti řeči. Tu pracoval duch přemýšlející, soudící a budující.

Studujeme-li různé plody a semena rostlin, nevycházíme z údivu, s jakou důmyslností jsou zařízeny, aby se po okolí roznesly a k dobrému vyklíčení připravily. Vizme jen na př. létající nažky obecné pampelišky. Je to padák, letící větrem, jenž, kde upadne, tam se zabodne a vyklíčí ještě totéž léto. Pampelišky v zahradě jsou strašnou plevelí, kterou nikdy ze záhonů nevyhubíme, poněvadž nám do zahrady nalétá od sousedů a z luk.

Kavyl (*Stipa pennata*), známé vousy sv. Ivana, má obilky zabalené do kožovité šupiny, končící dlouhou, pernatou osinou, pomocí které se větrem roznáší po skalách a stepích. Usedne-li, zabodne se špičkou jako jehla ostrou do země a nyní po dešti při usychání počne se kroucením zavrtávat do země, kdež vyklíčí. Ku podivu tutéž praktiku provozují plody obecné na mezích pumpavy (*Erodium*).

Podivuhodné a originální zařízení mají plody okurkovité byliny, u moří rostoucí, *Ecballium elaterium*. Malé, asi jako vlašský ořech, zelené okurčičky visí na dlouhé, kolmé stopce jako háček. Když uzrají, stačí nepatrné dotknutí a okurka upadne a tlakem vnitřní šťávy vystříknou semena prudce až na 5 metrů daleko, čímž se po okolí rozšiřují.

Polní i setý mák (*Papaver*) má suché makovice, v nichž vyvine se několik set semenek. Kdyby v zahradě sýkorky rozklovaly všechny makovice a semena snědly, přece zbude upadlých na záhoně tolik, že je v létě musíme pletí. Zde tedy velikým počtem nahraňuje jednoletá rostlina své ztráty semen. Ještě podivnější je to u epifytických, exotických Orchideí, jež rostou na větvích stromů a nesou nádherné květy. V suché tobolece takové Orchidee je mnoho tisíc semenek, jak prášek maličkých a křídélky opatřených, která se ve vzduchu vznášejí a rozletují v lese, takže aspoň jedno procento uvázne na kůře stromu a zde vyklíčí. Ostatní přijdou v niveč.

Každý zná skvoucí plody jeřábu na podzim. Po nějakých 2—3 nedělích zmizí tyto plody na stromě — kosi a kvíčaly je snědli.

Trusem jejich roznesou se semena po krajině, takže nalézáme mladé jeřábky nejen v lesích, ale i v zahradách, na zdech, zříceninách hradů a p. Totéž dělají se zářícími bobulemi lýkovce (*Daphne Mez.*). Stejně roznášejí po lesích parazitické jmelí.

Máčku (*Eryngium campestre*) známe na suchých pahorcích, kdež ku konci srpna rozkvétá. Po Václavě tvoří uschlé, rozsochaté keříčky, jež se lehce ze země vykloubí a pak je snadno vítr unáší po celé krajině. To dělá více rostlin na stepích a pouštích.

Kaprad' Ceterach roste v skulinách suchých skal, kdež by v době úžehu slunečního v létě musela uschnouti. Ale Ceterach má listy nahoře holé, zelené, vespod hustou plstí pokryté. Když nastane sucho, svinou se listy nahoru, takže kožíšek přijde navrch a vnitřní strana zelená je chráněna před úžehem.

Na pouštích, stepích, skalách roste mnoho rostlin z různého příbuzenstva, jež odívají se bělostnou plstí, aby bránily se přílišnému vypařování, jednak aby odrážely palčivé paprsky sluneční. Totéž dělají Beduové v pouštích arabských, odívajíce se bílým pláštěm a zahalujíce hlavu bílým plátnem.

Trvají-li v červenci a srpnu dlouho vedra a sucha, následkem čehož na mezích a stráních všechna vegetace pohyne, vidíme, že pupava (*Carlina acaulis*), svízel syříškový (*Galium verum*), vojtěška žlutá (*Medicago falcata*) a svlačec jsou svěží a zelené. Majíť až přes metr hluboké kořeny, jimiž z hloubky ssají vlhkost. V Sahaře kořeny mnohých bylin, keřů a palem vnikají do hloubek až 20 m pod zemí.

Kaktusy v pustinách mexických, kde třeba celý rok neprší, ale žhavé slunce všechnu vegetaci pohubí, ztratily listy, ale utvořily si dužnaté tělo, v němž v době dešťů nashromáždí vodu do zásoby pro suché období.

Sargassové moře v Atlantickém oceáně pokryto je spoustou chaluhy *Sargassum bacciferum*, která pluje volně na vodě pomocí plovacích měchýřů — tedy tatáž idea jako u ryb.

Nejznamenitější jsou však úponky různých bylin, hlavně lian v tropických pralesích. To jsou citlivé, hmatavé prsty, kterými se rostlina chytá podpor a na nich jako drápy udržuje. Některé na úponkách utvořily si přisavné tlapky, kterými se přisávají k hladkým stěnám kolmým, po nichž se nahoru šplhají. Tedy totéž zařízení, jaké mají mouchy a některé ještěřky na nohách.

Vejsce ptáků obsahuje zárodek, jenž živí se z bílku a žloutku ve

vejci uloženého. Totéž dělá semeno, jehož klíček uložen jest do živného bílku (datle) nebo do tlustých děloh (fazole).

Celé množství rostlin kryje své jemné tyčinky a pestíky před deštěm (šafrán). Totéž dělají tobolky mechů, jež za deště brvami uzavrou otvor tobolky, aby výtrusy nezmokly.

Překvapujícím zjevem jest obalování pupenů do šupin a chlupů u našich stromů na zimu, aby v zimě nenastydly a nezmrzly. Některé jedle zalijí celý pupen do pryskyřice, jež se na jaře, když se oteplí, roztrhne a mladý pupen vyraší. V Kanadě všechna zvířata v pralesích oblekou na zimu hustý, nádherný kožich, aby krutým mrazům vzdorovala. Naše kapradiny v lese dělají to jinak: uschlé listy neodpadají, nýbrž skloní se nad živým pupenem, tvoříce tak teplou, suchou boudu. A sám pupen zabalen jest do blaničtých šupin.

Když v zimě napadlým a přimrzlým sněhem rozlámou se koruny jabloní, hrušek a švestek, všude tam, kde ulomí se větev a poruší se rovnováha, ihned na vhodném místě vyženou nové pruty, tvořící novou větev a staví se tak, že znovu zjedná se rovnováha. Když se na stromě utvoří přílišné množství jablek, jež by větve unesly, počnou jablka opadávati, až zbude tolik, kolik větve unesou.

Atd. Na sta příkladů bychom ještě mohli vypočítávati, z nichž patrně, jak rostlina důmyslně řeší své životní potřeby.

Pozorujeme-li stélky (thallus) lišejníků nebo mořských, velkých řas, nevidíme na nich rozlišené, obvyklé orgány vyšších kvetoucích rostlin (lodyhy, listy, kořeny). Jest to útvar velice rozmanitě zformovaný jako lupeny, keříky, pohárky, koule, válce. Ale překvapí nás, když u některých červených řas v moři spatříme pěkně zformovaný list, oddenky i kořeny, ačkoliv je to všechno stejná stélka. To jsou a n a l o g i e budoucích orgánů vyšších rostlin, jimiž se tvůrčí idea do budoucnosti prozrazuje. Tvůrčí idee vloženy jsou již do plasm nejnižších rostlin a zvířat, jež jaksi spí, aby se jednou za vhodných okolností ztělesnily. Tyto idee mohou býti i kosmického původu, takže se lze domnívati, že rostliny a živočichové jiných planet v kosmu jsou podobní našim na zemi.

A tak vytvořiti myslícího člověka z plasm pomocí tisícíletné řady evoluční je v plánu kosmického ducha všude, kde vhodné zeměkoule se utvoří.

I v samé říši hub vyskytají se mnohé biologické zjevy, jež se nedají žádným zákonem Darwinovým vyložiti. Uvedeme aspoň jeden

příklad. Hlízáám podobné houby lanýžovité (Tuberaceae) a jim zevnějškem podobné některé Gasteromycety rostou a uzrávají hluboko pod zemí. Tak by se nemohly jejich výtrusy nikdy dostat na povrch země a v lese rozšířiti (jako se to na př. stává u prášivých pýchavek). Tu ony podzemní houby včas zralosti silně aromaticky páchnou, takže lesní zvěř po vůni je snadno nalezne, vyhrabe a požívá. Výkaly pak roznosou se výtrusy daleko po lese a vyklíčí v podhoubí. Kdo zde poradil tak důvtipně oněm lanýžům, jak se nejlépe dostat na povrch země?

Mnohé aronovité (Araceae) páchnou za květu silně jako mršina. I přilétají na květy jejich masařky a mršinní brouci a vykonají při tom opylení. Jelenka (Phallus - houba) vylučuje na kloboučku sliz s výtrusy, také mršinou páchnoucí, na nějž sletují se masařky, sliz olizují a tak výtrusy po lesích roznášejí. Tedy tatáž myšlenka v rostlinstvu a houbách.

Také mezi zvířaty nalezneme množství příkladů, z nichž patrně, že v těle jejich pracuje duch a že se fenomény ony nedají jen tak lehce vysvětliti »passivní reakcí na zevní popudy« nebo zvláštní činností chemických procesů v pletivech těla. Zvláště pozoruhodno jest, že tuto duševní činnost nenalzááme snad jen u vysoce organizovaných obratlovců, nýbrž již mezi hmyzem, pavouky a jinými drobnými živočichy. Život včel je nám nejlépe znám a budil vždycky pozornost včelařů i přírodníků. Posledně jim věnoval celou knihu filosof *Maeterlinck*. Ještě podivuhodnější zjevy nalzááme v koloniích mravenců a termitů,*) kde rozdělen celý milionový stát na několik stavů: vojáky, dělníky, policii, inženýry, sluhy, pohlavní funkcionáře atd. Slyšíme-li, jak pěstují zahrádky s houbami, jak dělají zásoby, výpravy, porady, vidíme vlastně před sebou spořádaný inteligentní stát, v němž ku podivu není žádný král ani prezident ani úřednictvo. Královna včel a termitů jest jen rodící samice, nestarající se o nic kolem sebe. Kdo tedy řídí onen stát vzorného pořádku? *Maeterlinck* praví »duch úlu, duch termití kolonie«. Ducha toho nikde nevidíme, ale činnost jeho jest všude patrná. Je to docela stejné, jako v těle ssavce nebo ptáka. Každé pletivo koná svou práci, všechna pletiva pracují si do rukou, ale tento složitý stroj nemá nikde žádné velící ústředí — aspoň nikde ho nevidíme.

*) Viz delší pojednání o tomto předmětu v mém díle »Obrázky« 1930.

Tím velitelem je duch. Všechna pletiva a orgány v těle jsou řízeny duchem tak jako každá včela a mravenec v kolonii.

O podivuhodné činnosti hmyzů a pavouků vypravuje nám celé kopy historek *H. F. a b r e*. Již umělé pletení sítí a vyrábění kokonů s vajíčky svědčí, že pavouci vysoko vyspěli. Zajímavě jest, jak chundele vylíhlých pavoučátek snují vlákna, jichž se pevně drží, až je vítr utrhne a na vlákně jako na letadle daleko odnese. Sít křížáka je tak složitě dílo jako srdce, játra a plíce v těle ssavců a křížák, aniž by se učil od matky, ihned počne stavěti. Pavučinové vlákno je spleteno jako provaz, je duté, aby se z dutiny ronil stále lep, kterým se sít stává lepkavou k zachycování much. Ze střední sítě vede dlouhé vlákno do úkrytu, mimo sít až k číhajícímu pavouku, jenž nožkou konec vlákna objímá, aby vláknem ucítil pohyby zmítající se chycené mouchy, kterou vyběhnou, zakousne. Sám má tělo olejem napuštěné, aby se na pavučinu nepřilepil. Tento aparát nedá se žádným Darwinovým zákonem vyložit. Zde pracovala jen psycha, budující a řídící orgány v těle živočicha.

Každý by mohl vypravovati o všelikých vtipech a nápadech domácích psů, jež ničím se neliší od rozmarných kousků dětí a hráčících si kluků. Zvláště komické epizody denně lze zaznamenávati o opicích, v domácnostech chovaných, jež dovedou oklamati nejprísrnějšího pána. Zvláště opice v stádech žijící (paviáni) vynikají důvtipem a často zlomyslností. Vrabci, žijící v stálém styku s člověkem, stali se stejně mazanou holotou.

Mnozí tažní i jezdečtí koně lnou láskou ku svému pánu a ošetrovatelům a rozumí jejich řeči a chápou práci a situaci, v níž se nalzáají. Celé množství příkladů čteme o tom z amerických prerií nebo z válek, kdy kavalerie zasahuje do boje.

Pozorujeme-li ptáky, jak důvtipně vyhledávají skrytá a nepřístupná místa pro svá hnízda, nemůžeme pochybovati, že uvažují a správně soudí.

Vodní stavby bobrů, kácení stromů a upravování hrází jsou zajisté obdivuhodné a svědčí o důvtipu těchto zvířat, náležejících do čeledi hlodavců, kteří mají velmi nedokonale vyvinutý mozek.

Mezci nesoucí břímě v horách na nebezpečných skalních stezkách nad hlubokými propastmi nebo po vetších mostech nad horskými bystřinami počínají si tak opatrně a důvtipně, že o jich rozvaze a soudnosti nelze pochybovati.

Historiky, které nám vypravují lesníci (také Long z Kanady)

o liškách, zdají se skoro neuvěřitelné. Tu nelze pochybovati o soudnosti a inteligenci zvířete.

Čteme-li rozkošná líčení života zvířat v posud civilizací netknutých divočinách kanadských, jak nám je podává L o n g a T h o m p s o n S e t o n, nemůžeme pochybovati o duševním životě ssavců i ptáků, jenž je stejně složitý, jako u člověka, ale na jiné úrovni. Je to sice úroveň nižší, ale v mnohém ohledu vyvinutější než u člověka. Hlavně ostražitost, znalost okolní přírody a zvyků jiných zvířat, chytrost a vynalézavost v obraně a útěku nebo útoku, radost v chvílích bezpečnosti a pohody. U silných druhů (medvěd, rys, vlk) pak statečnost a odvaha v boji. V našich krajinách jest těžko podobná pozorování konati, poněvadž všechna zvířata před člověkem přehá a veškerá činnost její vrcholí v skrývání se.

Zvířata v době odpočinku a nasycení pořádají své zábavy, tance, dostihy, zápasy, zcela dle způsobu lidí. Viděl jsem jednou na polích asi 200 havranů a vran. Tu se některé vznesly do výše a létaly v kružích, honíce se. Na vedlejším poli páslo se hejno domácích holubů. I vznesli se také do výše a počali honiti a dováděti s létajícími vranami. Kteréžto divadlo trvalo dobrou půl hodinu. Podobně sletují se v srpnu všechny vlaštovky a jiřičky z kraje a mnoho set jich v oblačných výšinách s velkým křikem provozují radostné reje. Také o čápech je známo, že na jezerech, kdež se v množství zdržují, pořádají společné zábavy. Čápi utvoří kruh a jeden vstoupí dovnitř a tančí a ostatní přihlížejí a zobáky klapají. Když skončí, produkuje se druhý. Čápí sněmy jsou v bažinatých a rybníčných krajinách všeobecně známy. Na Třeboňsku, Blatensku, v Banátě v červenci a srpnu se na určitých místech pravidelně sletují. O čápech se všeobecně tvrdí, že se sletují a soudí nevěrnou čápici nebo provinilého čápa a pak společně odsouzence uklo-vají.

Thomps. Seton a jiní američtí spisovatelé přírodní vypravují, jak se baví v pralesích medvědi, lišky a vydry, jak pořádají klouzačky, dostihy, zápasy a p. Něco podobného vidíme v létě na hrázcích si motýlech a mouchách.

O medvědech v Kanadě se vypravuje, že v případě ochuravění vyhledávají určité byliny, jež požívají a tím se léčí. Totéž tvrdí zkušení myslivci o jelenech a srncích.

Všechna zvířata (ssavci, ptáci) za prokázané dobrodiní (potrava, vyléčení zraněného údu, ochranu před pronásledováním) od-

měňují se příchylností a často až dojemnou vděčností. Když vrátí se ptáci na jaře do svých zahrad a sídel, dávají svou radost na jevo i lidem, s nimiž žijí v přátelském poměru.

O sedmihlásku tvrdí ornithologové, že krmí v kleci chycené a vězněné mládě, ale donese mu jedovaté bobule, aby je otrávil a tak raději života zbavil, než je nechati ve vězení.

Mnohá zvířata mají zvláště vyvinutý sluch a smysl pro hudbu. To je jmenovitě známo o velkých, jedovatých hadech v tropech (kobry, chřestýši). Krotitelé hadů dokonce hudbou hady hypnotisují.

Zvířata jakákoliv, ani nejvyšší ssavce nevyjímaje, nemají článkované, myšlenkově upravené řeči. Zvuky, které opice, ptáci, psi, kočky atd. vydávají, jsou jen signály radosti, strachu, výstrahy, hrozby, ale souvislá myšlenka jimi není vyjádřena. Myšlenkově spořádaná řeč vyskytá se jen u člověka. Touto řečí se také člověk povznesl duševně, jednak že dovedl své myšlenky řečí vyjadřovati a jiným sdělovati, jednak že vtěliv je v písmo, mohl své vědomosti odevzdávati potomstvu. Kniha jest mluvícím duchem dávno zemřelého autora. Řečí a písmem dají se vyjádřiti nejjemnější záchvěvy ducha, cítění, chápání krásy a mravnosti.

Skoro se musíme diviti, proč na př. u ptáků, kde jsou hlasové orgány tak vyvinuty, nevyvinula se během věků řeč jako u lidí. Pozorujeme-li ale zvířata v houfech žijící, brzo poznáme, že mají jinou, vydatnou náhradu za řeč. Stádo stejně jedná, jakoby povel slyšelo. Cestovatelé v Africe vypravují, jak sloní stádo vede nejstarší slon. Náhle se tento zastaví, jiní staří sloni jej obklopí, chvílku tak mlčky stojí (rokují) a pak se rozejdou a stádo jako na povel rozdělí se ve 3 díly, jež vedou v různé strany vůdcové. Všechna zvířata obcují mezi sebou telepathicky, přenosem myšlenek. Tento způsob obcování lidé skoro úplně ztratili následkem užívání řeči.

Thompson Seton vypravuje o svém věrném psu Bingovi, jak mu zachránil život. Při líčení pastí na vlky v pusté, liduprázdné krajině mezi lesy chytil se neopatrností sám do želez a nebyl s to se z těchto vybaviti. I přišla smečka vlků a počala naň útočiti a jej ohrožovati, takže s úzkostí očekával, že bude rozsápán. Tu jeho pes doma jevil nepokoj a přes napomínání domácích lidí vyletěl z farmy a běžel za svým pánem do lesů. Seton jej s radostí uvítal. Bingo zahnal vlky a podal pánovi klíč od želez, která Seton volnou

rukou otevřel a tak se osvobodil. To je případ telepathie, jemuž podobné se mezi lidmi přátelskými (muž-žena, matka-syn, bratr-sestra) tak často vyskytají. Tu je také důkaz, že psi a jiná domácí zvířata čtou myšlenky lidí, s nimiž žijí.

Podobný případ stal se v zimě r. 1935 pod horou Dumbierem na Slovensku. Tři lyžaři z Moravy vydali se na cestu do Štefánikovy chaty na Dumbieru, ale večer v mlze zbloudili a octnuvše se v noci nad propastí, odhodlali se v mrazu a sněhu zde přenocovati. Kruhou zimou však ztuhli tak, že jim hrozila smrt. Tu pes v chatě náhle vyskočil a k podivení přítomných vyběhl ven a letěl ve tmě k místu, kde lyžaři odpočívali a štěkotem jim dával znamení, aby za ním šli. Tito poslechli a dovedeni byli na správnou cestu a šťastně došli do chaty a tak se zachránili. Tu nelze rovněž tento případ jinak řešiti než telepathií.

Ale ještě jiné duševní schopnosti mají zvířata, jichž člověk postrádá. Tahy ptáků, orientací v krajině řízené, jsou přímo zázračné. Cítění nejjemnějších pachů ve vzduchu nebo na předmětech je neskonale jemné. Policejní psi a divoká zvěř v přírodě jsou toho dokladem. Tento čich ztratil člověk následkem žití v uzavřených, kouřem a zápachy znečištěných místnostech. Zvláště však užívání alkoholu a narkotik otupilo nervy člověka.

Tahy ptáků z našich krajin až do střední Afriky vždy stejnou cestou jsou nám nepochopitelné. Holubi vypuštěni v kterékoliv krajině vracejí se neomylně do svého domova. Pes uteče svému novému pánu znovu do starého domova, uraziv třeba 100 kilometrů cesty. Také zajíci vracejí se, byvše odveženy, až přes tisíc kilometrů daleko do své krajiny, kde se narodili. Včely, jež vidí jen na malou vzdálenost, vrátí se vzdušnou cestou z pastvy správně do svého úlu. Lyšajové, bleskurychle létající, sletují se v noci na vonné tabáky ze vzdáleností několika kilometrů. Stejně tak vyhledávají své samičky. To vše děje se telepathicky.*) Podobnou prak-

*) Uzavřeme-li v zahradě do klece samičku velkého lyšaje nebo samičku velké můry (*Saturnia pyri*), přiletí ku kleci v noci velký počet samečků, obletujících klec, ačkoliv druhy ony jsou v kraji vzácností. To není čich, jak se mylně vykládá, nýbrž telepathie. — Roku 1934 byla v dubnu veliká vedra, takže se vegetace o 3 týdny urychlila. Tu pak kukačky přiletěly o 3 týdny dříve než obyčejně. I vlaštovky a sedmihlásci přišli dříve.

tku provozují Indové a Turkestanec, kteří v minutě dostávají zprávy z Evropy, takže v Indii měli Brahmové zprávy ze světové války dříve než Angličané svými telegrafy. Tak věděli v Turkestaně týž den o výsledku bitvy u Waterloo r. 1816. Jak tuto telepathickou manipulaci provozují, posud žádný Evropan nevypátral.

Zvířata předem cítí zemětřesení, bouři, změnu počasí, blízkost smrti svého nemocného pána (psi). Psi zuřivě napadají zlého člověka (čtou jeho úmysly). Koně, kočky, psi vidí astrály a děsí se jich. O tom je na tisíce záznamů. Je-li přítomen jasnovidce, vidí téhož astrála jako koně.*)

Vícekrát bylo pozorováno, že koně v stájích, jel-li vůz zvěřince se lvy a tygry na nedaleké silnici, hrozně se plašili, zděšení se utrhali a ze stájů utíkali. Jen s namáháním mohli býti utišení. Koně tito nikdy lvů neviděli, ale přenosem cítění a myšlení lvů je poznali. Jiní to vykládají instinktem po dávných předeích zděděným. Podobně zuřivě štěkají všichni psi vesnice, kterou jde pohodný, jenž chytá psy.

Zvláštní jest, že se pud pohlavní u většiny divokých zvířat v přírodě probouzí jen jednou v roce. Tato pravidelnost slouží výborně k zachování zdraví a síly tělesné. Omezení výkonů pohlavních jen na krátkou dobu v celém roce má za následek divoké boje při dobývání samic. Přilnutí zvířat přátelstvím je známo, ano i různé druhy zvířat v přírodě uzavírají spolu přátelství na řadu let.

Mluví-li se o duševních vlastnostech zvířat, ať je to cokoliv, pravidla se věc odbude frásí »to je instinkt«. Zvířata dle běžného názoru nemají duše ani soudnosti, dělají všechno stejně tak, jak se to naučila od předků. O instinktu a duši zvířat pojednali jsme v díle »Obrázky« v kapitole o mravenících, odkudž prostě onu stať recitujeme.**)

Všimněme si, že žádný ssavec, ani hojnou čeled' opic nevyjímaje, neužívá a nevyrobil si nástrojů a zbraní, že žádný se neodívá a

*) Srovnej pěkné pojednání »Ein Beitrag zur Tierpsyche« von M. Lisso. Zentralbl. f. Okkult. XIX.

***) Akademická věda označuje instinkt jako »vrozené schopnosti«, což je zajiště hodně nejasné. Také výklady o vědomí (o podvědomí nic neví) jsou u ní konfusní, a to vesměs proto, že nechce slyšeti o existenci duše. Viz v tom ohledu obsažené pojednání dr. T e y r o v s k é h o »Psychologie zvířat«, Mor. Ostrava 1933, kdež také uvedena příslušná literatura.

nezdobí ani šatstvem ani ozdobami zevně vzatými, že žádný neužívá ohně, očkoli by mu tento mnoho prospěchu přinesl. Ale vizme i ty nejprimitivnější divochy na zemi, i lidi diluviální, kteří vesměs užívají ohně, šatů, ozdob, nástrojů a zbraní. Černoši v Africe vypravují, že gorily nezřídka spatřivše večer černochoy kolem ohně, tyto zaženou a samy usednou kolem ohně a těší se z něho, ale žádnou nikdy nenapadne, aby přiložila vedle ležící klacky, aby se oheň udržel. A to jsou opice, organicky člověku nejbližší!

Ssavci by duševně mohli pokročiti jen neustálým stykem s člověkem anebo kdyby systematicky od lidí byli vychováváni jako děti v četných generacích za sebou. Začátky toho vidáme na domácích druzích (pes, kůň). Zcela určitě dosáhlo by se pěkných výsledků, kdyby se větší péče věnovala výchově šimpanzů a orangutanů, o nichž čteme v Brehmu zajímavé zprávy. Stejně viděti z pokusů, konaných Hobhousem, Köhlerem a Kotsovou (viz dr. Vl. Teyrovský r. 1926), že u šimpanza zřetelně počíná se vyvinovati inteligentní soudnost jako u člověka. Ovšem že by se užívání těchto opic muselo omeziti toliko na krajiny rovníkové, poněvadž mírné podnebí tyto lidské opice nesnesou. Jisto jest ale, že by po lidsku vzdělaná zvířata ztratila své instinkty a bez lidí v stavu divokém by žiti nedovedla.

Velmi zasloužilým stal by se badatel, jenž by život svůj věnoval studiu instinktů zvířat. Myslím, že se tu skrývá celý nový svět duševna, lidem posud neznámý a jevící mnoho vztahů k metapsychismu. Všude pozorujeme, že vývoj instinktu jest v obráceném poměru k vývoji inteligentní soudnosti, čili že jedno vylučuje druhé. Ovocem zdokonalené soudnosti jest řada technických vynálezů, jež propůjčují ráz kultuře všech národů a utvářejí život sociální.

Ale jest ještě třetí stupeň psychického vývoje tvorstva: poznání a tvoření krásna, mravna a poznání zákonů duchovních a kosmických. Tato činnost duševní jest údělem dokonalým duchům odtělených a nečetným vtělencům, jež nazýváme genii, proroky, mudrci, světci. Je zajímavé, že i tento třetí stupeň psychické činnosti stojí opět v obráceném poměru k druhému stupni. Opět jeden druhý vylučuje. Mudrci zapominá na praktický život a blahobyť, nemaje pro ně pochopení. A jeho nechápou davy, nazývajíce jej bláznem. Čteme-li některé filosofy řecké (Heraklit, Plato, Porphyrius, Plotinus, Anaxagoras, Demokrit, Empedokles), žasneme, jak souhlas-

ně vyjadřují tytéž ideje o podstatě života a kosmu. Čili oni vzácní jedinci octli se již za živa u brány neznáma a nahlédli do říše této. Tohoto stavu v životě zdejších snažili se dosáhnouti světci indiští, hierofanti egyptští, bratři essenští, zasvěcenci pythagorejští a některé mnišské řády křesťanské v středověku. Nynější realistický svět nemá vůbec smyslu pro tento stav a snad nikde na zemi kult toho druhu už se nevyskytá.

Morálka zvířat, možno-li vůbec o nějaké mluvit, je nám lidem nepochopitelná. Je známo, jak rodiče zuřivě i s vlastním nebezpečím chrání svá mláďata, víme, jak slepice pečlivě ošetřuje kachňátka nebo kočka vychovává štěňata, jak často ptáci krmí mláďata v cizím hnízdě, zahynou-li rodiče, známo, jak pes žalem zemře na hrobě svého pána, jak vrhají se svorně všichni ptáci v zahradě nebo lese na sovu nebo krahujce, ale na druhé straně víme, jak hladoví vlci v Kanadě hltavě sežerou svého druha, byl-li tento poraněn, jak sloni vyženou ze svého stáda starce, kteří pak bídne jako samotáři zahynou v pralesích. Vlačstovky, o Václavě se stěhující, zanechávají staré a churavé družky zpět, jež pak v nastalých mrazech bez výjimky zahynou. Když hospodyně na dvoře podřízne slepici, sběhnou se ostatní slepice a bezcitně klovajíc krev a perou se o vyvržené vnitřnosti své družky. Svině často sežere svá zrozená mláďata. Kudlanka po kopulaci sežere svého milence. Včely po svatebním výletu ukoušou trubcům křídla a nemilosrdně vyhodí z úlu.

Stud pohlavní jest i u nejvyšších obratlovců věcí neznámou. Páří se veřejně, ano opice provozují veřejně onanii. Známe nechutné styky psů na ulicích. Ale láska pohlavní a věrnost milenců bývá zvláště u některých ptáků velmi vyvinuta. Ano i přátelství mezi různými druhy ptáků a ssavců bylo pozorováno. Zvláště pak vděčnost za prokázané dobrodiní je u zvířat vyšších všeobecně známa; čteme nezřídka povídky o vděčných lvech, medvědech, slonech a p.

Béreme-li za základ evoluce *reinkarnaci*, máme tedy člověka složena z hmotného těla, vtělené duše a duše fyziologické či animální, kterou člověk dědí po rodičích. Vajíčko samičí a samčí spermatozoid jsou také oživeny, když se kopulují, ale život jejich je stejný jako život vlákná řasy *Zygnema*, jako život rostlin a nižších zvířat. Tělo dítěte je rostoucí embryo, ničím se nelišící od mláďat kočky nebo psa. Toto dítě má duši animální, která dědí po rodičích schopnosti organické — instinkt. Proto staří správně

rozeznávali v člověku duši božskou a životní (fysiologickou), která s tělem zemírá. Ovšem že ona božská duše opět je složena z části nižší (starosti, radosti všedního života, věci společenské a p.) a části vyšší, o čemž byla již řeč.

Abychom pochopili, co vlastně instinkt znamená, musíme se tedy vrátit k tomu, co v díle tomto vyloženo bylo o složení duše, o svobodné vůli a životě lidí. K tomu pak připojíme úvahy o reinkarnaci. Ovšem že všechno, co včela nebo pták vyrábí, koná jeho vnitřní psycha, ale tato psycha jest ještě na nízkém stupni, mající smysl jen pro věci animální a city krásna. Soudnost, sprovázená svobodnou vůlí, o zákonech přírodních a kosmických, o mravnosti, o poměru své individuality k duchu kosmickému, vědomí o sobě samém a poměru k okolí nikde mezi divokými zvířaty se nepozoruje. A řekli jsme, že také jen u některých lidí v plné míře v činnost vstupuje. Většina lidí naplněna jest jen myšlením animálním, to jest starostmi o živobytí, zábavy, rodinu, obchod, povinnosti služební, styky pohlavní a p.*) Sem náleží všechny technické dovednosti a výcviky tělesné. U zvířat umí ony dovednosti každý jedinec, kdežto u lidí jest práce tato rozdělena na nesčetná individua (řemesla, dělnická práce, obchod, průmysl). Psycha zvířat zformovala během věků přiměřeně jejich tělo, opatřivši je účelnými orgány. Po smrti zvířete vtělí se psycha do nového individua a čemu se po věky naučila, to lehce v novém vtělení opakuje. Proto všechny včely staví stejně svoje plásty a pavouci stejně své sítě. U lidí má se věc ta jinak, poněvadž lidé mají nejrůznější zaměstnání a duch po smrti nevtěluje se vždy do lidí téhož povolání a zaměstnání. Proto musí se děti učit všemu, k čemu svým povoláním jsou určeni.

Je známo, jak dovedně staví svá hnízda mnozí ptáci. Dorostlá mláďata odletí do jiné krajiny a aniž by se u rodičů cvičila, staví ihned zcela podobné hnízdo. A nezmění na něm ničeho, i kdyby to bylo k jeho prospěchu. To svědčí o nedostatku soudnosti. Máme v zahradě velkou klec s hrdličkami. V polovici února snesla samička vajíčko do slaměného hnízda (jak je ptáčníci prodávají). Poněvadž ale ještě mrzlo a padal sníh, vyndal jsem umělé hnízdo a

*) Podobně píše Balzac (Lambert 129): »Největší část viditelného lidstva obývá oblast pudovou. Pudoví se rodí, pracují a umírají, aniž se povznegli k druhému stupni lidské inteligence, abstrakci«. (Abstrakce Balzacova rovná se naší soudnosti.)

vyložil je pěkně měkkým, husím peřím, aby vajíčko nenastydlo. Odpoledne jdu ke kleci a vidím, že hrdličky z hnízda všechno peří vybraly a z klece vyházely a samička seděla znovu na holém hnízdě. Patrně hrdličky nezvykly si vykládati hnízdo teplým peřím, jako to dělají vrabci. A že by to bylo dobré v panujícím mrazu, nepochopily.

Rozumíme tedy instinktem animální dovednosti a přirozené funkce, jež nové generace dědí po starých.

Také u lidí jeví se některé instinkty jako u zvířat. Jsou to ovšem funkce všem lidem společné nebo potřebné. Tak všechny změny v životě v době pohlavní vyspělosti. Dívky i mladíci počnou se nápadně strojit a zdobiti. I tance při hudbě nejsou vlastně nic jiného než projev pohlavní lásky téže podstaty, jako když tetřev vášnivě toká a při tom před slepicemi tančí (Spengler I, 249). Žárliivost a boje o milenku. Chránění se před nebezpečím. Láska matky k dítěti. Nezdolná touha žen po mateřství. Žvatlavost a zvědavost žen. Již děvčátka rády si hrají s miminkem a pannami. Hry dětí jsou stejné jako u zvířat.

Hrůza před zjevivším se hadem. Všechny opice děsně se bojí hadů. Napodobování jest u všech lidí příznačné. Stejně tak u opic.

Honby a lovy na divokou zvěř dnes stejně jako v době diluviální. Uctívání hrdinů v tělesném zápase (sporty, válka) je v Evropě stejně jako u divochů a jako v stádech vlků, bisonů. Dokonce je dnes toto uctívání větší než uznávání hrdinů ducha.

Divoši v Africe děsí se bělocha, kterého po prvé spatří, stejně tak děti v Evropě černocho. Mnoho lidí bojí se po tmě. Hrůza před hromem, zemětřesením, kometou. Lidé nekulturní zpravidla klaní se tomu, co v nich budí strach. Tak vznikají první začátky náboženství.

Hlavní podporou vývoje instinktu u zvířat jest zvyk. Zvíře v určitou hodinu koná vždy totéž (přichází na určité místo, hledá potravu, odpočívá a p.). Také zachovává přesně den v roce (tahy ptáků, ukládání se ssavců k zimnímu spánku, říjení atd.). Tuto vlastnost zdědili i lidé (»der Mensch ist ein Gewohnheitstier«). Zvyk není řízen soudností psychy, nýbrž pravidelností činnosti organické. Zvykneme-li si po obědě hodinku odpočívati neb spáti, určitě v tu dobu se touha po spánku dostavuje. Jsou-li různé zvyklosti ku prospěchu zdraví, vyvinuje se tělo zdatně a věk člověka se prodlužuje. Naopak stane-li se zlozvyk naruživostí, vede k cho-

robám a předčasné smrti (opium, hašiš, alkohol, nesprávné odívání se, nečistota, sporty atd.).

Poněvadž jest individualita u lidí rozlišena (lidé jsou různé povahy, různých schopností, různých sklonů, mravnosti, inteligence), jeví zrozené dítě takové sklony, jaké měl jeho duch v předešlém vtělení, nikoliv sklony rodičů. Po rodičích dědí dítě jen fyziologické schopnosti orgánů (proto jsou děti rodičům tváří a tělem podobny), ale nikoliv vědomosti, nikoliv mravnost, nikoliv inteligenci. Někdy se ovšem zdá, že dítě je povahou po otcí nebo matce, ale to pochodí odtud, že vtělený duch vyhledává rodiče sympathicky vhodné, tedy inteligencí a vzděláním podobné. Duch genialního básníka nevtělí se do kanibala na Šalamounských ostrovech.

Odtělený duch člověka dokonalejšího zachovává v podvědomí upomínky na všechno to, co v předešlém vtělení uměl a dovedl a proto v novém vtělení ony vědomosti lehce probouzí. Proto mají jistí lidé zvláštní nadání k některému povolání. Duch hudebníka vtělí se v rodině hudebníka a narozené dítě je opět hudebníkem.

Poněvadž zvířata nemají ještě vystříbené soudnosti, nepřidá jedno individuum mnoho ke zkušenostem starým a tak opakuje stále jen to, co získalo od starých generací.

Jest tedy jednotvárnost instinktu zvířat způsobena nerozlišenou individualitou jedinců zvířecích. Zvířata jednoho druhu jsou si vesměs podobna tělem i chováním, kdežto u domácích zvířat bývá již individualita značně zrůzněna.

Činnost a výkony jednoho druhu zvířat jsou velmi jednoduché a stále a všude stejné. U lidí však je činnost neskonale rozmanitá, takže žádný člověk nemůže uměti všechno. Poněvadž pak se duše vtělí obvykle v nových poměrech, musí se všemu učit, což opět podporuje její inteligenci. Proto u zvířat převládá instinkt, u lidí inteligence. To všechno ale lze pochopiti, přijímáme-li za základ reinkarnaci.

Nauka o reinkarnaci objevuje se již v nejstarších náboženstvích a filosofiích (staří Egypťané, Herodot, vedantské učení, buddhismus) a vlastně teprv v nové době potlačena byla hlavně vlivem materialistické kultury. Sokrates před svou smrtí vykládal svým žákům, že duše po smrti se vrátí tam, odkud přišla a že lidé již před svým narozením žili. Také křesťanství jí vymítalo ze své víry, ačkoliv na více místech v evangeliích zřetelně o reinkarnaci

se mluví. Hlavními křisiteli nauky o putování duše byli novoplatonikové.*)

Reinkarnace je logicky pro evoluci těla i duše nevyhnutelnou. Je nemyslitelnou, že by duch za jediné vtělení, jež je mizivým okamžikem ve věčnosti, dosáhl všeho, čeho dosáhnouti možno. Aby za jediné vtělení odměněn byl královstvím božím nebo horoucím peklem. To by byla pěkná spravedlnost božská! A co duchové zemřelých dětí?

Organická evoluce na zemi trvá aspoň miliardu let. Tak dlouhé doby bylo zapotřebí, než se vyvinulo tělo lidské. A duše by měla svůj vývoj vykonati v jednom těle za 60 roků?

Proti reinkarnaci vysloveno bylo moderními filosofy mnoho námitek, z nichž mnohé lehce lze vyvrátiti, na jiné ale jest těžko odpověděti. My nesmíme zapomínati, že celý koloběh duší vtělených a odtělených posud nedostatečně známe. Vždyť ani nevíme, kdy a za jakých okolností se duše znovu vtěluje. Američtí spiritisté v reinkarnaci vůbec nevěří. Ukazuje se na př. na malé děti, blbce a šílence, u nichž přece nikdo rozumné duše nevidí. Malé dítě dělá stejný dojem jako mládčata ssaveců vůbec. Tu by se dalo odpověděti, že chorobných a nevyvinutých orgánů ani nejlepší duše nemůže užívati. Blázní mívají jasné chvíle, kdy rozumně myslí a jednají. Na rozbité housle ani virtuos nedovede hráti.

To i v spiritických seancích se ukazuje. Skrze špatné medium nemůže se duch správně projevit. Zde také vidíme, že cizí duch může cizího těla užívati. O posedlých se tvrdí, že může cizí duch tělo člověka trvale osaditi a ducha domácího potlačiti nebo vypuditi. Známé jsou případy, kde člověk střídavě prožívá různá vědomí, při čemž na druhé úplně zapomíná. Připínání se duchů odtělených na lidi stejné úrovně mravní jakož i inspirace jsou téměř jisté.

Vážnou námitku uváděli na tak zvaných vlčích dětech. Spisovatel Kipling na této ideji založil svou fantastickou pohádku o Mauglim. Je dávno známo, že v Indii i jinde vlčice, kojící svá mlá-

*) Podrobné a kritické vypsání nauky reinkarnace nalezne čtenář v knize E. Bischoffa »Das Jenseits der Seele«, Berlin 1919. — Rovněž viz dílo Rochasova o reinkarnaci (známé pokusy). — G. Geley »La Reincarnation«. — Objemné dílo Dr. J. E. Andersona »Reincarnation« (a study of the human soul)«. 1893. S. Franc. je založeno na indické filosofii.

d'ata, odnášejí do svého brlohu děti, jež náhodou nestřežené poblíž chat domorodců naleznou.*) Děti ssají společně s vlčátky starou vlčici a rostou a dělají všechno jako vlčátka. Tak se vychovávají až do vzrůstu vlčat a přemění se v tvory, jež se velmi málo lidem podobají. Nedávno popsán byl opět podobný případ dvou děvčat (4 a 5letých), jež domorodci donesli do sirotčince Singhova v Bengálsku. Děti takové lezou po čtyřech, jedí jen maso, vrčí a štěkají a chovají se vůbec jako vlci. Singhovi dalo mnoho práce, než starší děvče naučil chodití zpřímá na nohou a mluvití aspoň 30 slov. Řádně mluvití se nikdy nenaučilo. Tu, praví skeptikové, je viděti, že u lidí všechno záleží na vychování. Člověk v mládí i potom musí se všemu naučiti. Nic si nepřináší na svět zrozením. Nemůže tedy býti řeči o jakékoliv duši. Člověk se učí jako zvířata.

Nám však se zdá, že právě případ s vlčími dětmi reinkarnaci potvrzuje. Malé děti (před 6. rokem) nejsou ještě dokonale osazeny lidským duchem, jenž v rodině vlčí lehce může býti vypuzen a trvale nahrazen duchem vlka, který pak vývoj dítěte řídí. Proto až do pozdních let vyrostlý člověk s vlčím mládím naučí se mezi lidmi jen tolik, čemu naučí se pes nebo jiné domácí zvíře, ale lidské schopnosti nikdy nevyvine. Oстане tělem člověkem, ale duchem zvířetem. Je-li tento výklad správný, pak jsou případy posedlosti cizím duchem lehce pochopitelné. Také mystikové indiští a tibetští jsou o této věci přesvědčeni.

Jakým způsobem se lidská reinkarnace děje, nevíme, ale studiem snad jednou bude nám vše jasno. Vysloveny tu byly různé názory nejen od filosofů, ale i v systémech náboženských. Starý buddhismus učí, že hlavním činitelem při vtělování se duši je nezdolná touha po žití tělesném na zemi, hlavně u lidí, kteří v minulém vtělení lpěli na tělesných požitech a radostech pozemských. Duše, které zhrdnou úplně životem pozemským, octnou se v nirváně a více se nevtělují. Nejdokonalejší konečně rozplynou se v nicotě — zmizí v kosmu.

To je ovšem nesmysl, poněvadž v kosmu nemůže nic zmizeti, ani síla, ani duch, ani hmota. Již dříve jsme vyložili, že vtělují se i duše dobré, ano i duše geniů. Dle všeho děje se vtělování dle určitého kosmického zákona, řízeného nejvyšší vůlí.

*) Také lvice v Kapsku rády kradou domorodcům i bílým kolonistům malé děti, které s láskou ošetřují a chránějí.

Je také záhadou, když se lidé tolik množí, odkud se berou nové duše, když duše zemřelých nestačí. Snad i ze zvířat duše do lidí jen animálně žijících vstupují. Snad animální lidé ani duše třetího stupně nemají, po způsobu zvířat. Mezi zvířaty jest náhrada duší již snazší, poněvadž se zvířata jednak pohlavně intenzivněji množí (ryby, včely), jednak nepohlavně mohou dělením z kosmické duše čerpati.

Brahmané, Empedokles a j. učili, že duše zlých lidí vtělují se z trestu do zvířat a rostlin. Odpykavše tento trest, znovu mohou se do lidí vtělit. Tento názor je nesprávný, neboť evoluce nejde nazpět. Může sice stanouti na dosaženém stupni, ale zpět jíti nemůže.

Nejzrosáhlejšího kultu převtělování dosaženo bylo v Tibetě. Tam jest dalajlama od tisíciletí stále tentýž, duše starého vtěluje se do nového. Tamtéž mnozí jednotlivci se na svá dřívější vtělení pamatují. David-Neelová vypravuje o tom jeden očitý příběh (l. c. 86), jenž nelze ani náhodou ani podvodem vysvětliti.

Tam, kde není duše individualisována (rostliny, Protisté), nutně souditi musíme, že noví jedinci přijímají částky duševní z kosmické duše. O této emanaci duševní čteme již ve Vedách a Platon nebyl od tohoto názoru daleko. Také čínský Lao-tse učil, že z kosmického božstva (tao) vycházejí částčky (duše), oživující lidi a živočichy. Ještě názorněji líčí účast kosmického duchovna (Boha) na životě organismů zoroastrismus perský. Podle tohoto Ahuramazda svými myšlenkami stvořil spousty duchovních bytostí (feruové), jež jsou obrazem všech rostlin a zvířat i lidí a jež mohou se i vtělit a jako organismy na zemi se objeviti (ideje Platonovy, jiskra Boží, čistý duch, zbavený všeho pozemského i astrálního spiritů, duše křesťanů, psyche neovitalistů, genius Sokratův atd.).

Jadžurveda praví: V Něm jest uzavřen tento svět, z Něho tento svět vyšel. On je spojen a setkán se všemi bytostmi v rozličných tvarech života.

Leibniz (1646—1716) svým učením o kosmických monádách, vstupujících do těl živočichů, kdež se vyvinují, až dosáhnou osvícenosti v duši lidské, ano i stupně božského, názor tento podrobně rozvedl.

Řečti filosofové, neznající organ. evoluce a blízké příbuznosti člověka se ssavci, stále vykládali, že duše člověka žila mezi bohy a

znovu k bohům se vrací. Že by člověk byl bližší zvířatům než bohům, nikdy nepomyslili. V tom ohledu učení indické jest úplnější, neboť připouští stěhování duší zvířat a lidí mezi sebou. Vtělování duší do těla lidského bylo téměř dle všech náboženství starých považováno za trest. Proto touží každá duše zbaviti se pout tělesných. Vývoj duší z primitivních začátků nenalzáme nikde v žádné filosofii ani náboženství.

Ostatně i četba výkladů novodobých filosofů o reinkarnaci a palingenesi jest pro přírodovědce únavnou a odpornou, poněvadž žádný z nich neohlížel se po biologii a pokusech psychologických, ačkoliv tato literatura jest již přes 100 roků stará. Tito »čistí«
filosofové mají mnoho společného s hádavými theology.

Platon ve svých Zákonech mluví o nesmrtnosti lidstva v tom smyslu, že plozením dětí život jeho na zemi stále pokračuje. Jest ale podivno, že tuto tělesnou nesmrtnost nesrovnává s nesmrtností duchovní. Tato je v pravdě věčnou, kdežto nesmrtnost tělesná může býti dočasnou. Zkázou naší planety zajde jednou všechno lidstvo. Je známo, co druhů zvířat během věků vyhynulo, ačkoliv se tyto druhy také rozením mláďat zvěčňovaly.

Konečně uvážíme-li, jak snadno člověk může býti připraven o život, jak epidemiemi tisíce lidí bez rozdílu věku a stavu v krátké době hynou, zcela tak jako myši, chrousti a komáři, jest jisto, že vtělení lidé jsou jako ostatní tvorstvo na planetě zjevem prozatímným, že život lidí musí vžeti jinde a že tělesný stav jest jen jakýmsi spánkem, posilňujícím a doplňujícím život jiný.

Rovněž je divno, že Platon nevšiml si toho, že nesmrtnost tělesná sprovázena jest vývojem, směřujícím k zdokonalení těla i ducha. Nejen jednotlivci, ale celý národ vývojem se zdokonaluje. Vývoj tento podmíněn je prací členů národa. I počet obyvatelstva má býti regulován, neboť přemírná populace vždy více škodí než prospívá. To také Platon poznával a proto regulování počtu obyvatelstva v státě zákony doporučoval.

Ze starých, klasičeských systémů filosofických nejvíce se našemu systému přibližuje škola stoická, jež byla panujícím učením v inteligenci římské v 1. st. př. Kr. a v 1.—2. st. po Kr. Liší se v podstatě od našeho názoru svým pantheismem, který nečiní přesného rozdílu mezi hmotou a duchem (Bohem) v kosmu. Nečiní také rozdílu mezi mrtvou hmotou a živými organismy. Ale stoikové správně učili, že duše lidská je součástí ducha kosmického.

Z té příčiny stoikové učili o rovnosti všech lidí před Bohem, čímž připravovali půdu pro demokratické učení křesťanské.

Stoické učení bylo ušlechtilé, ideální, kdežto současně v Itálii šířený epikureismus rovnal se svým materialismem nynějšímu realismu. Rozmařilá aristokracie římská holdovala ovšem této škole.

*

Naším výkladem mění se všeobecně ustálený názor přírodovědců, dle něhož existuje na zemi toliko tělesný vývoj živočichů a rostlin. Vlastním či prvním je vývoj duševní, kdežto vývoj tělesný jest až druhý. Tento je dočasný, krátkou dobu trvajícím, kdežto duševní pokračuje dále i po smrti tělesné. Vtělení duše jest jen malou exkursí do jiného světa.

Ano, veškerá evoluce směřuje k vytvoření samostatného, ničím neovlivněného, sebevědomého, jen po kosmickém spojení toužícího ducha. Tuto pravdu můžeme sledovati u všech velkých myslitelů všech dob. Kristus ji naznačoval slovy: Můj Otec a já jedno jsme. Proto všichni geniové tolik se různí od svého okolí a přímo nenávidí jakékoliv opičení a napodobování. Genius tvoří, ale nenapodobuje. On žije jen ve svých ideách pohřížen a zhrdá vším okolím. Umělec, vědec i prorok plodně pracují toliko v ekstasi. To je stav, v němž duch zbavuje se vlivu tělesného. Totéž jest u somnambulů a jasnovideců. Z toho správně můžeme souditi, že žije-li duch dále po smrti, musí mnohem jasněji viděti a souditi než v stavu tělesném. Musí tedy duch odtělený prožívat mnohem příjemnější stav než před smrtí. Tento stav jaksi intuicí tuší geniové a proto zhrdají vším pozemským a žijí ve vidinách nadpozemských. Zvířata toho stavu neznají, žijíce jen životem tělesným. Duše jejich ještě nedosáhla stupně nebeského (nirvány).

Z uvedeného mohli bychom uzavírat, že vyšší stupeň, než jaký představují geniové, v stavu tělesném už neexistuje. I na jiných planetách končí organ. vývoj tvarem člověka.

Nejen křesťanství, ale i jiná náboženství učí, že dokonalí duchové splývají konečně s Bohem. Tím by ztráceli individuality, ku které tak dlouho pracovali. K tomuto rozporu nemáme žádného vysvětlení. Otázku tu řešiti budeme v rozpravě o Bohu.

Největší rozdíl mezi vývojem těla a ducha jest doba, které oba vývoje k svému cíli potřebují. Doba, v níž lidé odložili kamené zbraně a oděvy z koží medvědích a vlčích a počali střílet z pušek a děl, odívati se v nádherná roucha a létati ve vzduchu a jezdit po dráze, možno odhadovati na nejvýš na sto tisíc roků, ale dobu, v níž vyvinuli se ssavci a ptáci z nižších forem, musíme odhadovati na sta milionů roků. Zázračné vynálezy nové doby (telegraf, telefon, radio, elektrotechnika, parolodě, chemie, fotografie, mikroskop a j.) uskutečněny za dvě století. Taková doba je nepatrnou chvilkou vůči organ. vývoji během geologických period. Tak rychle, horečně pracuje duch! To vypadá tak, jakoby se duch ze spaní probudil a dělal to, co uměl před spaním. Zná to odjinud, kde se u mistrů učil. Vynálezy sypou se rychle za sebou a nezděravka vyskytnou se současně na více místech. Jedna myšlenka dává druhou a život lidí mění se jak kaleidoskop. Vizme jen, co dělají a jak žijí lidé v městech dnes a jak žili před 200 roky. A nenastane-li porucha, jak žítí budou za 400 let!

Horečná, úchvatná rychlost vývoje ducha je nejcharakterističtější známkou psychismu kosmického a je právě dokladem, že lidská kultura není omezena toliko na naši planetu. Určitě můžeme očekávati, že lidé naší země obcovati budou s lidmi jiných slunečních systémů.

Duch letí, ale tělo leze po té zemi krokem hlemýždím. Co mu to dá práce, než si opatří nějaký potřebný úd, aby se okolí přizpůsobil. Co milionů roků potřebovali ptáci, než si udělali jurští ještěři peří a křídla, aby mohli ve vzduchu létati.

Ovšem že nesmíme zapomenouti, že onu horečnou činnost duševní provozují vzácní jednotlivci — geniové. Snad připadá jeden plodný duch na 20 milionů neplodných lidí. Ale to stačí, neboť ty sterilní opice žijí z práce geniů, které často z vděku ubijí a po smrti jim pomník postaví. Ty davy, hrnoucí se do biografů, na kopanou, na slety, které řvou na táborech, jsou stejně nevzdělané stádo jako stádo zeber a slonů v Africe. Ale odpusťme jim, vždyť ti sloni v Africe také genia nepoznávají. Jim je každý člověk stejný a každý z nich může býti ministrem.

Kdybychom mohli porovnávat vývoj organismů a zvláště vývoj lidské kultury na různých planetách, rozjasnily by se naše názory na přírodu, kosmos a podstatu duchovna nesmírně. Místo toho může nám podobnou službu prokázati studium kultury zašlých

starých národů (Egyptanů, Babyloňanů, Inků) anebo národů posud žijících, jichž kultura se samostatně po dlouhé věky vyvíjela bez vlivu arijské kultury. Tak jmenovitě studium starověku Číňanů, Tibeťanů, Mongolů, Japonců jistě by nás překvapilo novými poznatky. Na technických vymoženostech tolik nezáleží, ale idee náboženské, mravní, psychické znalosti by nám rázem objasnily mnohé záhady, kterým my běloši nerozumíme nebo v něž nevěříme. Víme na př., že Číňané znali dávno prach střelný, knihotisk, papír, letadla, hedvábí, kompas, elektřinu, ale nikdy neužili znalostí těchto k tovární výrobě a obchodu, čili nenapadlo je z nalezů těchto kořistiti nebo navzájem se vraždit. To není známkou zaostalosti duševní a kulturní, nýbrž známkou zdravého vývoje národa. Tím si také vysvětlujeme, proč čínská kultura nerušeně dosáhla stáří jistě 10 tisíc roků. A jistě že prvním zákonem starých Číňanů bylo nepouštěti do své říše cizince. Zkáza čínského národa nastala, když počali se v jejich zemích usazovati Evropané. Tibeťané správně jednají, když do své země ani zvědavé cestovatele nepustí.

*

Mnohý bude se ptáti, proč si člověk aspoň někdy nevzpomene na své předešlé vtělení. Normální lidé skutečně o svém životě před narozením ničeho nevědí a proto v něj také nevěří. Musil by přece každý, přišed v místa, kde předešlý život strávil a pohnuté událostí prodělal, cítiti, že naň zvlášť působí, i kdyby se přímo nepamatoval. To skutečně v mnohých případech bylo pozorováno. Zvláště oživnou takové vzpomínky u dětí a mladých lidí. Přišedše v dům svého bývalého bydliště, dovedou předem říci o všech podrobnostech domu, aniž by tam vkročili, ano i maličkosti a obyvatele, třeba již mrtvé, jmenují. Že starší lidé úplně zapomenou na ony věci, lehce pochopitelné, poněvadž veliké množství vzpomínek z tohoto života zatlačí vzpomínky staré.

Lidé duševně probudilí i v dospělém věku, čtou-li nebo slyší o dějinách některé doby, jsou ihned vzníceni a s touhou sledují všechny podrobnosti. To jsou temné vzpomínky na dobu, v níž byli vtělení.

Pomyšlení, že člověk žije po smrti dále a může účasten býti

života věčného, naplňuje mravné a osvětlené nadějí a nadšením, ničemy a materialisty posměchem nebo hrůzou. Znovuvtělení se zapomenutím minulého vtělení jest i nevěřícím slabou útěchou, že život smrtí nekončí.

Tu bychom měli rozpráti rozpravu o zapominání a paměti lidí vůbec. V našem vědomí otiskují se všechny vjemy, které tam naše smysly pošlou anebo které tam uložily naše soudnost a poznání. Po letech ale velkou většinu zapomínáme. Nejdéle a nejlépe se udržují v paměti vjemy z mládí. I starci 70letí živě se pamatují na podrobnosti ze školy. Jmenovitě ve snech reprodukují se scény z mládí. V starším věku z přijatých vjemů podržíme v paměti málo které. V kmetském věku zapomene stařec, co předešlé dny dělal. Aby nezapomněl, musí si dělati poznámky.

Kdyby si starý člověk měl pamatovati všechno, co zažil a poznal v celém životě, měl by v hlavě chaos, z něhož by se musel zblázniti. A což kdyby měl pamatovati i věci z minulého vtělení.

Lékaři mnoho píší o tom, že v jistých stavech se člověk upamatuje na nepatrné věci, které úplně zapomněl (k r y p t o m n e s i e). Tím chtí také vykládati zázračné zjevy medií (mluvení cizími jazyky, recitování věcí, kterým nerozumí a p.). Vyslovuje se vůbec názor, že žádný vjem, i sebe slabší, který kdy vstoupil do vědomí, nikdy se úplně nezapomene a může v somnambulním stavu býti vybaven. Sem spadají slavné pokusy R o c h a s o v y, jenž na svém somnambulnu vyvolával největší podrobnosti z mládí a z předešlých vtělení. Tato otázka je velké důležitosti, ale domníváme se, že není pravda, že se všechny vjemy v paměti udrží. Mnohé během doby setrou se tak, že nikdy se neprobudí.

Naopak se zdá, že zapominání hraje v psychismu člověka největší úlohu. Víme, že si z hlubokého spánku nic nepamatujeme. Probuzené medium neví pranic, co se dělo za jeho spánku, co mluvilo a dělalo. V narkosu uvedený pacient o ničem neví, co se s ním dělo. Známo, že člověk po úrazu nervovém zapomene někdy na všechno v životě, ano nedovede ani říci své jméno a bydliště. Dospělí lidé nepamatují se na nic do svého 4. roku v mládí.

Všechny tyto věci objevují se i při reinkarnaci, v níž nově zrozený duch, všechno z minulého vtělení zapomíná. Jistě že již co odtělený duch mnoho věcí z života zapomněl a vůbec svou individualitu změnil. Mimo to, žil-li dlouho co duch, zastřel vjemy duchovními staré vjemy tělesné.

Co je vlastně podstatou psychické individuality? Psychickým individuem jest soubor v paměti udržovaných poznatků. Stařec v 60 letech jest jiným individuem než byl v 20 letech. V 20 letech hleděl na okolí zcela jinak, než hledí nyní v 60 letech. Zachovával-li živou pamět a zdravou soudnost na základě zkušeností o lidech, přírodě a životě vůbec, v držení vytříbených poznatků vědeckých, mravních a estetických vidí co stařec okolní svět v pravém světle a upravuje si svůj vlastní poměr k němu. To je pravý obraz světa, nezastřený tělesnými žádostmi, ohnivými fantasiemi a bludnými nadějemi do budoucna, jako to bylo v 20—40tém věku. Znal-li kdo v mladém věku soudruha (v obchodě, na školách) a setká se s ním po 50 letech, překvapí jej veliká změna v jeho chování, řeči a názorech. To je docela jiný člověk.

Z toho všeho nutno souditi, že individualita ducha odtěleného se po smrti změnil poprvé, když odloží astrální tělo, změnil se po druhé, když se znovu vtělí, po třetí a když zestárne, po čtvrté. A když opět zemře, co zbude z jeho předešlého vtělení? Velmi málo. Jsou to jaksi zfiltrované, čisté poznatky o základních vědomostech přírodních, kosmických, o duchovním žití v kosmu, o zásadách mravnosti a krásy a o lásce jako všeobecném tmelu všeho živoucího tvorstva. Tu pak není divu, že duchové dokonalí málo mají zájmu o titěrný život lidí na naší planetě, jedné z nejposlednějších v kosmu. Tím se také vykládá, proč v obyčejných seancích zjevují se jen duchové nejnižší nebo nedávno zemřelí. Velcí duchové přiblíží se na nejvýš k nějakému žijícímu genu, jenž v myšlenkách s nimi obcuje.

Muž, který má bystrého ducha a který v životě mnoho pracoval při neustálých bojích s nemravnými útočníky, který žil v době mravní zkázy, který viděl hrůzy zvrhlosti lidské, má na konci života vytříbený obraz o životě lidském. Pak-li jako duch prodělal 20 podobných vtělení za sebou, musí býti na vrcholu duchovní evoluce. Kontrasty mezi dobrem a zlem tříbí ducha a povznášejí na vyšší stupně evoluce. A doplňuje-li i věděním svůj názor o kosmu a přírodě, stává se konečně členem kosmické hierarchie.

Mnozí staří i novější filosofové vykládají, že tato naše země je slzavým údolím, očištěm, peklem pro člověka, jehož duch je zde uzavřen z trestu. Tak učí jmenovitě buddhismus, že veškerá moudrost musí vyvrholiti v potlačování citu bolesti, která sprovází každého člověka. To je mylný názor. Život zdravého člověka naplněn je chvílemi radostnými, které prožívá v rodině a kruhu přátel. Obcování s přáteli, radost nad vykonaným dobrým dílem, okouzlení vznešenou hudbou, četba mistrovských knih, hřející kruh rodinný, náboženské a národní slavnosti, to všechno jsou požitky, jež nám i nebešťané mohou záviděti. V přírodě v letě nalézá člověk skutečný ráj, v němž cítí se blaženým a láskou a něhou by objímal všechny živočichy a nádherné květy. Přezvučí-li tyto rajské zážitky bolestná utkáni s mravními zvrhlíky blízkého okolí, zhojí se brzo všechny rány, duch jiskří a spatřuje svou vlast i tam v nekončných, hvězdných prostorách, kde jednou najde také upřímné přátele a nové radosti z přírody. Každý živočich v přírodě jásá štěstím a radostí a člověk jako také živočich, žije-li přirozeně, nedělá výminku. Ano, své štěstí může zvýšiti i tím, že duchem v lásce obcuje nejen s přírodou a bližními, ale těší se ze styků s ušlechtilými duchy v kosmu.

Kdyby kdo žil jen v hýčkání, blahobytu, neustálém oslavování, kdyby se mu kde kdo klaněl a s pokorou přibližoval, zakrněl by jeho duch a mravně otupěl. Nejvíce zaslouží politování muž, sklizející umělou, nezaslouženou slávu.

Nechť tedy dobří lidé, uštvaní útočníky a zklamaní na konci života, nenaříkají, neboť oni odnesou si z tohoto vtělení nejkrásnější kořist do nového života a sama naděje a víra v tuto pravdu je otuží a oblaží.

Řekli jsme, že se musí při reinkarnaci stále nové duchovní monady z kosmického duchovna vtělovati do nejnižších organismů, aby se tak doplňovaly legie množících se duchů lidských. Hůře je pochopiti názor křesťanský, dle něhož všechny odtělené duše zůstávají dušemi, nevtělujíce se a čekajíce na všeobecné vzkříšení a poslední soud. Co by to bylo za miliardy duší jen z doby historické na naší planetě! A což pak ze všech planet v Mléčné dráze! Křesťanství ovšem má na mysli jen naši zemi, neboť ostatní hvězdy jsou mu pouhou dekorací pro nás pozemšťany. »Hvězdy budou padat« stojí v Písmu. Kam a kdy? Vždyť by taková hvězda z Orionu musela k nám letěti několik milionů roků. Církev se vždy octla na

štíru s vědou, ale její poslední soud se do rámce astronomického zařaditi nedá.

Boha si každá církev maluje jinak, ale nikdy tak, aby odpovídal pravému obrazu kosmickému. Hospodin židů stará se jen o židy, Jupiter o Římany, Svantovit o Slované, Ammon Ra o Egypťany, Baal o Foiničany, Allah o Araby a Turky, Bůh křesťanů jen o naši planetu a pro miliony ostatních planet trůn boží jest neobsazen. Proto vážný vědec musí jíti svou cestou a po církvích nesmí se ohlížeti.*)

V našem díle vyložený systém filosofický zdánlivě připomíná původní buddhismus, jenž příkře popírá existenci jakéhokoliv Boha a duše vůbec. Člověk (dle budh.) má se mravně a moudře zdokonalovati sám svou vůlí, až dosáhne klidu a blaženosti (nirvány) a zbaví se utrpení pozemského. Po smrti rozplyne se konečně v nicotě.

Ano, člověk vyvinuje se tělesně a duševně a spěje k nejvyššímu zdokonalení a v tomto stavu k blaženosti svou vlastní mocí (bez Boha), ale pokračuje v duchovním vývoji i po smrti a po případě v novém vtělování. Kdybychom však chtěli popírati Boha, popírali bychom sami sebe a možnost nejvyššího zdokonalení. Neboť v nás organ. bytostech projevuje se Bůh. Z toho, že nemůžeme Boha chápati, neplyne, že neexistuje. Také je názor o utrpení pozemském falešný, poněvadž pozemský život skýtá nám tolik blaha a krásy, že si lepšího přáteli nelze. Že si jej ztrpčujeme, padá na náš účet.

Bolševický marxismus je nejapně k přítomným sociálním poměrům přizpůsobený starý buddhismus: popírání Boha, duše, mravnosti, krásy, materialismus, rovnost, bratrství, popírání náboženství a národnosti, rušení soukromého majetku, zneuznávání práce duchovní.

*) Jako činí Lodge v díle »Člověk a Vesmír«, kde dlouze polemizuje s theologi o božství Kristově a panenství matky Kristovy. Tyto legendy a mnoho jiných jsou vůbec rozšířeny v tradicích orientálních národů, hlavně semitských. I nynější Arabové uří a věří totéž o všech svých svatých (viz cestop. Ossendowského v sev. Africe). Skoro se diviti musíme, že tak vážný fysik, jako je Lodge, téměř celou citovanou knihu věnuje rozpravám náboženským. Tyto věci mnohem lépe probral a objasnil H e l l e n b a c h v díle »Geburt und Tod« (Leipz. 1897).

Dílo toto jest tou nejdůležitější obranou metafyzických studií nejen proti církevníkům, ale i proti zaujatým vědcům, filosofům a materialistickým volno-myšlenkářům a realistům a proti žvástům novinářů (viz na př. str. 325).

Jako zakladatel evoluční nauky označuje se všeobecně Angličan Charles Darwin (1809—1882), jenž skutečně zřetelně vyslovil teorii, dle níž se živočichové a rostliny postupně během věků jedny z druhých vyvíjely pod vlivem životních okolností. Nauku svou doložil spoustou pozorovacího materiálu, takže nikdo nemohl o pravdivosti nové teorie pochybovat. Největší sensaci působil jeho závěr, že člověk je živočich, ssavec, který vznikl vývojem z opic. Měl na mysli opice bezocasé, jež přímo označil jako příbuzné člověka.

Theorie Darwinova rozletěla se po celé zemi a při tehdejší náladě materialistické a proticírkevní byla všude přijata s nadšením přes všechny odpor theologů a mnohých konservativních přírodovědců. Dnes zajisté není jediného přírodovědce, jenž by nebyl přesvědčen o správnosti organické evoluce. Vždyť i po Darwinovi objeveno bylo všude množství nových dokladů v zoologii i botanice. Jest jisto, že by k stejným závěrům bez Darwina došlo více přírodovědců, neboť otázka tato všude se takřka vnucovala v srovnávací morfologii a biologii vůbec. Že se až po Darwina nikdo do studia tohoto směru nezahloubal, má příčinu v tom, že po Linnéovi všichni přírodovědci se zabývali popisováním a tříděním zvířat a rostlin. Ale Darwin sám nejednou se posmíval těmto učencům, kteří nic jiného nedovedou, než popsati rostlinu nebo zvíře.

Darwin však měl i předchůdce a současníky, kteří tutéž nauku vykládali. Ba Wilh. Hofmeister (1824—1877) ve svých botanických pracích o embryonálním vývoji kapradin, nahosemenných a krytosemenných rostlin mnohem vědecktěji a názorněji vývoj hlavních skupin rostlinných dokázal. Čelakovský snad první na veliký význam těchto studií poukázal.

Překvapujícím jest, že již řecký filosof Anaximander (610 př. Kr.) učil, že organický život vznikl ve vodách a že když se z moří vynořily souše, vznikla postupně z vodních forem zvířata a naposled člověk na zemi. Týž filosof tvrdil, že přizpůsobováním se podmínkám životním zvířata i rostliny se mění.

Také sv. Augustin učil, že máme pohlížeti na organickou přírodu jako celek, který se dle vůle boží vyvíjí a zdokonaluje.

Nauka Darwinova je sice ve všem správná, ale nedostatečná, aby vyložila všechno. Je mnoho zjevů v životě rostlin a zvířat, které Darwinovy zákony vyložiti nedovedou. Hlavní vadou nauky Darwinovy jest realistické stanovisko, s jakého stále vychází,

pozorujíc vývoj těla. Darwina ani ve snách nenapadlo tázati se, kdo vlastně vývoj tento způsobuje.

Celé tělo ssavce je podivuhodným, zázračným strojem, jehož každá součástka má důležitou funkci, aby centrální stanice nervová jako nástroj myslícímu duchu sloužící v dobrém stavu se udržovala. Tělo lidské představuje továrnu chemickou a mechanickou zároveň. Mozek jest kancelář, v níž pracuje ředitel — duch, kterého poslala kosmická vláda na sluneční soustavu. Tento tělesný stroj nedovede adaptací vyložiti žádná Darwinská teorie. Tu pracoval kosmický Tvůrce dle vzorů jen v kosmu známých.

U Darwina jest jen hmota, která roste, žije a se mění. Že v těle je také duch, který sám tělo staví a řídí, Darwin nepomyslel. Tím se stalo, že celá nauka Darwinova musí se dnes obrátiti v tom smyslu, že organická evoluce záleží ve vývoji ducha a ve vývoji těla až na druhém místě. Kdyby byl Darwin blíže uvážil, čím se člověk liší od ostatních ssavců, snadno by pochopil, že toliko duchovními vlastnostmi. Nebo že na zemi zůstanou a zdatně se vyvinou oni živočichové, kteří duševně vyspějí a nikoliv tělesně nejzdatnější.

Nauku Darwinovu kritisovali a opravovali přemnozí jiní badatelé, z nichž nejvíce se přiblížila našemu stanovisku škola neovitalistů, hlavně v Mnichově pěstovaná. Ti řekli: »Všechna zvířata i rostliny obsahují vnitřní psychu, která řídí vývoj těla tak, jak jeho potřebu vidí a posuzuje«. To je vlastně doplněné učení Lamarckovo (J. B. Lamarck 1744—1829,*) jenž tvrdil, že všichni živočichové se přímo přizpůsobují podmínkám životním. Zdá se, že měl na mysli toliko passivní přizpůsobování. Následkem toho musely se údy zvířat měniti. Byl tedy Lamarck předchůdcem Darwinovým a vlastně evoluci lépe pochopil než Darwin.

Také žádného, sebe talentovanějšího přírodopisce nenapadlo sledovati vývoj ducha v říši živočišné a porovnávat ducha včely, raka, ryby, slimáka, ještěrky, žáby, ptáka, veverky, koně, psa s duchem člověka. Vždyť dle školní vědy duch či duše neexistuje a jest jen tělo s jeho fyziologickými úkony. Zhyne-li, je po všem. Duchy (duše) odtělené nikdy nikdo neviděl a tito nikdy ničím se lidem neprojeví a zpráv o sobě nepodali. Teprv v době nejnovější počínají přírodovědci studovati psychologii zvířat a srovná-

*) Hlavní dílo Lamarckovo »Philosophie zoologique« vyšlo v Paříži r. 1809.

návati psychu jejich mezi sebou. Ale stále ještě nechápou, že psycha člověka jest jen stupněm odchylná od psychy zvířat. Studium evoluce psychické jest teprve hudbou budoucnosti. A naposled bude pochopena jen na základě fenomenů metapsychických.

Darwin věnoval svou pozornost jen živočichům pozemským, nevyšimaje si fauny mořské, jež jest stejně četná, velice rozčleněná a tím důležitější, že je mnohem starší, neboť vznikla v dobách, kdy téměř celou zemi pokrývalo moře. Z obratlovců vznikly v moři toliko ryby, objevující se již v době silurské.*) Ale v mořích dělá se vývoj v jiných řadách než na zemi. Ovšem evolutionisté po Darwinovi provedli evoluční teorii také na mořské fauně a stavěli o překot rodokmeny (stammbaумы), jakoby znali u každého zvířete jeho výtah z matriky. Zvláště vynikal v tom ohledu pověstný Haeckel. Před 70 roky byly všechny přírodnické knihy plny stammbaumů. Nyní už jsou v tom ohledu přírodovědci opatrnější, zvláště když se poznalo, že se organ. evoluce řídí ještě jinými principy, než znali Darwinisté.

Jak se může vývojem zdokonaliti i jiný typ živočišný, než jsou pozemští obratlovci, vidíme na př. na mořských hlavonožcích, již ve dvou větvích dvou- a čtyřžábřích představují nám podivuhodné tvory, nepodobající se žádnému tvorů pozemskému ani sladkovodnímu. Tu jest zároveň doklad, že výzkum mořské fauny po stránce evoluční a psychické může nám přinésti mnohá překvapení.

Chobotnice (Octopus), u rybářů zvaná »kraka«, jest obrovské, příšerné zvíře, vážící až 2000 kg, až 8 m délky, s věncem ramen až 10 m dlouhých kolem úst, posázených velikými přísavnými deskami, kterými mohou uchvátiti celou loď s rybáři a strhnouti do hlubiny. O síle těchto oblud mořských vypravují se četné historiky. Již Aristoteles a Plinius popisují správně tyto polypy. Za hlavou, nesoucí ramena a dvě obrovské oči a mezi rameny ústa, je odděleno ostatní zaoblené tělo s dvěma ploutvemi a pláštěm, v němž ukrývají se žábra. Zvíře mění neustále barvu. Zdržují se hlavně v podmořských, skalních roklích, v nichž si z kamení staví jakési boudy s okénkem pro příšerně svítící oči.

*) Ploutvonožci (Pinnipedia) — velryby, plískavice, tuleni, mroži — jsou jen v dávných dobách vlivem vodního prostředí změnění pozemští ssavci. Bylo by zajímavé vědět, kdy a z jakých předků vznikly obrovské velryby. Z třetího jsou známy toliko druhy r. Zeuglodon.

Důležité jest, že kraky mají nejvyšší vyvinutou soustavu nervovou, lépe než ryby a plazi, z čehož můžeme souditi na vysoký stupeň duševní činnosti. Jsou to zajisté nejdokonaleji vyvinutí tvorové mořští. Je to poslední článek živočichů bezobratlých, jež se svým způsobem vyvíjeli.

Jiné rody vedle chobotnice z oddělení dvoužábřích jsou argonaut, oliheň a sepie, vesměs velká a chytrá zvířata.

Z oddělení čtyřžábřích žije v mořích dnes toliko loděnka (Nautilus), jakožto zbytek velikého množství tvorů toho příbuzenstva, žijících již v dobách silurských, jichž skořápky nalézáme ve vápenci silurském kolem Prahy (Orthoceras). Ammoniti žili také již před karbonem, ale hlavního rozvoje dosáhli v juře a křídě (také v Čechách). To byly obrovské obludy se skořápkou vlnitou, až přes 2 m v průměru, připomínající kraky, jež skořápek nemají.

Tu tedy vidíme, jak naše názory o organ. evoluci jsou nedostatečné vzhledem k dějinám naší planety. Žili-li hlavonožci v takové dokonalosti již v siluru, v době s nejstarší nám známou faunou, kde hledati máme první začátky živočichů mořských, již jistě předcházeli živočichy pozemské. Podle toho se nám zdá, že dodnes o délce dob geologických na zemi nemáme jasného ponětí a že určitě první začátky živočichů a rostlin vůbec posud neznáme.

Pomyslíme-li, že prostory moří na naší planetě jsou větší než souše, diviti se musíme, proč organ. vývoj v mořích jako starší nedosáhl vyššího stupně než na souších. Rostliny na př. nepovznesly se ani k Archegoniátům (Muscineae, Filices), končíce řasami (ruduchy, chaluhy). Typ ryb nevydal ani jednoho rodu, jenž by duševně vynikl. Hlavonožci sice jsou vyspělí, ale poněvadž nežijí společensky, ostali ve svém vývoji státi. Korýši a měkkýši mořští vůbec nepokročili. Obratlovci pozemští dosáhli vysokého stupně proto, že v prostředí vzdušném na pevnině museli stále zápasiti s nepříznivými podmínkami životními. Totéž platí o hmyzech a rostlinách. V mořích žili tvorové po všechny doby v klidu a dostatku až do doby přítomné. Sladkovodní živočichové jsou jen druhotné formy živočichů mořských.

Než nebudeme se zabývati kritisováním různých názorů evolučních, nýbrž přistoupíme hned k podrobnému rozboru zákonů či principů evolučních, jak je vykládá Darwin a jak je nyní vykládáme my.

Naše učení lze stručně definovati takto:

Živočichové, rostliny a houby vyšly ze stejných základů a rozešly se ve tři větve, každá svým způsobem se vyvinující. První stupně, na nichž houby trvale ostaly, nadány jsou duchem, jenž spěje k vyššímu zdokonalení pomocí těla, které si sám formuje a řídí. Prvním cílem jest mu zdokonaliti se co samostatné individuum pomocí dokonalé populace. Jakmile dosáhne tělesné individuality, počne duch žítí animálně, reinkarnací se pak stále zdokonaluje pomocí instinktů. Konečně i každý jedinec rozliší se co samostatné duchovní individuum (lidé, některá domácí zvířata). Na nejvyšším stupni evoluce ostává tělo stejné, ale duch téměř skokem pokračuje (kultura národů). Duch lidský, jenž nedá se ovládati vlivem animálním a žije toliko v kosmickém spojení, mění se v bytost božskou (genius, prorok).

Vývoj těla organ. bytostí směřuje tudíž k zdokonalení takovému, aby škodlivým vlivům okolí co nejlépe odolávaly a příznivých co nejvíce využívaly. Vývoj ducha směřuje k získání co nejvíce vědomostí, z nichž vybuduje si správný názor světový a k zušlechtnění mravnímu, aby žítí mohl blaženě v přátelském styku s jinými bytostmi živými neb tělesně mrtvými.

Účelem vývoje organismů dle Darwinova jest ale dosažení těla schopného k zdolávání nepříznivých vlivů, k přemožení, podrobení, zničení a využití všech jedinců svého rodu neb i rodů živočichů a rostlin, s nimiž se stýká.

V těchto dvou definicích naznačen je jasně rozdíl mezi darwinistickým systémem v přírodních vědách všeobecně rozšířeným a systémem naším.

Jen sledování organ. vývoje dává nám pokyn, jak máme významu člověka na zemi a v kosmu rozuměti. A tento cíl, ku kterému evoluce směřuje, je zřetelně psychický (duchovní). Celá lidská kultura je toho dokladem. Tělo lidské není zvláště povýšeno nad tělem koně nebo orla, ale inteligentní výkony kulturního člověka stojí tisíckrát vyvýšeny nad výkony koně a orla. Jest tedy zřejmo, že prvním v kosmu a zemské přírodě jest duchovno, nikoliv organické tělo neb dokonce hmoty neživé. Tělo jest nástroj, který si řídí duše, aby v říši hmotné přiměřeně obcovati mohla s živou i mrtvou přírodou a obohatila své vědomosti a zušlechtila se mravně.

Nejvyššího stupně evoluce duševní nemohou ani geniové dosáhnouti jako tělesní lidé, poněvadž vývoj ten brzdí vášně tělesné a nepřátelské vlivy lidí méně vyvinutých. Proto nemůže vzniknouti

třída nadlidí. Konečný vývoj duševní musí se uskutečniti jen v stavu odtěleném (po smrti).

*

1) Prvním principem evolučním jest přirozený výběr a boj o život, známý z nauky Darwinovy. Je pravdě podobné, že v určitém počtu jedinců některého druhu živočichů ostatní přechkají a do budoucnosti vytrvají jedinci zdatní, zdraví, silní. Jmenovitě v boji s živly a nepřáteli zvířezí a odolají jedinci nejzdatnější, dávající pak rovněž zdatné potomstvo. V přírodě všude jest jen boj o existenci, jeden živočich hledí zdolati druhého a osvojiti si sám výhody životní. Podle tohoto učení musely by v přírodě zbyti jen druhy nejsilnější, v boji nejstrašnější, tedy lvi, tygři, jaguaři, levharti, sloni, nosorožci, buvoli, medvědi atd. Ale již sama zkušenost ukazuje, že tomu tak není, neboť právě těchto nejzdatnějších je nejméně a jsou skoro na vyhynutí. A příšerní veleještěři, Machairodus a j. hrozné potvory, před nimiž všechno tvorstvo se třásl, dávno vyhynuly.

Množení druhu živočišného podporují také jiné okolnosti životní, tak na př. veliká plodnost, jež má za následek přímo užasné množení se některých druhů: myši, králíci, holub stěhovavý, zebry, antilopy, vlci, pištuchy, havrani, vrabci, rackové atd. Mezi hmyzem známy jsou strašné záplavy kobylek, chroustů, mnišky, lýkožrouta, housenek, mšic, much, komárů, proti nimž Darwinovi hrdinové (i s člověkem) ničeho nesvedou.

Každý přece musí přiznati, že je člověk pro zápas tělesný zatroleně špatně vyzbrojen a přece rozmnožil se na zemi tak, že se stal pánem všech zvířat a žvlů. Toho dosáhl jen zdatností svého ducha, jenž mu poskytl střelné zbraně a různé ochranné prostředky proti zvěři i žvlům. Slon může rozšlapati člověka jako kus hadru, tygr skokem uchvátí a zadává lovcem, buvol nabere na rohy nejsilnějšího divocha, ale dobrý střelec zabije slona i tygra stejně jako zajíce.

Také u zvířat bystrost ducha uchránila mnohé druhy, tělem nepatrné. Víme, jak dovede liška obelstítí lovcem, straku a vránu nedostihne ani slídívý hajný, krtek vám rozryje záhon a jste proti

němu bezradní, vrabci jsou pány nad všemi ptáky svého okolí svou lstivostí, drzostí, chytrostí a nenasytností.

Dravci mezi ptáky a ssavci nejsou na škodu zvířatům, jež požívají, nýbrž k prospěchu. Lvi hubí jen malé procento zeber, antilop a sajek, a to hlavně staré a churavé kusy. Již od mnoha tisíců let žijí v Africe a posud žádnou lovnou zvěř nevyhubili. To dělají teprv běloši v době přítomné. Tygr nikdy neohrozil populaci Indie ani nevyhubil některý druh zvířat v džunglích.

Kdyby nebylo dravých ptáků, lasiček a sov, rozmnožily by se polní myši tak, že by se stalo rolnictví nemožným.

Příroda sama počítá s tím, že množství mláďat u jistých druhů přijde na zmar, proto ony druhy rodí velké množství zárodků. Kdyby na př. ze všech jiker sladkovodních ryb evropských vyrostly zdravé ryby, nestačily by je za 10 roků pojmouti všechny vody evropské dohromady. O decimování těchto ryb starají se dravé ryby samy a celá řada ptáků a ssavců mimo člověka. V arktických krajinách táhnou mnohé ryby (lososi, sledě) v úžasném množství. Všechna polární zvířata z nich žijí a celé výpravy rybářů je lapají a přeče nikde není viděti, že jich ubývá.

Rozmnoží-li se některý živočich v takové míře, že ohrožuje existenci druhých anebo okolní rostlinstvo, vždycky objeví se ničitel, jenž záplavy škůdců zničí. Tak zahynuly mnišky speciální nemocí, tak zahynuly myši r. 1933 morem, tak r. 1934, když mšice následkem dlouho trvajícího sucha a veder v spoustách ničily polní a zahradní kultury, objevil se v nezměrném množství brouk sluníčko (Coccinela), jenž hubil mšice. Když se v hájích rozmnoží ve velkém množství Corydalis cava, objeví se na listech plíseň a dymnivky vymizí. Stejně se tak stává na lukách a v zahradách, rozmnoží-li se příliš Heracleum nebo Chaerophyllum.

Jest tedy jmenovaný princip Darwinův, jenž docházel všeobecného uznání, nesprávný obsahem svým i svou jednostranností. Boj v přírodě veden je vydatněji duchem, čili výběr děje se nikoliv mezi tělesně zdatnými jedinci, nýbrž mezi druhy a jedinci duchem nadanými. Duch vítězí, nikoliv zdatnost tělesná.

V rostlinstvu jeví se tento zápas jedině v boji druhů o místo. Tu by nejlépe mohli mluvit zahradníci a rolníci, jak umějí některé plevele dusiti pěstované druhy a jakých prostředků k tomu užívají (rhizomy, klíčivá semena, cibulky, hlízy, omladky kořenové, šlahouny). Ano, jsou druhy, které v krátké době dobyly celou Evropu

(*Elodea canadensis*, *Senecio vernalis*, *Erigeron canadense*, *Impatiens parviflora*, *Galinsoga*, *Matricaria discoidea*). Tvářnost flory určitých lokalit záleží na povaze půdy, podnebí a druzích, které se tu nejlépe udržují. — Uvážíme-li, kdo vlastně dal tak důmyslné způsoby k vegetační expansi oněm rostlinám, objeví se nám věc ta v světle mystickém. My nejvýš odpovíme: psycha rostlinná. O přirozeném výběru tu nelze mluvit.

2) Proti jmenovanému principu postavíme nový princip organické harmonie, který je mnohem důležitější a pravdivější. Zněl by asi takto: V přírodě volně žijící živočichové, rostliny a houby se vzájemně podporují ve svém vývoji a zachovávají všude stejnou rovnováhu.

Rostliny (byliny, stromy) živí veškeré živočišstvo, poskytují jim potravu, ochranu, bydliště, stavební látky atd. Masožraví živočichové jsou blahodárnými regulátory, aby se některý druh zvířat příliš nerozmnožil. Lišejníky a mechy rozhlodávají skály a připravují živnou půdu vyšším rostlinám. Padlé stromy a zašlé byliny rozhlodávají nejen hmyzi, ale hlavně houby, takže prach z nich mísí se se zemí a připravuje úrodný humus pro veškerou vegetaci. Mycelia hub žijí v symbiose s bylinami a stromy a pomáhají jim v dodávání látek dusíkatých. Les chrání útlé byliny před živly, v tropech pralesy jsou útlukem složité flory i fauny, křoviny na skalách a suchopárech chrání útlé byliny před větry a suchem, byliny ve vodách a močálech čistí vodu a vzduch a poskytují potravu rybám, hmyzu, tento rybám, tyto ptákům atd. Veškerá vegetace v kraji brání vodním záplavám a činí zdravou a čistou atmosféru.

Bez říše hub nebyla by říše rostlin možnou, bez rostlin byli by nemožni živočichové a ze všech naposled žijí a tyjí lidé. Rolníci pomáhají nejen volí a koně, ale i bakterie, ptáci, sovy, lasičky, luňáci, poštolky, moře zelené chvoje v lesích a oceány mu jeho kultury kropí a zalévají. Toť velkolepý obraz harmonie a krásy. Což pak není to ráj, když rozkvetou zahrady, svěží louky, maková a jetelová pole a když v červenci vlní se lány obilím, nad nimiž pějí skřiváci? Kde je tedy ten boj Darwinův?

Všechna zvířata lnou věrnou láskou a oddaností ku svým přátelům a dobrodincům. Známo jest o psech, jak po smrti svého pána chřadnou, hladoví a často na hrobě jeho zármutkem zemrou. I nejdravější zvířata (lev, tygr, medvěd) něžně se chovají k mláďatům

jiných zvířat a nikdy jim neublíží. Tak lvi rádi si hrají s malými dětmi. Vleci nalezené děti odnášejí do svého doupěte. Ptáci mládřata v hnízdě rodičů zbavená krmí a ošetřují. Ptáci v zahradě přilnou k svým ochráncům dojemnou oddaností. Opice v domácnosti chované stanou se členy rodiny, z níž odvedeny lítostí hynou.

Ano, v přírodě je všude harmonie a láska, jež zvířata přísně zachovávají, ale v lidech je boj všech proti všem. Jen tu platí zákon Darwinův. Jeden číhá na druhého, jak by ho ošidil a využil. Malí kradou husy a peřiny, větší loupí pokladny, jiní ošidí tě na zboží, advokát okrade tě v procesu, politici a státníci vykradou státní pokladny a národ jim za to věnčí hlavy vavřínem. To je ta křesťanská láska. Ano, lásku nabízejí už jen prostitutky na ulicích.

Láska je podmínkou veškeré organické i duchovní evoluce na zemi i v kosmu. To jest ta největší pravda, kterou vstřípiti si má do mysli každý člověk, ať jakéhokoli stavu nebo stáří. K této metě bezpochyby cílí evoluce na zemi. Na lásku neodpoví žádné zvíře nepřátelstvím. Přiblížíme-li se s láskou a přátelstvím k jakémukoli ssavci nebo ptáku, přenosem myšlenek ihned vlídně k nám pohlédne. Nejsladší formy nabývá láska mezi mužem a ženou. Jako ten živočich, tak i žena přenosem myšlenek ihned pozná na muži, že se mu líbí a že ji má rád. Láska k trpčícímu a nešťastnému bližnímu je vznešená, božská. Láska k přírodě povznáší, uklidňuje a připomíná inteligentnímu člověku vzájemnost kosmickou. Člověk v přírodě cítí se věčným. I výraz tváře člověka, naplněného láskou, je andělský.

Ano, zákon Darwinův o boji a přirozeném výběru platí vlastně jen pro plémě lidské a je chorobným znakem nesprávného jeho vývoje. V ostatním živočišstvu vládne harmonie, v lidstvu však, sledujeme-li historii národů, veškeré boje značí snahu jednotlivců neb celých stavů a skupin využití práce druhých k svému blahobytu. To je stručná definice dějin národů, kteréhokoliv věku. Lid jest při tom boji jen slepým stádem, které vede několik vůdců. Nejkráklavěji viděti lze v době přítomné tento poměr v koloniích a v zemích, kde vládnou židé.

U zvířat, hlavně obratlovců, tomu tak není. Když se zvířata nasytí a pomilují, radují se všechna vespolek a nenapadne je spolu zápasiti. Davy lidí podobají se vlastně také těmto zvířatům, neboť jim stačí také panis et circenses, ale jejich vůdci chtějí míti více (moc, slávu), což u vůdců zvířecích stád se nevyskytá. Náčelníci

bisonů, slonů, zeber, paviánů, havranů a špačků nepožívají žádných zvláštních výhod vůči ostatním.

3) Třetím hlavním principem evolučním jest přímé působení se poměrům životním. Zevní mechanické vlivy, podnebí, půda, atmosféra, voda, větry, slunce, mráz, sucho působí na živočichy i rostliny, jež cítíce tyto vlivy příjemně nebo nepříjemně, dodávají o nich zprávu vnitřní psyše, která ihned činí opatření, aby škodlivému vlivu bylo čeleno nebo prospěšného využito. Tak se potom mění jednotlivé orgány a tím i tvářnost rostliny neb zvířete.

Tak odívají se ssavci teplou srstí na zimu, tak si vytvořil ježek ostny na těle, tak si ryba vyrobila ploutve a uvnitř plovací měchýře, tak narostly zajíci dlouhé nohy k běhání a včely ozbrojily se žahadlem. Bodláky a šípky ozbrojily se ostny proti zvířatům, kopřiva užila k téměř účelu žahavých chlupů, různá semena udělala si křídla k létání a květy sestrojily si důmyslné přístroje k opylování pomocí hmyzů. Takových příkladů bychom mohli vypočítávat do tisíců.

Nám musí býti hned nápadným, že docela stejně reagují na ony vlivy rostliny jako zvířata, ačkoliv jsou od sebe tak rozdílny. Když bychom už přiřkli vnitřní duši zvířatům, s rozpakem bychom tak učinili u rostlin, v nichž duši nikdo nehledá. A přec vidíme, že i tu musí býti podobná duše. Zvíře vidí své okolí očima, cítí hmatem a čichem, slyší ušima, má složitý aparát nervový a mozek v hlavě, ale u rostlin nic takového nevidíme a přece počínají si stejně.

Fysiologové vykládají to u rostlin jako passivní reakci na zevní popudy. Tak prý si to také Lamarck myslel, když o organické adaptaci psal. Nám se zdá ale tento výklad přec jen podivným. Jak na př. vznikly ostny na šípku, který zvířata okusovala! Přece okousané části mechanicky neudělaly ostny. Tu vznikla myšlenka o obraně, která se v ostnech ztělesnila. Podobně mechanismem nevysvětlíme křídla nažek jilmových nebo březových. Nebo proč všechny rostliny, rostoucí na pouštích, kde stále vanou větry a vládne sucho, ztratily ploché listy a přeměnily se v metlaté keře. Proč oděly se bílou plstí proti slunci. Hmyzožravé listy Drosery, Dionaeae a Nepenthesů nelze vyložiti prostým mechanismem v pletech.

Psycha živočichů i rostlin, příznivý nebo nepříznivý vliv okolí poznává, uvažuje o něm a pojme myšlenku, jak tu pomoci. Zajisté

že není tato soudnost stejná se soudností inteligentního člověka, ale je tu jakási souvislost s kosmickým duchovnem, jež své idee inspiruje psyše zvířat a rostlin. Tak děje se jistě i na jiných planetách v kosmu.

Z toho všeho můžeme logicky souditi, že na planetách s podobnými poměry životními jsou i stejní živočichové a rostliny jako na naší zemi. Musíme se obdivovati důmyslu, s jakým dovedou se rostliny i živočichové přizpůsobiti všemožným, někdy zdánlivě nemožným podmínkám životním. Najdeme rostliny na pusté Saahaře a v ohnivém Mexiku, kde třeba dva roky nespřehne, najdeme je na horách s řídkým vzduchem a skoro stále pod nulu klesající teplotou, najdeme zvířata a rostliny v sladkých i slaných vodách, najdeme ryby v největších hlubinách mořských, kde si po tmě svítí elektrickými lampičkami, najdeme rostliny v polárních krajinách, kde sotva 2 měsíce nemrzne a v zimě klesá teploměr až na 70 stupňů mrazu, najdeme zvířata v jeskyních s věčnou tmou, v pralesích tropických najdeme nádherné květiny (orchidee, bromelie) na korách kmenů přilepené, houby najdeme i v hlubokých dolech a bakterie v ostrých kyselinách.

Na naší zemi jsou fyzické a chemické podmínky tak rozmanité, že sotva kde na jiných planetách mohou býti ještě jinaké, z čehož lze souditi, že i tam žijí podobní tvorové. Přizpůsobivost živých organismů je úžasná. Pozorujme na př. korové lišejníky na holé tvrdé skále (žule, čediči), sluncem tak vypálené, že by na ní žádná rostlina obstáti nemohla. Ale tito lišejníci vypustí jemná vlákna do skály, v níž pomocí kyseliny vyhlodají dírký, v nichž se vlákno upevní. Tím způsobem dírkami, vodou a vzduchem za řadu let rozhlodá se povrch skály. Vlákna lišejníka (houby) nemohla by na slunci a v suchu žít, i obtočila zelené buňky řas, jež usedly si na skálu. Řasy assimilací ve slunci a vzduchu vyrábějí živné látky, které vlákna lišejníka vyssávají pro sebe a tak se pohodlně pomocí zajatých řas živí. Tu se ptátí můžeme, kdo poradil lišejníku, aby si opatřil kyselinu k leptání, kdo mu vnukl vtíp, aby zajal řasu a dožil jí po celý život.

Stejně těžko bychom řešili mechanismem přeměnu housenky v motýla. Přeměna ošklivé housenky v krásného motýla je zázrak. Vyvinuje-li se ze zárodku pomalu složitý živočich, vidíme jeho postupný vývoj a nedivíme se. Ale zde náhle z housenky skokem vznikne tvor zcela nepodobný. Ovšem u hmyzů s nedokonalou pro-

měnou je postup ten pozvolný, ale u motýlů je to jinak. Snad druhdy také housenky se pozvolna v motýly měnily, naposled ale střední formy zanikly a housenky skokem přímo v poslední formu se přeměnily. A motýl, šelma, nezapomněl, z čeho vznikl a naklade vajíčka na rostlinu, kterou jeho housenky rády jedí. Jak tedy toto všechno materialisticky vyložíme? Tu přece až příliš okatě vyniká duch myslící a soudící.

Ostatně i v jiných čeledích živočišných nalézáme podobné přeměny, někdy i v trojí formě. Viz na př. vilejše (Lepas), langustu, kraby (Zoëa) a j.

V rostlinstvu máme podobnou metamorfosu u kapradin, kde žije rostlina nejprv v podobě zeleného lupenu, podobného prvoklíčku (prothallium), na němž teprv kopulací utvoří se embryo a z tohoto konečně vyrostle listnatá rostlina, známá kaprad'. U hruštic, hlavně v rodu Monesis, jakož i u některých parazitických druhů v tropech, tvoří se nejprv dlouho žijící prokaulom, z něhož teprv vyrůstá kvetoucí rostlina.*)

Rostou-li rostliny za zvláštních okolností, kterým se přizpůsobily, po dlouhé miliony roků ničím nerušený, rozmnoží se i plemenně a vytvoří zvláštní vegetaci báječného vzezření. To vidíme obzvláště na kaktusech v Mexiku, kde na vyprahlých, bezvodých, sluncem ožiháných planinách tvoří úžasnou vegetaci. Rozmnožily se tak, že jediný J. V. Frič popsal odtud 60 nových druhů. Tyto ježaté rostliny, vyšedše z listnatého typu Peireskie, odhodily listy a na dužnatém těle ozdobily a ozbrojily se podivuhodnými ostny. Ohnivými květy pak ukazují, že jim palčivé slunce nevadí, nýbrž podporuje bujnou krev tropickou. Frič také ukázal na originálním rodokmenu, jak se různé rody z Mexika rozlezly až do stepí jihoamerických a na vysoké hory až do pásma 4000 m. Svět kaktusů nám představuje v malém, jak asi vypadá vegetace na planetách, kde jest málo vody, ale veliký úžeh sluneční. Snad na Marsu na žlutých pouštích, které vidíme dalekohledy, rostou také kaktusy.

Podobně bychom mohli mluvit o kapských a australských Proteaceích a Thymelaeaceích, o polštářovité vegetaci vysokých hor atd.

Jako nalézáme prapodivně utvářené živočichy za mimořádných

*) O této rostlinné metamorfose po prvé podrobně jsem vykládal ve svém díle »Srovnáv. morfol. rostlin«, II. díl.

okolností (ryby v hlubinách mořských, obojživelníky ve vodách jeskynních (červoři, macarát), různé parasity, slepé brouky v hnízdech mravenců a temných jeskynních), tak i v rostlinstvu vyvinuly se podivuhodné tvary květnaté rostliny, připomínající řasy, houby neb i zvířata (Balanophoraceae, Burmanniaceae, Lemnaceae). Z této přizpůsobivosti můžeme se právem domnívat, že i na různých planetách mohou býti živočichové a rostliny úžasných tvarů, jsou-li tam jiné podmínky než na naší zemi.

4) **Princip rudimentů.** Orgány, kterých živočichů neužívá, zakrňují, až docela zmizí (rudimenty), kterých však pilně užívá, rostou a se zdokonalují. Zvířata žijící v tmavých jeskynních ztratila oči, opice rovně po zemi chodící ztratily ocas, pštros po poušti běžící ztratil křídla, ale nabyl silných nohou, za to orel a vlaštovka těší se velikým, výborným křídlem, brouci nelétající ztratili křídla a krovky jim srostly dohromady. Ptáci hledící s výše a hledající na zemi potravu (myši) zdokonalili si zrak podivuhodně, za to krtek v tmavých děrách pod zemí se zdržující má očka jako špendlíkovou hlavičku.

Z rudimentů můžeme souditi, jak druhy předkové živočicha vy-
padali. I na těle člověka možno pozorovati rudimenty po bývalých orgánech: slepé střevo, ocasní obratle, pineální žláza, ušní svaly, srst na těle a j.*) Mnoho bylo diskutováno o tom, proč tělo člověka je nahé (také u Darwina). Vlasy na hlavě by se mohly vysvětliti jako ochrana mozku proti slunci a chladu, vousy jako ozdoba. Proč ale srst na ostatním těle zakrňela, když všechny opice jsou srstnaté? Bezpochyby již první anthropoidi byli nazí a snad tento znak větev hominidů právě vyznačoval. Jistě že anthropoidi vznikli v tropických krajinách, kde oděvu nepotřebovali, jako nyní černí v Africe. Mohli bychom se také domnívat, že srst na těle člověka zakrňela, aby pěkné tvary těla lépe vynikaly. To pozorujeme také u mnohých ušlechtilých zvířat (kůň, srna, sajka). Naopak tam, kde přeneseny ozdoby na srst neb peří, tělo samo je neforemné, ano přímo ošklivé, což nejlépe vidíme na oškubaném ptáku. Nebo bylo-li by možno představit si krásnou Venuši nebo Apollina s dlouhou srstí gorily.

U člověka v poměru k ostatním ssavcům nejnápadnějším jest

*) V chirurgickém museu v Londýně je malé dítě s ocáskem 16 cm dlouhým. Na ostrovech v Polynesii jest zjev tento velmi častý.

mohutné vyvinutí lebky s mozkiem, aparátem to myslícím. Z toho viděti, že již anthropoidi museli vynikati bystrostí ducha, jenž potřeboval k myšlení zdokonaleného aparátu, který se také užíváním formou i velikostí znamenitě vytvořil. Zvířata duševně zakrňelá mají nepatrný mozek. Organismy lidského mozku a celé soustavy nervové je největším zázrakem v biologii.

Stejně bychom tak mohli mluviti o oku a uchu. Oko jest nejdokonalejším optickým přístrojem. Toto oko nedovede žádný zákon Darwinův vyložiti, neboť užíváním ani výběrem nic nevyložíme. Oko nemohly vyvolati paprsky sluneční ani užívání. To vzniknouti muselo vůlí ducha, důmyslem tvůrčího ducha kosmického. Již ta zvláštnost: oko člověka, ssavce, ptáka, ryby, pavouka, mouchy, hlavonožce je v podstatě vždy stejné. Jest to tedy tvůrčí idea všudepřítomná, jež se zrealisovala.

A podobně bychom mohli mluviti o vnitřních orgánech těla lidského i zvířecího. Všude samá překvapení. Lidé svými vynálezy vlastně nejapně kopírují přírodu. Elektřinu neobjevili lidé, nýbrž elektrický úhoř. V noci svítí si krasci, kovářící a svatojánské mušky daleko lépe zařízenými lampičkami, než jsou naše elektrické kapesní lampičky. Orli a supi předčí svým uměním létacím daleko nemotorná letadla moderních lidí.

Nejvíce zakrňelých orgánů nalézáme mezi *parasity* zvířat a rostlin, což se lehce vysvětluje tím, že parazit skoro žádných orgánů nepotřebojuje, živě se hotovou potravou ze svého hostitele. Kokotice (*Cuscuta*) nebo záraza (*Orobancha*) žijí a ssají potravu ze zelené rostliny, na níž se usadily. Ztratily proto zelené listy, jež se přeměnily v nepatrné, žlutavé šupiny. Parazitické červi a korýši jsou nejvyšší nedokonale ustrojeni.

Podivuhodné je putování parazitických zárodků do těla nebo hnízda hostitelů. *F a b r e* na př. krásně líčí, jak se larva majky (*Meloe*) dostane z květů do úlu včel nebo do hnízda divoké včely. Vylíhlé, maličké larvy číhají v květu, až přijde včela, do jejíhož kožíšku si zaleze a dá se odnésti do úlu, kdež vleze si do buňky s larvou včelí, kterou pak sní. Zárodky cizopasných červů (tasemnice) žijí v stadiu larvovém v mase (játrech) zvířat, jež jiné zvíře sežere. Tak pes sežere králíka nebo zajíce se zárodky psí tasemnice, kočka dostává svou tasemnici z myši a lidé své tasemnice z vepřového masa, v němž žijí zárodky (boubele). Do myši, králíků a vepřů dostanou se vajíčka tasemnice s bylinnou potravou, na níž

lpí z výkalů hostitelů druhého stupně. Zde opět ptáti se můžeme, kdo poradil hloupým tasemnicím, jak by se nejlépe dostaly do těla svého hostitele.

Z morfologické redukce parazitů vidíme, proč ostaly houby na nejnižším stupni vývoje státi. Žijí všechny jako parazité nebo saprofyty z hotových organických látek, jež si tedy připravovati nemusí. U nich se následkem toho vyvinul ve vysoké míře chemismus. Houby dovedou rozkládati veškeré hmoty organické i minerální a z rozložených skládati nové v prěruzných kombinacích, kterých posud ani chemie nedostihla.

Objeví-li se houby parazitické na živých rostlinách nebo živočiších, způsobují úžasné zničení (obilná rez, různé Erysiphy, Phytophthora bramborová, Saprolegnia na rybách, padlí angreštové, dubové atd.).

Existence zhoubných parazitů jest v organ. evoluci skok stranou nebo překážkou evoluce. Parazit sám v sobě utlumil snahu jíti ku předu a sám jiným tvorům v evoluci překáží. Toto brzdění organ. evoluce je někdy těžko pochopiti vzhledem k přírodní harmonii. V starých dobách, kdy lékařství bylo na nízkém stupni, kdy se ani původ epidemie neznal, vyhubily epidemie (černý mor) celé země. Náleží proto dnešní ochranné prostředky proti infekci bakteriové mezi největší vymoženosti ducha lidského. Tu realisté mohou viděti, že org. evoluce spočívá jen v evoluci ducha, neboť zde jen soudný duch dovedl přemoci i expansi parazitů a zjednatí opět rovnováhu v spolužití zvířat, lidí, rostlin a hub. Duch lidský vniká v dálavy hvězdné i v mikrokosmos okolní přírody.

Darwin učeně vykládal o tesácích lvů, tygrů, o zápasech jelenů, o orlech, supech a jiných dravých zvířatech, ale nevzpomněl, že malinké, mikroskopické bakterie a legie hub v lesích a zahradách mají mnohem větší význam v přírodě.

5) Velmi dlouze vykládá Darwin o principu dědičnosti. Děti, mláďata zvířat i rostlin povstávají kopulací rodičů, jichž tělesnou podobu, fysiologické i duševní vlastnosti dědí. Děti jsou podobny jednou více otcí, jindy matce. Darwin a jeho stoupenčí se domnívají, že děti dědí nejen po rodičích, ale často i po dědovi a pradědovi neb i po postranních větvích příbuzenských. Tu však vstupuje nám do cesty zkušenost, dle níž děti velmi často rodičům tělem se podobají, ale duševně se úplně různí, jevíce jiný charakter, jiné nadání, jinou inteligenci. Tu tedy se zdá, že duše

se po rodičích nedědí. To je zvláště nápadné tam, kde mají rodiče více dětí, mezi sebou velmi rozdílných. Vyložili jsme dříve při reinkarnaci, jak máme dědění u novorozených rozuměti. Tohoto momentu ani Darwin ani jeho následníci nedbali.

Ale třeba tu v úvahu bráti ještě tak zvaný instinkt zvířat, o němž už také byla řeč. Řekli jsme, že instinkt tvoří zděděné zkušenosti a schopnosti. Zvíře ale má také duši. Nositelem oněch schopností je právě duše. Je-li tělo zvířecí dobře vyvinuto, vtělená nová duše získané zkušenosti opět lehce praktikuje.

Pravili jsme ale také, že zvířata vynikají instinktem, ale nedostatkem inteligentní soudnosti, kdežto u člověka je to opačně, následkem čehož lidé ztratili mnoho schopností, kterými mnohá zvířata jsou nadána. Tato relace jest na první pohled nejasnou. Zde vykládati musí filosof-spirita a nikoliv pozitivní vědec. Duše zemřelého člověka duševně málo pokročilého podržuje myšlení animální a vtělil-li se do dítěte, bude se dítě vyvinovati jako méně nadaný člověk. Vtělil-li se do dítěte dokonalejší duše, jež odložila sklonu animální, bude se dítě vyvinovati jako vysoce nadaný člověk. Ale ani ten ani onen nezdědí mechanické praktiky, poněvadž byly soudností potlačeny.

Zvířata dělají jen to, co dělali rodiče, nic nového nedovedou. Ale člověk soudností pokouší se o nové dovednosti. Ale vtělil-li se řemeslník, strojník neb rolník do dítěte rodičů svého oboru, bude dítě v tomto oboru znamenitě prospívati. Duše hudebníka vyhledá dítě hudebních rodičů a tak stane se virtuosem. Tak i celé generace byli znamenitými hudebníky (Bachova rodina).

Musíme tedy uzavírati taktó: Tělo s fysiologickými schopnostmi dědí děti po rodičích, duševní dědí z předešlého vtělení, nikoliv ale instinkty. Zvířata však dědí instinkty z předešlého vtělení.

Princip dědičnosti jest jeden z nejdůležitějších, poněvadž děděním přidává se vždycky nějaký přírůstek tělesného i duševního zdokonalení, čímž pokrok evoluce se podmiňuje.

Našemu výkladu o dědičnosti a reinkarnaci zdá se však odporovati zkušenost o vychovávaní dětí a mladých zvířat, což už také od mnohých vědců bylo vytýkáno. Kdyby dítě ponecháno bylo až do vyspělosti samo sobě, vrátilo by se v stav zvířete, z něhož evolucí se vyvinulo. Ani mluvíti by se nenaučilo. Výchovou, cvičením, školou, čtením, obcováním se staršími vyvine se a naučí se dítě všemu, co u starších lidí v okolí svém vidí a slyší. Proto mají

rodiny, obce a celí národové určitý charakter. Z toho viděti, že nedědi se přímo všechny vědomosti a zkušenosti, nýbrž jen schopné orgány tělesné, v kterých jen slabým povzbuzením vědomosti staré rychle se obnovují a ožívují. Pozorujete-li nadané dítě, jak rychle od rodičů a svého okolí vše chápe, vnímá a si pamatuje, jak na př. rychle se učí řeči mateřské, budí v nás zjev ten obdiv. To není pojmání nových věcí, ale opakování nebo upamatování se na věci dávno známé, ale časem zapomenuté. Odtud právě pochází, proč v některých rodinách určitý druh talentu tak často se opakuje. Proto má učitel na svých žácích pozorovati náklonnost k určitému zaměstnání a v tom směru působiti na rodiče, aby pro dítě volili vhodné povolání do budoucnosti. Dítě, které by na př. v hudbě divy dělalo, může na gymnasiu z filosofie špatně prospívati. Jest také známa zkušenost, že již na střední škole rozeznávají se žáci, kteří dobře prospívají v přírodních vědách, ale špatně v historicko-filologických a obráceně. Básnický a malířský talent prozrazuje se zpravidla již na střední škole.

U zvířat divoce žijících je těžko o této věci souditi, poněvadž rodiči opuštěné mládě vyhledá vždy staré svého plemene a připojí se k nim. Ale víme také, že ptáci, puštění ze zajetí na svobodu, zahynou, poněvadž se nedovedou v přírodě sami živiti. Tak bývá zpravidla u kanárů a papoušků.

U lidí ale dobře jest známo, že obyčejně sebe lepším vychováním se temperament, povaha a náklonnost k dobrému nebo zlému u dítěte málo změní a že silně vyvinutý speciální talent za každou cenu vrhne se vstříc svému přiměřenému povolání. A čím více trpí mladý člověk pro svou vědu nebo umění, tím více k ní přilne a jednou jistě v ní vynikne. Znal jsem dva z přátel, kteří byli profesory na gymnasiu, z nichž jeden miloval vášnivě práci truhlářskou a druhý krejčovinu. První soukromou píli přivedl to tak daleko, že od něho vystavený nábytek budil sensaci. Druhý hotovil si všechn svůj oblek dle nejnovější mody, nečinil tak z potřeby, nýbrž z rozkoše. Patrně by býval prvý výborným truhlářem, druhý dobrým krejčím — co profesori nestáli za mnoho. A tak mine se mnoho lidí svým povoláním, což jest skutečně nehospodárností v společnosti lidské. Každý má býti na svém místě. Mnohý princ mohl by býti znamenitým ševcem, ale hloupost lidská udělá z něho knížete.

Jak si tedy máme uvedené okolnosti, zdánlivě si odporující, srovnati v rozumný, logický závěr?

Užívání orgánů tělesných a prakse životní musí býti u dětí od dospělých výchovou vypěstěny, avšak inteligentní myšlení a sklony duševní, přinesené z předešlého vtělení se probouzejí v dítěti samy a přes všechnu výchovu derou se na venek, hledajíce možnost se rozvinouti. Vychovatel a škola mohou na chlapece uhladiti společenské způsoby, mohou jej nacpati vědomostmi z učebnic, ale vyrostlý mladý muž stane se tím, k čemu jej pudí vnitřní sklon. Vychování jest mu jen povrchním přídatkem.

Špatná výchova v mládí zničí však nezřídka nejnadanější talenty. Takovým ubíječem duchů bývá střední škola, kde působí mnohdy učitelé, kteří by snad mohli býti dobrými řemeslníky neb dělníky, ale o duševní výchově nemají ponětí. W. Ostwald (Forderung des Tages, Leipz. 1911) na př. (str. 522) vypravuje, jak nejznamenitější přírodovědci němečtí, J. R. Mayer, J. Liebig, Helmholtz, byli na gymnasiu nejšpatnějšími studenty, o nichž profesori stále tvrdili, že z nich nic nebude. To platí také o středních školách jiných států.

Jsem toho mínění, že profesori středoškolští měli by býti obeznámeni s metapsychismem a psychologíí okultní, aby pochopili probouzejícího se ducha svých žáků. Ztrnulá psychologie a nechutná filosofie, jakou slyší na universitě, nikdy je nenaučí vniknouti do ducha žáků. Z toho viděti, jaké škody nadělati může neschopný učitel.

Má býti základním pravidlem všemožně si všímati a podporovati žáky, kteří s neobyčejnou láskou a píli pěstují určitý předmět. Žáci, prospívající výborně ve všech předmětech zpravidla se v životě nejméně osvědčují.

U oněch propuštěných ptáků říci můžeme pak toto: Divocí ptáci telepathicky poznají, že propuštění ptáci nepatří k nim a nepřijmou je mezi sebe. Tak nemohou se naučiti praksi životní a snad duševní bolesti zahynou. Je známo, že lapené dospělé zvíře, sebe lépe ošetřované, zahyne zármutkem nad svou opuštěností.

Lidé se divívají, jak dresurou v cirkusech psi, sloni, koně a jiná zvířata naučí se různým výcvikům. To není ale výchova jako u dětí, neboť soudnost tu není žádná. To jest podobně, jako když v ústavě uměle naučí různým věcem idioty. Honicího psa nebo loveckého sokola musíme při cvičení za nařízený výkon s počátku odměniti dobrým soustem. Pes nekoná to tedy následkem soudnosti. Tyto výcviky nepřenášejí se také na zrozená mláďata.

Velikou sensací své doby způsobili inteligentní a mluvící koně v Elberfeldu (později opakovaně i v jiných městech a zemích se stejným výsledkem), o nichž podrobné zprávy, důvtipnými výklady sprovázené, nalezne čtenář v spise M. Maeterlincka »Neznámý host« (Praha 1922, Volná mysl.*). O věci té však vyšly rozpravy vážných autorů i v různých časopisech zahraničních, hlavně okultismem se zabývajících. Podobné pokusy konány byly také se psy. Konečně po dlouhém a namáhavém cvičení správně vyklepávali odpovědi na dané otázky, řešili správně matematické úkoly (sčítání, násobení, dělení, odmocňování) s takovou přesností a rychlostí, že budili úžas všech přítomných.

Výklady o podivném tomto zjevu podány byly velmi rozmanitě. Nehledě k nejapným výkladům skeptiků o »ríku a znameních větších mluvích o přenosu myšlenek a telepathii mezi koněm a přítomnými lidmi, kteří s koněm hovoří. Také M. dlouze a správně tento názor rozebírá, ale sám doznává, že mnoho případů nelze touto cestou objasnit. Ve svých dřívějších spisech jsem vícekrát na to upozornil, že zvířata nejen mezi sebou, ale i s člověkem obcují (mluví) telepathicky, ano i na vzdálenost. Tím nahrazují článkovanou řeč. Každý tento můj názor může pozorováním potvrdit. Oněm koním měli experimentátoři dávat otázky jen v mysli, bez řeči a bez psaní. Jistě by byl výsledek stejný.

Náš názor o věci té jest asi tento. Kůň uváděn jest nejprv do jakéhosi transu, v němž pracuje jako médium v seanci. Způsob odpovědí nápadně se podobá také mediálním rozhovorům i s jejich chybami a překvapujícími podrobnostmi. Jsou pak spleť dílem vlastní (koně) činnosti duševní následkem výcviku, dílem přenosu myšlenek přítomných, dílem duchovního vlivu neznámých (neviditelných) bytostí z okolí. To jsou ony »blesky«, o nichž píše M.

Mimo to musíme mít na paměti, že zvířata, zvláště některá v blízkosti lidí po tisíciletí chovaná, skutečně naučila se od lidí lo-

*) Překladatel (dr. O. Kunstovný) otírá se nechvalnou poznámkou také o mé jméno, ale z celé jeho předmluvy je vidět, že z metaps. vědy nezná ani abecedy a rovněž o vědecké biologii nemá ponětí. Svou nevědomost zakrývá frázemi, jakž obvyčejně realista činí.

Stejných názorů se mnou jest nejen Flammarion, ale aspoň 100 nejznamenitějších přírodovědců (srov. text této knihy) v cizině, o nichž ovšem p. Kunstovný ničeho neví. Já strávil pilným studiem přírody přes 60 roků, p. K. ani týden, ale má odvalu mne kritisovati.

gicky mysliti a jednati a my lidé jim nerozumíme, nemohou se řeči s nimi dohodnouti. Ale pozorujeme-li jejich jednání, nemůžeme pochybovati, že myslí jako my a že nám rozumí. Mohl bych napsati o vlastních zkušenostech v tom ohledu celou knihu, a to nejen o zvířatech domácích, ale i divoce v lese, zahradě, v polích žijících. Zvláště zajímavé jest, jak dobře vědí, kdo je má rád a s nimi hovoří. Ptáci v naší zahradě usedají mně na ramena a na okno, u něhož pracuji. Když nejsem celý den doma a večer přijdu do zahrady, slétnou se všechny druhy kolem mne a vítají mne. Atd.

Inteligence koní elberfeldských jest asi taková, jako malých žáků ve škole. Proto také psi zvláště přilnou k dětem, s nimi si hrají a je vyhledávají.

Zajisté, že v projevech koní jmenovaných hraje velkou úlohu instinkt. Činnost instinktu u zvířat, jak v druhé kapitole vyloženo, jest obdivuhodná a posud všestranně nevyzkoumaná. Sprovázena jest i mnohými duševními schopnostmi, jež my lidé, instinktu zbavení, ani dobře nechápeme. Je to hlavně poznávání duchovna v okolí a jasnozření a tušení budoucnosti. A toto právě asi nejvíce má vlivu na zázračné zjevy elberfeldské.

Již jinde jsem napsal, že by psi, koně, sloni a p., kdyby jim od mládí a po staletí věnována byla pečlivá duševní výchova, přeměnili se v inteligentní pomocníky člověka a tím by se poměr mezi zvířaty a lidmi v základě změnil. Všeobecně řečeno: my zvířatům nerozumíme a zpravidla jejich schopnosti a význam v přírodě podceňujeme. Ale jistě jednou i v tomto ohledu nastanou změny. Sblížení zvířat s lidmi.

Tím, že domácí zvířata (psi, koně a j.) přenosem myšlenky lidí chápou a vnímají, cvičí se v myšlení a tak se intelektuálně pomalu lidem přibližují. Poněvadž ale nemají článkované řeči, nemohou své myšlenky projevit. Z chování se psa ale dobře můžeme pozorovati, že nám rozumí a své city a mínění prozrazuje.

Fenomen mluvících koní je sice zázračný, ale zázrak tento ihned pobledne, srovnáme-li řadu zjevů podobných. Je známo mnoho dětí od 3 do 5 let, nebo i nevzdělaných lidí, ano i blbců, kteří okamžikem hravě řešili nejtěžší odmocniny, násobení, logaritmy a p. Když se jich přítomní zeptali, jak to činí, vždy odpověděli, že sami neví. Rovněž tak nemohou odpověděti jasnovidci, prorokují-li věci budoucí.

Dále víme z tisícerych příkladů, s jakou rychlostí kreslí mnohá media nejsložitější obdivuhodné obrazy, což by žádný umělec nedovedl napodobiti. Známo, že některá media píše bleskurychle na celém archu zprávu obráceným písmem, které lze čísti jen v zrcadle. To nedovede nikdo v normálním stavu. Atd.

Z toho plyne, že duše člověka i snad koně a psa má schopnosti, o kterých nemáme ani zdání, jež se projeví jen když uvolní se tlak bdělého vědomí. Říše podvědomí je říší divů a zázraků. A tím je zajisté i říše kosmického duchovna.

6) **Princip hybridace.** Čím více jsou si dva druhy živočichů příbuzny, tím spíše mohou kopulací zploditi potomka, který ovšem pak spojuje v sobě znaky dvou druhů a sluje pak míšenec neboli hybrid. Někdy zplozený míšenec není schopen ploditi dále potomstva a následkem toho hned v první generaci vymírá, jindy ale se míšenec plodně rozmnožuje dále, takže co střední, nový druh udržuje se do budoucnosti. Tím způsobem množí se druhy rostlin a živočichů, čehož doklady v zoologii i botanice jsou nesčetné. U mnohých druhů kulturních provozují se hybridace uměle. Míšenec vzniklý před dávnými věky mohl získati nových vlastností, čímž se osamostatnil a zdánlivě od rodičů odchýlil. Hybridací vzniká nesmírně mnoho středních druhů, ale jen malá část jich se udržuje, většina vymírá. Hybridací prozrazuje se často pravé příbuzenství, které zdánlivě velikou morfologickou růzností jest zastřeno. Tak se na př. mohou poměšovati i druhy různých rodů. V nejnovější době zjištěny také některé zákony, podle kterých hybridace postupuje (Mendlova theorie).

Tím, že určitá skupina druhů může se spolu kopulovati a plodné potomstvo rozmnožovati, tvoří jakousi organicko-psychickou jednotu, v níž jedinci mají stejný názor o světě a svém okolí. Všechna lidská plemena (žlutí, černoši, rudoši, běloši) mohou se plodně kopulovati. Proto tvoří lidstvo na zemi stejnou organickou jednotu. Naši koně, oslí, koně sibiřské a zebry tvoří také jednotu. Psi, vlci, kojoti, lišky, šakali, dingo, simr (pes africký) tvoří také organickou jednotu. Tyto jednoty mají stejný způsob života a jsou s to udržeti své příbuzenstvo do budoucnosti déle než živočichů příbuzensky osamocený. Žirafa, pštrosi, sloni jsou osamoceni a musí vyhynouti.

7) **Princip pokrevenství.** Princip tento jest proti-
chůdného významu předešlému. Učí nás, že příliš plemenně od-

chylné a dlouhými věky ustálené typy rostlin a zvířat nemohou se mezi sebou kopulovati a zdárné, života schopné potomstvo zroditi. Dub nemůže zploditi míšence s borovicí, růže s leknínem nebo pes s kozou a husa s bažantem. To zdá se býti samozřejmým, ale přece v podstatě nesnadno vysvětlitelným, když uvážíme, že kopulační buňky obou stran jsou chemicky stejné a i formou sotva rozdílné, ano že i první zakládání embrya děje se podobně. Zplozenec z takových rodičů by ovšem byl života neschopný, poněvadž by měl organizaci obou rodičů, která by se k vedení života ani po způsobu matky ani otce nehodila. Také různá doba vývoje embrya v lůně matčině obou kopulujících se plemen vadí ku zdravému vývoji zplazence. Erotický psychismus sám tu působí, že daleko odchylná plemena ke kopulaci se nesejdou. Není možno, aby člověk našel pohlavní zalíbení v jiných ssaveích. Pohlavní příbuzenstvo pohybuje se tu ve dvou odlehlých pólech: sympathie pohlavní zaniká mezi příliš odchylnými živočichy a mezi příliš příbuznými. Muž nezamiluje se do své sestry a také pud zvířat dává přednost nepokrevným samicím. Psychismus tento přirozeně podporuje princip následující, dle něhož nejlepší potomstvo rodí se z nepřibuzných rodičů. Ze zkušenosti jest známo, jak vášnivě lnou láskou ženy bělošské po černoších a Indiánech. To není nemrav, nýbrž výsledek vnitřního přirozeného pudu. I v dějinách nalézáme dosti příkladů lásky mezi ženou a mužem z nepřátelských národů, což před zákonem nebo v očích vlasteneckých platilo za zradu (Turci—Srbové, Slované—Němci, Žid—Česka). Všechny tyto poznatky poskytují nám spolehlivé měřítko ku odhadování stupně plemenného rozlišení. Nemohou-li samec a samice dvou plemen zroditi zdárného potomka, jsou jistě příbuzensky od dávných věků daleko odchylny, což někdy z jich zevního utváření ani by nevyplývalo. Tak mnohé si dosti podobné druhy rostlin nejsou s to zploditi míšence. A naopak druhy velice odchylných rodů lehce zplozují míšence. Jest tudíž tato zrůzněnost jen zdánlivá. Jablň a hruška na př. jsou si zajisté blíže příbuzny a podobny než hruška a jeřáb a přece snáze se zkopulují hruška a jeřáb než jablň a hruška. Zvláště zajímavé příklady k této ideji máme v čeledi Orchidaceí. Z toho musíme souditi, že zrůzněnost plemenná nezračí se v morfologickém utváření dvou druhů, nýbrž v chemické povaze plasmy jejich pletiv, čili v pokrevenství.

Dvouleté, pěstované formy obecného zelí (*Brassica oleracea*)

mají úžasně změněnou podobu: hlávkové zelí, fialové zelí, hlávková kapusta, pupenová kapusta, brukev, květák (karfiol). Ale stejná pokrevnost se ihned prozradí tím, že se květy všech forem mezi sebou lehce kopulují (hmyzem), takže zahradníci musí s nesmírnou opatrností chránit výborný »druh« (na př. brukev) před hmyzem v době květu, aby se zachovala čistá semena.

Pokrevenský chemismus charakterizuje i celé čeledě, takže určité chemické látky jsou dobrým ukazovatelem příbuzenským. Tak na př. všechny konifery mají pryskyřice, všechny složnokvěté (Compositae) mají inulin. Ale příbuzenské zvonky (Campanulaceae) mají tento inulin také. Mákovité (Papaveraceae) mají mléko a příbuzné Cruciferae a Fumariaceae mají podobnou látku v podobných mléčnicích. Všechny pyskaté (Labiatae) mají žlázy s aromatickými, těkavými oleji (dymián, máta, levandule, majorán, mateřídouška). Všechny hořcovité mají hořkou látku (Gentiana, zeměžluč, Menyanthes). Všechny slezovité mají hojnost slizu (Malva, Althaea, Hibiscus, Lavatera, Gossypium). Všechny peckovité mají v semenech, listech, kůře hořkou látku amygdalin (třešně, trnka, švestka, slíva, střemcha, mandle, meruňka, broskev, Laurocerasus). Všechny lilkovité mají prudké alkaloidy (jedy), tak: blín, rulík, durman, mandragora, paprika, potměchuť. Všechny Aristolochiaceae voní omamně kořenovou vůní (podražec, kopytník). Všechny okoličnaté (Umbelliferae) mají v plodech aromatický olej (kmín, fenykl, anýz, kopr, petržel, koriandr). Všechny drsnolisté (Boraginaceae) mají barvivo (Alkanna) a květy v mládí a stáří jinak zbarveny.

Krevní příbuznost rostlin prozrazují také hmyzi, ožírající rostliny. Herbářový brouček *Annobium paniceum* ožírá v herbářích všechny rostliny inulinové. Housenka lyšaje smrtihlava ožírá brambory a keř kustovnici (*Lycium*), oboje z čeledi Solanaceae. Dřepčící (*Haltica*) sežerou v létě zelí, kapustu, řeřichu (*Cardamine amara*), resedu a *Tropaeolum*. Slimáci a plži ohlodají všechny orchidee domácí i v sklenicích exotické.

Zcela totéž činí houby, žijící saprofytičky nebo paraziticky na rostlinách blízkého příbuzenstva. Tak roste podtrnka (*Entoloma clypeatum*) pod švestkami, trnkami a hlohem. Některá *Helotia* rostou současně na mechách, přesličkách a kapradinách. Námel (*Claviceps*) napadá nejrůznější trávy. Špičnůvky a křemenáče (*Boletus scaber*, *rufus*, *rugosus*, *nigrescens*, *griseus*, *sanguinescens*) ro-

stou symbioticky s břízou, osikou, habrem, dubem, tedy vesměs z čeledi Amentaceae.

Příbuznost rostlin i živočichů vyznačena jest tedy nejen utvářením morfologickým, ale i vnitřním chemismem. U zvířat je to každému dostatečně známo: Všichni psi a vlci páchnou odporně »psinou«, myši, syři, potkani, krysy, ondatry, bobři páchnou myšinou, přecházející do pižmova, koně, skot, hadi, raci, ryby, ptáci atd. mají své zvláštní zápachy. Ano i plemena lidská mají společný, velmi silný zápach. Tak běloši nesou zápach černochoů a Číňanů. Krev člověka vpuštěna do cev kteréhokoliv ssavce, tohoto usmrcuje.

Stejně jako chemismus také zvyky živočichů prozrazují jejich příbuznost. Tak všichni psovití (pes, vlk, liška, šakal) označují význačná místa močí. Všechny kočkovité druhy mňoukají (kočka, tygr, jaguar, levhart, rys). Všichni hlodavci ožírali mně v zahradě vášnivě karafiáty až na kořen (zajáci, králíci, hraboši, myši, ondatry). Příbuzní ptáci staví si podobná hnízda na podobných místech. Všichni kurovití peleši se rádi v suché, výslunné zemi (slepice, bažanti, tetřevi, koroptve).

8) **P r i n c i p p u d u p o h l a v n í h o.** Pud pohlavní je společný všem živočichům, pohlavně zrůzněným, a v plné míře i člověku. Pud tento mění se v nezkrtnou vášeň. V podstatě je původu mystického, nedá se aspoň žádným vědeckým výkladem objasnit. Muž touží po ženě a žena po muži a naleznou utišení jen v pohlavním spojení. Žádný umělý prostředek tento akt nedovede nahradit. K tomu ještě přistupuje okolnost, že mladý muž nalezne zalíbení jen v určité ženě, jež mu tuto lásku stejně opětuje. Podklad této lásky vězí v psychické příbuznosti. Příbuzné duše touží po spojení tělesném i duševním. Pohlavní, čistá láska je nejnádhernejším darem a vzpruhou života, které dány »přírodou« člověku. V době pohlavní lásky a kopulace jeví se mladým lidem okolní svět v docela jiném světle než lidem starým nebo nemilujícím. Vrcholem pak lásky pohlavní v rodině jsou zplozené děti, na které rodiče svou lásku přenesou.

To vše není nějaký přelud nebo suggestce, neboť v stejné podobě nalzáme pohlavní a rodinné poměry u všech ssavců a ptáků. Již mudrci nejstarších národů spatřovali v pudu pohlavním cosi tajemného a vykládali to tím, že původní člověk byl androgynem a že až později se rozdělil na ženu a muže a odtud ta touha po

spojení obou. V Indii a Egyptě pěstován byl phallický kult, poněvadž v pudu pohlavním viděli staří věčné zrozování k novému životu. Vždyť skutečně je to zázrak, když dvě malé buňky se spojí, obsahy jejich se smísí a ze směsi této utvoří se rýhováním zárodek (embryo) a z tohoto nový člověk. Rodiče zemrou, ale v dětech žijí dále.

V době pohlavní vyspělosti a přípravy k aktu pohlavnímu odívají se veškerá zvířata nádhernými ozdobami (kohouti, bažanti, rajky, jeleni, motýli, brouci). Je to snaha samečků zalíbiti se samičkám. Ale nejen to: je to projev jášajícího ducha životem. Zpravidla zdobí se samečkové, nikoliv samičky, čímž vyslovena duševní převaha mužského pohlaví. Duch sameců je výbojný, tvořivý, duch samiček passivní, jakýmsi doplňkem života onoho plemene. Do samičky vložen je na prvním místě pud mateřský. Roditi a vychovávají potomstvo.

V době pohlavní kopulace u mladých lidí zapudí myšlenky pohlavní veškerou zralou soudnost vědeckou a někdy i mravní osvěcenost. V té době nezplodí žádný muž pořádného díla vědeckého neb filosofického.

Ale básníci, malíři a vůbec umělci v době pohlavní nadvlády tvoří nejkrásnější díla umělecká. Jsou takřka vydražďováni k tvorbám uměleckým. Je to stejné jako u ptáků, zdobících se skvostným peřím a pějících v době hnízdění. Básník a hudebník pje také v zralé době, kdy pohlavní bouře již ustoupily do pozadí, ale není to lyrika, nýbrž kosmická a filosofická poesie.

Vliv pohlavního citění na činnost duševní je veliký. Muž bez tohoto citu i v stáří stává se malátným a zemírá pomalu tělem i duchem. Největším tajemstvím zachovati si tělesnou i duševní svěžest v stáří jest probouzení city pohlavní. Ovšem, že v stáří nikdy pohlavní citění ideální činnost mužovu nepotlačí, jako to bývá v mládí. Jakou to má souvislost fyziologickou, těžko vyložití. Snad že aparát mozkový citem pohlavním jest křisen. Učení theologů, že mnichové zdrženlivostí pohlavní více k Bohu přilnou, je politování hodný blud.

Že pohlavní činnost podporuje energii, invenci a hbitost duševní, potvrzuje fakt, že kleštěnci jsou duševně malátní, bezcharakterní, bez vyšších vznětů a často oddáni zločinům.

Že pohlavní citění vykonává velký vliv na duševní činnost, viděti i z toho, že všichni geniální muži až do vysokého věku po ženě

toužili a celý život ženy milovali (Goethe). Vždyť to čteme v jejich dílech, vidíme na jejich tvorbách a slyšíme v jejich hudbě. Ano, nikdo tak krásně a hluboce nedovede milovati ženu jako duševní pracovník a bojovník. Žena jest mu jaksi doplňkem jeho života, žena má to, po čem duch genia touží — uznání, něžnost, věrnost, obětavost, pokoru, lásku. Freud šel tak daleko, že i sny a veškeré bdělé myšlení považuje za výron pohlavní činnosti. To však je určitě přehnáno. Ale nejnověji opět lékaři shledali, že duševní činnost a zdatnost tělesná souvisí s činností pohlavní i v pozdním věku.

Monogamické manželství u všech duševně vyspělých národů považováno bylo za posvátné a matka ctěna v rodině jako světiče. Jen u židů dle příkazu Talmudu (Weininger, Winghene), není žena ničím — jediné věcí, na které žid ukájí své potřeby. Krev pak nežidovské panny je nejmilejší obětí Hospodinu. Realisté, kteří bojují pro rovnost ženy s mužem, měli by si těchto židovských zákonů povšimnouti.

Ukójování pudu pohlavního, zvláště však zrůdné formy jeho (homosexualita, prostituce a j.), připomínají lidem nejvíce, že se ničím od zvířat neliší a že jest to jen princip duševní, který dovede člověka nad zvířecost tuto povznést. Uvésti pohlavní život v zdravé koleje a zachrániti lidstvo před děsnými následky pohlavních nemocí mohou především výchova ve škole, rodině, společnosti, úplné potření pornografické literatury, podporování stavu zemědělského, bránění přelidňování měst a rozumné zákony, jimiž regulovati se mají zdravé sňatky, podpořiti rození zdravých dětí a úplné potření vlivu marxistického na tyto věci (obchod děvčaty, prostituce, volná láska, úcta rodinná).*)

Čteme-li některé dílo o historii lásky, nevycházíme z úžasu, jak příšernou úlohu v kulturních dějinách hrála láska pohlavní. Tu bezděky vzpomínáme a rozumíme volání proroků a filosofů, aby lidé krotili své vášně a obraceli mysl k Bohu. Ovšem, hnutí pudu nelze zničití, ale možno silnou vůlí do pozadí postaviti, aby ušlechtlejší předivo myšlenek nabylo vrchu, jež tvoří pravý pokrok lid-

*) Jak hroznou metlou jsou pohlavní nemoci, vidíme na nynějším Rusku (sovětském), kde prý se zdravý člověk vůbec nenajde. V 17. a 18. století byla všechna šlechta francouzská a celý rod královský prolezlé pohlavními nemocemi, jež se staly dokonce známkou kavalírství.

ský. Člověk, ovládaný toliko pudem pohlavním, není schopen mravních a intelektuálních ideálů.

Překvapujícím zjevem jest projevování životního nadšení a lásky pohlavní u rostlin. I rostliny září nádherou květů v době lásky a líbeznou vůní vypravují svému okolí o svém štěstí. O této věci ale podrobněji jednat budeme v stati o ornamentalismu. To je nám důkazem, že princip lásky pohlavní platí pro veškerou říši organickou vůbec. Nádherné květy rostlin jsou lyrickou básní a jásavou operou v tvorbě lidské. Ku podivu i zde u rostlin platí tentýž zákon převažující mužského pohlaví. Jsou-li květy rozděleny na samčí a samičí, jsou nádhernou korunou zdobené toliko květy samčí, kdežto samičí nemají ozdob žádných nebo jen nepatrné. Ve svých universitních přednáškách uváděl jsem jako názorný příklad luční dvoudomý kozlík (*Valeriana dioica*), jehož samčí (tyčinkové) rostliny mají pěkné, velké, růžové květy, kdežto samičí jsou malinké, neúhledné. Na lukách rostoucí obecný pryskyřník (*Ranunculus acer*) má v květech obojakých 5 velkých, lesklých, žlutých plátků. Někdy se však stane, že tyčinky zakrní a tu hned zmenší se plátky o polovinu. Na mezích v létě rostoucí, vonná mateřídouška (*Thymus*) má krásné, růžové květy, jsou-li obojaké, ale s malinkými červenými kvítky, jsou-li toliko samičí. Totéž lze pozorovati na krásné pomněnce (*Myosotis palustris*), v mokřadlech rostoucí. A mnoho jiných podobných příkladů.

Nejvíce vyniká ona idea u hmyzů. Ošklivá larva zlatohlávka nebo velikého roháče přemění se náhle v ozdobného brouka, jenž vyhledá druhé pohlaví, s nímž se spáří a po položení vajíček brzo hyne. Housenka se zakuklí a z pupy vylétne nádherný motýl, laškující v záři sluneční. Brzo skopuluje se se samičkou, tato naklade vajíček a za krátko oba zhynou. Byl tedy jejich nádherný oděv jen dočasným rouchem svatebním. Motýli jsou nejlepším příkladem plesajících tvorů v době kopulace.

9) Princip křížení. Dříve jsme vyložili, že ve vývoji živočišstva je patrna snaha dosáhnouti dokonalé kopulace, to jest, spojení dvou, úplně rozlišených buněk pohlavních. Tato pohlavní kopulace zdá se býti podmínkou pokroku k tělesné dokonalosti. Nepohlavní rozmnožování u nižších živočichů a rostlin jest jen na výpomoc, nemůže-li se pohlavní akt vykonati. To jmenovitě u rostlin je všude pravidlem. Ale zrůznění aktu pohlavního jde ještě dále. Nestačí různost samčí a samičí buňky, také rodiče nesmí

býti v blízkém příbuzenském poměru. Bratr se sestrou dají děti churavé, slabé, života neschopné. Proto se musí skopulovati muž a žena nepřibuzní. Ano, pozorováno, že i potomstvo z rodičů různé národnosti nebo různého plemene je zvláště zdatné. Tak se praví, že Prusové za svou energii a zdatnost vděčí jen tomu, že jsou míšenci ze Slovanů a Němců. Často se pozoruje vznikání epidemií u zvířat, jež se příliš rozmnožují (králíci, zajáci, myši, slepice). To vykládá se kopulací v blízkém kruhu příbuzenském. Zajáci jedné krajiny kopulují se neustále mezi sebou a rodí pak generaci málo nemocem odolávající. V rodech panovnických platí pošetilé pravidlo kopulovati se jen v královských rodech. Po několika staletích ale degenerují se členové královského rodu (šilenci, blbeci, výstředníci, třeštenci). Tak na př. rod Habsburský a Wittelsbašský (Ludvík bavorský, princ Rudolf, arcivévoda Ferdinand). Správné by bylo, aby si budoucí panovník vybral za nevěstu nejzdravější dívku ze stavu rolnického svého národa. Byl by s ní více šťasten, než s jakoukoliv rozmazlenou princeznou. Každý panovník má býti z krve svého národa.

U rostlin dospěje konečně kopulace v rozlišených individuích samčích a samičích. Tak jsou všechny květy konifer a jehnědovitých (dub, líska, ořech, jíva, olše, borovice) rozděleny na samčí a samičí, ano i na stromy samčí a samičí (jalovec, tis, jíva). To jsou staré typy z dob geologických. V době mladší (křída, třetihory) objevují se však rody s krásnými květy, obsahujícími oboje pohlaví (tyčinky, semeníky). Tak na př.: myrty, maďály, magnolie, blahovičníky. V době pak přítomné krásně kvetoucí obojaké stromy a byliny vůbec převládají (jabloň, třešně, šípek, akát, tulipán, jiriny, karafiáty, petrklíče). Byl by to tedy krok ve vývoji zpáteční. Ale tento zjev se znova reguluje tím, že i obojaké květy musí býti křížením (pomocí hmyzu nebo větru) opylovány, aby daly zdatné plody. A opět jeví se snaha rozlišování květů samčích a samičích (jmenovaný kozlík, datle, *Silene otites*).

Plození mláďat bez kopulace (*parthenogenese*) vyskytá se jen u nižších živočichů, hlavně v koloniích žijících (mšice, hmyzi, korýši). U obratlovců, najmě u ssavců, je zjev tento neznámý a nemožný.

Avšak i křížení plemen má svou podivnou záhadu. Je pravda, že nepřibuzní rodiče rodí zdravé potomstvo, ale proti tomu je známo, že míšenci různých plemen zvířat jsou vždy špatnější než

potomstvo čistokrevné, to jest takové, jež vzešlo z rodičů stejného plemene. Ohniví arabští koně musí se kopulovati jen v plemenech v Arabii žijících. Arabové vedou s největší přísností matriky svých koní a velbloudů až na 4 století nazpět. Stejně se tak chrání před pomíšením plemena psů (bernardiní, chrti, vlčáci, dobermaní), skotu, ovcí, slepic, kanárů a t. d.

Tento zjev možno vyložit takto: Potomstvo z rodičů různých plemen zdědí orgány a schopnosti jednak z otce, jednak z matky, ale třeba také ony, jež jsou méně cenné, kdežto výborné úplně zmizí. Potomci z čistého plemene obou rodičů ale zdědí všechny dobré vlastnosti rodičů a mohou je ještě vystupňovati. Vždyť se u zvířat dědí nejen orgány, ale i instinkty.

Tento zákon dědičnosti platí v plné míře také u lidí. Zachovávali-li národ své plemeno čisté a chrání se poměšování s jiným plemenem, vyniknou po staletích vypěstěné vlastnosti ve velké míře. Národ má svůj zvláštní ráz a vynikající schopnosti. Čistokrevný národ vždycky je zdatnější než národ míšenců. Takový národ jeví také větší pospolitost, národní hrdost a samostatnost, podporovanou vědomím svých slavných dějin a láskou k předkům. Dokud Římané lpěli na čistotě a privilegiích svých rodů, dotud byl jejich stát pevný a národ nezdolatelný. Když ale patriciové mizeli (Caracala) a říši obývali nesčetní národové, mezi sebou se mísící, neměl nikdo citu ani k vlasti, ani k národu římskému, ani k slavným jeho dějinám — a obrovská říše římská se rozpadla. Proto učení o internacionále a zavrhování národnosti v nové době je naprosto falešné. Naopak čistokrevný národ jeví *psychickou jednotu*, spojenou kulturou, stejnými ideami, stejnými dějinami, stejným myšlením a stejnou láskou.

Jako včelí úl nebo kolonie mravenců v lese nebo osada bobrů v kanadském pralese a stádo slonů v Africe představují organickou jednotu, tak ji má tvořiti národ. Takový národ vytvoří svou vlastní kulturu a v něm zrodí se také vynikající geniové. Stát obývaný míšenci ani mravně, ani kulturně nemůže prospívati. V něm daří se jen sobcům, vydržduchům a nemravnost vyrostle do úžasných stupňů. Odtud také pochází, proč národové primitivní (Beduové, Mongolové, Tataři, Indiáni) zachovávají mnohem lepší mravnost, kázeň a svobodu než kulturní Evropané. Nejskvělejším příkladem, jak nádherné a svérázné kultury dosáhnouti může čistokrevný národ, jsou zajisté Japonci, jejichž společenské mravy,

ušlechtilost povahy, něžná a ideální láska k přírodě, vlastenectví a rytířství uznává s obdivem a úctou každý Evropan. A japonský stát mohutní a roste před očima užaslé Evropy. V tomto smyslu psal již Chamberlain. Proto je správným názor, že zkázou nynější bělošské kultury je šířící se internacionalismus a popírání národnosti. Socialismus, vždy spojený s beznárodností, nutně spěje k sobectví, zbabělosti a nemravnosti. Proto slyšíme z táborů sociálních volání: nechte si vlastenectví, náboženství, vědy a umění, my chceme jíst. Ti pak mají chrániti a bojovati pro svou vlast? Nejprv musím se starati o svou bezpečnost, abych nebyl přepaden a ubit. Kde panuje sobectví, tam rodí se otroci a boháči a mizí mravnost, svoboda a kultura. Jak může bojovati národ za svou vlast, když vlast tuto neuznává, když je mu existence vlasti a národa lhostejnou. Chléb dobýváti poctivou prací je také ideál, ale chléb loupiti jiným a sám lenošiti a žiti z práce jiných, není ideál. V socanských a komunistických systémech však nevidíme poctivou práci, nýbrž loupež a otroctví (bolševické Rusko).

Tělesná zdatnost a krása příslušníků toho kterého národa jest také podmíněna způsobem života. Lidé, žijící po tisíciletí v přírodě, živící se lovem nebo zemědělstvím a prostí starostí sociálních a politických při úplné svobodě, jsou statní, krásní, zdraví a schopní i duševního pokroku. Tak krásnými bohatýry byli staří Slované (posud tu a tam na Balkáně), staří Germáni, většina kmenů indiánských, mnohé kmeny černochů v Africe, původní obyvatelé afrického Atlasu. Národ však živící se obchodem a průmyslem, denně rozčilovaný třenicemi politickými a sociálními, tělesně degeneruje a pomalu vymírá, zvláště, ztrácí-li styk s přírodou. Takovými jsou skoro vesměs lidé nynější »kulturní« Evropy.

Tvrdím, že všichni ti měšťáci, kteří tráví život v továrnách, kancelářích, obchodech, v školních síních, v hostincích, kavárnách, na banketech a slavnostech, v redakcích a ústavech, v seděních spolků a organizací, v knihovnách a nemocnicích, jsou duchem a často i tělem degenerováni, ztrácejí smysl pro život a krásy přírody a lehce se dají svést na cesty nepravosti. Duch jejich je zatemněn.

Nejlepším příkladem degenerace tělesné jsou židé, kteří se kopulují jen mezi sebou a to v úzkém obvodu. Mimo to židé zabývají se od věků obchodem a žijí namnoze v brlozích a skladištích zboží a duševně jsou vyčerpáváni starostmi obchodními a politickými.

V přírodě nikdo žida nenalezne. Proto mezi židy evropskými nikdy nenalezneme krásně rostlé bohatýry, tělesně zdatné a zdravé. Víme na př., jak po staletí žili židé v pražském ghetu. A víme také, jak pražský nebo polský žid vypadá. Židé jsou plemenem semitským a vašeň obchodní a úskočnou povahu zdědili po svých příbuzných Karthagincích, které tolik nenáviděli Římané. Karthaginci pak byli potomky obchodních Foiničanů. Židé byli rozlezlí už před pádem Jerusalema po celém světě a všude obchodovali a šidili.

Tělesně a duševně degenerovaní v kulturních krajích své veliké říše jsou také Číňané, což zavinilo nešťastné požívání opia, předčasné sňatky a rovněž intensivní obchod. Za to jsou příbuzní Tibeťané lidé neobyčejně statní, zdraví a krásní (Schäfer, 1933), poněvadž žijí se zemědělstvím a lovem, neznajíce neřestí velkoměstských. Podobně Mongolové. Lze se právem domnívat, že oba tyto kmeny jsou nejstaršími a krevně nečistšími rasami v Asii. A tím ostanou, dokud se ubrání poevropštění.

Základem národní jednoty jest rodina. Láska rodičů k dětem a děti k rodičům spojuje rodinu až do té doby, kdy děti založí opět své rodiny. To je zákon přírodní, platný u ptáků a ssavců všeobecně a v plné míře také u člověka. Ano, u člověka povýšená úcta dětí k rodičům a předkům za posvátný zákon. Tak jmenovitě u Číňanů, Japonců, Beduů, Indiánů a t. d. U Slovanů spojeny byly rodiny až do kolikátého kolena dohromady a celému kmenu vládl patriarcha. V Řecku jmenoval se občan podle svého rodu nebo uváděla se jména matky a otce. Zcela podobně jména osob v Rusku. Uraziti otce nebo matku platilo u Egypťanů, Peršanů a Římanů za největší zločin. V křesťanství zní hlavní přikázání: cti otce svého i matku svou, abys dlouho živ byl na zemi.

Tato soudržnost rodinná jest tedy u všech národů prvním článkem mravnosti a občanského zákonodárství. Nikdy nikdo ji neporušil, až v době přítomné židovské bestie v Sovdepíi. V Rusku prohlásili bolševici volnou lásku a zrušili poměr rodinný. Rodiče nesmí se hlásiti k dětem a děti nesmí ctíti a uznávati rodiče. Takovou zhovadilost nenalézáme v dějinách u žádného národa. Tu nejlépe viděti činnost židů, dostanou-li se k veslu.*) A tyto ži-

*) Podrobně a krásně thema o významu rodiny nalezne čtenář vyloženo v díle A. Soukupa »Zákony života«, Brno 1934.

dovské bolševiky uznávají kulturní státy a berou je v ochranu! Židobolševici berou národu náboženství, lásku pohlavní a rodinou, vědu a umění (hnusné kubistické mazanice v Manesu), majetek, svobodu, volnost myšlení, slova a písma. Ano, to jest ten nejvyšší stupeň otroctví, jaký kdy v lidstvu se objevil. A to nazývají jejich náhončí na západě lidským rájem! Jest přirozeno, že takový podvod a lež musí skončiti reakcí, jež bude bezpochyby koncem bělošské kultury na zemi vůbec. Když mohou vlády kulturních států a národů uznávati sovětský režim a práva židů, jest to důkazem, že shroucení se bělošského plemene bude skutkem v nedaleké budoucnosti.

10) Princip organického socialismu. Zvířata, spějící k vyššímu pokroku, žijí v stádech, koloniích, obcích, státech, v nichž dělením práce, vzájemným podporováním se a společným vychováváním mnohem rychleji prospívají a kulturně pokračují, než když žijí rodiny jednotlivě a separovaně. Víme, že včely, mravenci, termity, vrány, havrani, špačkové, vrabci, holubi, sloni, vlci, koně, bobři, tuleni a m. j., žijící v společnostech, vynikají inteligencí a výkony vysoko nad příbuznými druhy, které žijí samotářsky.

Kulturní člověk vyšinul se nade vším tvorstvem bezpochyby jen tím, že žil v obcích. Gorila a orangutan jsou sice tělesně vysoce organisováni, ale intelektem velmi pozadu za jinými ssavci, poněvadž vedou život samotářský. Princip vzájemné podpory a dělení práce jest prvním motivem pro pokrok živočišný i lidský. Čím větší obec nebo stát, tím větší jeho potence v každém směru a tím větší blahobyt jeho členů. Dělení práce dosáhlo v lidstvu neskonalé složitosti stupně a musí býti řízeno zvláštním sociálním zákonodárstvím. Jen u člověka vyvinula se třída jedinců pouze duševně pracujících (učitelů, právníků, lékařů, inženýrů, vědců, umělců), kdežto většina ostatního lidstva zastává práce mechanické (rolníci, dělníci, řemeslníci). Pokrok lidstva vznikl hlavně jen tím, že v státech v čele stála třída duševně pracujících a bděla nad třídou mechanicky pracujících. Třída vojáků chrání všechny před zevním útočníkem.

V době nouze, jmenovitě v zimě při mrazu a úpadu sněžným, spojují se ptáci i ssavci v společnosti a hledají společně potravu a útočiště. Známý jsou smečky vlků, u nás houfy vran a havranů, jež táhnou do měst, hledajíce zde potravu. Zvláště u člověka hle-

dají divoká zvířata útočiště v kruté zimě. Tak přicházeli r. 1929 i srnci a jeleni do vesnic, prosíce o potravu. V Tibetě v zimě přicházejí celá stáda zvěře do vesnic, kdež z rukou venkovanů berou nabízenou potravu. Je to jakési instinktivní uznání duševní superiority člověka.

Dnešní kulturní stát podobá se stroji, jehož součástky představují v různých oborech pracující lidé. Žádné to kolečko není zbytečné, jedno druhému pomáhá a pracuje do rukou. Jakmile se některé poláme, zastaví se celý stroj a trpí všichni. Ani dělník na dráze, ani cestář na silnici, ani rolník na poli, ani zedník na stavbě, ani učitel ve škole, ani úředník v kanceláři, ani profesor na universitě, ani krejčí v dílně, ani hokynář na trhu nejsou zbytečnými. Ale jako musí továrnu řídit centrální ředitel a dovední inženýři, tak musí stát řídit moudrá hlava a poctivý muž s pomocí ministrů a úředníků. Všichni musí dokonale ovládati svůj obor a řídit práce občanů. Není možno, aby ministrem železnic byl kanovník, ministrem školství pekař, ministrem zemědělství advokát, ministrem obchodu švec a ředitelem opery tovaryš, jenž se neumí ani podepsat. V sociálních státech, kde nešetří se těchto pravidel, přemění se stát v blázinec, v němž pak kořistí zloději a dobrodruzi.

Je to přímo výsměch vši logice a rozumu, když moderní sociální třestěnci chtějí zaváděti »nivelisaci«, to jest rovnost všech v státech pracujících lidí. Všichni občané mají si býti rovni, všichni mají mít stejný majetek, všechna práce je rovnocenná. Na to lze odpověděti takto: Práci dělníka na stavbě, v zahradě, na poli, na dráze zastati dovede profesor i lékař, ale práci profesora a lékaře žádný dělník ani hodinu nezastane. Krejčovně, ševcovně, truhlářství naučí se kluk za 4 roky, ale lékařem, profesorem, inženýrem, advokátem, soudcem stane se jen nadaný muž, jenž studoval střední školu, universitu nebo techniku a byl v praxi řadu let. Jenž tedy studiem a praxí ztrávil přes 25 roků!

Rovněž dle kvality je v práci veliký rozdíl. Je přece snáze a neomylně udělati botu než vyléčiti nemocného nebo těžce zraněného, nebo pověděti, kde v zemi nalézá se uhlí a rudy a jak z těchto železo, měď a zlato vyrobiti. Či myslí, že si může ředitel nemocenské pokladny vyměnit místo s ředitelem hvězdárny, když mají stejný plat? Či myslí páni socani, že telefon, telegraf, radio, mi-

kroskop, železnici, chemii, zušlechtěné zahradnictví a rolnictví vy-našli socanští a komunističtí předáci?

O theoretických vědách, budujících názor světový a tříbících ducha a mravnost ani mluvití nebudeme, protože se se slepým o barvách nemluví.*)

Odměňovati všechnu práci stejně je socanská blbost. Pomalu bude mít přidavač na stavbě paláce stejný plat jako architekt, jenž stavbu tuto řídí. Lékař musí běhati celý den po pacientech a i v noci musí často vstáti a běžeti lidi zachraňovat. A za to má dostat stejný plat jako dělník v jeho zahradě, pracující 8 hodin a v noci klidně až do rána odpočívající. A učenec, básník, filosof, kteří si po dlouhá léta ve dne v noci hlavu lámali a zdraví ztratili, mají za svá díla, z nichž žije lidstvo po staletí, na stará kolena dostávat denně tolik jako příštipkář, který flikuje roztrhané kalhoty? A sazeč dostane tentýž plat jako autor, jehož nesmrtelné dílo v tiskárně sází?

Ale marně dále mluvit, s bláznů, zločinců a násilníků nebude rozumný člověk rokovati. V Rusku onen systém banditů z hor, zločinců z kriminálů, pobudové a vyvrhelové vskutku provádějí a jak tamní ráj vypadá, vypravují duchové mnoha milionů umučených, hladem zemřelých, nemocemi bídně zahynulých obětí vlády luzy.

Velký stát s rozvinutým průmyslem a vysokou kulturou, v němž jest více obyvatel, než dovede zemědělství uživiti, musí mít vládu v rukou duševně osvícení a poctiví muži. Takový stát má vázané ruce vůči sousedům, poněvadž musí své tovary vyvážeti a o dovolení žádati, aby směl suroviny a potraviny z jiných zemí dovážeti. Tak se stává stát odvislým od států jiných a musí se varovati konfliktu válečného. V přelidněném a průmyslovém a obchodním státě daří se znamenitě podnikatelům, boháčům, ale zároveň rodí se lehce vzpoury a rozvraty sociální. V takových státech pokrok duševní zaniká, vyvinuje se materialistické myšlení, klesá mravnost a zdravý vývoj lidstva. Proto v zemích s menší

*) K jakým zvrácenostem dospívá socanský systém ve státech, máme příklad v Čechách. Na úřednických místech různých odborů (železnice, pošta, telefon, telegraf a p.) usadili předáci socanští své stoupence bez kvalifikace a schopnosti, mezitím co současně bídně živoří výborní a schopní absolventi středních a vysokých škol, inteligenti nezaměstnaní. Pak se nelze diviti, že dráhy jsou pasivní a ministr financí zoufale shání peníze, jak by státní deficit uhradil.

populací a drobným průmyslem a zemědělstvím kvete blahobyt a rozvoj duševní mnohem lépe.

Jedním z prvních činitelů ve vývoji sociálním jest napodobování, jež zrodilo se již v prvních anthropoidních předcích nynějšího lidstva. Vášně napodobovací jeví se u vzdělaných i nevzdělaných lidí a jest vždy příčinou závisti, bojů, všeho zla, dobra i pokroku. Móda v šatstvu, jakož i jiné módy mohou se vysvětliti jen opičím napodobováním, neboť rozumný člověk výstřednosti módy nikdy nemůže pochopiti. Chudý závidí bohatému, že jezdí v automobile a že nic nedělá a neuváží, že právě tím, že sám chodí pěšky a pilně pracuje, jest šťasten a zdravější, než ubohý boháč. Tituly a řády nejsou ničím v očích moudrého, ale pošetilý lid závistí činí je vlastně něčím. V Mexiku jest každý pastucha generálem, stydí se nazývati se pastuchou. Napodobování může sice býti mocnou pákou pokroku, ale také dekadence, neboť člověk-opice napodobuje věci dobré i zlé. Jen lidé osvícení se silnou vůlí nejsou podrobena vášni napodobovací, jen ti nedají se strhnouti moderními hesly, veřejným míněním a denními zvyklostmi. Ti jasněji vidí a jsou proroky v nemyslicím davu. Ti poznávají, co jest pro pokrok lidstva dobré a zlé a velice trpí, když za své rady a napomenutí sklídí výsměch a pohrdání. Muž, který veden jest pouze napodobováním, jest slabý duchem; poznáte ho, že stále se ohání moderností, svůj zevnějšek i jednání upravuje dle nejnovějších vymožeností a uměle vyrábí svůj věhlas a veřejné uznání. Moudrý jde svou cestou, hledá neúporně pravdu a z nalezené pravdy odvozuje pravidla pro život svůj bez ohledu na to, je-li jeho práce moderní nebo nemoderní.

Napodobováním vyniká sice obzvláště plémě opičí, ale dá se sledovati všude mezi obratlovci, hlavně u ssavců a ptáků, a jest pro organ. vývoj velmi důležité. Mláďata napodobují rodiče a tím se cvičí. Zajisté, že tu spolupůsobí také instinkt, jakž dobře viděti můžeme na vylihlých housatech a kachničkách, jež pilně zobají travičku a noří se do vody a loví v bahně bez učení.

Je dále nesporno, že zvířata žijící v stádech vespolek se učí a vzájemně podporují. Na nekonečných stepích afrických žijí milionová stáda asi 50 různých velkých zvířat, tvořících organizovaný zvířecí stát (sloni, nosorožci, buvoli, pakoně, žirafy, zebry, antilopy, gazely, hyeny, lvi, levharti, šakali, psi, supi, pštrosi a t. d.). Afričtí cestovatelé souhlasně vypravují, jak pěstují po-

spolitost. Že jejich ústavní zákony jsou dobré, viděti lze na jejich množství a zdraví. Ani černoši do této organizace rušivě nezasahují. Až tam, kde se usadili běloši, nastal chaos a miliony zvířat bylo pobito a zbytky chvatem prehaly do nových sídel. Tu viděti, jak přehá příroda před kulturním násilím a nemravností plemene lidského. Lidskou kulturu sprovází vždycky zkáza přírody a všeho tvorstva. Lidé určení dosáhnouti kosmické dokonalosti, hubí dílo ducha kosmického — jsou tedy v zřejmém antagonismu s tím, k čemu se ubírají. Spíše bychom očekávali, že lidé, nabyvše duševní osvícenosti, budou pomáhati zvířatům v jejich vývoji, že jim budou učiteli, vychovateli, ochránci a že život jejich stejně budou ceniti jako svůj vlastní. To by odpovídalo plánu organ. evoluce. Bylo zjištěno, že lovci evropští povraždí ročně v Africe 75 tisíc slonů, aby z nich vyrvali kly a odvezli jako drahé zboží na trh evropský. Toto vandalství nedá se ničím omluviti a je největším svědectvím, co znamená evropská civilizace a kultura.

Častým zjevem v přírodě jest, že se více druhů zvířat sdružuje, aby si poskytovaly ochrany a pomoci. V pralesích tropických jsou druhy ptáků, kteří jako stráž provázejí stáda opic a jiné ssavce a křikem dávají znamení, blíží-li se nějaké nebezpečí. Funkci tuto v našich lesích konají sojky. V Kanadě varují kariby, soby a medvědy svým křikem krásní lednáčkové. Stáda zeber a antilop na stepích afrických provázejí vždycky žirafy, jež svou hlavou vynikají nad celým stádem a hlídají, neblíží-li se nebezpečí (lvi, levharti, lovci).

Když stáda bisonů na stepích severoamerických chystala se k obraně, postavili se v kruhu do první řady býci, za nimi krávy a uvnitř kryla se telata. Tutéž taktiku zachovávají sloni v Africe. V střední Asii žije v lesích několik druhů bažantů. Když vylihnou se mláďata, shlukne se více rodin dohromady a na pochodu seženou kuřata doprostřed, vpředu a vzadu jdou nejstatnější kohouti a po stranách staré slepice.

Objeví-li se vrána nebo kavka v zahradě, aby loupila mláďata v hnízdech, slétnou se všichni ptáci v zahradě a společným útokem lupiče zaženou.

Vesničtí psi rvou se sice mezi sebou, ale objeví-li se ve vsi vlk, společně vrhnou se na vlka a rozsápu jej.

Všichni cestovatelé v arktických krajinách (Aljaška, Kanada) vypravují, jak velcí jeleni (karibu) a sobi vyhledávají společnost

medvědů, kteří jim neublíží, ale i chrání proti vlkům. Jeleni a losi pak snadno v společnosti lidí (Indiánů, Eskymáků) krotnou a jim mnoho užítku poskytují. I divočí dobrovolně přicházejí do farem a zde trvale ostanou.

Jen u těch živočichů, kteří trvale žijí v stádech, pozorovati lze první začátky dělení práce na různé jedince, což u člověka dostoupilo nejvyššího stupně a bylo původem rozvoje kultury. Je zvláštní, že idea dělení práce více se vyvinula u hmyzů (včely, mravenci), než u obratlovců. Poněvadž ale vyskytá se ve všech třídách živočišstva, je viděti, že je to idea kosmická.

11) Princip dělení práce dle pohlaví. Všude, kde rozlišen jest druh živočicha v pohlaví samčí a samičí, jest nejen tělo samce a samičky morfologicky zrůzněno, ale také funkce obou jsou rozdílné. V největší míře rozdíl tento vyniká u obratlovců, všeobecně pak u ssavců. Samička představuje jaksi element pasivní a samec aktivní, což nutně vyplývá z úkolu obou vypěstovati zdatné potomstvo. Samička čeká, až přiblíží se samec, aby ji oplodnil. Samec sám vyhledává samici, svádí boje se soudruhy a hledí si lásku samičky vším možným způsobem získati. Oplodněná samička nemůže zastávati hrubé práce, šetří se a po porodu věnuje skoro všechn čas svému zplození. Ani o potravu nemůže se dostatečně starati, to zastati musí samec. Činnost samice vrcholí v kopulaci a výchově potomstva, činnost samce spočívá v opatrování potravy pro rodinu a v ochraně proti živlům a nepřátelům. Z tohoto rozdělení práce plynou další důsledky: v boji o existenci účastňují se hlavně samci, následkem čehož také více prospívají na těle i na duchu, kdežto samice dílem oslabováním častými porody, dílem nedostatkem času věnovati se samy sobě, dílem omezováním volnosti v době těhotenství a porodu vyvinují se tělesně i duševně slaběji. To všechno platí nejen o obratlovcích všech tříd na zemi, ale v plné míře také o člověku. V přirozeném stavu žijící člověk vždy rozděluje funkce své na muže a ženu a vždy žena jest v stavu pasivním, představujíc element slabší tělesně i duševně. Muž jde do boje, chrání rodinu, honí zvěř, loví ryby, shání potravu, buduje příbytek, láme skály, kácí les, rozkopává půdu, hotoví zbraně, žena uklízí domácnost, spravuje šatstvo, vaří, pere, přede, stará se o děti a domácí zvířata. Tak bylo již za doby diluviální, jest u všech nekulturních národů a bylo u všech kulturních národů staré doby a jest posud na venkově

u národů přítomných. Jen zvrácená kultura moderních reformátorů chce ženu postavit na roveň muži. Že jest to nepřirozené, ví každý vzdělaný přírodopysk a rozumní občané klidně mohou vyčkati dobu, kdy nesmyslná novota tato tak rychle zmizí jako se objevila, poněvadž jest života neschopna.

Kulturu lidskou nebudovaly ženy, nýbrž mužové. Jsou-li tu a tam dobré básnířky, spisovatelky nebo malířky, neznamená to v celkovém odhadu nic. Slavné panovnice v historii neřídily stát samy, nýbrž jejich výborní kancléři (jejich milenci). Kde se objevily ženy na politickém jevišti (v parlamentě), dělaly všude dojem trapně komický. Mnohé tu vynikly spíše svou vrozenou rvačností než duchaplností.

U ssavců a ptáků vyskytují se různé formy pohlavního spoluzití, celkem však trvalá monogamie je vzácnou. Známa jest na př., že v trvalé monogamii až do smrti žije liška. Nejčastěji spojují se samci a samice jen v jedné kopulaci, po níž anebo po vyvedení mláďat se rozcházejí. Vypělá mládež rozběhne se do světa a zapomene na rodiče i sourozence. Místo rodinných svazků uplatňuje se namnoze plemenné spoluzití. Samotářsky žijících rodin ptačích nebo ssavčích je velmi málo. Aspoň v některou dobu v roce houfují se druhy ptáků a ssavců anebo aspoň v krajině pěstují různé styky (vlci, sobi, paviáni, vrabci, vrány, havrani, špačci, čápi, čížci, kvíčaly, papoušci). Tak mohou si poskytovat vydatnější pomoc v obraně i práci, než by se mohlo dít v rodině.

Osiří-li mláďata v hníždě, zpravidla ujmou se jich staří ze sousedství. Ano, pozoroval jsem, že 8člennou rodinu mláďat sýkorek pomáhaly rodičům krmiti staré sýkorky ze sousedství.

V říši hmyzů je spoluzití v mnohočetných koloniích obyčejným zjevem (mravenci, vosy, včely, termiti, mouchy, čmeláci, mšice). V takovém státě bývá práce rozdělena na třídy: dělníky, bojovníky, samce, samice. Samice slouží jen k plození, jsouce živeny dělníky. Samci po vykonání kopulace bývají dělníky odstraňováni. Na př. trubci včel. Kopulační funkce samečků trvá někdy jen na krátko. Tak kudlanky, cvrčci a pavoučice po kopulaci samečka jednoduše sežerou. Samičky velkých kobylek ukousnou blízcímu se samečkovi hlavu a pak se s bezhlavým spáří. Po spáření snědí celého samečka. Sameček mořské mihule se při páření zakousne do těla samičky, která po vypuštění jiker klesá ke dnu vody jako rozedraná mrtvola. Jelen a srnec nemilosrdně probodne parohem

samičku, která mu nechce býti k službám. Jinde (korýši) jsou samečkové vůči samičce nepatrní a bývají samičkou jako miminko chováni. Tato idea ku podivu vyskytá se i v rostlinstvu. Mechy *Dicranum* skládají se jen ze statných samičích rostlin, vedle nichž na vláknitém protonematu vyvinují se přemalincí samečkové (často na samičí rostlině), kteří po vytvoření spermatozoidů hynou. Zde tedy druh představují toliko samice.

Polygamie vyvinula se hlavně v teplých pásmech u všech téměř národů, a to jen z přirozené potřeby. Zde dívky brzo pohlavně dospívají a brzo vstupují v sňatek. Pak ale brzo, často již v 30 letech, zestárnou a ke kopulaci se nehodí, kdežto muži zachovávají svou zdatnost až do 60 roků. Žárlivost evropských manželek bývá obyčejně nesprávná, neboť mnohý zdravý muž nucen je přirozeným pudem hledati mladou, zachovalou ženu, když jeho žena zestárla anebo nemocí stala se kopulace neschopnou. Manžel může své sešlé manželce býti dobrým přítelem, ochráncem a živitelem, i když pěstuje styky s mladou milenkou. To není ani proti přírodě, ani proti rozumu, ani proti org. vývoji.

Tragické jest, žárlí-li na muže rvavá manželka, když muž, zoškliviv si svárliovou ženu, hledá útěchu u dobré, mírné, milující ženy jiné.

Pud pohlavní je přirozenou vlastností všech živočichů a umělé jeho potlačování vede jen ku porušení zdraví samců i samic. I naše domácí zvířata nesnesou pohlavní abstinence. Musí zahynouti. Proti tomuto přírodnímu zákonu hřeší toliko lidé. Celibát kněží a jeptišek je největší hloupostí v církvi katolické. Světští kněží ovšem svůj celibát jen přetvařují i za mlčenlivého vědomí nadřízených biskupů, kteří sami často stejně hřeší. Ale hůře je bratřím a sestrám v kláštorech. V ženských kláštorech sotva kde se najde zdravá žena. Všechny následkem potlačování pudu pohlavního jsou zatíženy chorobami, hlavně duševními. Jak a čím vlastně tyto nešťastnice jsou společnosti lidské prospěšny, nikdo neví. Kristus pak v nebi jistě z tolikerých a takových nevěst málo má radosti. Proč se tyto kláštery nepřemění v světské útulny?

V mužských kláštorech pěstuje se často umění a věda, nebo v nich zřízeny jsou školy. To jest již správnější. Ve středověku vůbec soustředěna byla školní a kulturní výchova v kláštorech. V pohlavní otázce má se dopřáti mnichům náležitá volnost.

Po stránce přírodovědecké je mnišský celibát vlastně těžkým

hříchem proti zákonům přírodním, tedy i proti Bohu. Sama církev má tu divnou logiku, když napomíná své věřící, aby pilně užívali všech svátostí, ale samým kněžím zakazuje svátost manželskou. K jakým hnusným formám činnosti pohlavní církevní celibát přivedl kněžstvo v středověku, vypravují nám historikové této doby (srovn. na př. Jasan, *Zákony pohlaví*, Brno, 1929, str. 123).

Starý mládenec je v společnosti lidské vždycky mimořádným zjevem a i kdyby pěstoval styky pohlavní svým způsobem, nepoznává starostí rodinných a postrádá tudíž nejdůležitějších zkušeností životních. V rodině okřeje muž nejen láskou své dobré ženy, ale i láskou svých dětí, jimž v mládí věnuje svou práci, v stáří pak v nich nalezne oporu.

O zlých ženách (*Xanthippách*), ničících štěstí rodinné a činnost mužovu, pojednal jsem v »*Přír. filos.*«, kamž ráčíž se laskavý čtenář obrátiti. Tyto ženské dračice nepatří vlastně před civilní soud, nýbrž mají býti odevzdány zvláštním státním ústavům, kdež stanou se společnosti lidské neškodnými. Zde by se musely učiti práci, kázni, pořádku, čistotě a poslušnosti. *Xanthippovství* je speciální psychosa, vyskytující se toliko u žen a jest rovněž dokladem nižšího vývoje duševního v ženském pohlaví. Počátky *xanthippovství* jeví se i u normálních žen v snaze rovnati se mužům a okolí stále mentorovati.

Obyčejně se říká o ženách, že jsou něžné a citlivé, což je však v pravdě velkou výminkou od pravidla, že žena je bezcitná, hrubá, surová, vášnivá po hrubé lásce a rozkoši. Rády se chodí dívat na popravy, při čemž klidně chrupají čokoládové bombony. Tisíce žen posílají nabídky lásky vrahům, boxerům, hercům, důstojníkům, vítězům v býčích zápasech, lupičům a p. Již *J u v e n a l i s* v 1. st. po Kr. tepe krásné Římanky, že zhrdajíce ušlechtilými svými muži, běhají za hrubými a nevzdělanými gladiátory. Žena vždycky spíše ctí a miluje silného, energického muže, který jí v čas potřeby namlátí, než muže něžného, jenž jí stále hladí a líbá, ráno sám zatopí, kávu uvaří a ženušce do postele přinese.

Většina milenců a manželů spatřuje v své ženě svůj ideál a vroucně ji miluje, žena však málokdy tuto lásku opětuje, spatřuje v muži toliko samce a rodinnou pokladnu. Ano, muži se jen klamou, hledajíce u žen božskou lásku a krásu *Venušinu*. Žádná z nich není bohyně, všechny ctí v mužích jen chrabrého samce, nikdy ušlechtilého ducha a nebeský vzlet.

Všechny ženy mají více méně náklonnost ku lhaní a přetvářování. I ty nejlepší rády sehraji komedii jako v biografu. To jest jejich zbraní proti mužům, když ani silou paží, ani silou ducha mužům čeliti nemohou. Žádný muž nedovede sehráti úlohu ďábla jako zlá žena úlohu ďáblice.

Jinou, všem ženám společnou vlastností jest nedostatek auto-kritiky. Každá žena je přesvědčena, že její řeči i jednání jsou správné, nikdy se nemýlí. Chybujícími a hloupými jsou toliko muži. Tato vlastnost pak jest přirozeně původem svárů mezi milenci a manžely. Je-li pak manžel slabý a neodvážá se ženě odporovati, octne se brzo v područí své svěhlavé ženy.

Psychismus žen je mnohem více ovlivňován fysiologií těla než u mužů. Snad žádná žena nedovede ctíti a přátelství zachovávat k mužům bez pohlavní lásky. Jest obyčejným zjevem, že se mladé ženy vášnivě zamilují do svého šéfa, učitele, kazatele, lékaře, jež nejprv počaly uznávati a ctíti. Romány toho druhu známe z obchodů, škol a p. To je nejlepším dokladem, že život žen je vždy více pudový než intelektuální.

Realistickou doctrinou nakažené ženy ve snaze rovnati se mužům, provozují také sport a sokolování. Rozumné jest zajisté, když na vzduchu mladé ženy pěstují lehký tělocvik (tennis, prostocviky, jízdu na koni a p.), když ale vidíme ženy provozující krkolomnou gymnastiku, v hnusných pozicích, přičicích se slušnosti i vkusu, myslíme, že se najde málo mužů, kteří by svou milenkou nebo ženu v takové situaci (zvláště veřejné) rádi viděli. A každý lékař a přírodovědec potvrdí, že těžká gymnastika a sporty ženám zdravotně neprospívají. Lehký tělocvik pěstovaly v klasické době již krásné Řekyně, a dívky indiánské se rovněž lehkým cvičením nevyhýbají.

Láska matky k dětem je vrozeným pudem u člověka i živočichů. Matka obětuje pro své dítě i život. Je to přirozená nutnost, neboť dítě bez ochrany rodičů by zahynulo. I rostliny řídí se tímto zákonem, když své plody a semena obalují do ochranných slupek, krunýřů, měkkých peřinek a embryu přiloží živný bílek neb tučné dělohy, aby klíčící rostlinka, dokud sama nemůže se živiti, čerpala ze zásoby, již jí opatřila matka-rostlina. Víme, co živné látky obkličuje zárodek v kokosovém ořechu, v zrnu hrachu, pšenice nebo v semeni maďálu.

12) Princip variace podmínek biologických.

Pravili jsme, že v starších dobách geologických, kdy již země bohatě osazena byla živočištvem i rostlinstvem, opakovaly se veliké převraty, jimiž měnila se nejen tvářnost kontinentů, ale i jich podnebí a vůbec podmínky biologické. Následkem toho mnoho živočichů a rostlin vždy vyhynulo a zachovaly se jen ty druhy, které dovedly se novým poměrům přizpůsobiti. Pozoruhodno jest, že při každé nové době rozvinuly se nové řady typů rostlinných a živočišných, což zřetelně dokazují nám zachovalé zbytky ve vrstvách zemských dotyčné doby. Z toho plyne, že změna poměrů biologických působí na organický vývoj jako povzbuzení. To potvrzuje také fakt, že na ostrovech, které převraty geologickými nebyly zasaženy a na nichž tedy po věky mohly se rostliny a zvířata klidně vyvinovati, zachovalo se množství starých, málo pokročilých forem. V tom ohledu vynikají na př. Kanáry, Azory, Maskareny, Austrálie, N. Kaledonie, N. Zeeland atd. Tyto ostrovy jsou vlastně vrcholy bývalých hor, ponořené v moři pevniny (Lemuria, Atlantis). Stalo-li se ponořování postupně dlouhou dobu, ustoupily rostliny s živočichy na hory a zde žily dále nezměněným životem. Je někdy těžko vyložiti složení a původ flory přítomné (na př. evropské), když kontinent byl během věků vícekrát ve vodách potopen a pak různě rozčleněn. Vizme jen, kolikrát byly zatopeny Čechy a kolik se tu vystřídalo flor. V Čechách máme rostliny devonské, karbonské, permské, křídové (starší a mladší), třetihorní (starší a miocenové), diluviální a aluviální. Dávno již také si všimli přírodovědci, že v mořích žije poměrně více starých typů živočišných než na pevninách, poněvadž moře nynější, hlavně v teplejších pásmech, poskytují podobné podmínky biologické jako za dávných věků. Mořské řasy se vlastně od řas starších dob geologických valně neliší. Změna podmínek biologických působí tudíž na vývoj organický jako kopulace různorodých individuí. To platí i o plemenu lidském. Nastěhovalí národové vždycky vynikli nad tuzemským plemenem, které namnoze zmizelo. V ohromném rozmachu kulturní Ameriky nutno spatřovati jen změnu v poměrech životních, které nuceni byli přistěhovalci evropští prodělávati. Amerika počíná v každém ohledu předstihovati Evropu, která vykrvácí pod tíhou starých předsudků. Podobně rozkvétá Austrálie a v budoucnosti rozkvetě Sibiř. Člověk živé energie a nadaného ducha nesnese žíti den co den, rok co rok stejně, v stejné práci a v stejném okolí. Genius přehá

ze svého okolí a nikde nevydrží v klidu, genius chce dál, poznané mu nedostačí, nové poznatky jej lákají a vzpružují. Geniální tvůrce zřídka kdy jest spokojen s tím, co vykonal, nerad pohlíží na své práce, které by nejraději zbořil a znovu stavěl a opravoval. Známá z praxe lékařské, že každá změna diety, podnebí a krajiny působí i na chorobného blahodárně. Jest všedním zjevem, že geniální učenci a umělci byli vždy těkaví ve své práci, ve svých zvycích, nestáli v potravě, přátelství i lásce. Mnozí se zálibou provozovali práce mechanické, jeden lovil, druhý oral a kopal, třetí stromy kácel, čtvrtý oddával se sportu a p. Pestrá tato činnost jest přirozeným vyrovnáváním ve vývoji tělesném i duševním. Duševně pracující člověk zanedbává pěstování tělesných orgánů, které pak hlásí se o svou potřebu. Starci zachovávají si zdraví a prodlouží život střídáním práce duševní a mechanické. Každý stařec má konati namáhavé práce tělesné. Pohodlný, hýčkaný, spokojený a tichý život kope mu rychle hrob. Trávení života jednostrannou činností po celý rok jest nejhroznějším osudem pro nadaného člověka. Odtud hrůzy klášterů, vězení, továren, kanceláří a p.

Život a vývoj žádají neustálou změnu. Jen měněním podmínek životních během věků rozvínovaly a zdokonalovaly se druhy zvířat a rostlin na zemi. I náš život lidský žádá neustálé změny. Radosti i strasti, práce a odpočinek musí se střídati, jinak bychom je ani necítili. To platí také o celých národech. Lidé žijící v neustálém blahobytu otupí, zleniví, zakrní.

Jako v hmotné přírodě není nikde klidu, také v životě, v říši duchů je všechno ve věčném pohybu a ruchu. Změny života, změny v okolí, změny v názorech ducha učí a brousí. Absolutní, věčný, vševědoucností osvícený klid je myslitelný toliko u Boha a jemu nejbližších bytostí. Tohoto stavu však my nechápeme.

Změnami během věků ruší se pocit věčnosti a nekonečnosti. Prožíváním změn v životě i kosmu zbavujeme se hrůzy, kterou v nás vyvolává myšlenka věčnosti a nekonečnosti. Změny jsou negací věčnosti.

13) Princip vyžití plemenného. Zoologové a botanikové vědí, že žijící posud staré typy živočichů a rostlin nejen se nerozmnožují v nové druhy, ale že i ubývají počtem, takže se jejich area geografická pomalu zúžuje a tak se blíží pozvolna k vymření. Někdy žijí i ve velmi příznivých okolnostech biologických,

ale přece už neprospívají. Zdá se, jakoby nebyly více života schopny stařectvím. Vyžily se. Svě doby zplodily četné potomstvo, které se rozčlenilo v řady druhů a rodů a samy stávají se nyní zbytečnými a proto mizí, aby udělaly místo typům novým. Nesmíme si tedy představovati, že by živočich nebo rostlina, žijící v stále příznivých a stále se neměnicích poměrech trvale se zdokonalovali. Ano, dosáhne jistého stupně dokonalosti, ale pak ve vývoji ustane a vyhyne. To jest také jednou z prvních příčin vymizení tolika typů rostlinných a živočišných v dobách geologických. Je-li skutečně tento princip všeobecně platný, mohlo by i plemeno lidské jednou tímto způsobem skončiti.

Na rostlinstvu máme mnoho krásných příkladů. Tak víme, že známá Gymnosperma Ginkgo sice zdatně roste i v Evropě, ale divoce nikde se nemnoží, ani nových plemen netvoří. Ale v juře žilo mnoho rodů a druhů příbuzných, a to po celé zemi. Totéž platí o Cykasovitých. Za to rod Pinus pokrývá celé široké plochy na zemi a existuje v četných druzích, jež často štěpí se v nová plemena. Bennettitaceae a Cycadofilicinae vůbec vyhynuly (snad již v mladší křídě). Sigillariaceae zachovaly se pouze v nuzném rodu Isoetes a stromovité Calamity v nepatrném rodu Equisetum. Asarum europaeum a Hippuris vulgaris netvoří v celé Evropě a Asii žádných plemen a odrůd, kdežto Hieracium a Epilobium rodí plemen všude na tisíce.

Ve svém díle »Obrázky« jsem podrobně pojednal v kapitole »Kosmos« o vyhynulých obrovských zvířatech, hlavně veleještěrech v době jurské a křídové. Příčiny vyhynutí velikých zvířat i rostlin, jež i v době přítomné jest na postupu (velryba, slon, nosorožec, hroch, buvol, zubr, bison, los, klokan, pižmoň, žirafa, kozorožec, lev, tygr, grisli, želvy, Sequoia, Taxodium, Araucaria, Ginkgo, Dracaena), vykládány rozličně. Snad zvlášť příznivé podmínky životní v starých dobách zmizely, snad větší teplota jich vývoj podporovala, snad byla atmosféra hustší a tím váha živočicha menší, snad byla gravitace menší. V mořích dodnes žije nejvíce obrovských zvířat. Mimo známou velrybu jsou to hlavně žraloci a jim příbuzní. V tropech při pobřeží lapeni byli žraloci až 700 kg těžcí. Rýnoci při pobřeží americkém bývají až 1000 kg těžcí a představují příšerné, veliké obludy. Rovněž dříve jmenovaná kraka.

V mořích udržují se veliká zvířata z dob geologických proto,

že voda v mořích se valně nezměnila a obrovská zvířata v hutné, slané vodě ztrácejí mnoho na váze.

Nověji mnozí badatelé tvrdí, že tak zvaný mořský had je *Plesiosaurus*, poslední zbytek veleještěřů, žijící na neobydlených, malých ostrovech v Tichém oceáně. Mnohé chaluhy v Tich. oceáně dosahují délky přes 300 m!

Rozvoj plazů spadá do triasu, jury a spodní křídly, tedy asi v tutéž dobu, kdy dosáhly největšího vývoje cykasovité (incl. *Benet.*) a *Ginkgoaceae*. Od té doby plazů i oněch nahosemenných ubývá a dnes omezeny jsou jen na kraje tropické a subtropické. V mírných a arktických zemích mizí. Veleještěři vyhynuli asi také proto, že pralesů, proniklých močálů a vodami v křídě značně ubylo. Někteří cestovatelé tvrdí, že v nepřístupných bažinných pralesích *Brasílie* a na *Kongu* posud žijí obrovští ještěři. U veleještěřů je dobře viděti, v jakém směru se evoluce děje. Všichni veleještěři mají v poměru k ohromnému tělu malou hlavu a nepatrný mozek. I žijící plazi mají malý mozek a zakrnělé duševní schopnosti.

Příklady starých typů živočichů jsou asi tyto:

Ježura (*Echidna*, Austr.), ptakopysk (*Ornithorhynchus*, Austr.), klokani (Austr.), *Cryptobranchus* (Japan, mlok), červoři (*Siphonops*, tropy), *Hatteria* (ještěrka z Nov. Zeel.), žirafa (Afr.), ovce tibetská (*Pseudoovis nahoor*), takin (*Budorcas tibetana*, přechod mezi skotem a antilopami,*), goral tibetský, medvěd bambusový (*Ailuropus melanoleucus* — provincie *Sečuan* v Číně — příbuzný vymřelému rodu *Hyenarktos*), pštros (Afr.), nandu (Amer. již.), emu (Austr.), kasuar (Nov. Guí.), kivi (Austr.), *Limulus* (teplá moře, rak), *Amphioxus* (moře vůbec, ryba), žraloci (teplá moře), *Protopterus* (ryba, Amer., Afr.), orangutan (Borneo), šimpanz, gorila (Afr.), v mořích žijící hlavonožci (*Cephalopoda*, sepie, kraka, *Nautilus*). Všechny tyto druhy zvířat jsou v systému izolovány nebo tvoří přechody k velkým skupinám a většina má své předky v starých dobách geologických. Všechny zastavily svůj vývoj a jsou na vyhynutí.

Příklady archaistických, posud žijících rostlin možno jmenovati: *Fucus*, *Sargassum*, *Equisetum*, *Isoetes*, *Lycopodium*, *Selaginella*,

*) Obrovská tato zvířata, až 8 m. centů vážící, žijí v stádech až 80 kusů čítajících a táhnou zemí na způsob bisonů amerických.

Ophioglossum, *Marattia*, *Cycas*, *Taxodium*, *Sequoia*, *Welwitschia*, *Proteaceae*, *Dioscorea*, *Smilax*, *Bambusa*, *Lauraceae*, *Artocarpeae*, *Magnoliaceae*, *Araliaceae*.

14) *Princip mutace*. Pravili jsme, že nové orgány vyvíjejí se pozvolna a že stálým užíváním vzrůstají a se zdokonalují. Ale na těle živočicha nebo rostliny mohou se také objeviti nové orgány náhle. Takovým způsobem povstávají jmenovitě nová plemena kulturních rostlin a zvířat, jež se pak dědičností do budoucna udržují a rozmnožují. O některých plemenech kulturních a zahradních rostlin jsou přesná data zaznamenána, kdy a kde po prvé se objevila. V polním hospodářství využito zjevu tohoto tím způsobem, že pěstitelé hledí z velikého množství jedinců některého druhu (na př. obilí) vybrati zvlášť a neobyčejně zdatně vyrostlé a bohatými plody osazené, které pak vyséváním snaží se udržeti a rozmnožiti. Jaké divy v přetvořování původních plemen činí mutace, vidíme nejlépe na plemenech našich domácích zvířat (psů, koček, slepic, koz atd.). Plemena tato jsou si někdy tak nepodobná, že bychom je mohli právem za nové druhy považovati (na př. pudl a chrt). Druhy tyto vznikly poměrně v krátké době vlivem umělé kultury a jsou nám nejen dokladem snadného vznikání druhů v přírodě, ale i onoho fakta, že změněné podmínky životní ihned vyvolají morfologické změny na těle živočicha. Pravdě se podobá, že za starých dob geologických hrála mutace i v živočišstvu velikou úlohu, ale o tom nám nikdy ani palaentologie zprávy podati nemůže. Na princip mutační po prvé upozornil *Rus K o r š i n s k ý* Práce *V r i e s o v y* toho druhu jsou pozdější a namnoze bezcenné (*Oenothera*), ač reklamou tolik oslavované.

Příčina objevení se mutačních jedinců není vlastně známa. Neří to zjev patologický ani vlivem půdy a atmosféry zaviněný, poněvadž vedle mutanta roste značný počet rostlin nezměněných. Proč na př. na rostlině objeví se náhle všechny listy dřípené a nikoliv jediný? Barvu květu lze již snáze vyložití chemismem v pletivech a pždě.

Mutace měly by býti zvláště studovány v oddělení řas a mechů, neboť zde nutno hledati první pratytypy rostlin jevnosubných. Jsou to ony latentní idee, vložené do plasmy zvířat i rostlin, jež se náhle mohou probuditi a ztělesniti. To potvrzuje i ta okolnost, že se tentýž mutační zjev vyskytá v stejné podobě na různých družích. Tak objevují se dřípené listy téměř na všech našich domácích

stromech. Nachové listy mají duby, buky, lísky, habry, dřívčály. Objeví-li se zvláště zbarvené květy, proniká toto barvivo i na jiných částech rostliny. Tak na př. fialový šeřík (*Syringa vulg.*) má fialově hnědé pupeny a temně zelené listy, kdežto bílý šeřík má pupeny zelené a světle zelené listy. Rybíz červenoplodý má tmavé listy a tmavé pupeny, běloplodý světle zelené listy a pupeny. Bíle kvetoucí fasole (*Phaseolus multifl.*) mají bílá semena (osemení), červeně kvetoucí temně hnědě fialová. *Perenna Phlox acuminata* s červenými květy má mladé výhonky na jaře temně nachové, kdežto bělokvětá výhonky zelené. Obecný mák (*Papaver somniferum*) s dřipenými petaly (zahradní odrůda), na jichž basi je velká černá skvrna, má semena modrošedá, kdežto exempláře s bílou skvrnou na plátkách mají semena bílá.

Že mutací vznikly samostatné druhy, vidíme v systematice na mnoha příkladech. U všech *Liliiflor* je květ založen dle 3. Jen výminkou objeví se tu a tam mutačně číslo 2 nebo 4, nebo ještě vzácněji číslo 5 (*Iris*, *Lilium*, *Gagea*). Tato čísla se však dědičně ustálila u známého *Paris quadrifolia* a *Majanthemum bifolium* (vrání oko, pstroček).

Že příčinou mutačních zjevů musí býti vnitřní psychická činnost, je zvláště dobře viděti na některých exotických orchideích. Tak má rod *Catasetum* v tomže květenství dvoje, ano někdy troje naprosto rozdílně vytvářené květy podle toho, jsou-li samčí, samičí neb obojaké. Původně byl tentýž druh řazen do tří různých rodů, dokud nebyly nalezeny exempláře se všemi třemi tvary květními pohromadě.

Někteří badatelé chtěli na základě mutace vykládati také vznik člověka. Druhy v starých dobách geologických (tertieru) objevil prý se v plemeni bezocasých opic jedinec s mimořádně velkou lebkou a velkým mozkem — snad následkem choroby —, kterážto vlastnost přenesla se na potomstvo a dědičně dále. Tento patologický původ člověka je ovšem nesmysl. Vždyť s objevením se dokonalého mozku jdou současně i jiné orgány na těle lidském.

Mutační zjevy mohou přejíti i v různé variace. Když jsem konal studia k svému dílu »Srovn. morfol. rostlin«, užíval jsem často této metody, abych pochopil složení květu nebo jiných orgánů na rostlinách (*phyllocladia Ruscus*, úponky *Cucurbitaceí*). Sebíral jsem na sta květů nejen z jednoho, ale i z různých stanovisk a pečlivě je ohledával, až jsem skutečně našel kus, jevící odchylku,

jež mně ukazovala vývin květu z předků (atavismus) nebo tendenci vývoje do budoucnosti nebo vztahy k příbuzným rodům. Tato metoda mne nikdy nezklamala. Je ovšem pracná, ale vděčná. Takovým způsobem provedl dr. Cejp výklad květu *Crucifer*. Že skutečně popsané variace *Cruciferových* květů existují, může se každý přesvědčiti, ohledává-li několik dní tisíce květů na poli ohnící zamořeném.

15) *Princip latentních ideí* jest vlastně theoretickým výkladem principu předešlého. Do plasmy organické vloženy jsou nesčetné ideje forem i způsobů života, jež se mohou na jakémkoliv organismu, kteréhokoliv stupně dokonalosti náhle, bez vývoje ztělesniti anebo pozvolným vývojem vytvořiti. Původ těchto ideí leží v transcendentu. Tyto ideje ztělesňují se kdekoliv na naší zemi, ale také na tisícerých planetách mléčné soustavy, takže nikde ve všemíru nenajdeme nic jiného, než co jest na naší zemi. Člověk se svou kulturou žije na tisících jiných zemích a liší se jen stupněm dokonalosti, neboť kultura jest zákon či pravda a co taková jest jen jedna.

Příklady: Květ robí si rostlina obyčejně z přeměněných listů, ale dovede si jej utvořiti také z květenství (sedmikráska). Ano, mnohé mechy (*Polytrichum*) utvořily si již také květ. Úponky udělá si rostlina brzo z větévek osních, brzo z listů, ale i z trichomů, kořenů a palistů. Kořeny nalezneme nejen u vyšších rostlin, ale i u řas, hub, ano i u některých mořských zvířat (lilijice). Hlízky dělají nejrůznější rostliny, ale i houby. Plovací měchýře utvořily si ryby a mořské chaluhy. Křídla k létání utvořili si ptáci, ryby, veverka, pylová zrnka borovice, přerůzná semena a plody a naposled si pořídil i člověk aeroplán. Rostliny žijící na suchých, sluncem vypalovaných stanoviskách, vytvořily si dužnaté osy nebo listy, v nichž chová se zásoba vody. Tuťo ideu ztělesnily druhy nejrůznějších čeledí: *Cactaceae*, *Crassulaceae*, *Mesembryanthemaceae*, *Euphorbia*, mnohé *Compositae* a t. d. Ideu cizopasiti na jiných organismech nalézáme na všemožných organismech, na živočiších, rostlinách i houbách, a to na nejdokonalejších i na nejnižších. A všichni cizopasníci provozují svou praxi stejně: žítí z práce druhého. Biologové se hádají o tom, kde se kukačka naučila klásti vejce do cizích hnízd. Toť jednoduché: jest to vynořivší se idea cizopasnictví v říši ptáků. Na tentýž vtip přišel velký čmelák s modrými křídly, který také nestaví si hnízda a rodinu, nýbrž

naklade vajíčka jiným čmelákům do hnízda. A tuto praxi provozuje více hmyzů. Jeden rak v moři nechce se namáhati tvořením vlastního krunýře a chytře vlezl do hotové ulity hlemýždě. A parazitů v lidech nejdeme plno. Raniti a otrávití v rání nepřítelů jedem nenaučili se jen hadi, nýbrž i mnohé kopřivy (*Urtica*, *Laportea*), jejichž žahavé chlupy vnikají do těla zároveň s ostrou tekutinou. Mravenci v lese, včely a vosy a pavouci svými kly v podstatě dělají totéž. Nejpříšerněji provedl tuto ideu rýnok bičíkový,*) jenž zasazuje ostrým, až 50 cm dlouhým bodcem na konci ocasu rány nepříteli, jež se jítří a v hrozných bolestech obět v několika minutách usmrcují, poněvadž bodec jest otráven. Totéž dělají divoši svými jedovatými šípy.

Idea brániti se ostrými ostny a trny vyskytá se nejen u nesčetných rostlin, ale také u zvířat: ježek, dikobraz, housenky, mořská ryba *Tetrodon* (mořský ježek), mořské ježovky. Stríkati na nepřítelů ostré plyny nebo páchnoucí tekutiny naučil se brouk *Brachinus*, mnozí Carabové, mořské Sepie, druhy tehořů, štěnice, majka. Brouk *Byrrhus* v čas nebezpečí zatáhne nohy a tykadla do žlábků, takže se podobá mrtvé, tvrdé kuličce. Totéž však dělá svínule (*Glomeris*) z příbuzenstva stonožek, různí pásovci a želvy, jež zatáhnou hlavu a nohy do nerozbitného krunýře.

Vybuduje-li architekt nádhernou stavbu nebo Mozart úchvatnou hudbu nebo Homer *Iliadu*, neudělali nic nového v kosmu, neboť totéž zde už jednou bylo nebo současně jinde jest na více místech. Bůh jest věčný a jeho ideje také, a ty se rodí tu a tam neustále. Na čase a prostoru kosmu nezáleží.

Jednoleté plevele rozmnožují se na polích a v zahradách na zkyplené půdě ze semen s úžasnou životní houževnatostí. Semena jejich mohou dlouhá léta v zemi (za sucha nebo v hloubce) odpočívati, aniž by ztratila klíčivost. Jakmile však (oráním, kopáním) dostanou se na povrch země, na světlo a jsou-li zavlažena, ihned vyklíčí. Totéž dělají vajíčka některých korýšů (*Branchipus*, *Apus*), jež mohou v blátě zaschlém i několik let odpočívati. Když však naprší a příkop neb louže naplní se vodou, ihned vylíhnou se korýši.

Má-li embryo, semeno, výtrus nebo hlíza delší dobu odpočívati, než se probudí za vhodných okolností k životu, obalí je matka do pevných skořápek, aby se uchránily nejen před mrazem, ale

*) Z příbuzenstva žraloků, až 200 kg těžký, placatý, žijící v řekách na Jamajce.

i před zimou. To dělají rostliny a zvířata všech tříd (vajíčka, pupeny), ale i houby v různých sclerotích, podobných úplně tvrdým semenům. Ano i ty mikroskopické bakterie obalují trvalé buňky slupkou, v níž dovedou žít v klidu řadu let jakoby ve spánku. To všechno je tedy stejná idea, praktikovaná u všech organických bytostí, již se tyto naučily přirozeným výběrem Darwinovým, nýbrž jež vložena byla již do první plasmy, vzniklé na zemi.

Vyřízneme-li malý kousek z listu *Begonie* nebo položíme lístek, z luční řeřichy na mokrý písek, vyroste z obou za 14 dní nová rostlinka, celá, kvetoucí. Kterékoliv buňky z živého pletiva rostliny mohou zploditi novou rostlinu (bez kopulace). Tedy do každé buňky vložena jest schopnost vytvořiti tělo svého plemene. Tedy v plasmě uložena jest idea druhu.

Když pozorujeme v létě za teplých dešťů v lese různě zbarvené »kašičky« *Myxomycetů* na pařezech, bylinách, dřevcích, jak se stahují a loudavě lezou (*plasmodium*), máme před sebou obraz nejprimitivnějšího tvaru organ. bytosti — pouhou plasmu, která v mikroskopické podobě naplňuje buňky rostlin a zvířat. Toto *plasmodium* je stejně zvířetem, houbou i rostlinou. Teprve když chce zploditi potomstvo (výtrusy), usadí se a přemění v útvary, připomínající houby s výtrusy.

16) *Princip atavismu*. Na některém individuu nějakého druhu živočicha objeví se náhle znak, který byl pravidelným znakem dávných předků zašlých dob. Objevení se podobného orgánu potvrzuje často theorii, jak bývalí předkové určitého druhu vypadali a kterým druhům byli podobni. Atavismem slulo by na př. u člověka vyvinutí ohonu nebo srsti po celém těle. V rostlinstvu jest objevování se atavistických orgánů velmi časté. Jmenovitě květy často zezelenávají a plátky korunní, tyčinky a karpely mění se v zelené listy, z kterých se byly přeměnily. Tyto tak zvané abnormality vykládají často morfologický význam k nepoznání přeměněných částí rostlinných.

Na atavistických abnormalitách rostlin založil *Goethe* svou theorii o *metamorfose rostlin*, jež se stala základem vědecké, srovnávací morfologie, nejdůležitější to části botaniky. Zní to skoro neuvěřitelně, že novější fyziologové (*Goebel*, *Sachs*, *Hansen*) význam této nauky vůbec nepochopili, což spadá na účet úpadku vědy botanické v přítomné době. *Goebel* nebyl žádný genius, vždyť i jeho hlavní dílo (*Organographie*) je nelogicky slá-

táno a spoustou nesprávností naplněno, což mu četní vážní autoři právem vytýkají.*)

V rostlinstvu jsou zjevy atavistické velmi časté, kdežto v živočišstvu, jmenovitě vyšším, velmi vzácné, což lze vykládati jen tím, že rostliny nejsou ještě individuálně ustáleny, jako jest to u zvířat. Atavismus Darwinův vztahuje se ostatně jen na nedaleké předky z doby novější, nikoliv na předky z dob geologických. Darwinovi rostlinná metamorfosa vůbec známa nebyla. Darwin svou evoluci skoro výhradně vykládal na živočiších, ačkoliv mnohem lépe se dá vyložit na rostlinách, což právě srovnávací či fylogenetická morfologie činí. Vývoj řas v mechovité, těchto v kapradiny s pohlavní a nepohlavní generací a přechod jejich v nahosemenné a těchto v krytosemenné dokazují organ. evoluci mnohem názorněji než to provedl Darwin na typech živočišných. V těch ideách jsem také zbudoval své čtyřsvazkové dílo »Srovnáv. morfol. rostlin«, jehož čtvrtý díl v českém vydání mně Čs. Akademie odeprěla uveřejniti.

Také mladé, klíčící rostliny mívají jinak vytvářené listy než dospělá rostlina. Tvar tento zpravidla připomíná listy předků. Tak je to nápadné u osik, jichž listy v korunách jsou úplně rozdílné od listů na přízemních ročních výhoncích. Známá památná Ginkgo biloba má na větvích v koruně dvoulaločné listy, na kořenových omladcích ale listy 3—5dílné, jimiž připomíná křídlové druhy.

Na prutech obecného dřevstálu jsou listy podpůrné přeměněny v trojklanné ostny. Tyto se ale někdy přeměňují v ploché listy, z nichž byly povstaly.

V zezelenalých květech mění se barevné plátky v zelené listy, ano i tyčinky a semeníky nabývají podoby plochých listů, kdežto útvary trichomové a emergence beze stopy mizí. Tím způsobem můžeme správně hodnotiti součástky květní.

Goebel a jej napodobující fyziologové prohlašují morfologické abnormality za stavy patologické, nic neznamající. To je zcela falešný názor, poněvadž patologické abnormality (monstrosity) každý zkušený botanik snadno od morfologických rozezná. Morfologické abnormality (atavistické) často přímo přecházejí do

variačních forem rostlinných, o nichž byla řeč. Objeví-li se na př. v květu Primuly druhý kruh tyčinek a květ je docela stejně vyvinut jako ostatní, nemůže býti řeči o patologickém zjevu a je to přece veledůležitá atavistická abnormalita, dokazující, že tu druhý kruh tyčinek byl potlačen.

Ostatně již logický úsudek mluví proti Goeblovi. Potvrzují-li obnormity to, co theoreticky nutno předpokládati, nemůže býti abnormalita bezvýznamnou, zvláště když ne v jednom, nýbrž ve všech případech se stejně projevuje. Místo morfologických abnormalit zavádí Goebel novou víru v hrbolky v mládí (ontogenese) a druzí anatomické řezy, z nichž soudí se na průběh svazků cévních. Na to oboje jsem odpověděl ve svém díle a přede mnou již Čelakovský a jiní.

Zavrhneme-li fylogenetickou (srovnávací) morfologii, ztrácí věda botanická svou kostru a základ a o rostlinách bude se mluvíti jen jako o různě vytvářené a různě kvetoucí trávě, jejíž druhy budou popisovati méně cenní floristé a diletanti.*)

17) Princip zdokonalení. Organický vývoj na zemi spěje všemi směry k tomu, aby tvorové stávali se složitějšími a v každém ohledu dokonalejšími. Tato složitost jeví se nejen v členění těla, ale ještě více v anatomickém rozlišování pletiv. Tělo ssavce jest jako velmi složitý stroj, jehož každá součástka vykonává jistou funkci, ale tak, že slouží opět k prospěchu orgánu jiného a tak celý stát těchto faktorů dává výslednici co celkovou činnost individua. Takovým jest i člověk, jenž jest nejvyšším složitým strojem, řízeným neviditelnou psychou, projevující se myšlením a jednáním. V říši nejnižších živočichů a rostlin můžeme dobře sledovati, jak skládáním se několika buněk povstává složitější tvor, jak dále se rozlišují buňky tvarem a činností, jak ještě dále povstávají zrůzněná pletiva, jak konečně se na těle článkují a formují některé orgány, k určitým funkcím ustanovené. Snaha tvorů po zdokonalení nám dává pokyn, jak máme rozuměti významu a účelu organické evoluce na zemi vůbec. Všechna práce této evoluce spěje k tomu vytvořiti sebevědomého a myslícího tvora — tedy

*) Sám jsem v Praze slyšel přednášku fyziologickou, kde přednášející ani nevěděl, s jakou rostlinou experimentoval a nadutě řekl: »nevím, jak se ta bylina jmenovala, ale na tom nezáleží, jaké má jméno.« Podobné absurdnosti čteme ale také v mnohých pojednáních moderních fyziologů, vychovaných Goeblovou metodou.

*) Srovnej mé pojednání »Goethe jako botanik« v Goethově Sborníku, Praha 1932.

k vypěstování ducha pomocí těla. Význam organické evoluce jest tedy psychický. Na princip zdokonalení po prvé poukázal N ä g e l i.

Všichni Darwinisté měli při posuzování dokonalosti živočichů a rostlin na mysli toliko tělo a jeho podstatu hmotnou, poněvadž všichni o nějakém duchu nebo psyše ničeho slyšeti nechtěli. Tělo člověka jest jim pouhým strojem, jehož výkony jeví se jako řeč, pohyby, sekrece, dýchání, myšlení a p. Stroj ten jde jen potud, pokud všechny jeho součástky jsou zdravé a řádně svou funkci vykonávají a pokud je stroj dobrou potravou vytápěn a vodou a vzduchem zavlažován. Stroj je protkán množstvím elektrických vláken (nervů), sbíhajících se v centrále mozkové, odkudž vycházejí povely do jednotlivých údů a orgánů. Veškerá činnost v těle sestává ze zpracovávání chemického, z něhož živné složky živí orgány, ale odpadky odcházejí z těla jako balast — zcela jako v chemické továrně (cukrovaru).

To všechno je tak zřejmé, že se nad významem těla lidského žádný lékař, ani přírodovědec nepozastavuje. Jen jedné věci by se měli všimnouti: kdo totiž zprávy smyslů v mozku přijímá, je posuzuje a na základě rozvahy rozkazy vydává. O většině těchto rozkazů víme (hlad, žízeň, pohlavní pud, bolest, únava), ale vnitřní orgány jsou řízeny, živeny a spravovány mozkovou instancí bez našeho vědomí. Bdělé vědomí není toho účastno. Kdo to tedy jest?

Když je chemická továrna v chodu, soustřeďuje se agenda její nikoliv v některém centru strojovém, nýbrž v mozku inženýra, ji řídicího. Sebe složitější a umělečtější stroj sám nemyslí a nejedná. Nikdy také žádný stroj nezplodí vajíčka a zárodek, z něhož by vyrostl nový stroj. Stroj je mrtvý jako hůl, kterou v ruce držíme a která oživne teprv, když ji rukou zvedneme. Jest tedy srovnávání těla lidského se strojem hodně falešné.

Tělo člověka nebo koně jest ovšem složité, stroji podobné, ale amoeba a diatoma ve vodě jest jedna buňka, část plasmy, jež nemá žádných orgánů a přece již jeví život, účelné pohyby, přijímání potravy, množení a t. d. Ta plasma bez strojů prozrazuje tedy také život, ovšem jednodušší.

Jedné věci mohli by se materialisté všimnouti: Posud žádný chemik nevyrobil ani gram živé plasmy, která by jako amoeba mohla samostatně žít a se množit. Živou plasmu vyrobili uměle nedovede nikdo nikdy. Toť přece veliké tajemství.

A v každé buňce amoeb, diatom, řasy skrývá se zárodek budoucího člověka. Odpočteme-li délku doby, ve věčnosti nic neznamenající, určité na planetě s vhodnými podmínkami životními jednou z oněch buněk vyjde myslící tvor, jenž sám sebe poznává a celý kosmos přehlíží — člověkbůh, sám sebe rodící a ze spánku se probouzející. Veškeré tvorstvo spěje k Bohu, chce býti tak dokonalé jako člověk — toť první a největší zákon v kosmu.

18) Princip ornamentalismu jest jeden z nejdůležitějších, o němž Darwin vůbec nemluví. Po prvé jsem psal o něm ve své »Srovn. morfol.«, pak ale v »Přír. filos.« a v jiných svých spisech.

Nechť buduje rostlina nebo živočich tělesné orgány kdekoliv a jakékoliv a k jakémukoliv účelu, vždy vytvoří je tak, že vyhovují nejen potřebě, ale zároveň mají krásný, umělecký tvar. Celá stavba rostliny a živočicha odpovídá nějaké umělecké ideji, jest zkrátka dílem uměleckým. V nejvyšší míře vyniká tento princip v rostlinstvu, u hmyzů a ptáků, kde nalézáme tolik podivuhodných krásných forem a barev, že by něco podobného žádná fantasmie lidská vykouzlit nedovedla. Dříve chtěli zjev tento vykládati snahou samečeků líbiti se samičkám, což by ovšem v rostlinstvu nemělo platnosti. Zde opět chtěli věc vykládati snahou, aby na krásné květy byl upozorňován hmyz, který je má opyliti. Vždyť nalézáme krásně formované a malebně zbarvené listy a jich přeměny (listy Begonia rex, listy Melastomaceae, listy Caladií, kroužkované listy Aracei, nádherné konvice Nepenthacei atd.). Oba tyto materialistické názory jsou nyní ale vyvráceny a jisto jest, že ozdobování se rostlin a zvířat jest projevem čistě psychickým. U rostlin má princip ornamentismu tím větší důležitost, poněvadž jím jest dokázána existence psychy v rostlinách. Původ vnímání krásna i u člověka jest nám nepochopitelný a víme, že vnímání krásna stoupá u člověka s jeho intelektuálním a někdy i mravním vývojem. Nikdo nedovede materialisticky vysvětliti, proč nám lahodí harmonie tonů, forem nebo myšlenek. Vyšší výkony krásna nejsou zpravidla výsledkem eviku, nýbrž spontánním výronem vnitřní psychické činnosti geniů. Tedy i lidská esthetika spočívá v transcendentnu. Materialisté, nemohouce nalézt formule k definování krásna, krásno jednoduše popírají, tvrdíce, že jest to názor čistě subjektivní. Ale zvláštní jest, proč každý jen polovzdělaný člověk krásný obraz, stavbu a hudbu pozná a uzná. Tu viděti nemožnost

nazírání materialistického. Neboť co jest umění? Jest názorné zobrazování ideálů, ku kterým se lidstvo zvolna vývojem blíží, které ale umělec jako prorok do budoucnosti vidí.

Hrubí materialisté sice tvrdí, že krásné jest to, co se nám líbí a že krásno vůbec neexistuje. To jest logický nesmysl a tautologie, neboť krásné a to, co se nám líbí, jest totožné ponětí. Podle této zvrhlé theorie by mohla také roztrhaná venkovská chalupa býti krásnější než chrám svatovítský, neboť i tato chalupa nalezne dosti nadšených milovníků a obdivovatelů. Nebo by podle toho mohl někdo porovnávat malby kluků na vratech s kresbami Alešových.

Mezi výkony rostlin a zvířat a uměleckými zplodinami člověka jest podstatný rozdíl ten, že umělec své krásné myšlenky ztělesňuje mimo své tělo co samostatný objekt (chrám, socha, obraz), kdežto rostlina, pták a motýl realizuje je na svém těle. Pak rostliny a zvířata tutéž krásu dědičně v stejné podobě neustále přenášejí na potomstvo a nejeví snahu ji změnit.

Ve své morfologii jsem podrobně na mnoha příkladech dokázal, že názor, dle kterého rostliny nádherné barvy vyrábějí, aby lákaly hmyz, jest falešný. Rostliny koruny ty tvoří pro sebe a užívá-li jich hmyz jako signálu, jest to zjevem druhotným. Jest mnoho květů krásných, které hmyz nenavštěvuje a mnoho nekrásných, které navštěvuje.

Ornamentalismus jest vštípen plasmě organické vůbec, neboť projevuje se i u nejniže organisovaných zvířat a rostlin. Pohlédneme-li na nádherné krunýřky Radiolarií, mořských hub, křemenné skořápky Diatom, žasneme, co tu velkolepých myšlenek esthetických — a to jsou organismy složené z pouhé plasmy, beze všech orgánů a rozčleněného těla. Tedy pouhá plasma organická, bez mozku a nervů, jež myslí a buduje. Již v ní jsou vloženy ty ideje, které slavní architekti ve svých monumentálních budovách ztělesňují. A vizte houby v lese! Tu nejen formy, ale i barvy vykouzlují v kráse závodící jedince. A to všechno splétají pouhé nitky houbové, nitky dlouhé, tenké, pouze sem tam přešlápkou článkované. Zde tedy živá vlákna myslí, budují a malují. A platí to nejen o velkých houbách, ale i drobných. Co na př. nádherných barev nalézáme na plodnicích Discomycetů. Jsem přesvědčen, že jest to tatáž energie v těchto nízkých bytostech, která v plasmě

mozku Rafaela, Rembrandta, Mozarta a Beethovena byla činnou, když svá díla tvořili.

Téměř všechna zvířata zachovávají čistotu ve svém obydlí a na svém odění. Ptáci čistí a koupají své peří neustále. Své hnízdo mají čistoučké. Když sedí mládčata na hnízdě, vypuštěný trus staří v zobáku ihned odnášejí. Myši, syslové, křečci, krtci mají zvláštní oddělené místnosti jako záchodky. Mnozí ptáci vyzdobují svá hnízda květy, lasturami, kamínky a lesklými předměty. Všichni zahradní ptáci jeví svou radost z květů na stromech a záhonech.

Je známo, že v horkých tropech září barvami i tvarem peří různých ptáků a stejně tak různí hmyzové (brouci, motýli a j.) a rovněž tak květy bylin a stromů. Tato shoda nejlépe ukazuje, že příčinou není přirozený výběr, nýbrž vnitřní psycha, která dovede využití v tropech vhodných okolností k vytvoření úžasných tvarů k výzdobě svého těla. Jsou to zde ohnivě paprsky sluneční a zvýšená a trvalá teplota. K polům ubývá světla i tepla a organismy využívají i těchto zlomků podmínek životních k vytvoření ozdob, i když ne zářících, přece něžných, milých, náladě okolní přírody odpovídajících.

Ornamentalismus nejvíce existenci duchovního činitele v org. bytostech dokazuje a jistě že je platným zákonem v celém kosmu. U lidí tím více se probouzí, čím více je člověk intelektuálně a mravně zdokonalen. Tulák, oddaný alkoholu, chodí v oděvu otrhaném a nečistém a celý jeho zevnějšek prozrazuje ubohost jeho ducha. Bolševici v Rusku, jichž předáci jsou lidé nevzdělaní, často lupiči a zločinci, neměli ani citu, ani smyslu pro krásné stavby, sochy, obrazy, jež barbarsky ničili a sami na zevnějšek vystupovali jako trhání. Je známa zkušenost, že lidé, milující květiny a přírodu, hudbu a umění, jsou ducha něžného, charakteru ušlechtilého a často kypí láskou k bližnímu. Jakákoliv krása povznáší a zušlechťuje ducha.

V domácnostech, kde vládne paní, nemající smyslu pro čistotu, pořádek, úklid a ozdobování bytu, jsou také různé neustálý rozklad. Taková hospodyně prozrazuje úroveň duševní i ve svém bytí a zevnějšku. Všechny rvavé Xanthippy chodí nepěkně oděny. Vkusně oděný mladý muž a hezká dívka v upraveném oděvu líbí se každému. Chce-li si žena v manželství udržeti lásku mužovu, musí mu lásku nejen projevovati, ale nikdy se mu nesmí objeviti v nechutném, nečistém úboru. Tomuto pravidlu měly by matky

učiti své dcery. Nic tak neurazí inteligentního a citlivého muže jako láska, podávaná na nečistém talíři.

I chudá chaloupka může se udržovati vkusně a čistotně bez přepychu a výloh. Dělník, bydlící v čistém a upraveném bytě, jest jistě inteligentní. Selka, pěstující květiny v oknech a ošetřující květinovou zahrádku, jest jistě pořádná a pracovitá doma i na poli.

I krása v básních, povídkách a románech jeví se nejen ve vhodné volených slovech a vazbách, ale i v jasné a stručně vyslovených myšlenkách. Dobrý spis je hudbou myšlenkovou. Dobrý spis nesmí čtenáře unavit, musí hravě poučovati nebo vtipně bavit. Temný a žvanivý spisovatel nenalezne oblíbenosti, kdyby sebe více chválil o něm noviny šířily. Že i v spisovatelství a básnictví vždycky krása byla uznávána, dokazuje fakt, že mnohá díla po staletí se čtou a budou čísti s láskou a nadšením (Homer, Vergil, Dante, Goethe, Čech, Baar, Beneš Třebízský). Krásný spis nebo báseň má býti vrcholem umění lidského, neboť v něm se čtoucí učí, mravně zušlechťuje, vědecky obohacuje a esteticky tříbí.

19) Princip ztělesňování vnitřních stavů psychických. Vnitřní psycha jeví se také v zevnějšku těla, tváře, očí, orgánů. Násilnost, krvelačnost a sílu vidí každý v celém vzrůstu tygra a lva. Něžnost, lásku, slabost vidíš v zevnějšku zpěváčského ptáka nebo motýla. Krásu, lásku, milost, radost vidíš v květu růže a jabloně. Blázna, banditu, básníka, filosofa, generála, sedláka, monarchu, kněze poznáte i v přestrojení. Vnitřní stav duševní zračí se vždy v tváři a zevnějšku. Zvláště očima mluví k nám vnitřní psycha. Trvalé myšlenky v mozku ztělesňují se i v zevnějšku tělesném. Pták žijící na polích (koroptev) má peří zbarvené jako pole zorané, které denně vidí. Hmyz, žijící na kůře stromů, má podobu této kůry. Polární medvěd, žijící v sněhových krajinách, jest bílý. Zpodobňování živočichů s okolím jest podporováno ještě tím, že jim poskytuje zároveň ochranu před nepřáteli (mimikry). Známa jest zkušenost, že milenci v krátké době jsou si podobní, u manželů jest to skoro pravidlem. Také žáci, kteří lnou k svému učiteli jako k ideálu, bezděky napodobují gesty i zevnějškem svého učitele. V literatuře staré i nové nalézáme množství zpráv o tak zv. zhlédnutí žen,*) dle něhož má dítě

zrozené podobu nebo známky toho, nač matka při aktu pohlavním nebo i v době těhotenství upiště hleděla nebo myslela. Proto v Řecku dávali těhotným ženám krásné sochy do pokoje, v němž spaly a se zdržovaly. Tím způsobem mnohé černé ženy porodily bílé děti a obráceně. Tím si také vykládáme, proč někteří hmyzové napodobují druhé (mouchy čmeláka, vřetenuška vosu a p.). Zhlédnutí žen dává nám také pokyn, jak máme rozuměti adaptaci a mutaci organické. Podle toho jest také princip ornamentalismu u rostlin oprávněn, neboť krásné květy jsou rovněž odrazem vnitřního stavu duševního rostlin, čímž opět potvrzuje se existence psychy u rostlin.

Proti zhlédnutí žen napsáno bylo mnoho polemických spisů, ale v novější době znovu ožívuje tato otázka, když se poznalo, jak mocně působí vůle a myšlení na stavy tělesné (viz také u Weininger a Du Prela). Spojení matky se zárodkem není pomocí nervů, nýbrž toliko odické. Ostatně i krev může býti nositelem psychickým. Již Hippokrates hájil jistou kněžnu proti nařknutí z cizoložství, když byla porodila dítě s tmavou pletí, okolností, že nad ložem jejím visel obraz černocho, který měla stále na očích.

Přímé přizpůsobení dá se rovněž vysvětliti ztělesněním orgánu, jehož potřebu utkvělé přání v duši individua se uchovává. Že intenzivní vůle může vyvolati na těle okamžité se objevení puchýře nebo novotvaru, jest z praxe lékařské vícekrát zaznamenáno. Tím se také vykládá, proč bázlivi lidé v stálé obavě před nakažlivou nemocí obyčejně této nemoci podlehnou. Silnou vůli lze naopak vývin i nebezpečné choroby zastaviti nebo omeziti. Sám jsem v tom ohledu vícekrát provedl pokus, že jsem silným umíněním si, že mně nesmí více zub boleti, bolest tuto skutečně zastavil.

Náš výklad o mimikrech jest, jak patrné, od výkladu Darwinova podstatně rozdílný, neboť dle Darwinova jen tím podoba mimikra s okolím vzniká, že vždy individua, která více se okolí podobají a tím jsou před škůdcem chráněna, spíše se udrží a dědičně svou podobu potomkům odevzdávají. To jest ale nepravdivé, neboť mnohá zvířata mimikrová vůbec nemají škůdců, tak na př. bílý polární medvěd nemusí se báti žádného škůdce. Jest bílý proto, že obraz okolní bílé krajiny stále v duši nosí. Ostatně z téže příčiny jsou všichni ssavci a ptáci v polárních krajinách, na souši žijící, sněhobíle zbarveni (liška, zajíc, vlk, vydra, pišťucha, myši).

Sem náleží také stigmatice svatých a světic, jichž zná-

*) Gerh. v. Welsenburg, Das Versehen der Frauen. 1920.

mým příkladem jest Tereza Neumannová v Bavorsku. Podobných případů je známo a zaznamenáno asi 100 z přítomné i minulé doby. Chorobná, do nejvyšší míry vypjatá představa umučení Kristova vyvolá na rukou a nohou rány Kristovy, jež občas krvácejí, ale nehnisají, ani otravu krve nezpůsobují. Stejného původu jsou produkce Šamánů a Arabů s uříznutým jazykem, rozpáraným břichem a podobnými zraněními. Rány se ihned hojí, jazyk přiroste, po ranách zbudou jen nepatrné jízvy. Tu působila také vnitřní psycha, nebrzděná bdělým vědomím, jež Šamán v ekstasi úplně potlačil.

Z těchto fenomenů jakož i z dřívějšího výkladu o fantomech zřetelně plyne, že tvorba psychy, řízená vůlí, děje se rychle, bez pozvolného vývoje. Tím přicházíme na ideu mutace a vývoje složitých orgánů, jako jest oko, ucho, plíce, játra. Viděti či vnímáti obraz okolí pomocí těla je ideou kosmickou, platnou jako zákon od věčnosti. Tato idea upjatě v organ. tvorbu chovaná ztělesní se rychle a snadno, úplně dle zákonů fyzických. Proto jest oko u všech tvorů na zemi v dobách minulých i v přítomnosti stejné.

Podle toho vykonává se organ. evoluce na zemi současně dvojným způsobem: pozvolně během veliké řady generací a skokem, rychle, následkem vůle či přání.

Nejúžasnější ztělesňování myšlenky psychy spatřujeme na materializovaných fantomech, o nichž byla řeč v první kapitole. Zde vůlí ducha ztělesní se z fluidu media (zředěné ektoplasmy) tělo lidské v několika minutách a stejně v několika minutách se toto tělo živoucí před očima přítomných rozplyne. Že se zde ztělesňuje představa psychy (ducha), vidíme z toho, že fantom může se v té chvíli zhmotnit jako dospělý muž (tak jak byl před úmrtím) a hned na to jako chlapec ze svého mládí, tak jak svůj vlastní obraz z různé doby pamatuje.

Nejpodivnější jest, že i oděv na těle fantoma je takový, jaký si přeje, ovšem stejně z fluidu zrobený. Do jaké míry může ale fantom neživé předměty zhmotnit, nevíme. Je na př. možno, aby zhmotnil kus zlata, železa nebo křišťálu? Měly by tyto minerály stejné vlastnosti s přirozenými? Zde scházejí nám pozorování. Zákony metapsychické materialisace posud neznáme, ale již nyní nám ukazují, jak máme rozuměti organické evoluci na zemi.

Všechno organické tvorstvo na planetách je zplodinou čili materialisací kosmických myšlenek, jichž střediskem jest duch kosmic-

ký. Tvorstvo toto svou rozmanitostí je takřka nekonečné, což již na tvarech rostlin a živočichů na zemi vidíme. Ještě větších rozměrů nabývá ale na bilionech planet v Mléčné dráze. Tento organický vývoj jest jen částí psychické evoluce kosmické, sprovázející přerodu kosmické hmoty. Jakých stupňů tato organicko-psychická evoluce může dosáhnouti, nevíme, ale v následující kapitole blíže budeme o tom uvažovati.

20) Princip nemožnosti zpětné evoluce. Nikde v přírodě nepozorujeme, že by rostliny nebo živočichové jednou jistého stupně dokonalosti dosáhnoucí sestoupili o stupeň níže, aby na př. květonosná jevnosnubná rostlina přeměnila se znovu v kapradinu, anebo aby obratlovec přeměnil se v hlavonožce. Přízpusobením (na př. parasitismem) mohou se sice mnohé orgány redukovati, organický tvor ostává však i potom na výši své skupiny. Tak na př. *Lemna* ztratila listy, osy, kořeny, ale tvoří květy tak dokonalé jako jiné jevnosnubné. Nebo *Cuscuta*, *Podostemona* a *eae* a j. Tímto principem se potvrzuje, že v kosmu vládne jednotná idea zdokonalení a že není tu vlnivá a nahodilá hra ve vývoji, jak materialisté učí. Tvorstvo jde jen ku předu a nikdy nazpět. Je-li tento princip správný, pak o stupni dokonalosti organismů na jiných planetách rozhoduje jedině délka trvání těchto těles. Z toho plyne, že naše země jest vlastně nejméně způsobilou, aby na ní živočichové dosáhli nejdokonalejšího stupně vývojového. Může se ovšem na dosaženém stupni zastaviti, po případě i vyhnouti, jak jsme už vyložili, ale vraceti se na nižší stupeň nemůže.

Vracení se v bývalý stav vyznačuje právě mrtvé hmoty. Celý makro- i mikrokosmos toto vracení se všude ukazuje. Spojování a rozkládání hmot, stavění a bourání sluncí a planet je charakterem širého makrokosmu. Tyto změny hmot sprovázejí různé změněné síly (energie). Ale v kosmu nevznikne nic nového ani v tvarech hmotných ani ve fenomenech sil. Všude v kosmu je stejné světlo, teplo, elektřina, gravitace, radiace, vibrace a t. d.

Filosofové materialističtí, kteří vidí v člověku a živočíchích toliko oživenou hmotu, vracející se po smrti v mrtvou hmotu a o duši ničeho věděti nechtí, vidí v celém kosmu jen nahodilou hru hmot, bez účelu a nějaké směrnice. O nahodilosti a bezúčelnosti hmotných dějů kosmických jest nám lidem těžko usuzovati, ale o účelnosti organického vývoje nelze pochybovati.

21) Princip délky života. Čím jest větší živočich, tím

má delší věk a tím méně se rozmnožuje. Poměr tento plyne z nutnosti spolužití živočichů. Kdyby se tygři, sloni, nosorožci, žirafy a žraloci množili tak jako myši a sledě, vyhubili by konečně všechny ostatní tvory a vegetaci a sami by pak také zahynuli. Tu pak máme pokyn k pochopení, proč velká zvířata v minulých dobách vyhynula. U člověka přistupuje pak ještě ta okolnost, že kulturou ubývá lidem plodnosti, což jest k jeho prospěchu, neboť by země nestačila lidstvo živiti. Skoro se ale zdá, že tu platí zákon: čím více se rozmnoží kulturní plemeno, tím častěji postihnou je pohromy, které je zkosí na skrovný počet, což jest opět k jeho prospěchu, neboť kulturou rozmazlené lidstvo zapomene na svůj úkol na zemi, oddá se nemravnosti, prostopášnostem a nepřirozenému živobytí, čímž podřívá své zdraví a život. Nemravnost jest pak původem válek a revolucí. Vysoká kultura je lidstvu stejně nebezpečná jako vysoká populace. Tím způsobem jest chráněno před člověkem i ostatní tvorstvo, neboť člověk i bez síly paží a dravých klů jest svou inteligencí ostatnímu tvorstvu nebezpečnějším než jakákoliv veliká šelma. Velká zvířata, mající málo zplozenců, věnují výchově jejich více péče, čímž duševní pokrok v plemeni více stoupá. Proto u velkých zvířat skoro vesměs pozorujeme větší vyspělost duševní.

Mnohý by soudil, že kdyby inteligentní lidé žili déle, 200 až 300 let, že by se tím pokrok duševní velice povznesl, poněvadž starý člověk s velkými zkušenostmi musí umřít, když by právě plodně mohl pracovati. Kdyby po 300 let zachoval si svěžest tělesnou i duševní, zajisté by to bylo ku prospěchu lidstva, ale současně by musel klesnouti počet porodů, aby přílišná populace nezpůsobila těžký boj o život. Krátkost života lidského nahraňuje se právě reinkarnací, jež ve spojení s pokrokem právě duševní kultury zvolna také lidstvo vede ku předu.

Přírodovědci odhadují věk obratlovců podle roku vyspělosti tak, že znásoben rok vyspělosti pěti dává normální délku života obratlovce. U člověka, dospívajícího asi v 25 letech, byl by normální věk asi 120 roků. Kdyby lidé přirozeně žili, bez bojů, starostí, rozčilování a zrození byli ze zdravých rodičů, určitě by se minimum lidského věku ustálilo na 100 roků.

Zvláště pozoruhodné jest, že velká zvířata mají dlouhý věk. Tak prý sloni žijí 100—200 roků, velryba dokonce 600—800 roků. Obrovské želvy žijí zdravý až 300 roků. Hmyzy mají velmi krátké

žití. Housenka babočky žije asi měsíc, co pupa asi 2 týdny a vyhlýhlý motýl asi 3 týdny.

Zákon, dle něhož buď se má brániti sňatku nezdravých nebo mají býti utracovány nezdravé děti, dá se posuzovati kladně i záporně. V Číně od nepaměti mohou rodiče děti dle libosti usmrčovati. O tomto thematu rokovali již staří Řekové.*)

Tajemství zachování svěžesti ducha i těla do vysokého stáří jest jednoduché: žítí střídme a přirozeně, chrániti se narkotik, masa a alkoholu, milovati přírodu, lidi, zvířata, květy, udržovati mírné a něžné styky pohlavní, pracovati s nadšením tělesně i duševně, míti vždy klidnou a veselou mysl. Při tom býti duchem v stálém obcování s přáteli duchovními z kosmu. Toto duchovní obcování musí býti pevné, vřité, tak přinese nám radost, pomoc, útěchu i sílu v těžkostech životních. Tak ani v žaláři nebude nikdo opuštěn a štváný na zlobu nepřátel bude hleděti s úsměvem.

22) Princip článkování. Vyšší formy organické skládají se vždy z článků, jež s počátku žijí nebo mohou žít samostatně, posléze ale rozdělujíce mezi sebou různé funkce životní, tvoří individualisovaný celek — samostatné individuum, jehož články nejsou více života samostatného schopny (obratlovci). U rostlin jest to složení anafytů, jež počíná sporogonem a jež opakuje se na vyšším stupni sympodiálním složením. U rostlin semenných (nejvyšších) může každý anafytový článek pomocí úzlabního pupenu vyvinouti se v samostatnou rostlinu, čímž jeví se tu nižší organizace vůči obratlovcům.

Ideu koloniálního spolužití a tvoření společných trsů, obcí, hnízd, států, nenalzáme jen u hmyzů, již u polypů (korále), mechovek, červů, ba již u diatom a protistů (Volvox) se vyskytá.

Článkování a s ním spojené rozdělování funkcí na jednotlivé články jest jen realizovanou ideou v samé přírodě, dle níž dělení práce na jednotlivce dítí se má v harmonii tak, aby ze součinnosti všech vycházel prospěch všem a pokrok všech. Dobře řízený stát představuje tutéž ideu.

23) Princip kosmické organické evoluce. Přehlí-

*) V Německu vydali právě zákon o nucené sterilisaci zločinců, alkoholiků, tělesně a duševně chorých. To nepovažujeme za správné řešení, poněvadž se tím porušuje osobní svoboda. Lépe by bylo sňatkům nezdravých brániti a děti nezdravé utracovati.

žíme-li všechny zjevy, jež provázejí organ. evoluci na zemi a spatřujeme jejich všeobecnou platnost a víme-li, že v širém kosmu všude rozložena jest stejná hmota jako na naší zemi a že tam všude platí stejné zákony fyzikální, podle nichž změny hmoty se řídí, nutně uzavíratí musíme, že na přechetných planetách, jichž miliony v kosmu se nalézají, jsou jistě podmínky životní podobné zemským a že tam podobně organ. evoluce se uskutečňuje. Čili zákony organ. evoluce mají platnost kosmickou.

Tuto pravdu potvrzuje také idea kosmického duchovna. Divně by to vypadalo, aby bytosti duchovní, v širém kosmu sídlící, poutány byly toliko na naší ubohou planetu, jež by se stala jaksi středem celého kosmu. Nutně tudíž zníti musí náš závěr: existuje-li kosmické duchovno, musí existovati kosmická organ. evoluce.

My ovšem nemáme přímých důkazů pro tuto nauku, ale logika ji vyžaduje. V našem slunečním systému mohou žít organické bytosti toliko ještě na Martu nebo na Venuši anebo snad na některém měsíci Jupiterově. Na Martu ale jsou podmínky životní daleko horší než u nás: nižší teplota, řídký vzduch, nedostatek moří a jezer, menší sluneční osvětlení (je o 1½krát více vzdálen od slunce než naše země), méně par a mraků (většina planety pokryta je pouští). Rostlinstvo podobá se asi vegetaci polární na naší zemi a fauna bude podle toho také nuzná. Biologický život na Martu dokonává.

Venuše pokryta jest trvale spoustou mraků, od nichž se sluneční světlo velmi odráží (proto její zářivý vzhled), skrze něž ale málo světla na povrch planety dopadá. Jest tam tedy stále šero a veliké horko. Při tom bude ještě velká činnost sopeční a spousty vod pokrývají většinu povrchu. Vegetace a fauna budou na Venuši asi takové jako byly na naší zemi v době devonské a částečně v karbonu. Jest tedy na Venuši organ. vývoj v prvních začátcích.

Jistě že v kosmu jsou také daleko větší planety s výbornými podmínkami životními a delším trváním, takže zde může lidská kultura dosáhnouti mnohem vyššího stupně než na naší nepatrné zemi.

Z velké posud činnosti sopečné na naší zemi, z bohatosti fauny i flory v tropech, jež jsou stejného charakteru jako za eocenu, z rozsáhlosti moří a veliké teploty v pásmu rovníkovém lze právem souditi, že organ. vývoj na naší zemi ještě dlouhou dobu bude trvati, že se ale soustředí hlavně na kulturní rozvoj plemene lid-

ského. Je téměř vyloučeno, že by počal vyvíjeti se některý ssavec nebo pták v tom směru jako čeled' hominidů. První část tělesného vývoje byla v typu lidském během milionů roků dosažena, druhá část (duchovní vývoj) právě začíná a dosažena bude po milionech roků vytríbenou kulturou také. V té době podobati se budou lidé andělům.

Podmínky biologické na planetách Mléčné dráhy musí býti velmi rozmanité, uvážíme-li různou velikost sluncí, různý počet planet a různou jejich velikost. Mimo to jest každá čtvrtá hvězda spektrální dvojhvězdou. Tak dvojice Kapely skládá se ze 2 sluncí, z nichž jedno je dvakrát větší druhého a jsou od sebe vzdáleny asi jako země od slunce. Mají-li obě své planety a na těchto existují organické bytosti, jaké asi jsou, když nemají dne a noci a t. d. Což, když jedno slunce jest zářící a druhé vyhaslé a snad živočichy a rostlinami osazené. Jsou ale i trojhvězdy a jiná složení. Z toho souditi můžeme, že přizpůsobení organismů na kosmických planetách může vyvolávati tvary, jakých se ani domyslíti nedovedeme.

*

Uvedené principy evoluční nejsou zajisté všechny, jimiž se vývoj živočichů a rostlin na zemi řídí. Jmenovitě vliv psychismu na organické dění jest veliký a posud málo probádaný. Úplný obraz org. evoluce v kosmu a tím i na naší nepatrné zemi bychom pochopili, kdybychom mohli srovnávati organický život na jiných planetách. Tak by se nám mnohé věci staly ihned jasnými a kdybychom mohli zaletěti na některou velikou planetu, žasli bychom asi, kam až organ. evoluce může vypsěti. My stále musíme pamtovat, že jsme nejmenší z maličkých, že naše planeta není ničím v stavbě Mléčné dráhy a že dějiny naší země s historií lidskou obsahují toliko krátkou dobu, jež v dění kosmickém nic neznamena. Jako neznáme širý kosmos kolem sebe, tak neznáme milionové periody naší země před objevením se člověka. Palaeontologie nám sice ještě poskytne mnoho zajímavých zpráv, ale úplného obrazu života ze starých dob geologických nenabudeme nikdy.

Považovati naši zemi za jediné vyvolenou, na níž org. evoluce se provádí, je stejně dětinský názor, jako oprádati tuto planetu

bajkami náboženskými, jakoby Bůh všechno stvořil k vůli nám a jen o nás se staral. To je stejně bláhové jednání, jako když dříve věřili, že je země středem, okolo kterého obíhá slunce, planety a všechny hvězdy.

Zjevy biologické a »zázraky« metapsychické nám zřetelně ukazují na cestu kosmickou, kterou se badatelé musí ubírat.

Naše vědění je nepatrné a je velkou chybou, že technickými hračkami, kterými vskutku naše technické vynálezy jsou, je lidstvo oslněno tak, že na řešení otázek vážnějších zapomnělo. Badatelé dávného starověku byli v tom ohledu dále než my nyní, kulturou se honosící. Tato kultura jest jen technická, praktická, ale nikoliv intelektuální a duševní.

Maeterlinck, značně nakloněný k víře v život záhrobní, nazývá zjevy okultní (tak zvané) a biologické neřešitelným tajemstvím. Také jiní badatelé malomyslně hledí na zázraky v životě lidí, zvířat a rostlin a nevěří, že je někdy lidé pochopí a rozřeší. To je nesprávné stanovisko. Určitě se značně přiblížíme k pochopení tajemství života a kosmu, jakmile se zbavíme ztrnulých předsudků, které nám v cestu nastavěly pozitivní, materialistické, přísné vědy, které si zvykly plouti na povrchu a obdivovati toliko technické vymoženosti.

A kdo se bude někdy zabývatí řešením tajemství života a významem lidské kultury, tomu radím, aby se dříve podíval na fotografii některého oblaku hvězdného v Mléčné dráze (na př. v Labuti) a uvážil, že v milionech malých teček ta nejmenší tečička je naše slunce s neviditelnými zrnečky planetárními. Takový význam má lidská kultura v kosmu. My jsme jen pranepatrnou součástí kosmického dění, v němž víří hmoty a do nekonečna prostírá se inteligentní duch.

III. DÍL. KOSMOS

Dříve než počneme uvažovati o stavbě kosmu, jeho významu a poměru k organickým bytostem a lidem zvláště, třeba se zabývatí otázkou, zdali jsme my tělesní lidé vůbec schopni řešiti otázky věčnosti, nekonečnosti, absolutna, hmoty a ducha. Mnozí praví, že my všechno nazíráme hmotnými smysly a tak máme nedostatečnou představu o veškeré přírodě a tím spíše o celém kosmu. Jiní dokonce tvrdí, že všechno kolem nás jest toliko naší představou a že vlastně nic neexistuje. Již Budha učil, že v našem vědomí obsažen jest vesmír a že se zánikem vědomí i on zaniká. O těchto filosofických nihilistech psal jsem již v »Přír. filos.«, kamž laskavého čtenáře odkazuji. Zde je zbytečno touto věcí se zabývatí.*)

Prvním pak pochybovačům lze odpovědět takto. Ano, my lidé nazíráme vše kolem svými tělesnými smysly, ale víme z fyziky a chemie, že existuje mnoho fenomenů, kterých smysly nechápeme a dozvídáme se o nich nástroji fyzickými (mikroskop, fotografie, chemické a fyzikální přístroje), víme také, že zvířata poznávají

*) Diviti se musíme, že tomuto svůdnému bludu podlehlí tak znamenití myslitelé, jako byl Kant a Schopenhauer. Kantův názor jest, že čas a prostor neexistují, že jsou to jen naše formy nazírací. Kdyby tomu tak bylo, měnily by se všechny věci v nic, neboť bez času a prostoru nelze si nic představití. Právem se můžeme Kantově ptáti: na základě kterých pozorování či fakt uzavíráte, že čas a prostor neexistují? Je to už známou chybou filosofů, že jen mudrují, ale nikdy neodhodlají se k pozorování a pokusu. Připomínáme jen, že věda věd, totiž matematika, operuje také s časem a prostorem. Řeknu-li, že $1+1=2$, mohu si tuto poučku představití toliko v čase a prostoru.

mnoho věcí, kterých naše smysly nepostřehují. Je tedy docela správným tvrzení, že náš názor o přírodě jest nedostatečný.

Nesmíme ale zapomenouti, že člověk může v jistých stavech (chvilích) tělesné smysly a tělesné vlivy tak potlačit, že jen duchem myslí a soudí a jen duchem věci poznává. Ano, duchovní věci může jen duchem poznávat a chápati. Toto zření duchem a vníkáni až tam, kde sídlí nekonečnost a věčnost, stoupati může u geniů tak daleko, že výkladů geniů nezřídka průměrný inteligent ani nechápe. Ano, zdá se, že ani geniové, ani jasnovideci nejvyšší poznatky slovy dobře vyjádřiti nemohou. Nemáme také žádné kontroly, kdy geniové mluví správně a kdy nesprávně, nebo nedostatečně a nejasně. Správnost úsudků geniů a jasnovideců můžeme posuzovati nejvýš dle toho, shodují-li se s poznatky pozitivních věd anebo nevdají-li v myšlenkové stavbě ostatní.

Když z těla spícího jasnovidece vystoupí dvojník vidí a poznává věci bez očí mnoho mil vzdálené tak jako lidé v bdělém stavu, jest to důkazem, že tyto věci jsou reálné a nikoli naším smyslovým klamem. Tvrdím-li na základě v Gronsku nalezených křídových otisků rostlin, že v Gronsku před mnoha miliony roky bylo teplé podnebí s tropickou florou, není to smyslový klam, nýbrž poznatek ducha srovnávajícího a soudícího.

Veškeré myšlení a badání zakládá se na srovnávání zjevů a uvádění jich v příčinnou souvislost (kausalitu). Ze stejných kausálit pak abstrahujeme přírodní zákony. Kde k zjevu nenalzáme příčinnou souvislost, budujeme domysly či teorie, jež často, jsou-li správné, objevenými příčinami dodatečně potvrzujeme. V psychismu nalzáme nejvíce kausálně nevysvětlených zjevů, poněvadž zde smyslová pozorování nedostačují. Zde i pokusné metody, ve fyzice obvyklé, selhávají. Proto přírodovědci odvraceli se od psychických studií, ponechávajíce je filosofům.

U vědeckého genia pracuje vedle hluboké fantasmie (představitosti) srovnávání co možno veliké zásoby poznatků (vědomostí), z nichž abstrahuje pojmy všeobecné a řetěz kausalit. Tato činnost duševní sprovázena bývá tak zvanou intuicí, což nic jiného není, než zření podvědomí do budoucnosti, minulosti a do dálky. Při tom všem pomáhají více méně zevní duchovní přátelé (inspirace). Jest tedy duševní práce genia velmi složitá.

Animální lidé myslí instinktivně a pod vlivem okolí a vnitřních fyziologických úkonů a abstrakci tvoří jen z nejbližších poznatků.

Čím kdo výše duševně pokročí, tím více odvrací se od svého já a pozoruje a kausálně spojuje zjevy ve svém okolí. Děti a prostí lidé vidí stále jen sebe a žijí toliko přítomnosti. Pro další budoucnost nebo pro všeobecné zájmy (národa, státu) nebo pro pochopení života a přírody vůbec, smyslu nemají. To je duchovní stupeň nejnižší, blížíci se psychismu zvířat. Potrava, zábava, nábytek, oděv, sport, pohlavní city, odpočinek a spánek, to je všechno, oč se člověk nevzdělaný stará.

Nejdokonalejším myšlením, kterého dosáhnou v pozdním věku jen ti, kteří v myšlení stále se cvičili, je soustředění ducha na jeden předmět, s kterým se já takřka stotožní, při čemž zapomíná na sebe i celé okolí. To dítí se může jen v naprostém tichu a v naprostém klidu duševním. Proto proroci a pracující geniové vyhledávali samoty (pouště), proto v svatyních přírody rodí se v hlavách lidí zdravé myšlenky.

Správné a hluboké myšlení sprovázeno jest zároveň logickým a jasným vyjadřováním slovem a písmem. Jasně, stručně a logické písmo charakterisuje geniálního autora. Což jeví se i v osobních rozmluvách. Hloupý člověk nedovede stručně a srozumitelně říci i všední věci. Z omezeného člověka musíme otázkami všechno »tahati«, abychom zprávu obdrželi. To potvrdí zajisté zkušený soudce nebo vyšetřující komisař nebo lékař a učitel.

Jisto však jest, že poslední otázky o významu kosmu, přírody, života, hmoty, síly lze řešiti toliko srovnáním nálezů biologických, astronomických, fyzikálních a chemických. Mnohé objevy objasňují nám ihned celou řadu otázek, nám dříve nejasných. Připomínáme na př. radium, různé paprsky, fenomény mediální, srovnávací morfologii rostlin a zvířat, chemismus rostlin a hub, spektrální analýsu, gravitační zákon a t. d. Ovšem, že se na badatele touto metodou kladou veliké požadavky, poněvadž musí sledovati výsledky různých oborů vědeckých. Odtud také pochází, že máme tak málo dobré literatury, jednající o významu kosmu a přírody. I spisy o organické evoluci jsou vesměs mělké, poněvadž neberou ohled na astronomii, psychismus a zákony chemicko-fyzikální.

Vlastně se musíme ptáti, co je příčinou, že veškeré náboženské myty a veškeré filosofické spekulace končily nemohoucností zbudovati správný názor světový. Ta příčina vězí jedině v tom, že posud nikdo nepokusil se utvořiti přehlednou syntésu z přírodních věd (biologie, palaeontologie, geologie, astronomie, fyziky,

chemie). Na universitách by se měla pěstovati tato disciplína jako samostatný předmět místo neplodné filosofie, zabývající se beztoho toliko historií filosofie. Nikdy jsem nemohl pochopiti, proč přednáší na př. psychologii filosof a nikoliv přírodovědec. To již potvrzuje zvrácený názor o budování správného pochopení kosmu. Nynější cechovní filosofové, postrádající přírodních vědomostí, výkladům přírodovědce ani neporozumí a řeknou třeba, že to není ani věda, ani filosofie.

Pohlédneme-li na kterékoliv místo Mléčné dráhy a spatříme tu tisíce světlých teček, tísnících se jedna na druhou jako písek na poušti a uvážíme, že to jsou samá slunce, okolo nichž obíhají planety a na těchto žijí rostliny, zvířata a lidé a že těchto světů je v Mléčné dráze na biliony, zmocňuje se nás úzkost, závrať, jsme zmateni, neboť máme tu něco, kam nemůžeme a co přece v nějakém vztahu k nám musí býti. Co to tedy jest? Proč to tu je? Co to znamená?

A uvědomíme-li si dále, že dvě velké hvězdy nad námi, vzdálené od sebe asi 3 průměry měsíce, jak jej vidíme pouhým okem, jsou ve skutečnosti od sebe vzdáleny tisíc světelných roků a my k nim máme nesmírné miliony kilometrů daleko, — jaká jest to propast! Nám nejbližší velká hvězda, Alfa Centauri, jest od nás vzdálena 4 světelné roky. Maličké hvězdy jsou vzdáleny několik set světelných roků. Kulovité hvězdokupy jsou vzdáleny 20—100 tisíc světelných roků. To už jsou čísla, kterých ani nechápeme.*)

Co se děje v tomto zdánlivě prázdném prostoru? A onen mlžný kotouč Andromedy je nová Mléčná dráha (40.000 svět. r. v průměru), obsahující opět tolik sluncí, co je zrněk písku na Sahaře. A toto družstvo jest od nás vzdáleno přes sto milionů světelných roků! A dále nová propast, nové Andromedy a tak vždy dále, až kam náš zrak dosahuje — do nekonečna. Co je tam v tom nekonečnu? Co to znamená?

Andromedových mlhovin napočítali pomocí nejlepších dalekohledů na dva miliony. Ale předpokládá se, že jdou ještě dále, kam už dalekohledy nedosahují. Posavádní, největší dalekohledy za-

*) Světlo letí rychlostí 300.000 kilometrů za vteřinu. Z měsíce k nám doletí za 1½ vteřiny, ze slunce za 8 minut. Vypočteme si tedy, jak daleko je od nás vzdálena Alfa Centauri, když jeden světelný rok rovná se 94627 bilionů kilometrů. Světlo oběhne naši zeměkouli za vteřinu sedmkrát.

sahují do hloubky prostorové na 140 milionů světelných roků. A nesčetné Andromedy znovu prý se shlukují v mléčné systémy vyššího stupně. Tu noří se otázka, je-li vůbec tento poslední vesmír (Universum) nějak omezen. Mnozí budují tu různé theorie (Einstein, Sitter, Hubbe, Lamaitre a j.), dle nichž má býti vesmír v podobě koule o průměru 200 milionů světelných roků. Andromedy prý se v tomto okrsku rozptylují úžasnou rychlostí. To všechno patří do jista v oblast fantasií. Tu současně narážíme na řešení otázky o času a prostoru, která je pro nás tělesné lidi neřešitelnou. Ale zajímavá jest, že tytéž otázky vynořují se při studiu fenomenů metapsychických. Tu tedy stýká se astronomie s psychismem.

Uvážíme-li dále, že naše zeměkoule po ochladnutí, kdy počaly se tvořiti pevniny v širých oceánech, do dneska prožívá aspoň pět miliard roků a za tu dobu že vyvinuli se na souši živočichové a rostliny a naposled myslící člověk, jenž to všechno pozoruje a chápe — co to je za zázrak, co to znamená? Kdo si to hraje s hmotou a silami?

Poznávací schopnost lidí je stupňovitá. Nejnižší stojící lidé vidí vše, ale nesoudí a nesrovnávají — jako děti, divoši a zvířata. Ti dovedou počítati jen do 10 až 20. Co je dále, toho už nechápou. Ale i lidé duševně osvícení přestávají chápati miliardu a tím méně trilion nebo kvadrilion. Tu mají představu mnohosti a pomalu vznikající nekonečnosti. Studovaný člověk lehce chápe Pythagorovu větu a číslo π v geometrii, jakož i různá matematická pravidla, ale průměrní lidé v našem okolí dlouho si budou hlavu lámati, než tyto samozřejmosti pochopí. Ale i normální člověk nemůže si představit rychlost a počet vlnění různých paprsků nebo drobné mikroby v mikroskopu, neřkuli atomy a elektrony. Pouhým okem nerozeznáváme drobné houbičky (Discomycety, Pyrenomycety), klesající pod 0.1 mm. Výtrusy hub a bakterií vůbec bez mikroskopu nevidíme, neboť pohybuje se jejich velikost mezi 1 až 50 tisícinami milimetru, ano mnohé ještě méně. Stejně si musíme uvědomiti, že pohyb těles jest vlastně jen zdánlivý, poněvadž jej můžeme chápati jen v poměru k jinému tělesu. Koule jediná v nekonečném prostoru státi bude, i když se pohybuje. Naše země letí prostorem rychlostí padesátkrát větší než dělová koule, ale lidé o šíleném tomto pohybu nic nevědí. Jsme obklopeni vzdu-

chem, který ale nepozorujeme a nevidíme. Ryby v moři také o vodě ničeho nevědí.

Z toho tedy vidíme, že možnost chápavosti zjevů kosmických u různých lidí je různá a že mohou být fenomény kolem lidí, jichž smysly nechápeme. Ale duševně vyspělí lidé i vyšší problémy kosmické dovedou řešit. Dokonalí duchové jistě chápou i věčnost a nekonečnost.

Tím vracíme se k prve vysloveným úvahám v přesvědčení, že snad i někde v kosmu existují lidé a duchové daleko pokročilejší než my tu na zemi. Uvážíme-li, jak ohromné množství planet s organickou evolucí existuje jen v samé Mléčné dráze a že ona evoluce řídí se stejnými zákony a k stejnému cíli směřuje, jest jisto, že podobní živočichové, rostliny i lidé na nesčetných planetách se opakují. Co na př. druhy v karbonu na zemi bylo, jest nyní na jiných planetách a co nyní jest na zemi, to jinde už vícekrát bylo.*) Tuto ideu vyjadřují staré i nové filosofie učením o vracení se těžké věci po dlouhých periodách (indické kalpy). Jedni myslí tím toliko dějiny naší planety, druzí kosmos vůbec. E. Bischoff (l. c.) o těchto naukách v 3. kap. svého díla podrobně vykládá.**) My nazýváme to kosmickým varem, v němž do nekonečna nové sluneční systémy se tvoří, co jiné zanikají. Naukou o vracení se period v dějinách kosmu hleděli si staří nahraditi nepochopitelnou věčností.

Představa, že jednou Bůh všechno stvořil, jest čistě lidská, v rámci věcí konečných. Kosmos a tvorstvo se tvoří neustále, nekonečně, toto dílo je věčné, nikdy neukončené. Také lidstvo neskončí ani posledním soudem, ani zánikem země. Dějiny kosmu hmotného i duševního jsou nekonečné.

Podivuhodnou teorii o začátku a konci vesmíru vystavěl anglický hvězdář J a m e s J e a n s. Vychází z výkladu záření hvězd, jež spočívá ve vybíjení protonů a elektronů (kladných a záporných elektronů). Proton a elektron prý se mohou spojití čili vybití, kterýžto akt jeví se ve velkém jako záření. Porovnává

*) Planeta Jupiter na př. je vlastně druhým sluncem v naší soustavě (desetkrát menší než slunce). Nalézá se nyní v tom stavu jako byla naše země, když počaly se tvořit na povrchu pevniny.

**) Zde Bischoff břitce odhaluje ubohost Nietzscheovy filosofie, kterou prostě nazývá diletantstvím a plagiátem. Nietzschemu dělali reklamu opět židorealisté, poněvadž jim jeho odboj proti křesťanství a ideám náboženským přišel vhod.

to s vybitím kladné a záporné elektřiny v oblacích při bouřce, jež vidíme co blesk a slyšíme co hrom. Z vybití toho nezbude nic leda kosmické vlnění (Milikanovy paprsky), ale autor neřekl čeho. Podle toho hvězdy (tedy i slunce) stále ubývá a děje-li se tak ve velkých bilionech roků, ubývá a mizí hmoty ve vesmíru, až skončí vesmír prázdňným nicem. Původně prý byla v kosmu stejnoměrně rozložená mlhovina, z které postupně zhušťováním tvořily se systémy galaktické. A autor nepokrytě přijímá, že tuto chaotickou mlhovinu musel někdo stvořit. Tím přichází tento učenec, materialisticky založený, vlastně k názoru biblickému.

Autor tento všechno všude provází výpočty, což činí dojem matematické přesnosti, avšak these k matematickým formulím, hypoteticky přijaté, kritiky nesnesou.

Zde se v základě jedná objasniti podstatu elektronů a protonů. Je to energie nebo hmota? Pravíme-li, že atom je jedničkou hmoty, musí být logicky také elektrony hmotou, na níž lpí energie. Asi tak jako lpí elektřina na mraku, v němž se tvoří blesk. Onoho mraku po hromu (vybití) neubývá! Je-li tedy záření hvězd způsobeno vybitím elektronů, vybíjí se toliko jejich energie, nikoliv hmota. Je vůbec nemyslitelné, že by jakákoliv hmota mohla zmizeti. Jeans se posmívá i »zastaralému« principu zachování energie. Záření hvězd musí tedy spočívat v rozbití atomů v elektrony asi jako v malém vidíme na radiu, při němž elektrony dílem prchají do prostoru kosmického, dílem budují různé atomy, které dávají vznik hmotám tuhneícího slunce.

Jestliže v době přítomné, kdy již miliony slunců a planet »zemřely«, to jest, přeměnily se v tuhou, mrtvou horninu (na př. měsíc, komety), současně se tvoří mlhoviny a z mlhovin nové systémy sluneční, jest názor o prvotní, chaotické mlhovině pan-kosmické zcela falešný.

Soustava sluneční nepovstala prý dle teorie Laplaceovy, nýbrž dle teorie slapové, což autor dlouze objasňuje. Tomu také nevěříme, poněvadž slapovou teorií nedá se vysvětliti rotační pohyb planet a vznik měsíců. Kdyby platila slapová teorie, byly by planety kolem slunců v Mléčné dráze velkou vzácností, poněvadž je nemyslitelné, že by každé slunce v mladém stadiu přiblížilo se k jinému slunci, které by z něho planety »vytáhlo«. A což pak to jiné těleso se na své dráze zastavilo na miliony roků, aby planety vytahovalo? Sám autor stále ukazuje k tomu, jak řídce jsou hvězdy

v prostoru rozsety (asi jako zrnko máku v jednom kubickém kilometru).

Jeans posmívá se starému názoru o existenci etheru kosmického. Ale přes to mluví o vlnění kosmickém, o vlnění tepelném (kosmickém) a krátkých a dlouhých vlnách a čtenář marně hledá, v čem se toto vlnění děje. Vizme tuto logiku: protony a elektrony se vybíjejí v nic, přece ale zbude vlnění kosmické a záření, které dává undulační spektrum! Již fakt, že záření hvězd vidíme, je názor o vybíjení elektronů v nic naprosto falešný.

Autor praví, že se naposled přemění všechna hmota v teplo, stejnoměrně v kosmickém prostoru rozložené, ale bude to teplota — 190° C pod nulou. Co je ale teplo, elektřina, magnetismus a p.? Energie lpící všude a vždy na hmotě. Žádná energie nemůže existovat bez hmoty. Na čem tedy ono kosmické teplo by lpělo? Může si někdo představit teplo bez hmoty v kosmickém vacuu?

Podle Jeanse je prostor vacuum, v němž proletují různé, vlnící se paprsky. A co jsou tyto paprsky? Vibrují-li, musí býti hmotou. Ale kde se tato vzala, když záření je zničení hmoty.

Podobných konfusních názorů nalézají se v knize Jeansově množství. Jeans všude s pochvalou přijímá teorie Einsteinovy, nevyjímá ani nauku o křivém prostoru (!). Tu viděti snahu, býti ve všem moderním. Jeans posmívá se etheru (jako Einstein), posmívá se zákonu o zachování energie, pochybuje o všeobecné platnosti zákonů Newtonových, o duchovnu a zákonech biologických ani slovem se nezmiňuje, ale matematicky dokazuje konec a začátek kosmu. Jako my lidé nikdy nepochopíme věčnost a nekonečnost, prostor a čas, tak nám rovněž ostane začátek a konec kosmu neřešenou záhadou.

Jeans a jiní astronomové chybují hlavně v tom, že ignorují poznatky biologické a psychické. U nich je všechno jen hmota a energie, jež se naposled promění v nic. K tokovým koncům dospějí materialisté pomocí moderních nálezů a neomylné matematiky. Dojdou tedy tamže, kam došli četní filosofové, jak vyložili jsme na začátku této kapitoly.*)

Za největší důkaz správnosti Laplaceovy teorie lze považovati tak zv. planetární mlhoviny (Soví mlh. ve Vel. Voze,

*) Doslova reprodukuje všechny reformní problémy Jeansovy také Oswald Thomas ve své Astronomii z r. 1933 (Verl. Das Bergland-Buch).

v Lyře a j.), jichž známo několik set v Mléčné dráze a jež jsou od Slunce vzdáleny 80—100 svět. roků. To jsou shloučené lehké plyny (vodík, nebium, helium), samy svítící, se středním svítícím jádrem, zhuštěným to již sluncem, kolem kterého je světelný, plyný obal, z kterého se v budoucnu utvoří planety.

Jeans na více místech vykládá, jak nepatrně málo hmotných těles v kosm. prostoru se nalézají, čteme-li však jiné vědecké astronomie, nalézáme tam výklad zcela opačný. Tak na př. co jen v objemu sluneční soustavy létají spousty meteoritů a ročně projde komet. Na naši zeměkouli spadnou ročně tisíce metr. centů meteoritů. Uvážíme-li, že je naše země nepatrným zrnkem v objemu sluneční soustavy, pak pochopíme, jaké asi spousty meteoritů a rojů kometových ročně projde prostorem sluneční soustavy. Mimo Slunce je to podobně, neboť tu jsou celé přehromné temné mraky hmoty a miliony bludných vyhaslých slunců a planet, nám neviditelných.

Mluvíme-li o vesmíru, musíme si vždycky ujasnit, jaký vesmír myslíme. Je známo, že obrovitá Mléčná dráha, obsahující nekonečné biliony hvězd, složena jest z chuchvalů hvězdných čili oblak hvězdných, jež jako oblaka na naší obloze nechávají otvory prázdné, tmavé, jimiž vidíme do prázdného prostoru kosmického. Oblaka představují samostatné skupiny s nesčetnými hvězdami, jež obíhají kolem společného středu. Také my s naším sluncem tvoříme veliký oblak a slunce naše letí v něm kolem středu. Ovšem že oběh tento může trvati třeba několik milionů let, což nám posud nemožno změřiti. Prof. Jeans v Cambridgi odhaduje jej na 200 milionů roků.

Jest tedy náš oblak sám sebou vesmírem prvního stupně. Oblaka dále skládají spirálovitou Mléčnou dráhu, představující vesmír druhého stupně. Víme ale dále, že za naší Mléčnou drahou jsou v nekonečné dálce další Mléčné dráhy (Andromeda, Psi), což v celku představuje vesmír třetího stupně, o jehož omezení ničeho nevíme. To jest už nekonečný kosmos.

Zvláště poučné jsou kulovité hvězdokupy, jaké v nádherné podobě spatřujeme v souhvězdí Herkula a Psů. Jest jich známo asi 100 a jsou rozloženy na okrajích Mléčné dráhy, ale patrně ještě k systému Mléčné dráhy náležejí. V kulovité hvězdokupě je shloučeno až několik tisíc hvězd, kroužících co jeden celek kolem společného středu. Je to pravidelně ucelený vesmír sám pro sebe

a má jistě svou jednotnou historii za sebou. Také organické bytosti tamže budou asi v tomto vesmíru stejně se vyvíjovat. Jsou stejného stáří a pod stejnými vlivy fyzickými. Herkulova hvězdokupa je od nás vzdálena 36.000 světelných roků. Také průměr této hvězdokupy obnáší mnoho tisíc svět. roků.

Jest velká otázka, existuje-li mimo kosmickou gravitaci, která je příčinou slunečních systémů a hvězdokup, ještě nějaká, posud neznámá síla, řídící pohyb kosmických hmot a vznikání jejich z mlhovin. Ano, již i v tomto směru astronomové badali a někteří tvrdí, že lze v mlhovinách pozorovati proudění, jež uvádí mlhoviny v pohyb rotační. Tatáž síla asi také formuje Mléčnou dráhu, jakž na Andromedě vidíme.

Mléčná dráha jest nám sama těžko chápatelným gigantem, poněvadž ty spousty sluncí viditelných svědčí o životě organických bytostí do nekonečna jdoucích. Tento život musí tvořiti nějaký celek, společně organisovaný. Tímto pojetím může býti toliko duchovní vesmír Mléčné dráhy. Je nemyslitelné, aby organické bytosti onoho giganta mohly spolu obcovati fyzicky, i kdyby dosáhly nejvyšší evoluční dokonalosti. Obcování toto může se dít jen duchovně. Tím právě nutnost duchovního kosmu se potvrzuje.

Další soustavy Mléčné (Andromeda, Psi), v tisících v teleskopech zřetelné, jsou jako pevná zrnka v nekonečném prostoru. Ta věrně připomínají atomovou a elektronovou stavbu hmoty, snad jen s tím rozdílem, že jednotlivé hvězdy jsou sídlem organických bytostí, kdežto poslední jedničky hmoty nejsou sprovázeny duchovnem.

Kdy, jak a proč a z čeho vznikla ona pevná zrnka v kosmu, nemůžeme dáti ani nejmenší odpovědi. Ignoramus. Obrovitost Mléčné dráhy a ještě více obrovitost zrnitého kosmu nás nejlépe poučuje, že musí existovati něco tajemného, co přesahuje obzor naší inteligence. Výmluva, že čas a prostor nic nejsou, nám věc neobjasní. Astronomie nám praví, že hmoty v prostoru jsou, že se dají měřiti a počítati a že nejsou přeludem smyslovým, poněvadž na ně fyzikální přístroje reagují. Matematika nám pak odhaluje zákony o pohybu a organisaci těchto těles nebeských. Skeptičtí filosofové nechť tedy mlčí.

Již dříve jsme ukázali, že ze studia astronomického nutně přijíti musíme do studia psychického, abychom pochopili zákony fyzické a chemické o stavbě hmoty a složení kosmu. Jako bychom

nikdy nepochopili podstatu organických bytostí (živočichů, rostlin, hub) bez příbrání principu duchovního, tak by nám také vždycky ostala stavba Mléčné dráhy nepochopitelnou, kdybychom nepřijali kosmickou říši duchovní. Jako jest živočich spojením hmoty a ducha, tak jest hvězdný oblak, v němž pluje naše slunce, jedničkou hmotnou, k níž připoutána jest celá soustava duchovní. Tento náš oblak vznikl z jednoho materiálu a vyvíjí se co celek, ale nevíme, k jakému konci spěje. Víme toliko, že vznikl-li ze začátku, musí také dospěti k rozkladnému konci. Duchovní obyvatelstvo jeho ještě nedospělé odstěhuje se na jiný oblak, dospělé spojí se se stejně hodnotným v kosmickou hierarchii, nevázanou na hmotu vůbec.

Řekli jsme dříve, jak ohromné prostory jsou mezi hvězdami v Mléčné dráze. Avšak ještě větší jsou mezi Mléčnými drahami v širém kosmu. V obvodu Mléčné dráhy nalézají se ještě nespočetná tělesa neviditelná, nemající vlastního světla, tak na př. vyhaslá slunce, bludné a mrtvé planety, komety, roje meteoritů, neviditelné (vedle viditelných) mlhoviny. Vypadá to v celku jako hemzot komárů na jaře. Zašlé světy se rozdrobují a rozdávají svou hmotu živým. Z mlhovin rodí se nová slunce s planetami. Světlé mlhoviny jsou bezpochyby ze sluncí vymetené atomy a elektrony, jež se shromáždily v širých prostorách mezihvězdných a složeny jsou původně ze 4 prvků: koronium, vodíku, nebulia a protofluoru, kterýžto je také posud na slunci. Spojen s nebuliem dává helium, také hojně na slunci. Temné mlhoviny, jež značí hvězd prázdné skvrny či oblaka na obloze, dle mnohých obsahují kosmický prach, zastíňující prostory hvězdné. A r r h e n i u s první upozornil na to, že tlakem paprsků slunečních shání se přejemný prach kosmický do prostor mezihvězdných v ohromná temná oblaka, v nichž světlo hvězd se udusí (neprojde). My ovšem nevíme, v jakém poměru jsou světlé mlhoviny k prachovým oblakům (temným).

Tak zvané nové hvězdy, jež se náhle objeví na obloze, silně zazáří a brzo zhasnou, vykládají se jako srážka temného tělesa kosmického s rojem meteoritů. Takových rojů je v prostoru množství a přiblíží-li se k jasným hvězdám, jsou těmito osvětleny a jeví se jako světlé skvrny mlhovinné. Tyto roje jsou rozbité a rozdrobené staré planety a zhaslá slunce. Tak se tedy Mléčný kosmos stále vaří, rodí a zemírá. Zcela obdobně k organickému vývoji na jeho tělesech.

Ohromné prostory mezi Mléčnými systémy jsou snad prázdné, jen etherem vyplněné. Nevíme také, mají-li tyto systémy mezi sebou nějaké vztahy. Zde končí tedy astronomie i filosofie.

Nepochybujeme, že se realističtí skeptikové usmějí nad naší konstrukcí kosmu jako bláhovou fantasií. Inu ovšem, přímých důkazů tu nelze podávat, nýbrž jen logické závěry. Ale budiž, postavme se na stanovisko jejich a pozorujme tuto věc jejich očima. Co vidíme? Hmotu, hmotu, nekonečnou hmotu, všude stejně se měnící hmotu od věčnosti do věčnosti. Je to gigantické perpetuum mobile. Je to kruh, v němž všechny změny stejnoměrně běží, vrací se tamže, odkud vyšly. Změnu a jakousi směrnicí pozorujeme toliko v říši organické. Tu je variace, tu jsou prováděny myšlenky v neskonalejších formách životních. Tu vidíme direktivu, účel, snažení. Zázrakem jest, když náhle ten živočich padne, vydechne a máme z něho hromádku mrtvé hmoty, takové, která skládá hory, skály, moře, planety. Co to tedy ta hmota dělá, že nějaký čas se hýbe životem, dokonce soudí o okolí, myslí, hledí do hvězdných dálav a ač tělem tak maličká, myslí objímá i ten gigantický kosmos. Toť zázrak, který i ten nejzarytější skeptik musí uznati. Tak jsme i touto cestou v metafysice a mysticismu, který se nám plete pod rukama, ať počnem práci jakoukoliv.

Je zvláštní: vaříci se a kolotající obři hmotní v kosmickém prostoru naplňují nás hrůzou a údivem, ale jsou to mrtvoly největšího významu jako zrnko soli, kterou sypeme do svého pokrmu. Ale ten malinký člověk giganty kosmické vidí, pozoruje, budoucnost jim prorokuje a myslí takřka objímá a řídí. Význam ducha nezáleží na velikosti, u duchů mizí ponětí času a prostoru — věčnosti.

Není tedy možno, abychom ztotožňovali hmotu s duchem, poněvadž jsou oboje docela různé podstaty. Skladba hmoty je úžasná v makrokosmu i mikrokosmu, ale přece jen všude stejná. Všude chová se pasivně dle daných zákonů. Nikde nevidíme v ní inteligence a vůle.

Vůle ducha může měniti hmoty (složení, pohyb), ale hmoty (síly) nemohou řídit vůli ducha. Mohou sice ničiti jeho tělo, ale na ducha za žádných okolností působiti nemohou. Duch může býti pánem hmoty. (Mens agit at molem.) Již na naší planetě nadělali duchové lidí tolik divů, že se jim tisíce sluncí nevyrovňají.

Duch je agens aktivní, hmota pasivní. Duch bourá hmoty a

znova spojuje a staví a dovede zápasiti se silami, v hmotě ukrytými. A to v makrokosmu i mikrokosmu (chemie). Podle toho by se zdálo, že hmoty a síly jsou služebnice duchů v kosmickém hospodářství. Duchové užívají hmot k svému vývoji. Nelze souditi, byli-li duchové dříve než hmota nebo zdali snad duchové jednou hmotu stvořili, že jednou bylo veliké nic, v němž duch stvořil něco — dle názoru náboženského. Správnější jest názor, že hmota i duch jsou stejně od věčnosti.

Různá náboženství (tak i indická filosofie) přijímají, že všechno, což jest, živé i mrtvé, pochází z jedné prapříčiny (Boha zvané), která jediné je věčná a neměnlivá. To je mylný názor, neboť hmota je sama sebou a stejně věčná jako Bůh či duchovno. Tato hmota mění se dle věčných a v celém kosmu platných zákonů, jež jsou samozřejmou nutností jako pravidla mathematická a geometrická. Voda je v celém kosmu stejná jako věta Pythagorova.

Duchovno může se smyslně projevit toliko pomocí hmoty. Spojí-li se s hmotou, jeví se co organická bytost. Život organ. bytosti jest projevem Boha. Člověk jako nejvýše stojící organ. bytost nabývá sám sebevědomí, poznává se co Bůh. Kosmické duchovno odráží se v mikrokosmu organickém. Člověk je obrazem Boha. Duchem genia mluví Bůh (Kristus).

Duch působí na jiného ducha a tohoto poznává bez hmoty. Poněvadž v člověku jest duch sám sebe vědom, prozrazuje inteligenci a svou existenci (cogito, ergo sum). Jest tedy i kosmický duch inteligentní.

Poněvadž je člověk inteligentní, musí býti také kosmický duch inteligentní. Duchové mohou mezi sebou obcovati bez hmoty, čímž svou neodvislost od hmoty prozrazují. Jakýkoli duch může působiti na hmotu jen pomocí hmoty. Svou vůlí ovládá síly a těmito řídí hmotu.

Jen přijetím kosmického duchovna vyplývá nám účel celého hmotného kosmu, zde tedy Mléčné dráhy. Mléčná dráha jest obrovitou vlastí duchů, vyvinujících se k vyšším stupňům pomocí hmoty a společným obcováním. Osou tohoto velkolepého kosmického vývoje jest pak kosmický Bůh.

Již jinde ve svých spisech jsem upozornil, že názor materialistů, v duši nevěřících, jest ještě mystičtější, neboť nikdo si nedovede představit mrtvou hmotu, která by se náhle probudila,

sebe i okolní přírody si uvědomila a znovu smrtí v mrtvý stav se vrátila. Jiní vycházejíce s tohoto hlediska, učili, že hmoty minerální jsou jen zdánlivě mrtvé, že tají v sobě život, který se příležitostně probouzí. To jest opět vyšší mysticismus a nepochopitelný zázrak. Hmota minerální ostane vždycky jen mrtvou hmotou i se svými fyzickými vlastnostmi. I v těle lidském nedělá nic více, než co dělá v chemické laboratoři profesorově. Jenže toho profesora zastupuje v těle duch, chemické procesy hmoty řídící. Když člověk zemře, rozbily se nádoby profesorovy a je po chemickém slučování a rozlučování. Kdyby někdo profesorovi v laboratoři přilil do nádoby, v níž vaří jistou látku, nepatřičné tekutiny, má pokus zkažený. Kdyby někdo dal pijícímu do vody cyankali, stane se tělo pijícího nepotřebným.

Z toho vidíme, že názor o samostatném, od věčnosti trvajícím duchu a samostatné, věčné hmotě je méně mystickým a srozumitelnějším než názor o hmotě obživující. Organický život jest tedy projevoval se ducha v hmotném světě pomocí hmoty.

Keyserling ve svém díle (397) vyslovil názor, že veškeré stvoření je slepou hrou — Brahma a Šiva hrají si s hmotou a silami, což se nám nepatrným lidem jeví jako evoluce kosmická a organická. Tedy veškeré děje na systémech slunečních vznikly náhodně a nemají žádného cíle. Hledíme-li na rej v Mléčné dráze a uvážíme, že se totéž opakuje dále v jiných Mléčných drahách, zdá se nám věru, že Keyserling a brahmané mají pravdu.

Největší důkaz kosmické, duchovní evoluce spatřuji v možnosti zániku naší planety a s ní zničení vší organ. evoluce. Naše země určitě skončí jednou jako roj meteoritů, ano, astronomové přijímají možnost srážky země s jiným velkým tělesem, třeba zvěcí měsíce, což by pád obrovského meteoru v červnu r. 1908 v Sibiři, v oblasti Jeniseje, potvrzoval.*) Podle toho jest organ. evoluce něco nahodilého, co jen mimořádně sprovází vývoj jiný, který ničím nemůže býti přerušen. A to je kosmický vývoj duchovní. Duše organických tvorů po zničení země rozletí se v kosmu a vtělí se na jiných vhodných planetách a tak pokračovati budou ve svém

*) Jako hora veliký meteorit nalézá se také v Arizoně, spadlý před tisícem roků. Vyryl v zemi veliký kráter, takže místo ono dlouho považovali za vyhaslou sopku.

vývoji. Na svou existenci na zemi zapomenou, podrževše toliko prvky intelektuální a mravní.

Zvláště hrůzostrašné katastrofy vulkanické (zemětřesení, sopečné výbuchy), při nichž v hodině zahynou tisíce a miliony lidí, dokazují, že lidé a organické tvorstvo na planetách jsou věci vedlejší, nahodilou, nikým a ničím nechráněnou. Že však se v kosmu všude od věčnosti do věčnosti stále tvoří, musí býti jejich existence od hmoty neodvislá, stejně v kosmu rozložená, nekonečná a věčná. Jejich vyvolávatelem a původcem jest kosmické duchovno. Existuje-li nějaké ústředí tohoto duchovna (Bůh), vidíme, že ani toto ústředí na přeměny těles kosmických a hmoty vůbec žádného vlivu nemá, čili procesy hmotné a duchovní jdou vedle sebe a spojí-li se, jest to děj chvilkový, veliké dění kosmického duchovna neohrožující, nýbrž podporující. Proto také jest nám život duchů odtělených nepochopitelný a proto duchové, vykročivše ze světa hmotného, brzo na pozemsko zapomínají.

Uvažme jen, jak pestré a pohnutlivé jsou dějiny starých měst Carthaga a Říma, co tisíců lidí tu hrdě žilo život rušný, co tisíců tu v zoufalství hynulo a přece jest tato nám dlouhá doba jen malou chvilkou v historii naší planety a okamžikem v dějinách kosmu. Z toho již souditi musíme, že děje kosmické ubírají se jiným měřítkem k jinému cíli a že dějiny naší země jsou jen malou součástíou velkých vln kosmických. Kde jsou ti lidé, ti předci lidí, kteří žili za miocénu v Evropě, když v Čechách zelenaly se palmové háje a voněly lesy stromů skořicových. A jak vypadaly ty začátky plemene lidského, když utíkaly před obludami ještěřů 40 metrů dlouhých v okolí Čes. Brodu v době křídové! Ten ráj, v němž Hospodin tvořil Adama a Evu, trval aspoň tisíc milionů let a nikoli sto let, jak naivně bible o Adamu vypravuje.

Z toho souditi můžeme, že na planetách větších než naše země, s delším trváním a stejně příznivými podmínkami životními, musí organ. vývoj dosáhnouti vyššího stupně. S ním také vývoj duchovní vyspěje výše. Jsou tedy planety s lidmi mnohem dokonalejšími, než jsme my na zemi.

Onen vyšší stupeň duchovního vývoje může spočívatí toliko v mravním a intelektuálním pokroku, nikoliv v technické kultuře, která vede ke zkáze. Na naší zemi technická kultura daleko předstihla kulturu duchovní, čímž propadlo lidstvo záhubě.

Faktem, že lidstvo všech dob vždycky hledalo Boha, vyjádřeno

jest tušení lidí kosmické duchovní organisace. Čím více se člověk duchovně povznese, tím více zhrdá hodnotami materiální, technické kultury a zalétá myslí do dálav kosmických, hledaje tam rovné bratry. To vyjádřil Trine ve svém díle »V jednotě s Nekonečným«. Kristus a jiní proroci tuto kosmickou souvislost stále zdůrazňovali. Tak poznávají geniové souvislost lidí s kosmickým duchovnem.

Všichni kulturní národové v zašlých dobách měli své bohy, kteří byli jaksi odrazem jejich názoru o kosmu a životě a byli výrazem jejich vědy a filosofie. Vrcholí-li tedy moderní vědy a filosofie v atheismu, znamená to přiznání se k nemohoucnosti jíti dále. Je to bankrot vědy i filosofie, který se dá vysvětliti velikým rozmachem techniky a oddávání se požitkům materiálním, je to zleňování ducha. Přepych a blahobyť vždycky zahánějí víru v duchovno, chudoba, střídmost a přírodní život rodí víru v duchovno a vrcholí v moudrosti.

*

Jako jest tajemným kosmos hmotný v Mléčné dráze (makrokosmos), tak jest stejně zázračně složena veškerá hmota na zemi i na všech tělesech kosmických (mikrokosmos). Žádná hmota není solidní, celistvá, nýbrž jest složena z nejmenších částíček molekulů a tyto opět z atomů a tyto opět z elektronů, jež krouží bleskurychle kolem středního elektronu, napodobující věrně kroužení planet kolem slunce. Je-li jejich síla hybná totožnou s gravitační silou těles nebeských, není rozhodnuto. Rovněž není pevně zjištěno, jsou-li elektrony posledními nedělitelnými jedničkami hmoty, nebo zdali i tyto ještě jsou složeny z menších částek (jak nejnověji tvrzeno). Kroužící elektrony kolem jádra jsou v různém počtu. Vodíkový atom má jen jeden elektron kroužící kolem druhého. Helium má 1 střední (kladný) a 2 kroužící (záporné). A t. d., až má uran 1 střední a 92 kroužící elektrony. Součet energie všech kroužících elektronů rovná se energii středního. To není ovšem v sluneční soustavě, kde slunce svou hmotou převyšuje 745krát všechny kroužící planety dohromady.

Tvar, počet a postavení atomů v molekulu rozhoduje o jeho

fyzikálních vlastnostech. Nejlépe to vidíme na vnitřní stavbě krystalů, kde platí nejpřísnější zákonitost. S touto molekulární a atomovou stavbou souvisí také projevy sil na různých hmotách (magnetismus, elektrina, teplo).

Kdyby hmota nebyla takto z částíček složena, byla by nedělitelnou.

Že hmota jest složena z nejmenších částíček, atomy zvaných, učili již v 5. st. př. Kr. řečtí filosofové Leukippos a Demokritos. Ale již ve Vedách, ještě starších dobou, jest zmínka o složení hmoty. R. Boyle v 17. st. učil, že v prostoru plují nejmenší částíčky, všechny stejné, tvořící kosmickou pralátku, jichž skládáním povstávají různé plyny a minerály.

Všechna tělesa kosmická jeví gravitaci, jež je příčinou rozestavení a pohybů těchto těles. Gravitace je vlastností každé hmoty, ale nám jeví se jen u hmot velkých. Tak se i pozoruje na velkých horách, sousedících s rovinou. Je-li stejná s elektrinou nebo magnetismem, není posud jisto.

Zákony, podle nichž určité druhy atomů v určitém počtu se shlukují, aby daly určitý minerál, jsou zajisté podivuhodné. Kdybychom znali podmínky, za jakých se tak vždycky děje, mohli by chemikové všechny hmoty a minerály uměle vyráběti, jak už také u velkého počtu dovedou. I zlato lze takto vyráběti z olova nebo rtuti. Úžasné jest, že zplodina spojených atomů je naprosto rozdílnou od hmoty, kterou atomy skládaly. Vodík na př. a kyslík jsou neviditelné plyny, ale voda z nich povstává je docela něco jiného. Rtuť a síra spojeny dávají rumělku. Stejně divné jest, proč se atomy přitahují a slučují, když jsou vlastně indiferentní následkem spoutání elektronů pozitivních s kladnými. Musí tedy atomy míti ještě jinou energii.

Snad v budoucnosti se podaří bourati atomy v elektrony (radium), což by v praxi pro lidstvo bylo nedozírnou vymožeností.

Všechny síly lpí na hmotách, neznáme síly mimo hmotu. Těchto sil (energií) jest veliký počet, ale lidé znají jen jejich část. Jest jisto, že v prostoru kosmickém působí mnoho sil, vycházejících z hmot, kterých posud neznáme (různé paprsky).

Dopravím těchto sil v kosmu jest ether, který znali již nejstarší filosofové, ačkoliv neovládali chemii (akasha), aither eleutheros (Pyth.), telesma (Hermes), ignis subtilis (Hippokr.), spiritus subtilis (Newton). Ether naplňuje veškerý makro- i mi-

krokosmos. Vysloveno bylo již mnoho teorií o složení a vlastnostech etheru, ale myslím, že podstatu jeho posud nikdo nepochopil. Je nemyslitelno, že by kdekoliv mohlo existovati v a c u m, t. j. prostor bez hmoty, beze všeho, úplná prázdnota. Poněvadž prostor mezi naší zemí a hvězdami vyplněn jest etherem, může jeho vibrací k nám dopraveno býti záření hvězd (světlo).

Kdyby ether byl složen z atomů jako jiné hmoty, musely by prostory mezi atomy a elektrony jeho býti vacuum, což je nemyslitelno. Kdyby ether byl jako hmota složen z atomů, byl by dělitelný a mohl by se v kosmickém prostoru roztrhati a utvořiti obrovská vacua, kterými by nemohly ani světelné paprsky, ani tělesa nebeská projíti.

Kdyby ether složen byl atomově, mohly by se jeho atomy a elektrony spojovati s bludnými atomy a elektrony v prostoru kosmickém a tvořiti nové hmoty, čímž by etheru ubývalo, takže by během věků mohl zmizeti — což je nemyslitelno.

Červené světlo v slunečním spektru způsobováno jest kmitáním etheru 400bilionkrát za vteřinu, což jest ponětí, které vůbec nechápeme. Tím také vyslovena jest mystická povaha etheru. Již kmitání vzduchu (!), jímž vzniká zvuk, námi slyšitelný, mezi 16 a 40 tisíci za vteřinu, jest pro nás zázrakem. Musí tudíž ether hráti v kosmu první úlohu ve fenomenech hmotných i duševních. Zajisté že i elektrina, magnetismus, gravitace jsou funkcemi etheru.*)

Z toho všeho plyne, že kosmický ether liší se svými vlastnostmi podstatně ode všech hmot a jest prvním činitelem v stavbě makro- i mikrokosmu i v organismech. Je to »hmota« solidní, nejvyšš pružná, nejvyš jemná, nevažitelná, neviditelná, nereagující na žádnou hmotu, tím méně na fyzikální přístroje, s žádným prvkem se nespojující, prostupující veškeré atomy a vyplňující kosmický prostor do nekonečna. V kosmu slouží k dopravování sil (paprsků) a v mikrokosmu k udržování spojení atomů a elektronů pohromadě. V živých organismech dopravuje rozkazy z ústředí nervového do jednotlivých orgánů pomocí nervů neb i živé plas-

*) Mnozí filosofové doby přítomné (tak i Maeterlinck) matou pojem kosmického etheru s fluidem nebo odem nebo auron, jež pronikají a obkličují člověka do různé vzdálenosti a tvoří po smrti tělo astrála. Zдали quinta essentia a azoth alchymistů, duch života T. Akvinsk., pneuma Gallienovo, živý oheň Zoroastrův, alkahest Paracel., astrální světlo kabbaly odpovídající fluidu, těžko rozhodovati.

my. Etherem se bezpochyby přenášejí telepathicky myšlenky mezi lidmi a zvířaty. Tím způsobem roznášejí se snad i myšlenky širým kosmem. Poněvadž v kosmu letí všude etherem mnoho druhů paprsků (Milikanovy paprsky), mohly by je naše nervy zachycovati a dopravovati do vědomí, kdyby byly dosti jemnými. Ale citlivost nervů kulturního člověka klesá, nedosahující ani toho stupně, jaký jest u zvířat. Proto zvířata lépe cítí telepathicky, čiji nebezpečí a jiné vlivy, pro které je člověk tupý. Víme, co energie metá slunce do prostoru, malá to hvězda v Mléčné dráze. Což ohromná slunce, dvojhvězdy a celé kupy sluncí. Jaké spousty energie vychrlují tyto do prostoru! Tato energie nemůže býti bez účinku na naši zemi a zvláště na její organické tvorstvo.*)

Uvážíme-li, z jak ohromných vzdáleností ether ze sluncí Mléčné dráhy až na naši zemi světlo dopravuje, musí býti jeho jemnost a citlivost úžasná, z čehož plyne téměř jistota, že i jiné paprsky z velkých dálav na naši zemi dopadají. Že mohou to býti i myšlenkové vibrace z planet různých sluncí. Tím by se vysvětlila psychická kosmická jednota. Vždyť jest nemyslitelno, aby každá planeta v kosmu se svým životem tvořila v sobě uzavřený, odloučený celek.

Je-li vůle silou, podobnou jiným silám, pak může pomocí etheru způsobovati pohyby těles (telekinese), rozbíhání se molekulů a splývání těchto (materialisace a dematerialisace), přeměňování sil v jiné (světelné fenomény v mediumismu). Proto se zdá, že většina zázračných fenomenů psychických v činnosti vůle a etheru spočívají.

Také Lodge vykládá, že ether jest nositelem kosmického duchovna. Ale k tomu třeba dodat, že jest dopravovatelem všech

*) R. 1931 prof. Z e h n d e r na základě srovnání s Brownovými pohyby molekulárními tvrdí, že Milikanovy paprsky nejsou původu kosmického, nýbrž vznikají v zemské atmosféře prudkou explozí meteoritů (Ann. Guéhard-Séverine, 1931, Neuchatel). Tím ovšem není vyvrácena možnost jiných kosmických paprsků, neboť vždycky ostane záhadou, co se děje s energií, vymetenou z tolika hvězd do kosm. prostoru.

L o d g e ve svém filosofickém spise »Vývoj a stvoření« vykládá, že elektrony jako poslední jedničky hmoty jsou »uzly etheru«, ale nepraví, jak si tyto uzly máme představit. Ale již tím, že vznikají z etheru, je názor tento mylný, neboť by byl ether dělitelný a muselo ho ubývati, když takové spousty nebeských těles z něho vzniklo. Co by pak zbylo tam, kde by uzly vyčerpaly všecken ether? Patrně nic — vacuum. Tedy přijdeme tou cestou v nicotu.

energií. Vybíjí-li se na hvězdách kladné a záporné elektrony v světlo, letí tato energie etherem až k našemu oku.

Je zvláštní, že již stará indická filosofie spatřovala v akashe (etheru) duchovního zprostředkovatele v kosmu a akashe přičítala více význam duchovní než fyzický.

Podle toho všeho máme v kosmu tři hlavní činitele: hmotu, ether a duchovno. Všechny jsou věčné, všechny od sebe neodvislé. Duch je princip intelektuální a aktivní (vůle), hmota pasivní, bez vůle, dělitelná, konečná, věčně se měnící, ether je princip se neměnicí, nedělitelný, nekonečný, bez vůle a inteligence.*)

Hmota anorganická mění se dle věčně stejných zákonů v celém kosmu. Zákony chemické jsou stejné na všech sluncích a planetách v celém kosmu, což potvrzuje nejen spektrální analýza, ale i meteority, padající na naši planetu. Hmota však živá, organická mění se vůlí ducha chemicky i morfologicky. Procesy v těle ssavce nejsou tak jednotvárné jako proces při vzniku minerál-

*) Orientálská theosofie přijímá 3 podstaty kosmu: substanci (hmotu), sílu a vědomí (viz Andersona l. c.). To nesrovnává se s vědeckým stanoviskem, neboť substance a síla jest totéž. Nelze táhnouti hranici mezi hmotou a silou (energií).

Již Vergil ve své Aeneidě (6. zp.) praví, že duch (duše) vše proniká a celý kosmos naplňuje. — O podstatě hmoty a etheru vysloveny byly již nejrozumnější názory od fyziků i filosofů. Moderní badatelé skoro souhlasně tvrdí, že hmota a síla (energie) jest ponětí totožné, poněvadž elektrony, skládající atomy, jsou elektrickou energií. Oliv. Lodge (Věda a pokrok, Laichter, Praha 1933), jenž věří v posmrtný život duchovní, vykládá (II. 185 a násl.), že také ether jest jen hmotou-energií nebo obráceně. Elektrony prý jsou elektrické zauzliny etheru (jakési víry). A konečně i život a duchovno jest prý jen fenomenem etheru. Podle této theorie zbyl by v kosmu jako poslední činitel ether. Snahou fyziků bylo vždy uvést celý kosmos v jednotu, tedy jakýsi pantheismus fyzikální. Byli ale také fyzikové, kteří tvrdili, že hmotné atomy jsou vacua v etheru, dnes tedy že elektrony jsou tato vacua.

Všechny tyto názory padají, když z metapsychismu víme, že duch může existovati bez hmoty, čili že hmota a duch jsou dvě různá ponětí. A k těmto přistupuje třetí: ether. Ether je pojítkem kosmické hmoty-energie a kosmického duchovna.

Lodge (l. c.) také vykládá, že není pravda, že hmoty-energie v kosmu neubývá, poněvadž slunce spoustu energie vymetává do prostoru. Ano, atomy a elektrony vymetávají slunce a planety do širých prostor mezihvězdných, kdež se spojují v mlhoviny a tyto po věcích zhoustnou v nová slunce a planety. Není tedy pravda, že se v kosmu nějaká hmota a energie ztrácí. Hmota (energie) je věčná a duch je také věčný. Život pak je spojení ducha s hmotou.

ního krystalu. Krystal kazivce je na planetách Orionu stejný jako na naší zemi, ale slon indický a africký jsou velmi rozdílní. Jest tedy rozdíl mezi hmotou anorganickou a živou organickou ohromný. Moderní badatelé, hledající podstatu a původ hmoty, nečinili rozdílu mezi hmotou a duchem a mezi hmotou minerální a hmotou živou (organickou). Mnozí viděli v každé hmotě ducha a nedovedli rozeznávat hmotné organismy od hmoty neorganické. Tento mylný názor, nutně vedoucí k pantheismu, spočívá jen na víře, že duše s tělem zemírá. Zde proto splývá ponětí ducha (Boha) a hmoty v jedno.

Všichni filosofové, proroci a věřící tvrdí, že Bůh stvořil svět, kosmos. Tedy hmotu. Bylo prý jednou nic a slovem Boha povstalo něco — hmota. Jak jen to možno, když ten Bůh není s to hmoty — síly ovládati? Proč bychom nemohli mysliti, že jako duchovno jest od věčnosti, také hmota je od věčnosti. Hmota je vlastně také svým způsobem živá, mění se neustále, ale neví o sobě a nemyslí. Počet změn hmoty je omezený, počet forem ducha a jeho zplodin je nekonečný. Duch jde stále kupředu přímočarě a jest si sebe vědom, hmota krouží však v stejných podobách v kruhu a není si sebe vědoma.

Bůh nic nestvořil, ani hmotu, ani kosmos. On buduje a tvoří toliko živé tvory z hmoty a skrze tyto tvary neživé, ale vždy vyjadřující nějakou ideu krásy. V tvorech živých projevuje se podle toho, jak dokonale je tvor organisován. Ale snaží se dosíci nejdokonaleji ustrojeného tvaru, v němž pak projevuje svou podstatu, vrcholící v poznání a lásce. Snaha moudrého člověka všechno poznati a všemu rozuměti jest přáním božím. Milovati všechno tvorstvo a bližního především a radovati se s nimi ze života, jest také přáním božím. Vzepře-li se kdo těmto přikázáním, netrestá jej Bůh, nýbrž potrestá jej evoluční zákon (přirozená nutnost). To nazvali karmou.

Vždycky si musíme uvědomiti, že když uvažujeme o kosmu a jeho konstrukci, že to nejsme my, nýbrž kosmický duch, jenž se probouzí ze spánku a snaží se orientovati se o své a okolní situaci. Duch kosmu v nás myslí. Ale je třeba k dosažení tohoto probuzení či osvětlení mnohamilionové periody vývoje. Avšak i tato doba vůči dějům kosmickým jest jen chvilkou a nezáleží na tom, překazí-li se tento vývoj nějakou stelární katastrofou,

poněvadž opakuje se na tisících jiných planetách, takže duchovní a organický vývoj jde stejně s vývojem slunečných systémů v kosmu v měřítku kosmickém.

Všechny nauky v náboženstvích a filosofiích o prvopočátečním stvoření světa (kosmogenezě) jsou jen dětinským pokusem odstraniti nesnáz představit si věčnost. Když takto přijímáme vznik kosmu, kdo potom stvořil Boha? A tak jsme opět v nechápatelném transcendentnu. Nekonečnost a věčnost stejně jako čas a prostor ostanou nám lidem představami neřešitelnými. Snad netělesní, vyšší duchové toto ponětí chápou. Do téhož oboru myšlení patří dojista mizení předmětů a prorokování budoucnosti v metapsychismu. V světě duchovním mimo svět hmotný jsou tedy jiné zákony než v světě hmotném, do něhož jsme částečně (!) zasazeni.

Máme-li toto na mysli, skoro se nám zdá, že blížíme se k pochopení vzniku prvních organismů. Princip duchovní, v kosmu rozložený svou vůlí pomocí etheru spojí atomy v mikroskopické částičky a osadí je svou částí a počne tuto hmotnou zplodinu živiti atomy z okolí a budovati hmotné tvory (mikroby).

Dřevo, smola, škrob, slonovina, bavlna, vlasy jsou látky organické, zdravé, pevné, trvalé, ale mrtvé, jež opustil duch, následkem čehož nemohou růsti a měniti se. Změna může nastati jen zákonem, platícím pro hmoty vůbec (mrtvé). Zajímavé jest, víme-li, jaké látky duch v těle potřebuje k budování zdravých orgánů v těle, lehce můžeme docílit uzdravení nemocného těla pomocí bylin a jiných organických látek. Toho právě užívá lékařská praxe. V tom vězí zázračné léčení pomocí bylin. Zvířata »instinktivně« vyhledávají a požívají látky, jichž v těle jest zapotřebí. Hlad a žízeň je totéž.

Vůle naše může proniknouti také tělo jiného člověka a energeticky oživiti činnost ochuravělých pletiv — uzdravování magnetismem a slovem. To dítí se může i na vzdálenost. Ether rozkaz vůle magnetiséra přenese.

My posud ovšem nevíme, kam až vůle ducha sahá v ovládnání atomů a molekulů. Jsou tu jistě meze a velké podmínky. Ale tolik už říci můžeme, že v kosmu všechny tři součástky (duch, ether, hmota) tvoří harmonický celek. Jako člověk je složen z hmoty a ducha, tak jest Mléčná dráha spojena s říší duchů v jeden živý celek a pojidlo tvoří ether. Skvělá obdoba

makro- i mikrokosmu. Všechny děje duchů vtělených i odtělených v Mléčné dráze tvoří jeden celek, rostoucí, vyvinující se a miliony organických bytostí na planetách řídí jedno ústředí (Bůh) jako duch v těle lidském z ústředí mozkového. Toto srovnání i v tom směru je věrné, že jako tělo člověka zemírá a duch ostává, tak zanikají planety a systémy sluneční a duchovní jejich obyvatelé osazují nové planety a nové systémy sluneční.

Řešíme-li poměr etheru k hmotě, přirozeně přicházíme na otázku, jakého složení jest duch neb duše. Známo jest, že duši různá náboženství a filosofie různě složenou přijímaly. Nejčastěji tvořena byla ze 3 součástí (Aristoteles): 1) životní síla čili duše animální (řídící fysiologické úkony těla), 2) duše citů a vášní, 3) duše svobodně soudící a myslící. Člověk má všechny tři součástky, zvířata jen první dvě a rostliny jen první.

To v podstatě s naším názorem se shoduje. Našemu názoru odpovídá rovněž výklad Platonův, že jen soudná součástka duše (logistikon) jest věčnou a již před vtělením existující, kdežto ostatní složky duše (animální) spojí se s duší až po vtělení a po smrti lpí na těle dále, kdežto logistikon vznesse se do věčnosti. Po smrti duše většiny lidí oděny jsou ještě astrálním tělem, pro nás vtělené neviditelným (vyjma jasnovidce). Duše dokonalejší brzo po smrti odkládají také tělo astrální, ale ponechávají si ještě jakýsi přejemný fluid, vyznačený silným zářením, jenž ještě tvoří tělo ducha. Duchové tito, stanou-li se viditelnými jasnovidcům neb vůbec lidem, jsou vždycky zářící jako slunce. Poslední stupeň duchů nejdokonalejších postrádá vůbec tělo a tudíž i formy. Z čeho se tedy skládá? Hmota zmizela, ether to není, co jest tedy podstatou čistého ducha?

Jest to tak, jakoby z celé duše zbylo jen soudné myšlení, poznávání zákonů kosmických, duševní evoluce, zákonů přírodních, podstaty mravna a krásy. Zachovává-li se při tom ještě individualita, nevíme pak, co tuto individualitu drží pohromadě. Je to nejčistší ponětí ducha, blížícího se Bohu.

Astrální tělo jest patrně složeno z velmi řídkého plynu — fluidu, snad téže látky, která tvoří auru každého člověka. To jsou asi velmi řídké sestavené atomy posud neznámé (chemicky) látky. Zářící plynné tělo dokonalejších duchů složeno jest asi z nejméně řídkého plynu, jenž vyznačuje se intenzivním zářením. Oboje ale plynná těla duchů právě jmenovaných spadají ještě v zákonitost,

platnou pro hmoty vůbec. Kdežto poslední čistý stav duchů dokonalejších nemá již s hmotou nic společného. Tito nejčistší duchové užívají etheru k rozesílání svých rozkazů a rad do libovolných vzdáleností a sami rovněž z etheru jako telegrafu nebo radia přijímají zprávy z kterékoliv planety v kosmu. Je to věrná analogie k duši v těle, jež užívá nervů, ústících v centrále mozkové. Jest to nejideálnější kosmické spojení všech duchů. Oni nejvyšší duchové udržují jednotu kosmické organizace. Duchové zářící prožívají nebeskou blaženost v plné individualitě a hřející lásce k všemu tvorstvu. Snad plní také poslání z nejvyšších sfér (viz výroky Kristovy a jiných proroků).

Tomuto našemu roztřídění duchů po smrti určitě se budou akademičtí »učenci« a realističtí filosofové posmívati. Přiznáváme se, že systém tento exaktně není proveden, ale je srozumitelnější a metapsychickými zjevy, výroky proroků a shodou starých náboženství potvrzován. Mimo to dobře odpovídá biologické osnově v II. kapitole. Je také v úplné shodě s teorií spiritickou. Ale nechť se realisté nesmějí. Čteme-li učené výklady o duši u Wundta, Spencera, Spinozy, Büchnera, Vogta, Fechnera, Paulsena a j., slyšíme sice plno slov, z nichž si ale nedovedeme utvořit nějakou srozumitelnou představu. Všichni se kloní více méně k názoru, že myšlenky a tak i duše jsou sekrečním zjevem jako moč. Duše je fyziologický proces v pletivech těla. Na tyto všechny moudrosti přiléhavě odpověděl ve svém výborném díle »Das Jenseits der Seele« (Berlin 1919) dr. Em. Bischoff.

Všechny tyto filosofické systémy jsou bezcenné, protože vycházejí z mylného předpokladu, že metapsychická fakta jsou podvod a spiritická teorie nesmysl. Jak mohou tedy tito mudrci dospět k správnému závěru, když odmítají fakta a názory nejlepší. Všichni ti filosofové ukazují na to, že tělo vyrábí duši, ačkoliv jest opak toho pravdou: duše vyrábí tělo. To platí i o zvířatech a rostlinách. Jejich systémy rozpadají se faktem, že duše žije i bez těla a že odtělena může se projevit pomocí jiného těla (medium, genius) nebo i různými fyzickými přístroji.*)

*) Již Schopenhauer, Hartmann a Hellenbach dospěli k tomuto závěru, řkouce: snaží-li se organická bytost zaříditi si účelné orgány a spěje k jistému cíli, musí tu býti inteligentní subjekt, který projevuje vůli a vývoj hmoty řídí. Tento subjekt je duše (psyche).

Musíme se smířiti s pravdou, že tu na pozemsku žádné mraveno, žádné mystické vyrovnání neexistuje a že se tak zvaný Bůh o osudy lidí nestará. Denní zkušenost nás o tom přesvědčuje. Co nevinných a dobrých lidí trpí pod útlakem zlých a zemírá, aniž by se vyrovnání dočkali. Zločinci zpravidla triumfují a spokojeně v slávě a blahobytu žijí. Všechny pohádky kněží o trestajícím a spravedlivém Bohu jsou nepravdivé.*)

Proč neozval se Bůh a jeho služebníci v kosmu, když bolševičtí katané bořili v Rusku chrámy, loupili bohoslužebné náčiní, mučili a vraždili tisíce biskupů a kněží? Dějí-li se zázraky v Lourdech a Čenstochově, aby se lidstvo přesvědčilo, že Bůh o lidi pečuje, byla by jeho zázračná pomoc proti bolševikům mnohem důležitější. Kdož jiný mohl zde zbožným kněžím a věřícímu lidu ruskému pomoci, když je celý svět opustil? Vždyť zde spojily se největší zločiny v jedné hrůze: svatokrádež, rouhání, vražda, zkáza kultury, ničení ideálů a pokroku.

To a mnoho jiných věcí otrásá věrou spravedlivého v jakémkoliv Boha a mravnost vůbec. Různá náboženství představují věřícím Boha v podobě, kterou logika kritisovati nesmí. Bůh na př. prý se hněvá, když se nepostíme, když se rouháme, nemodlíme a t. d. To by byl maličký ješitný pán, který by se pro takové hlouposti hněval. Také Bischoff v citovaném díle uvádí celou řadu nelogičností, jaké církve páchají, bájíce o milujícím a trestajícím, spravedlivém Bohu. Bůh Řeků a Římanů je stejně personifikací lidskou jako Bůh křesťanů. Ale církve tak činiti musí, jednak že by prostí lidé filosofického Boha nepochopili, jednak sami kněží vyložiti nedovedli.

Že theologové kterýchkoli církví o vlastnostech Boha mluví a jej jako dokonalého člověka znázorňují, je největší překážkou pro vědce v Boha věřiti, poněvadž představa ta nikde žádné opory nenalzá. Bůh dle našeho pojetí není v ničem podoben člověku a proto o vlastnostech jeho nelze vůbec mluvit. Je to princip kos-

*) K tomuto názoru došli i jiní rozumní lidé. Tak praví Hellenbach (l. c. 315): »Wenn es der Gottheit gleichgiltig ist, dass Millionen Menschen verhungern und durch Katastrophen ertrinken, versinken oder verbrennen, wenn es ihr gleichgiltig ist, dass Laster, Betrug und Gewalt über edle Menschen triumphieren, so wird es ihr wahrlich auch gleichgiltig sein, wenn Menschen am Charfreitag Fleisch essen und in dem Hokuspokus aller Religion nur ein testimonium paupertatis für die Glaubigen sehen.

mického duchovna a kosmické inteligence — to je vše, co toliko lze říci. Také Olive Lodge (Člověk a vesmír, Pr. 1934) o nedokonalosti popisů Boha dle theologů vykládá. Balzac (Lambert) na více místech praví, že Boha chápati mohou toliko jasnovidci a geniové v ekstasi. My bychom tento správný názor opravili: »mohou Boha tušit«.

Nám se zdá, že všechna ta učení o monadách (Leibniz), kosmickém vědomí (Fechner), kosmickém archivu, kosmické vůli či duši (Schopenh.), kosmických ideích (Plato) a p. jsou jen různá jména téže věci, to jest Boha. Stejně tak názvy činnosti intelektuální v člověku jsou jen různá označení ducha nebo duše. Jakmile však mluvíme o duchu, jsme na cestě k Bohu.

Kněží, vykládající neustále o dobrotě a spravedlnosti boží, sami šíří nevěru mezi lidem, neboť ti, kteří tolikrát se přesvědčili, že Bůh spravedlivým nepomohl a bídě nechal je zahynouti, že v celém životě ani jednou úpěnlivé volání k Bohu nenalezlo ozvěny, stanou se nevěřícími a zatvrzelými. Kdyby jim ale Bůh byl představen v té podobě, jak jsme zde učinili my, volali by o pomoc ty, kteří by ochotně přišli a Boha ctili a získávali dobrými skutky a ušlechťováním své vlastní duše. Boha hledej v sobě, nikoliv na nebesích. Sebe zdokonaluj, sebe povznes a budeš sám Bohem.

To však neznamená zamítání modlitby a vzývání Boha o pomoc, jmenovitě v společnosti a davu. V chrámech, při slavnostech za zpěvů a hudby v harmonickém nadšení a obrácení mysli k světu duchovnímu, spojují se duše davu s duchovní říší kosmickou, z níž září pak útěcha, povzbuzení, ano pro sensitivity i inspirace a rady k novým činům. Nikdo tak nevystihl význam modlitby jako filosof Jamblichus (srovn. Jar. Matoušek, Gnose, str. 98 a n.), jenž mezi jiným praví: »První vlastností modlitby jest, aby ducha našeho soustředila a přivedla nás ku sjednocení s principem božským a k jeho poznání«. To tedy je v úplném souhlase s naším názorem.

Nesmíme si myslet, že jen ty davy, tlačící se v chrámu sv. Víta, v Emausích nebo v katedrále sv. Petra a Pavla v Římě, vzníceny jsou důvěrou a úctou k Bohu křesťanskému. Když pozorujeme velkolepé a podivuhodné chrámy egyptské z doby faraonské, úžasné pagody indické, nádherný Parthenon athénský, nemůžeme pochybovat, že i tehdejší lidé se stejnou láskou a důvěrou klaněli

se svým Bohům. Pohrdání cizími Bohy je vždycky nespravedlivé a nemoudré.

Každý, kdo má mysl vnímavou a citlivou, v době soužení, žalu a sklíčenosti nalezne v kostele při mešní hudbě a zpěvu uklidnění a naději v šťastné rozluštění svých starostí. Ubohý jest ten, kdo nevěrou nebo tvrdostí ducha těchto citů už jest neschopen.

Je to realistická obhrubělost, když i nejdůležitější státní a národní události odbývají se bez obřadů náboženských. Již historie ukazuje, že všichni kulturní národové posvěcovali své národní a státní události vzýváním božstev — i u Slovanů. Národ, který se návodem realistů (komunistů, socanů) zbavil davových bohoslužeb, musí vždy octnouti se v korupci mravní a vždy v nedlouhé době propadne zkáze, byv opuštěn duchovní říší v kosmu. Známo, jak surově bolševici v Rusku vymítali všechny bohoslužby, ale nechť pak nezapomenou historikové zaznamenati tento fakt, až psáti budou o jejich bědných koncích. Množství moderních atheistů ve všech třídách společnosti lidské mají na svědomí realističtí spisovatelé a filosofové. Můžeme jim však připomenouti, že v nejdálnějším starověku v Novém i Starém světě v městech zašlých národů všude stavěny byly chrámy Bohu, jichž zbytky dnes archeologové vykopávají. Realisté počali hlodati na kultuře národů a bolševická zvěř dílo to dokonala.

Máme-li na zřeteli zásadu mravnosti, dle níž prvním kosmickým příkazem člověka jest podporovati vývoj tělesný i duševní, vlastní i bližních, musíme v boji obětovati vše, abychom potřeli nepřátele, brzdící tento vývoj. Nikoliv odpouštění, nikoliv milosrdenství, nýbrž bítí a potírati zločince vždy a všade. Zachovávali-li toto přikázání karma, proč bychom tak nečinili také my. Když Bůh nebije zlé, budeme je bítí my. Mohou-li zločinci pro své sobecké účely užívati vězení, násilí, mučení, poprav nevinných, proč bychom nečinili my totéž za účelem dobrým.

Filosofickým klidem a zhrdáním zlobou nepřátel pokrok lidstva nepodpoříme. A prožívá-li svatý nebo mudře nirvánskou blaženost v nedělání a lhostejnosti nad řáděním násilníků, je stejným sobcem jako tito zločinci. S tím sobectvím chce vejíti do království božího?

Jen bojovníci proti zločincům jsou božími bojovníky, nikoliv popové, na kazatelkách hlásající zpověď, odpustky, pokoru, pe-

kelná muka a hněv boží. I lásku k bližnímu musíme často konati s mečem v ruce.

Učení Kristovo, Pavlovo, jakož i indická moudrost žádají od moudrého a Bohu milého pokoru, odpuštění, nesobectví, mírnost, nedostatek ctižádosti a hněvu.*) Člověk takový bude ale vždycky hříčkou ničemu a podvodníků a zmizí v společnosti lidské, aniž by něčím přispěl k duševnímu pokroku lidstva. Každý mravný, pracovitý a nadaný člověk má bojovati s podvodníky a uplatňovati idey pravdy, práva a lásky a nikdy ani na krok neustupovati před ničemy. Kdo sám sebe nectí, nezaslouží úcty jiných. Sebevědomí a hrdost není ještě ani pýchou, ani nemravnou ctižádostí. Není pravda, že přátelským chováním a odpuštěním své zločinné škůdce udobříme a na dobrou cestu přivedeme (Gandhi). Ničema ostane ničemou za všech okolností a bude si stále nasazovati jiné škrabošky dle změny poměrů a kdyby se i za vlastence, dobrodince a obhájce mravnosti vydával, ostane ve svém nitru padouchem.

Jest ovšem pravda, že první podmínkou k dosažení míru a moudrosti jest potlačení sobectví a osobní ješitnosti a postavení veškerého myšlení a cítění na základnu lásky k veškerému tvorstvu. V pravdě moudrý splyne pak s kosmickým duchovnem a prožívá blaženost. Toho však dosáhne, když padne jako bojovník proti zlým anebo jako vítěz nad zlými.

V očích přísného přírodovědce nelze zajisté přijímati nějaké mravně, ale zároveň nelze potříti fakt, že každá společnost lidská, každý národ a stát bez zásad mravnosti nutně zanikne. Jest tedy mravnost podmínkou zdravého vývoje těla i ducha, jest tedy příkazem přirozeným a nutným pro evoluci.

Kdyby sloni, paviáni, bisoni, vrány, špačci a havrani nezachovávali primitivní pravidla spoluzítí, museli by také vyhynouti. Tato primitivní pravidla jsou ale již začátkem zákonů mravních. Víme také, že všichni divoši mají přísné zákony, jež jsou rovněž základem mravnosti. Mnohé kmeny kanibalů v Polynesii, beduové v Arabii, černoši v Africe, ušlechtilé kmeny indiánské, mongolští a tatarští nomádové přísně trestají nevěru manželskou, lež, krádež, nevděk, násilí — často přísněji než kulturní Evropané.

*) Die Geheimphilosophie der Indier. Bramacharin Bodhabhikshu, 1906. S. 109—112. — Czech. z. Czechenh. Palác na břehu Gangy 1934.

Evropští socialisté, komunisté a realisté v přítomné době státními a společenskými reformami prakticky dokázali, že žádné mravně neexistuje. Marxův systém jest toho zřejmým dokladem. V Rusku tento systém proveden jest do podrobnosti, jak se tam ale lidé mají, ví také celý svět. Vyhubení národa ruského bude v budoucnu napomenutím, aby staré názory o mravnosti nebyly nahražovány realističnou utopií.

Orientálští národové nahradili nauku o odplatě boží zákonem karmy, jenž platí neúprosně nejen v žití pozemském, ale i po smrti a přechází i do druhého vtělení. Tento zákon jest samozřejmý a nemusí ani Boha, ani cokoliv mystického předpokládati. Špatné skutky jednotlivce, nesprávné děje v národu musí také mít špatné následky, dříve neb později, ale určitě vždycky. Učiníme-li bližnímu dobrodiní (žáku, synovi, komukoliv) a tento se mně odmění nevděkem, jest to čin, svědčící o zvrhlé povaze. Takový člověk koná jistě i jiné špatné skutky, jež pak v souhrnu uvedou jej v společnost zlých lidí a duchů, kteří připraví mu pád. On sám sebe uvrhne v příslušný trest. Karma nezná odpuštění ani milosrdenství. Zlý skutek nelze pokáním odčinit, nýbrž jen odpykáním následků. Proto tak často trpí dobří lidé neštěstím, že v předešlém vtělení hřešili a trest neodpykali. Teprv dobré skutky v tomto vtělení spraví jejich mravní účty a duch jejich po smrti vzlétne mezi blažené. Největší naivností jest v křesťanství učení o odpustcích.

Jen tato idea je s to uklidniti a usmířiti trpící dobré. Zákon mravnosti je mystický, naší filosofií nevýstižný, ale přece jen v duši dobrých nevykořitelně tkvící. Dobrý nemůže vědomě konati zločiny. Učiní-li tak omylem nebo v záchvatu vášně nebo rozčilení, stane se z něho určitě litující kající. Od ničemy, který postrádá citu mravního, nikdy ani lítosti, ani pokání nelze očekávati. O tom nás také přesvědčuje denní zkušenost. Tento fakt je nám právě důkazem reinkarnace a existence principu mravního. Dobří a zlí se rodí.

Nedostatek cítění mravního vylučuje také hlubší pojímání intelektuální. Ničema může sice také pěstovati vědu a umění, ale buď zde podvádí nebo plove jen na povrchu, nevnikáje nikdy do hloubky. Každý opravdový mudrc je založen mravně a neschopen podvodu. Podle tohoto kriteria můžeme správně odhadnouti podstatu slavných mužů v přítomnosti i dějinách.

Cítění mravní a láska k bližnímu a přírodě prozrazuje vždycky duševně probuzeného člověka. Není v tom rozdílu, je-li mravně zlotřilý člověk dělníkem na dráze nebo profesorem na universitě, oba chovají se k svému okolí stejně a každý se jim vyhne a nikdo jim nedůvěřuje. Mravně zchátralý inteligent bere často na sebe škrabošku mravního kazatele, jindy představuje se v novinách jako obětavý vlastenec a idealista; ale celý jeho život naplněn je lží, podvody, úskoky, nevděkem. Takový člověk nikdy nikoho věrně nemiloval, ale každého využil a každého oklamal.

Kdybychom přijali názor realistických filosofů, že duše po smrti zemí stejně s tělem nebo že po smrti nic z člověka nezůstává než hromádka mrtvé hmoty, musíme logicky popřít veškerou mravnost a spravedlnost. Víme, že velká většina dobrých lidí zemí, aniž by se za utrpená příkoří dočkali vyrovnání a odplaty. Zločinci však umírají oslaveni i po smrti. Kdyby tedy po smrti žádného vyrovnání nebylo, mohli by ničemové klidně páchat zločiny beze strachu před trestem a dobří nevinní by hynuli zoufalstvím nad svým strašným osudem. Zde by nutně nastati muselo řešení sebevraždou.

Komunisté a realisté (incl. social.) by slavně hlásali s posměchem, že žádné mravno neexistuje. Ale stát a národ bez mravního zákona nemůže existovati. Tedy popřené mravno musí být uznáno z ohledů praktických. Je tedy mravno zjevem sprovázejícím kulturu lidskou. Jest to tedy něco, čeho lidé dosahují a poznávají pokrokem duševním. Tedy toto něco jest a musí být, třeba by bylo charakteru mystického.

Pro zlé, žijící jen z práce dobrých, od nichž za své zločiny žádají uznání, je takřka nutností potíratí víru v život posmrtný a karmické vyrovnání, poněvadž musí utlumiti vlastní svědomí a v lidu touhu po odstranění překážek mravního a duševního pokroku, jenž je negací všeho materialismu (realismu). Proto spojují se hrabiví židé, socialisté, komunisté a násilníci realisté v jeden šik ve všech zemích, aby vládli »svobodně« nad národem a znemožnili jakýkoliv idealismus. Vládnouti lží, podvodem, násilím, zlodějstvím je dnes podstatou snah mnohých moderních vlád na zemi. Tím přivoděn úpadek bílého plemene a jeho nevyhnutelného zániku.

*

Říkává se, že každý jest svého štěstí strůjcem, kterážto idea zvláště v americké filosofii prosvítá (Marden, Moulford, Emerson), ale jest jen částečně pravdivou. Ovšem že každý musí pracovati a své schopnosti uplatniti, ale jen některým dostane se uznání a jen někteří dojdou k cíli. Většina v práci padne a zmizí v zapomenutí, mnoho jich práce nechá pro nepřekonatelné překážky, mnoho jich naposled shledá, že vykonané dílo ostane nepovšimnuto, neužito, zavaleno rumem a smetím. Má-li kdo dosáhnouti plodného výsledku, musí přijíti v pravou dobu a do příznivého okolí. Příčí-li se jeho práce proudu doby anebo octne-li se v společnosti nepoctivců, násilníků, podvodníků, šarlatanů, slabochů a lidí bezcenných, může konati divy a mluvit řečí andělů, bude úštván, umlčen a potlačen. A na konci života vidí kolem sebe jen trapné zklamání.

Mnozí vehnání bývají do situace, z níž nelze vybřednouti. Běh celého života rozhodne často jediná okolnost, šťastná nebo nešťastná. Okolnosti, určující osud člověka, tkví buďto v sociálních poměrech národa, v živelních pohromách nebo v soukromých vztazích. Vůle nebo energie jednotlivce může sice běh života změnit, ale ve většině případů musí člověk osudu podlehnouti nebo se přizpůsobiti. V četných případech mystický vliv na osud lidský až příliš zřetelně vyniká.

Velká většina lidí štvána jest zlým osudem až do své smrti, která jest jim konečným vysvobozením. To je ovoce lidské kultury, jíž se lidé liší od zvířat, která v divokém stavu prožívají na zemi skutečný ráj, neznajíce běd ani hrůzy smrti. Jen ta, která přišla do styku s člověkem, poznala, co jest to kultura (tažní a váleční koně, cirkusová zvířata, tažní a hlídací psi, ptáci v klecích a p.). Ano, kultura stává se lidem kletbou, zapomenou-li na příkaz lásky k bližnímu a přírodě.

U mnohých lidí lze pozorovati, jakoby jejich život sledoval určitý cíl. Jedněm, cokoliv počnou, všechno se zdaří. Štěstí jim přeje. Jiní musí jen stále zápasiti a ve všem počínání stíhání jsou nezdarem a celý jejich život naplněn jest zklamáním. Když ale po jejich smrti uvažujeme a srovnáváme význam jejich činnosti, tu vidíme, že život jejich určen byl k jistému úkolu. Současně ale vyplnila se karma onoho člověka. Určitě je lidem významným vytčen program života čili osud (fatum, kismet). Osud jednotlivců dle schopnosti je více méně důležitým v souhrně součas-

níků, takže celek spěje k nějakému konci celého národa. Méně schopným, a to zajiště nejpočetnějším, přiděleny jsou úkoly drobné, ale v celku důležité (lid, vojsko, dělníci, řemeslníci, obchodníci). Kdo tyto osudy lidí řídí, nechápeme. Určitě však prováděny jsou součinnostmi duchů a snad vrchní vedení mají duchové nejvyšší v kosmu.

O podivuhodných případech zachránění před smrtí v poslední světové válce dala by se napsat celá kniha. Kdyby to byly vzácné a ojedinělé případy, řekli bychom, že jest to náhoda. Tu zdá se, že zevní činitelé starali se o to, aby jistí lidé zachováni byli na živu, aby splnili nové úkoly v budoucnosti. Známé jest rovněž, že v bitvách, kde kule létaly jako kroupy a vojáci padali kolem jako mouchy, jistí velitelé ve vřavě ostali bez pohromy (Napoleon, Skobelev, Mustafa Kemal).

Řešiti význam osudů lidských jest tedy nesnadnou věcí. Jest tu vliv karmy, kosmické (vyšší) určení, vlastní svobodná vůle a inspirace duchů. Vyšším řízením má se na př. provést plán zničení nebo povznesení národa. Tomu musí býti užiti nebo obětování způsobilí jednotlivci nebo celá třída lidí. Je-li u některého člověka zvláště silná vůle, oslabí se vliv inspirace. Je-li naopak vůle slabá a soudnost nedostatečná, mohou špatní duchové člověka se zmocniti. Vliv karmy, to jest důsledky činů v předešlém vtělení, zasahuje do osudu člověka nejmocněji. Zvrhlík mravní, zatížený zločiny, v sebe lepších okolnostech vždycky může vrátiti se k zločinům a za to býti trestán.

Jako vládne osud jednotlivci, tak vyvinuje se osud celého národa a státu, takže osud jednotlivců jest na mnoze výsledkem osudu celého národa. Proto jest důležité, aby v čele státu (národa) stáli muži nejlepší, proto jest utopií mluvit o rovnosti všech občanů ve státě. Slabí a méněcenní musí býti vedeni lepšími.

O určení osudu svědčí kletby světců v Indii, které vždy do slova se splňují a o nichž znalci Indie souhlasně tolik vypravují. Rovněž volání před soud nevinných lidí na popravišti (Kozina, farář Grandier, Francie 1632). Nebo stejný osud dvojčat po celý život. Kdyby se to týkalo toliko chorob a vůbec tělesného vývoje, nebylo by to žádným divem, ale dvojčata podléhají i zevnímu vlivu (nehoda, úraz, úmrtí dětí nebo manželky, pronásledování, oslava). Nebo vliv kletby kněží egyptských za zneuctění a znásil-

nění mumie (Tutanchamon), o čemž v literatuře nalézáme stereotypní záznamy.*) Totéž platí o starých amuletech a klenotech (modrý

*) Ossendowski ve svém spise »V džungli lidí a lesů« vypravuje, jak v oblasti řeky Jeniseje v stepích čulymo-minusinských v okolí solných jezer nalézala se mohyla Abuka chana, v níž byl pochován chan Tatarů, když byl od Čengiz chana poražen a zabit. Před popravou prokřel všechny a všechno a pohrozil záhubou každému, kdo by cokoliv z jeho hrobu odnesl. A skutečně až dodnes každý, kdo chtěl si odtud něco vzít, skončil pohromou. Ano, ani místo toto nikdo nesměl malovati nebo fotografovati. Když tak učinil Ossend., rozbil se cestou vůz, sám se těžce zranil a fotografické desky, i s aparátem se roztloukly. Snímky před tím učiněné při vyvolání objevily se prázdné. — To se na vlas podobá kletbám egyptských mumii. Za vyrabování hrobky Tutanchamonovy potrestáno bylo smrtí asi 30 osob a mnoho jiných neštěstím a pohromou stříženo. Ale i zneuctění jiných faraonů a mumií kněží a kněžek těžce bylo ztrestáno.

Také u nás v Čechách nalézala se v zámku Sázavském obraz, znázorňující knížete Břetislava, podávajícího dekret k založení kláštera sv. Prokopu, na němž je kletba každému, kdo by cokoliv z kláštera odstranil, nebo klášter poškodil. K tomu pak vždy se rodinná epizoda majitelů sklárala a zámku na Sázavě.

Sem by se mohla zařaditi tragická událost v zámku Jičinském (r. 1620), když vyletěl zámek Smiřických do povětří i s královskou komisí, sem vyslanou. Eliška Smiřická, choť Oty z Wartemberka, byla vězněna svou sestrou Marketou a když zapálila sama sklad prachu v sklepech zámku, zahynula. Intrikami a korupcí šlechty při dvoře krále Fridricha (hlavně Václava z Roupova) utištěna byla nejen Eliška, ale i manžel její, Oto z Wartemberka, jenž vsazen do Bílé věže na praž. hradě. Eliška i její manžel v zoufalství a nemohoucnosti proti hanebnému hospodářství české šlechty prokleli krále i direktorium, jež pak skončilo na popravišti a rody jejich vypuzeny z Čech. Ukutná Marketa Salomena zemřela jako žebračka v Holandsku.

Avšak osudový řetěz tímto v rodu Smiřických nebyl ještě ukončen, neboť bezcitný a hrabivý Waldstejn, příbuzný Smiřických, věrně oddaný Ferdinandovi, uchvátil statky Smiřických, nemaje slitování ani k Markétě, ani k Jindřichu ze Smiřic. Karma jeho hříchů naplnila se později jeho zavražděním v Chebu a zkonfiskováním jeho lakotně nahromaděného majetku císařem.

Nejděsnější tragedie odehrála se ale surovou konfiskací statků českých »kacířů« od bezcitného Habsburga Ferdinanda. Tento katolický fanatik prolil krev tisíců českých nevinných lidí a zoufalé volání umučených a ožebračených uprchlíků neostalo také bez důsledků karmických. Ferdinand Este, Alžběta, Rudolf, Karel zaplatili krev a slzy českých mučedníků. Po světové válce pak Habsburkové zažili totéž, co českým lidem po Bílé Hoře připravili. Také italská a slovanští mučedníci na Špilberku poslali své účty císaři Karlovi na bojiště.

Zcela podobně následkem prokletí zoufalé ženy zahynulo neštěstím 7 lordů rodu Waterford v Irsku. Žádný z nich nedosáhl 40 roků. Poslední zastřelen byl následkem upadnutí vlastní puškou ve věku 33 roků (r. 1934). Kletba Molayova na hranici v Bastille splnila se za 476 let dobytím Bastilly a krutou revolucí jakobínů.

démant). Těchto mystických vlivů se zevnějška na život lidí jest tolik známo, že jest těžko jim nevěřiti, i když si je »vědecky« vyložiti nedovedeme.

Studujeme-li dějiny lidstva, brzo postřehneme určitý plán v hlavních událostech. Vynikající jednotlivci jsou jen vyvoleným nástrojem k dosažení kulturně důležitých událostí. Některé příklady.

Slavný vojevůdce Napoleon není jen zabíječem lidí a ctižádostivcem, nýbrž určen byl k potření prohnilých dynastií a starého feudálního systému. Z toho vyplynulo zrušení robot a privilegií aristokracie, probuzení svobody a rozkvět věd.

Hus, Viklef, Kalvín, Luther byli mluvčími probouzejícího se odporu národů proti ohavné vládě církevní, jež skutečně zlomena a národové prohlédli kejkle církevní, přiklonili se k vědě, kultuře a osvětě. Čímž pokročili.

Objevením Ameriky a vyhubením Indiánů otevřely se obrovské země úrodné, kamž vystěhovalo se množství Evropanů, čímž zabráněno přelidnění Evropy. Kulturní Amerika počala konkurovati s Evropou a v mnohém jí i býti vzorem. Barbarské však řádění španělských vojsk mezi ubohými rudochy vyrovnáno bylo zkázou španělské říše a pokořením národa španělského.

A nyní. Obrovský rozmach průmyslu a obchodu v americké Unii vynesl na povrch množství úžasných milionářů, nové to aristokracie, jež zhrdala příkazy Kristovými, mravností i vědou a žila jen svým vášním, těžíc z milionů dělníků (otroků). Honba za dolarem stala se heslem všech a zanedbávána mravní ušlechtilost. A již bouří se davy a brzo nastane vyrovnání: smeteni budou vyříduduchové, utlukou se davy v krutém boji a zbytek povede nový ctihodný Lincoln k pravému osvícení a šťastnému životu.

Římská říše obsáhla celý, tehdy známý svět, aby se hellenská kultura daleko rozšířila a oplodnila divoké země. Když pak objevilo se krásné učení Kristovo, mohlo se lehce po celé říši rozšířiti a národy osvětit. Tedy opět pokrok.

Válka světová pomohla ulehčiti přemírné populaci Evropy a probudila národy proti chamtivosti velkopřůmyslu (kapitalismu). Z toho vyplynou krvavé revoluce a zkáza nemravného lidstva evropského, jež v pochybných základech nemohlo by se dále vyvíjeti. Musí tedy zaniknouti, aby nastoupila nová generace, jež pokračovati bude na nových základech mravních a náboženských.

Revoluce skončí vyhubením kořistníků. Řada vojevůdců, státníků, filosofů, učenců objeví se na jevišti, aby se konečně lidstvo očistilo z omámení socialistického, židovského a realistického. Co vidíme dnes v Rusku, to prodělá celá Evropa. Bude to trpká škola, v níž naučí se lidstvo rozeznávati pravou kulturu od nynější palkultury.

Celá Sibiř, veliké Rusko i Evropa budou vylidněny, takže to bude mnoho staletí trvati, než znovu osazeny budou zdravou a šťastnou generací. Tedy opět pokrok.

Slované byli v tisíciletí před Kristem v střední a východní Evropě kulturně vedoucím národem, od něhož učili se sousední divocí národové, ale jsouce rozdrobeni v malá knížectví, nebyli schopni tvořiti velký politický celek, proto podlehli, aby mohla vzniknouti velká říše Karla Vel., v níž rodila se nová kultura na podkladě křesťanském. Slované tehdy svou úlohu dohráli. Češi se udrželi, poněvadž kulturně s novou říší splynuli a politicky částečně se s ní spojili. Obklopeni živlem germánským ztratili brzo svou národní ryzost a pak i svou politickou samostatnost. Kulturně vyspěli vysoko, ale politicky po Karlu IV. vždy více upadali, takže ani po pádu Habsburků v 20. století v bouřích revolučních a válečných udržeti se nedovedli.

Voltaire stejně jako všichni realističtí filosofové vidí v dějinách toliko hru slepých náhod, žádnou účelnou organizaci. Ale na uvedených příkladech jsme poznali souvislost dějů, jež nám může býti pokynem k pochopení nejbližší budoucnosti. Voltaire sám byl článkem karmických dějin, neboť i on připravoval velkou revoluci. Tak jako doba našich vynálezů zrodila průmyslové boháče a světovládu židovských peněz. Zevní tvář pak této světovlády vyvrcholí opět v krvavých revolucích.

Vzpomeneme-li, jak v národě ruském dávno před světovou válkou neustálé pikle tropili nihilisté, jak inteligence hltala hloupé spisy Tolstého, jak kadeti pod Miljukovem pěstovali otravný realismus a ideu revoluční, jak předseda dumy Rodzjanko a generál Ruzszký, jakož i veškerá inteligence v březnu 1917 v Petrohradě nadšeně volali po revoluci a odstranění cara, jak za Kerenského vojsko na frontě Němcům prodávalo zbraně a střelivo za kořalku, jak své důstojníky vraždilo a zbaběle domů utíkalo, aby se dělili o půdu a majetek statkářů, jak potupný mír uzavřela luza ruská v Brestu, jak lhostejnou byla inteligence k zoufalému volání o po-

moc generála Kornilova a Alexeje, jak ohavně zavraždili bolševici rodinu carskou a vyvraždili všechny profesory, učitele, lékaře, úředníky, je vlastně nynější utrpení mužů a dělníků v Rusku zaslouženým trestem ve smyslu karmického. Snad zbytek národa ruského z prolité krve a hrozného utrpení prohlédne a vystřízliví a poslušně se podrobí vedení svého rozumného osvoboditele a nikdy více nepodnikne marxistické reformy pod vedením židů. *)

Uvážíme-li, jak hrozným způsobem umučili bolševici miliony ruské inteligence, jichž zoufalé žaloby před smrtí letěly prostorem kosmickým, musíme se tázati, kde tu účinek karmické nebo mystické souvislosti. Vždyť ona neuvěřitelná zvěrstva děla se pod ochranou vlád západoevropských a pod ochranou Svazu národů v Ženevě! Bolševici naposled sami sebe zničili, ale větší trest patří státníkům na západě. Bezcitný cynismus Svazu nár. vůči Rusku a horečná ochota chrániti židovské emigranty německé představují největší mravní zchátralost politickou v dějinách. Uznáváním a chráněním moskevských vrahů spáchaly západoevropské státy nejohavnější zradu na lidské kultuře, která dle zákonů karmických nemůže ostati bez vyrovnání. Běda vám, vy oslavenci, kteří loupíte a citu nemáte ani k pravdě, ani k zmučeným, i když sladce mluvíte o humanitě. Vy a vaše rodiny skončíte žalostně a po staletí budou vás lidé proklínati. Nemyslete, že lží a podvodem oklamete historii. **)

Či skutečně máme věřiti ve vládu Satana a d'áblů na zemi, proti níž legie andělů ničeho nesvedou? Či hrají tu mystická kouzla židovského Talmudu svou úlohu? Co dělají duchové oněch milionů povražděných? Dívají se na úpění otroků jatých v arktických pralesích nebo bloudění tisíců jejich dětí v mrazu a hladu

*) Bolestně dotýká se poctivého Čecha, že v Praze s uctivostí vozili a v přednáškách poslouchali Miljukova a Kerenského, hrobaře národa ruského, čeští předáci a opatrní politikové, kteří se vždy včas politicky přebarví a vždycky blýskají v prvních řadách novinami oslavovaných výtečníků. »Babičku ruské revoluce«, Breškovskou, navštěvovali a uctívali čeští universitní profesori!

**) Nemravnost politická existovala ve všech dobách. Vždyť již Augustus dal povraždit 300 senátorů a 2.000 rytířů, překážejících mu vstoupiti na trůn. Mezi nimi byl i Cicero, kterého ctil Augustus jako »otce«. Vraždění příbuzných císařů římských po Augustovi nalézáme také v panovnických rodech slovanských a germánských (Ivan Hrozný, sv. Václav). Většina trůnů královských zbrocena byla krví.

po nivách ruských tupě a malomocně? Tu věru opět stojí náš rozum a naše úvahy o Bohu, karmě, vyrovnání a říši duchů v kosmu octnou se v temnu. Nerozumíme, nevíme. Tak vypadá ta naše poslední moudrost.

Či máme věřiti, že jako nechápeme stavby kosmu, tak nepochopíme dějin národů. Ano, tak se zdá. Význam války světové, hrůzy bolševické, světovláda židovská, vítězství realismu nad idealismem stanou se jasnými až za tisíc let neb i později. Oni pyšní státníci na západě budou míti význam katů Satanových. Zanikají lidé, ale idee jejich žijí dále, obrozují se, znovu rozkvétají a duchové přece jen jdou kupředu.

Myšlenky tyto rozvedl jsem obrazně v díle svém »Obrázky« v kapitole »Roku 6923 po Kristu«.

Přehlízíme-li přítomný stav politický, sociální, hospodářský a kulturní v bělošských státech Evropy a Ameriky, shledáme všude denně stoupající korupci mravní za vedení peněžních magnátů bez ohledu národnosti a stavu. »Kradu, kradeš, krade, krademe, kradete, kradou« mohou si jako heslo napsati na dveře všechny státní i soukromé instituce. Veřejní zločinci kryjí své činy různě zastřenými zákony nebo novinářskou reklamou. Pravda a poctivost zmizela ze světa. To však neznamená zkázu lidstva a zánik kultury. Takový stav nutně musí vésti ke zkáze a vyhubení přítomné generace, aby znova mohla vyplati se nová, zdravá kultura. Ovšem, že tisíce dobrých při tom také zahynou, ale jakýkoliv počet jednotlivců musí býti obětován světovému vývoji k pokroku. Duše dobrých naleznou náhradu jinde. Kosmický vývoj musí jíti kupředu za každou cenu.

Když tedy naše síly umdlévají, nemohouce postihnouti kosmos v nekonečnosti, spokojme se zatím s tím, co myslí v čase a prostoru obsáhnouti můžeme, abychom aspoň smysl tohoto pochopili. Co pak vidíme na obraze Mléčné dráhy? Neustálé kolotání, neustálé opakování těchže fenomenů. Systémy sluneční se tvoří na milionech míst, co mezitím na jiných milionech se rozpadají a mizí. Spousty hmoty tu víří, všechno se hýbe a výsledek jest

všude tentýž. Všechno dle stejných zákonů, nikde není úchylky. I tam, kde objeví se živoucí bytosti organické, děje se vývoj dle stejných zákonů. Ale v tomto vývoji spatřujeme účel, kdežto ve varu kosmických systémů není žádný účel patrný. Organický vývoj spěje k dokonalosti, to jest k složitosti tělesné a vyspělosti duševní. Tělo je nástrojem, který sobě utvořil duch. Tělo je pomíjející jako hmoty neorganické. Ale duch ostává v tom stavu, jakého vývojem dosáhl. Nemůže jíti zpět, aby vývoj znovu opakoval.

Z našich planet má podmínky k organ. evoluci toliko ještě Mars, ač mnohem horší než na zemi. Ostatní planety určitě organismů postrádají. Jedině snad některý měsíc Jupitera nebo Saturna mohl by míti nějakou organickou evoluci. Ve svých dílech »Přír. filos.« a »Obrázky« jsem podrobně vyložil, že všechny planety i slunce přemění se naposled v komety a meteoritovou tříšť, čímž zánik systému slunečního se potvrzuje. Musí tedy kosmické duchovno býti od hmoty neodvislé.

Jest tedy v kosmu jednak hmota, věčně se měnící dle těchže zákonů, jednak duch — duchové — kteří spějí k větší dokonalosti. Čím končí tento vývoj, nevíme. Patrně absolutnem, tím stavem, v kterém si filosofie Boha představuje. To jest ono splývání s Bohem, o němž mluví všichni proroci a geniové. Zde ovšem nevíme, co se děje pak s individualitou nejvyšších duchů. Snad dílem jedním mizí, dílem druhým se zachovává. Než tu jsme v transcendentnu, nechme tedy těchto konců.

Máme tedy před sebou kosmos duchovní a kosmos hmotný. Mnozí kloní se k názoru, že není tohoto dualismu, nýbrž že obojí tento kosmos splývá v jedno, čili že hmota a duch stále jsou spojeny. To je mylný názor. Vývoj organický i poznatky psychické tomu odporují. Hmota je věčná, ale i duch je věčný. Jeden bez druhého mohou žít samostatně. Mohou existovati Mléčné dráhy, v nichž hmota se stále převažuje, ale vývoj duchů ji nespřává. Není tam organického vývoje. Mohou existovati také celé systémy sluneční, na nichž není organismů.

O tom rozhoduje vůle, jež jest prvním znakem duchů. Člověk může kdykoliv tělo své zničit a ducha vyprostiti. Duchové odtělení bezpochyby mohou, ale nemusí se vtělovati. Zde musíme blíže uvažovati, co jest svobodná vůle a zdali vůbec existuje. Mnoho filosofů jakoukoliv vůli člověku upírají. Poněvadž pova-

žujeme tuto otázku za stěžejní, pojednáme o ní dále samostatně.

Princip duchovní širého kosmu nazývají lidé od nepaměti Bohem. Bůh však, jakého nám různá náboženství představují, jest jen personifikací lidskou. Podle toho, jak názor je mravně vyspělý, také jeho Bůh vypadá. Obyčejně mu přičítají všemohoucnost, dobrotivost a spravedlnost. Že se Bůh o osudy lidí nestará, že modlitbou a vzýváním pohrom nikdo neodvrátí, přesvědčí se rozumný brzo na tisíceroch případech. Osudy lidí řízeny jsou jinými vlivy, ale žádným Bohem. Celá nauka theologů (rovněž u Solovjeva a svatých otců) o milosti a dobrotě Boží je čirá fantasmie bez věcného podkladu.

Pozorujeme-li průběh živelných katastrof (zemětřesení, vulkány, cyklony, tajfuny, písečné bouře, potopy, povodně, mrazivé větry, úžehy sluneční), vidíme, že se děje naší zeměkoule vyvíjející bez ohledu na její obyvatelstvo, lidí nevyjímaje. Ti osvícení, Bohem vyvolení, duši boží opatření tvorové mizí v živlech jako komáři a nikdo z kosmu nebo nebes se o ně nestará. Jest tedy veškeré organ. tvorstvo i s lidmi nickou ve vývoji sluneční soustavy. Tento moment boří vlastně všechny filosofické a náboženské konstrukce o Bohu a určení člověka.

Jen názor, že vtělení samo jest výmínečným okamžikem v dějinách kosmického duchovna, by nám tu dával jakýsi pokyn k porozumění.

Kdybychom měli srovnávati, jak si různé filosofie představují Boha, nepřišli bychom daleko. Je to mlhavý chaos, jenž více méně přičí se vědeckému poznání. Nověji nejvíce se přijímá názor p a n t h e i s t i c k ý, jehož původcem je S p i n o z a, jenž jej ale přijal z kabbaly. Sp. praví: Bůh je absolutní nekonečnost, je věčná podstata, je to vše, co existuje, veškerá díla všehomíra, je to věčná příčina všeho. Bůh nemá samostatného uvědomění. Všechno je Bůh.

Toto učení, na pohled pravdivé, je vlastně popřením Boha a vlastně nic nevykládá. Je to jen záměna slov; vše, co existuje (kosmos, příroda), sluje Bohem.

Co jest a jaký jest Bůh, nemůžeme ani my, ani žádná věda, ani žádná filosofie říci. My jen můžeme tušiti jeho existenci a jeho vlastnosti z vývoje organických bytostí (nikoliv ze změn věčné hmoty). D u a l i s m u s (hmota, duch) jest již jasnější a pravdě

bližší. Ale náš tria l i s m u s jest nejsrozumitelnějším (říše duchovní, říše hmotná a říše etheru). Všechny tři říše jsou od věčnosti současně. Nikdo tu není stvořitelem. Spojí-li se duch s hmotou, vzniká organická bytost, která vývojem snaží se dosíci stupně božského.

Nejmotanější kosmogenii nalézáme u g n o s t i k ů, která je pustou fantasií beze všeho podkladu vědeckého (několik bohů, několik stupňů eonů, páření se bohů a bohyň). Vyšla z hnusné židovské kabbaly, ale přimísila idee řecké a křesťanské. Proti gnosticizmu jeví se nauka křesťanská milou poesíí, čelící k mravnosti a duševnímu zdokonalení.

Z vlastností Bohu připisovaných nejsprávnějšími jsou věčnost, všudypřítomnost a duchovnost bez formy a těla. Již ale všemohoucnost jest pochybnou, neboť chemické a fyzikální zákony hmoty nemůže měniti žádná síla a moc.

Ze všech definicí Boha jest zajisté nejstarší ta, kterou H e r m e s vyslovil a která snad ponětí Boha nejlépe vystihuje:

»Žádná naše myšlenka nemůže Boha pochopiti a žádný jazyk vylíčiti. Co jest beztělesné, neviditelné, bez formy, nemůže býti naším zákonem času měřeno. Bůh jest tedy nepochopitelný. Jest pravda, Bůh může některé vyvolené povznést nad přirozenost tak, že mohou některé paprsky jeho naznačiti. Oni mohou lidem druhotné příčiny stvoření vysvětliti, jež co obecný život před našima očima se jeví, ale první příčina všeho zůstane všem zastřenou, tu poznati můžeme jen po své smrti.«

Je ku podivu, že tak stará moudrost (6000 r.) je dnes základem vší filosofie moderní.

Ponětí Boha filosofů přírodních je docela rozdílné od věr náboženských. Bůh těchto filosofů jest inteligentní princip duchovní, pronikající veškerý kosmos, žijící od věčnosti, jenž projevuje se v organických bytostech, spojí-li se s hmotou, jenž jeví touhu neustále se zdokonalovati intelektuálně a mravně ve všech svých součástkách. Tento Bůh žije i co jednotka individuální nejvyšší inteligence, mravnosti a krásy, i co nekonečný počet psych vtělených i odtělených.

Když víme, že organické bytosti jsou zjevy kosmického Boha a když poznáme, oč se tyto organismy snaží, co mají společného a co v nejušlechtlejší podobě člověka (genia) vyniká, nalezneme

vůli, přání a vlastnosti Boží. A ty jsou: krása, harmonie, radost ze života, láska, touha po poznání a zdokonalení, touha po spojení s kosmickým duchovnem za vtělení i po odtělení. Všechno ostatní jsou věci podřadné, zbytečné neb škodlivé: bohatství, sláva, moc, panovačnost, technické vymoženosti, pýcha, lenost, boj, požívačnost, askese, modlářství a t. d.

Vtělování božského principu (psychy) má za účel vypěstovati psychické individuum největší dokonalosti. Psyche nejnižšího stupně splývají dohromady, naplňujíce kosmos. Jsou věčné časem i nekonečné prostorem. Jsou druhým polem jsoucnosti: duch a hmota.

V jakém pak jsou poměru nejdokonalejší psychy k Bohu co jedniče, prostě nechápeme a proto marně o tom činiti úsudky. Tak jako nepochopíme, jak se božská individualita jeví.

Existenci Boha bychom z jeho vlivu těžko dokazovali, ale jakmile se člověk probudí intelektuálně a mravně a uvědomuje si svůj poměr k přírodě, již počne intuicí existenci Boha tušiti. Zvířata žádná tak nečiní.

Uctívání personifikovaného Boha dle různých náboženství jest v názorný rámeček vtěsnaný obraz Boha čili obrazný zákoník lidský. Průměrní lidé nemohou chápati Boha filosofů, musí se tedy spokojiti obrazným Bohem. Čili tento Bůh jest direktivou pro lidské jednání společenské. Víra v takového Boha je tudíž prospěšnou všem. Vzdají-li se lidé této víry, mění se v šílence, horší zvířata. Zvířata nevědí ani o Bohu, ani o mravnosti, ale zachovávají přísně zákony přírodní.

Oni skeptikové ovšem popírají jakoukoliv mravnost, krásu i pravdu čili poslední mety, k nimž spěje všechno stvoření. Tím zřetelně vyjadřují svou nevěru v princip duchovní. Jak vypadá potom takový stát, národ neb společnost lidí, vidíme na zemích, kde se vlády zmocnili komunisté-atheisté. Touto epidemií postižené lidstvo musí nutně zaniknouti. Vždyť se můžeme ptáti: existoval již někdy nějaký stát delší dobu bez uznání mravnosti, krásy a pravdy? Nikdy nikde!

N i e t z s c h e h o hrubá polemika proti víře v Boha vyvrcholila ve výroku: »Bůh je mrtev«. Tento sobecký filosof libuje si, že přítomná doba odvrátila se od všeho ideálního, co druhdy národy povznášelo a šlechtilo a že ponořila se úplně v bahno života

požitkářského.*) Materialismus zvítězil nad idealismem, ale tím Bůh nezemřel a lidé v něho věřící obživnou znova. Všichni materialističtí filosofové mají tu slabou stránku, že potírajíce víru jiných, sami vžívají se do svých přeludů a jsou slepí pro fakta historická. Materialismus a realismus jsou vždy znakem úpadku kulturního a znamenají potřebu obrátiti vývoj národů v jiný směr. Tento obrat pak věští válečné pohromy, rozvraty sociální a úpadek věd a umění. V čelo všech institucí, vlád a vši činnosti lidské postaví se pokrytci, podvodníci, za nimiž jako nemyslicí a trpělivé stádo půjdou slabí, omezení, vyžilí a zoufalí odchovanci doby »prosté pověr, předsudků, víry a náboženství«.

Keyserling (277) praví, že každý vidí Boha v rámci svých předsudků. To je ovšem pravda, ale tato pravda platí také pro názory vědecké. Hledme, jak pohlíží na přírodu Aristoteles a jak Darwin. Rozumí se samo sebou, že Boha nazíráme ze sebe, vždyť Boha nosíme v sobě a sami jsme Boží. Ale jedno je pozoruhodné, že Boha hledají všechna náboženství a v hlavních bodech stejně si jej představují. Také nevidíme rozdíl mezi monotheismem a polytheismem, neboť i polytheisté mají vždy jednoho vrchního Boha a v samém křesťanství je množství bohů různých stupňů (svatí, blahoslavení, andělé a t. d.). Moudře řekl Aristhenes, žák Sokratův: »Národové mají Bohů mnoho, ale příroda jen jednoho«.

Keyserling také napsal (283): »Vykoupení spočívá v poznání, ale víra připravuje cestu k oběma«. Výrok tento vystihuje správně význam víry pro člověka. Mudre nepotřebuje náboženství, neboť sám Boha vidí a sám si jest zákonodárcem, ale prostý člověk zákonů nezná, ale Boha tuší a proto slepě věří. Divoši v Africe nemají věd, ale v Boha a duši věří. A z této víry plyne i jejich zákonodárství.

Svůj údiv a hold před nepochopitelným kosmem a své tušení duchovna vyjadřovali staří národové různým způsobem: jedni budovali gigantické stavby, chrámy a sochy (Egyptané, Inkové, Mayové), jiní spatřovali ve zvířatech vtělené bohy (Egyptané, Indové, Číňané), jiní hledali řešení tajemství přírody v poesii, umění, filosofii (Řekové), jiní nalézali klíč k tajemství života v magii a astronomii (Babyloňané, Asyrci), jiní usmiřovali bohy

*) Zajímavost jest, že Lenina, krvelačného kata národa ruského, vchovaly spisy Nietzscheho, jež Lenin s nadšením četl až do své smrti.

krvavými oběťmi (Gallové, Foiničané, Aztekové, Římané), jiní uctívali bohy tancem, hudbou a lesklými obřady (Tibetané, Indové) a většina všech viděli činnost bohů v slunci a ohni (Peršané, Egyptané). Poměrně vzácně kde postřehli národové pravou podstatu kosmu i duchovna v lásce k bližnímu a přírodě a v ctnosti a mravnosti (Konfucius, Čingischan, Kristus, Pythagoras). To byli geniové, chápající úkol lidí na zemi.

Vývoj náboženství u všech národů, kde moc kněží světskou vládou nebyla omezována, byl stejný. Kněží zařídili se blahobytně a pořádali samé svátky a slavnosti a obřady konány v lesku zlata a drahokamů s průvodem hudby a zpěvů. Svatých uctíváno na sta a sta. O vzdělání a duchovní pokrok lidu valně se nestarali, ale uvnitř klášterů mezi sebou vědu i umění pilně pěstovali. Tak bylo v starém Egyptě, v Babylonii, u brahmanů v Indii, jest do dnes v Tibetě, jest u budhistů v Číně, bylo u křesťanů v středověku v Evropě a bylo u Druidů v Gallii. Zdokonalení školství a popularisování věd a umění je známkou nejnovější doby. Ale podobně v Řecku před Kristem a po Kristu v prvních stoletích. Starati se o výchovu národa školami je zajisté methodou nejušlechtilejší. Vylučovati však náboženství ze škol (jak se nejnověji snahy ukazují) je pošetilost. Vždyť jsme již na více místech ukázali, že náboženství jest jen jistou formou filosofie, v níž se víra stýká s vědou. Člověk bez náboženství a filosofie stává se bezduchým strojem, pravým robotem.

Ostatně je dostatečně známo, že sebe mystičtější víra nábožen- ská nepřekáží osvícenému duchu, aby obohacoval se vědou a uměním, jak toho dokladem jest nynější papež a nedávno zemřelý dalajlama (srovn. Kozlov, Chara Choto, str. 399). Také jest známo, že nejprůběžnější vědci nestyděli se účastniti se obřadů nábožen- ských své víry. Tomu smáti se mohou jen mělké hlavy.

Plotinos podrobně líčí, že pochopiti Boha a věčnost lze toliko ve zvláštním stavu *ekstase*. Bucke (Kosmisches Bewusstsein) nazývá to nirvánou a mnozí myslí, že i království boží v evangeliích jest totéž. V stavu tom octli se jen vzácní jednotlivci, a to jen po delší přípravě. Je to stav blaženosti, v níž zmizí z vědomí všechno pozemské, všechny starosti a utrpení. O tomto stavu píší i jiní duchovní spisovatelé (Böhme, Pascal, Swedenborg, Whitman, Carpenter, Bacon a j.), ale co jest jeho obsahem, žádný z nich jasně neříká. Jest prý to něco, co se našimi pojmy vyjádřiti

nedá. S touto metodou my ovšem počítati nemůžeme, chceme-li názor kosmický budovati. Skoro se lze domnívati, že ona nirvána jest jen stavem psychickým, v němž subjekt zapomíná na minulost, ale je stavem prázdňím logického myšlení. Bylo by to smutné, aby v božském osvícení v niveč rozpadly se všechny vědomosti a mravní názory, jež jsme praeně po celý život získávali. Byl by tedy tělesný život pro život kosmický zbytečným.

Pascal své pocity a dojmy za nirvánského osvícení popsal a rukopis toho v Paříži se uchovává (viz Buckeho). Ale text tento je právě dokladem prázdnoty obsahové. Činí to dojem blábolení opilce. Také citáty Carpenterovy nic nám nepodávají, z čeho bychom si mohli doplniti názor o kosmickém duchovnu. Jen to se stále opakuje, že osvícenému subjektu mizí ponětí času a prostoru. A to jest snad příčinou, proč my vtělení nemůžeme pochopiti věčnost a nekonečnost.

Významnějším zdá se případ proměnění Krista na hoře, který apoštolové popisují. Tu stalo se něco významného, chybou ale jest, že evangelisté jako prostí lidé fenomen tento podrobněji nepopsali. Se stanoviska spiritického jest událost tato v životě Kristově nejdůležitější, poněvadž je s to objasniti spojitost Kristovu s říší duchovní v kosmu. Událost tato byla rovněž sprovázena oslňujícím světlem.

Plotinos*) nejlépe povahu ekstase popsal. Sám prý byl v tom stavu čtyřikráte. Tvrdí také, že jest to pocit neskonale blaženosti, v níž mizí vlastní individualita, neboť subjekt splývá s nejvyšší bytostí či vlastně stává se sám božstvem. »Podstatu Nejvyššího nelze popsati, ani uchopiti myšlenkou. V ní možnost se toliko nořiti, vžívat se, ji vnitřně nazírati.« Stav ten však jeví se jako nejvyšší blaženost, jíž snad nejvíce se blíží pocit hluboké, vášnivé lásky.

Ekstase dle Plotina nelze dosíci umělými prostředky nebo askesí. Stav ten dostaví se sám v nečekané chvíli, ale jen u těch osvícených všestrannou mravností, kteří dovedli pohrdati vším pozemským a potlačiti tělesné žádosti. O poznání intelektuálním Plotinos nemluví. Osvícení ducha poznáním (vědění) nebylo by tedy třeba k dosažení nirvány.

Tomu, co výše jmenovaní světci praktikovali, učil už Budha,

*) Viz J a r. M a t o u š e k, časop. Lumen 1927.

říkaje, že jen ten člověk, jenž dovede potlačiti v sobě veškeré vášně tělesné, starosti pozemské a vůbec všední myšlení a oddá se v duchu myšlení o absolutnu, octne se v nirváně. Jako novoplatonikové, tak i přečetní světci křesťanští uchýlovali se do poustev, kdež zřeknuvše se všeho pozemského, v duchu snažili se splynouti s Bohem. V tom stavu pak konali »zázraky«. Z této idee vznikly vlastně kláštery, v nichž mnichové, odloučení od světa, věnovali se jen lásce a víře v Boha. V době přítomné ovšem, kdy většina kulturních států zamořena jest socialismem, nemůže se vůbec nikdo uchýliti někam do zátíší a trávit život v klidném přemýšlení, neboť nesčetné úřední výnosy i zde jej vyhledají a k různým pozemským funkcím ze zátíší vyburcují.

Mnozí filosofové ukazují na znamenité spisy Eckehartovy, v nichž prý stav božského osvícení nejlépe jest vylíčen a cesta k jeho dosažení popsána. Je zajisté nesporno, že tento světec pověděl nám o oné věci nejvíce.

Proto nevěříme v novoplatonskou moudrost, dle níž jen askesí a hloubáním v transcendentnu přiblížíme se k poznání Boha. Plotinos tvrdí, že ani zvláštní stav, v němž pracují geniové, nestačí k dosažení nirvány. To je dle něho pouhá »nůs«. Tomu opět nevěřím. Stupně ekstase geniů jsou rozdílné. Jsou zajisté i tací geniové, kteří v celé své mravní podstatě ocitají se v okamžicích, v nichž mizí obzor všedního myšlení a pojmají názor kosmické jednoty a podstatu nekonečna, ale jest jim rovněž těžko názor tento slovy vyjádřiti. Jen to vyplývá, že mizí přítomnost, minulost i budoucnost v jednom obraze, že mizí všeliké vášně a zbývá jen pojem »pravdy«. Tento kosmický pojem pravdy vědecké kryje se vlastně s pojmem »karma«. Všechno zapadá do sebe jako řetěz kauzality. Všechno jest jen pohyb dle věčných zákonů.

A onen pocit blaženosti je snad jen zahlédnutí říše vysokých duchů, kynoucích uplahočené duši pozemské. Již pomyšlení, že může se naše duše zbaviti starostí, které nás v životě poutaly, jest blažené. Proto se moudrý neleká smrti, nýbrž jde jí s radostí vstříc.

Lidé citliví a duševně probuzení přicházejí také do stavu kosmického zření za jiných okolností než modlitbou a askesí. Mnozí unášení jsou do nebeských sfér hudbou. Skladby Beethovenovy, Wagnerovy, Mozartovy, Bachovy, Dvořákovy působí na hudebně nadané sensitivity jako hudba nebeská. Je to také stav, který slo-

vy líčiti nelze. U jiných vzbudí se nadšení skučící vichřicí, když furie krajem letí, nebo hromy burácí. Jiní upadají do hypnosy řevem zfanatisovaných davů, jiní slavnostními obřady. Vědci a filosofové octnou se v nirváně pohledem na hvězdnou oblohu v podzimní noci a já se cítím blaženým, když mé jabloně v zahradě na jaře rozkvetou. Mnozí starci jati bývají nevysvětlitelnou úzkostí, když ve vzpomínkách vidí celý svůj život, plný bojů a utrpení a kolem sebe jen mrtvolu přátel i nepřátel, z nichž on tu už zbyl jediný. To vyjadřují také písně bardů slovanských. Jiní klesají a touží po míru záhrobním při pohledu na jatky válečné a řádění vražedné luzy (bolšev.). To jsou také stavy nirvánské, v nichž zrodily se často nejkrásnější tvorby básníků, umělců a filosofů.

Jen jeden moment vyniká ve všech projevech nirvánských osvěcení, jehož si třeba povšimnouti. Všichni souhlasně praví, že pramenem kosmické blaženosti je láska k Bohu. Také Kristus i Pavel stále napomínali k lásce. Tomuto ponětí musíme rozuměti tak, že láskou máme objímati veškeré tvorstvo i lidi. V cítění této lásky prožíváme blaženost a zbožní ekstatikové nazvou lásku ke vši přírodě a všem duchům láskou k Bohu. Neníť myslitelné, že by sám Bůh s ekstatikem hovořil a jemu se projevoval. To je tvorba fantazie ekstatikovy. Spíše bychom řekli, že je to inspirace duchů do vědomí ekstatikova, kterou si tento zformuje jako projev Boha.

Láska jakákoli způsobuje v člověku pocit blaha a spokojenosti. Proto i láska a důvěra v bytosti kosmu a princip kosmické inteligence (Boha) vyvolává radost a mír. Člověk není už opuštěn, nemusí se tedy ničeho báti, neboť ani nepřátelství, ani utrpení pozemské, ani živelní pohromy nejsou s to, aby jej odtrhly od kosmické jednoty. To pak populární náboženství nazývá ochranou boží.

Jedné věci bychom si mohli rovněž povšimnouti. Všichni ti myslitelé, staří i mladí, hloubali o těchto otázkách a všichni dospěli k stejným závěrům. Odtud pochází, proč nauky evangelické mají ozvěnu již v Bhagavad Gítě, Zoroastrovi, učení babylonském i zkazkách Indiánů a v náboženství slovanském. Je to direktiva duchovního, kosmického vývoje. Tak vyvinuje se inteligentní tvorstvo i na jiných planetách. Jsou to tedy pravdy, kterým nás učí kosmický duch.

Že láska k tvorstvu a kosmickému duchovnu je podstatou nejen subjektivního blaha, ale i veškeré duchovní a organické harmonie a jejich vývoje, vyložili jsme v kapitole II. Negací její jest sobectví, jakožto hlavní překážka kosmické harmonie a duchovního vývoje a jež ve všem životě lidí vede k záhubě. Člověk proniklý láskou k přírodě pozoruje, jak nejen lidé v okolí, ale i zvířata s důvěrou k němu se blíží. Láskou zkrotíme nejen šelmy, ale i lidské zločince. Jest tedy pravda, že láska je nejvyšším zákonem v kosmickém duchovnu a že je prvním činitelem organického a duchovního vývoje na všech planetách. Kdo jednou v sobě ucítil kouzlo lásky nejen k bližnímu, ale i ku všemu tvorstvu, ten již přiblížil se ke kosmickému duchovnu. Tuto ideu intuitivně cítili a vždy s důrazem vyslovovali nejen všichni věrozvěstci, ale i mudrci a filosofové všech dob.

V theosofických spisech, jakož i v naukách starých proroků (Budha, Kristus) radí se těm, kdož chtějí dojíti spojení s Bohem a správně chápati podstatu všeho i života lidského, soustředění ducha v samotě a v zapuzení všedních a animálních myšlenek. To je zajisté správná metoda, které užívají všichni vážní duševní pracovníci i v době přítomné. Každý ví, že člověk ponořený v hlubokém myšlení nesmí býti nikým vyrušován a že hlavně putování v přírodě o samotě přivádí plodné myšlenky. Ale všem prorokům a antickým filosofům scházejí vědomosti z pozitivních přírodních věd, což vedlo často k nesprávným názorům, jakož na výkladech theosofických pozorujeme. Konkrétní studium astronomických, chemických, fyzikálních, geologických a biologických fakt musí jakékoliv pohroužení se v mysl předcházeti. Fakta přírodovědecká musí s jakoukoliv intuicí nebo jasnozřením souhlasiti a vlastně transcendentní nazírání vyvolávati. Z té také příčiny nenalzáme ani v evangeliích, ani v Bhagavad Gítě, ani v Koranu žádné osnovy kosmické a evoluce organické.

Proto novější přírodovědci odvraceli se úplně od filosofii vůbec, řkouce, že nauky tyto neposkytují ničeho potřebného. Tímto rozkolem však octly se přírodní vědy na bezpečné sice, ale omezené půdě materialistické a když zjištěna fakta metafysická, nenalezly klíče k jich pochopení, poněvadž zavrhly nauky plynoucí z nazírání bez času a prostoru čili antické filosofie.

Úkolem rozumných badatelů přírodních je tudíž znáti nauky antických filosofů a hledati spojení jich s moderní přírodovědou.

Mnozí nedávno volali: »třeba se vrátiti ke Kantovi«. Jako chybují čistí filosofové, nevšímající se objevů přírodovědeckých, tak chybují přírodovědci, opomíjejíce intuitivní poznatky z říše duchovní. Zavrhovati ducha a fakta metapsychická, známá již před 7 tisíci roky a řešiti bez nich tajemství života a stavby kosmické, jest bláznovství. Synthesa z vědění všech oborů vede toliko ku konečnému chápání života a kosmu čili Boha. Tato práce myšlenková je korunou vši moudrosti proroků a jasnovidců. Věda bez jasnozření a jasnozření bez vědy jsou nemožny.

Ekstatické nazírání Boha vyskytá se také v moderní filosofii indické (Ramakrishna 1883) a uznává se jako jediný způsob poznání Boha. Ano i vědou se pohrdá jako zbytečností.*) To považují za blud, kterému propadli ti proroci, kteří vědy (poznání) neprovozovali. Vědec (mudrc, genius), vidící velkolepé zřízení kosmu a zázraky živé přírody, jakož i duchovní díla osvícenců, je nadšen a naplněn radostí a láskou, jakou žádný slepý světec nepoznal. Ekstase vzbuzovaná toliko věrou jest bez obsahu, jest toliko vnitřním psychickým citěním.

Čteme-li dopisy Pavlovy nebo knihu Boehmovu, musíme se obdivovati vroucnosti a nadšené lásce k Bohu, vyjádřeným tak krásnými slovy, ačkoliv ani ten, ani onen nebyli školenými vědci (Pavel byl sedlář, Boehme švec). Zde působila také náboženská ekstase. Podobně řečnivají i nevzdělané ženy, v transu pohřížené. Jest to výkon podvědomí. Je-li obsah podobných projevů vědecky správný, jest jiná otázka.

Jest mně ale logicky nesrozumitelným následující. Oni osvícení nirvánou tvrdí, že dosáhli své jednoty s Bohem a prožívají blažené zření Boha přísnou askesí, vroucí modlitbou a životem poustevnickým. Totéž se tvrdí o svatých křesťanských, budhistických i brahmanských. Máme-li na mysli, že účelem organického vývoje na zemi je zdokonalení ducha, čehož se dosáhne neúnavnou prací intelektuální (vědění), mravním zušlechtěním a pomocí bédným a zaostalým, jsou oni osvícenci a svatí duchové nejméně inteligentními, kteří pro bližní a pokrok plemene lidského pranic neučinili.

*) »Dokud není člověk prostý jako dítě, nedosáhne božského osvícení. Zapomeň na veškeré světské vědění a staň se nevědomým jako dítě: pak dosáhneš poznání pravdy.« To připomíná výrok Kristův.

Jsou to neplodné jedničky v společnosti lidské. Kde jsou jejich zásluhy, jež by Bůh musel uznati a odměniti?

Zásluhu si získati musí každý prací ať mechanickou nebo duševní. Jen prací uskutečňuje se organický vývoj na zemi a nikoliv modlením. Modlení, askese a nicdělaní člověka nepovznášejí. Lidstvo vynesli do výše hrdinové práce, geniové ducha, nikoliv klášterní samotáři a poustevníci. Vědec, jenž mravně jest čistý a jenž množství poznatků si pracně osvojil, jiné učil a v kosmické duchovní spojení vstoupil, je světcem, který zasluhuje, aby Boha spatřil a Bohem byl odměněn. Veškerá lidská kultura byla zbudována na mravenčí píli jednotlivců — geniů. Žádný z těchto geniů se nemodlil, ani askesí nemořil, ani magickými operacemi zázraky neprovozoval. Všechny svaté, magy, theosofy, mahatmy vším právem nazvati můžeme bezcennými lidmi - svatými lenochy.

Každá filosofie a každé náboženství, jež nedají se v životě praktikovati a odporují zákonům přírodním, musí býti zavrženy, protože překážejí organické i duševní evoluci.

Naopak snahou lidstva má býti nejen zušlechtění mravní, duševní a intelektuální, ale i ztrávení tento pozemský život v radosti a štěstí. Život ten nemá býti mučírnou, peklem, v němž štvou ďábli své oběti. Život všech má býti spjat láskou a každý svou prací má přispívati ku prospěchu všech. Již v mládí má škola v duši žáků probouzeti radost z umění, krásy přírodní a poznání vědeckého. Nikdo nesmí býti otročen ani soukromě, ani zákonem, svoboda musí býti hájena všemi jako zákon nejvyšší. Výchova a pravidla společenská mají dávat směrnicí pro rozumný a radostný život. Sobectví, panovačnost, lakota, pýcha, honění se za majetkem, zneužívání bližního k svému prospěchu, lež, podvod mají býti výchovou i zákonem co nejvíce potírány. Ano, ten život na zemi může býti rájem a jen hloupost nebo zloba lidská mění jej v peklo. Naše zpěvy v chrámech nemají vyznívati jako zpěvy pohřební nebo volání zoufalých, nýbrž jako jásot a oddanost do vůle Všemohoucího, Všemoudrého a Všemilujícího. Š t ě s t í l i d s k é nesmí býti založeno na bodácích, podvodu a pýše, nýbrž na lásce bližních a radosti z krásy a poznání. Upřímná láska blaží, poznání povznáší ducha až nad pozemsko a krásy přírody a děl lidských uvádí do sfér nebeských. Toto všechno má býti cílem veškeré práce lidské. To má býti směrnicí jednotlivcům, rodinám, organisacím, společností, národům a státům.

Sláva a moc sebe větší nemůže přinášeti člověku klid duše a radost z nadšení. I nejmocnější imperátoři jsou nejubožejšími tvory na zemi. Žijí a žili v neustálém strachu o život a končí obyčejně trapně. Z posledních 26 carů ruských zemřelo přirozenou smrtí toliko 6. Císařové římsí na malé výminky byli vesměs povražděni. Před tisícem roků bylo v střední Evropě zvykem králů vyloupati příbuzným oči a vězniti je v temných žalářích.

Tu vidíme, jak málo jest těch osvícených lidí, kteří dovedou nalézt pravou cestu, na níž poznáním a mravním zušlechtěním a rozumnou životosprávou povznesou se k správnému názoru o životě, kosmu a Bohu. Jedni, a to většina, utonou v blahobytu, ukájení vášní a animální nízkosti, druzí v pachtění se po moci a slávě, třetí ve fanatismu náboženském a šílené askesi, jiní v tupém lenošení a zábavách. Cesta pravá je pracná a nelákavá a dovede upoutati jen duchy zvláště vyvolené, nalézající radost ve věcech nebeských a tím počínajících chápati Boha.

Než nelze popírati zázračných fenomenů u prve jmenovaných nirvánských osvícenců. To jsou fakta, ale pouze významu psychického — asi jako zjevy mediijní. Nic více. Bůh zde nehraje žádnou úlohu. Ony blažené pocity jsou subjektivními stavy psychickými. Proto všichni říkají, že blaženost jen cítí, ale slovy popsatí nedovedou. My tu poznáváme vlastnosti ducha odloučeného od těla, ale nikoliv Boha. Světelné fenomeny sprovázejí mediijní pokusy také.

K získání spojení s kosmickou říší a problematickým Bohem třeba užítí jiné metody. Obohacováním ducha věděním, neúporným hloubáním a pozorováním, konáním skutků lásky k bližnímu učiníme ze sebe subjekt připravený k obcování s kosmem. Toho docílí se nikoliv nějakým rokem, nýbrž celým životem. Jen starší vyspělý muž, žijící duchem a mravností může se státi geniem, jež vyhledají vysokí duchové kosmičtí a naváží s ním spojení pomocí inspirací. V tom stavu mění se v genia a může býti učitelem lidí. To jsou oni velikáni ducha a práce, kteří povznesli lidstvo a založili jeho kulturu. Ti neříkali, že viděli Boha a místo nirvánské blaženosti jevíli trpký pessimismus a sklíčenost. Všichni geniové byli smutní, vidouce davy lidí nechápajících, nemravných a nevědomých. Davy tyto chtějí jen sytiti své vášně, užívati, ale nikoliv budovati bez zisku a slávy. A o to, co je v kosmu a co je Bůh, s posměchem se nestarají. Ve víru takových davů stojí čistý

genius jako nepochopený zoufalec, jež nazvou bláznem a buřičem.

Tito zaslouží nirvány, ty slavně vítají andělé po smrti a odvádějí do sfér blažených. Tam bychom našli duchy Goetheho, Danteho, Vergila, Kanta, Schopenhauera, Rafaela, Linnéa, Karla IV., Beethovena, Mozarta, Wagnera, Dvořáka, Čecha, Komenského, Platona, Lincolna, Plotina, Pythagora, Krista, Laotseho, Konfucia, Hermesa, Washingtona, Flammariona, Koperníka, Kolumba, Laplacea, Lavoisiera, Newtona, Mendělejeva, Bekerela, Nobela.

Ze všech právě uvedených úvah o nirvánou osvícených plyne již dříve vyložený názor, že jen ti přibližně pochopí podstatu kosmu, kdo dovedou se odpoutati od tohoto světa a od svého těla a splynou s duchem kosmu. Toto učení je prastaré a čteme je na mnoha místech Ved a Upanišad. Jadžur-Veda praví: »Ten získá nesmrtelnost, kdo věří ve věčnou jednotu bytosti. Všechny bytosti jsou v tomto nejvyšším duchu a tento je ve všech bytostech«.

Jednotu s Bohem zdůrazňovali moderní filosofové (Trine), ale i Kristus neustále připomínal, že on a jeho otec jedno jsou. I v Starém Zákoně stojí psáno: »Bohové jste« (Žalm 82, 6. — Jan 10, 30, 34). Kristus praví k Filipovi: Nevěříš, že já v otci a otec ve mně jest? Slova, kteráž já mluvím vám, sám od sebe nemluvím, ale otec ve mně přebýváje« (Jan 14, 10). Překvapuje nás, že Marcus Aurelius ve svém filosofickém díle (Hovory k sobě samému. R. Kuthan, Pr. 1934) na více místech vykládá, že osvícený a moudrý člověk má si stále uvědomovati, že je součástí přírody a věčně se měnícího vesmíru a že v sobě chová jiskru boží. To je v úplném souhlasu s naším názorem, i když ponětí »příroda« u jmenovaného autora nikde není vyloženo. Správný tento názor vznikl u M. Aurelia jen následkem studia řeckých filosofů, o nichž stále mluví. Žítí v harmonii s přírodou a kosmickým Bohem bylo základním učením školy stoické v starověku.

Také Rabindranath Tagore opěval jednotu člověka s přírodou a Bohem. Tato jednota tvoří základ veškeré indické filosofie.

Uvědomíme-li si své spojení s kosmickým duchovním, dosáhne nejen pravého názoru o kosmu a přírodě, ale i mravního přesvědčení, že náš život řízen jest správně a naše činy nemohou se vyšinouti na cestu nepravou. Nabýváme klidu a jistoty a s lehkou myslí snášíme i pohromy a tlak nepřátel, vědouce, že v bu-

doucnosti se všechno spravedlivě vyrovná. Když tohoto stupně moudrosti dosáhneme, prožívati budeme blaženosti nirvány již zde na pozemsku. A ku podivu v tom stavu probudí se duševní mohoucnost, která ovládne síly přírodní i duchy bližních. Plotinos napsal: »Chcete-li poznati Boha, musíte se sami státi Bohem«. V našem okolí zavládne božský mír, z něhož zlí sami prechají.

Je podivné, že lidé zoufalí, neštěstím stíhaní, v strastech opuštění, pronásledovaní, když nikde soucitu, pomoci a útěchy naléztí nemohou, vzpomenu si na Boha a život mystický, jdou do chrámu, sepnou ruce a modlí se, třeba si po celý život na Boha nevzpomněli a všemu duchovnímu se posmívali.*) A vskutku zde naleznou utišení a usmíření. I když v bouři klesnou, zemírají tíše a s nadějí. Naděje sprovázející smrt nešťastných je cosi božského, prýstícího z kosmu a je důkazem, že mimo tělo jest duch, žijící v duchovnu kosmickém. Kosmická duchovní říše je vlastí duchů lidí, kam v poslední chvíli touží a utíkají. Tomu se nikdo neučil, to dáno jest každému intuicí. Nevyskýtá se to snad jen v křesťanství, nýbrž ve všech věrách a probouzí se i v nevěrci. Je známo, jak zoufale umíral Voltaire, jenž se po celý život všemu duševnímu posmíval. Ve chvíli umírání ale zahodil celou svou minulost a tonoucí chápal se stébla naděje.

Když člověk zahodí všechny ideály a oddá se vášním a sprostotě, stane se hovadem; když štván jest po celý život neštěstím a zlo-syny, zklamán a zoufalý hledí v stáří na svůj smutný život a ztratí naposled i naději, ale počne jasně viděti pravdu, stane se pro-rokem bez lásky, bez citu a zájmu o pozemsko, s touhou splynouti s kosmickým duchem — v nirváně.

Ve zvířatech tuto kosmickou naději nepozorujeme. Zvířata nemají kosmického uvědomění. Ale zemírají klidně, nechápajíc smrti. I obratlovci znají toliko vzájemnost plemennou a rodinnou, ale kosmické souvislosti nechápou. Smrt zdá se jim býti lhostejnou. Varují se sice nebezpečí instinktivně, ale pohled na mrtvolu soudruhovu je neděsí.

Stejně jako lidé všech věků věřili v Boha, jakožto pramen dobra, tak věřili i v d'ábly či démony, jakožto pramen zla. Všichni svatí otcové (hlavně Augustin) učili o demonech, před nimiž křesťané musí se chrániti, aby v moc jejich neupadli. Vše-

*) »Stává se, že tygři lížou kříž« — praví V. Hugo (Muž, který se směje).

obecně tvrdili, že bohové římských a řeckých jsou vlastně démoni či d'ábly. Bible a židé a po těchto Tertullianus, Irenaeus a j. učili, že démoni jsou dětmi lidských deér a padlých andělů. V čarodějství, nekromantii a v jakýchkoliv abnormálních zjevech projevující se bytosti (tedy i v spiritismu a moderním metapsychismu) jsou vesměs zlí démoni. Proto Constantinus a po něm Theodosius, Honorius, Valens přísně nařídili všechny čaroděje pochyťati, mučiti a ubíjeti. Miliony lidí takto bylo utraceno. Odtud pak plynou začátky středověkého pronásledování čarodějnic.

S počátku biskupové správně učili, že obcování žen s d'áblem (říkalo se, že Diana a Herodias je vodí na sabatové orgie), jest jen hříšnou illusí, vnuknutou demony. V tom smyslu napomíná také mírný Canon Episcopi (905) a znamenitý theolog Jan Salisburý. Ale v pozdějších stoletích věřilo se všeobecně v tělesné styky d'ábla s čarodějnicemi a proto kruté jich pronásledování. Ku podivu i dnes ještě tolik velebený scholastický filosof, Tomáš Akvinský, věřil v d'ábly a říši satanovu (zemř. 1274). Nejdále však dospěl Luther (1483—1546), jenž v tractatu o epištole ku Galatským napsal: »Dábel panuje nad celým světem, my všichni jsme d'áblu podrobni, jsme jen cizinci na tomto světě, jehož pánem je dábel.« I ve zvířatech mořských skrývá prý se dábel. Jmenovitě opice jsou ztělesněnými d'ábly.

Kultus satana (s a t a n i s m u s) je prastarého původu. Základy jeho nalézáme v kabbale a v učení různých sekt gnostických (až do 5. st. p. Kr.), odkudž přešly jeho prvky do učení manichejců (Manes nar. 220 v Persii), Valdenských, Albigenských, Katharů a j.*) Ku podivu zvrhl se také s počátku tak ušlechtilý řád templářů v mravně pustou sektu, jejíž jádrem byl kult satana (bafomet) a nepřátelství proti církvi římské. Poněvadž řád vládl

*) Podrobná data historická o tomto předmětu nalezne čtenář v spise Boutmyho (Kabbala, sekty a tajné spolky, čes. př. Praha 1925). Autor však neprávem počítá k satanským spolkům také spirity a okultisty. Spirité jsou naopak nejnadšenější a mravně čistí křesťané a vědeckí okultisté nemají co činiti se satanem a náboženstvím vůbec. To by dle tohoto klerikálního fanatika museli býti prohlášeni za kacíře všichni přírodovědci a filosofové. Také stať o husitech a Čes. bratřích je plná falešných zpráv. Boutmy píše tak, jakoby jen římské katolíci byli křesťané a jen oni na světě hodni byli spasení. Tato nadýmavost a nesnášlivost náboženská je význačnou u všeho katolického kleru. V knize je seznam vši protijidovské literatury.

ohromným majetkem v Evropě a měl i vlastní vojsko, byl nucen král Filip Sličný a papež Kliment řád zrušiti. Mnoho templářů bylo upáleno (i velmistr Jakub Molay 1314). Zbytky rozutekly se na všechny strany, hlavně do Skotska a všude vstupovali do proticírkevních spolků. Z templářů zrodila se pak organisace z e d n á ř s k á, o jejímž vzniku jsou různé názory. Tato organisace v 19. a 20. st. dostala se do rukou světové vlády židovské a po světové válce řídí politiku téměř všech států evropských a amerických.

Kult satana po Kristu sprovázen byl vždy potíráním křesťanství a zpustlostí mravní a pohlavní. Je také praktikován v sovětském Rusku a ve všech organisacích komunistických.

K jmenovaným sektám třeba počítati také anabaptisty, menonity a adamity, kteřížto poslední objevili se také na Lužnici v Čechách a byli r. 1421 Žižkou a Bořkem Klatovským úplně potřeni. Je zvláštní, že v sektách a organisacích rázu komunistického, hlásajících rovnost stavů, odstranění soukromého majetku a veškerou svobodu, vždy také popíráno bylo manželství, svazky rodinné, úcta dětí k rodičům a zaváděna byla volná láska (jako nyní v Rusku). Že to všechno je nejen šílenstvím, ale i proti přirozeným zákonům, netřeba vykládati. Historie pak ukazuje, že všude (již v Egyptě za faraonů, v Číně před Kr., v Americe před příchodem Španělů) skončilo toto bláznivé hospodářství zkázou národa a nikdy se delší dobu neudrželo. Tyto všechny zjevy, kdy vládne nevzdělaný lid, lze považovati za chorobu národa. Ovšem v době nové této choroby obratné ruce židovských miliardářů dovedou využití k účelům politickým a hospodářským, jmenovitě k uskutečnění světovlády židovské.

Víra tedy v působení démonů (ďáblů) na činnost lidí je starého původu a jaksi paralelní s vírou v Boha. Moderní spiritismus ovšem věc tuto srozumitelně vykládá jako sympathické přitahování zlých duchů od lidí zlých. Démoni jsou duše zlých lidí, kteří také se vtělují a pak mezi lidmi krutě řádí. Stanovisko toto je zajisté nejvíce srozumitelné, ale stejně jako u Boha nechápeme tu účel řádění »démonů«. Proč má vůdce démonů (Satan) zalíbení brzdit duševní vývoj lidí a duchů? Jsou-li chory dokonalých duchů (andělů), jsou i chory ďáblů (démonů), neustále spolu bojujících v lidech i odtělených. Smysl těchto bojů mohl by býti jen ten, že v bojích oněch naučí se duše chápati mravnost a

lásku k bližnímu a přírodě a tím jíti vpřed ve vývoji duševním.

Lidé mravní a dobří mohou od zlých trpěti, ale v moc démonů nikdy neupadnou. Pozorujeme-li život lidí v dějinách nebo v přítomnosti, neubráníme se víře v říši Satanovu. Řádění církevní inkvisice ve středověku má věrnou obdobu v moderním řádění organisace židozednářské. Tam byl boj proti Satanu, zde boj proti Bohu.

Nyní promluvíme si o svobodné vůli, jak jsme dříve slíbili.

Není nesnadnějšího úkolu jako řešiti otázku svobodné vůle. Realističtí filosofové odbudou věc jednoduchým popřením jakékoliv svobodné vůle v člověku. Jest pravda, tak se i nám na první pohled zdá. Všechno jednání i myšlení člověka je důsledkem různých vlivů a okolností: dědičné sklony, stav zdravotní (nálada), žádosti těla (puď pohlavní, hlad, žízeň, spánek, únava), počasí, chování se lidí okolních (nepřátelství, závist, násilí, pomluvy), poměry politické (válka, daně, násilí, loupeže, vraždy), vlivy rodinné (zlé děti, zlá žena), dluhy, nouze, láska milenců (překážky, výbava), povinnosti v úřadě, škole, povolání, výchova v mládí, vliv společnosti a t. d. A připočteme-li ještě mystický vliv duchů odtělených (inspirace, posedlost), nevíme věru, kdy jednáme svobodně.

Proto Lombrosa učil, že ani zločinci nejsou zodpovědní za své zločiny, poněvadž tyto zavinily okolnosti a sama společnost lidská. Tak by také mizelo ponětí o zásluze a vině a v důsledku toho by padly celé nauky o karmě a mravnosti samy sebou. Celý systém o dobru a zlu, o lidech pokročilých a zaostalých by se rozpadl. Žádný čin není zlý, není vůbec hříchu a mravně zkažených lidí. Všechno je následkem okolností a my musíme vyvinouti tolik chytrosti, abychom se zlým vlivům ubránili a svou existenci zabezpečili. Ano, Darwin má pravdu: všechno je boj o život. Kdo v tom boji je neschopný, padne a zbudou jen silní, kteří všechny slabé vytlukou nebo zotročí a využijí k svému prospěchu. To prý dělají všechna zvířata a člověk také. Ukázali jsme však v II. kap., že zvířata to nedělají, nýbrž jen lidé.

Zajisté, že dostavují se v mnohém státě a národu doby, kdy nemravnost zavládne ve všem a život podobá se reji zločinců, ale to je vždy konec státu a národa. Fakt, že jen ten stát a národ je silný a zdravý, v němž platí zákony práva, lásky a mravnosti, musí nás přesvědčiti, že realistický názor, že žádné mravno neexistuje a že boj o život vylučuje lásku k bližnímu, jest falešný.

Jen ty skutky, které konáme z lásky k bližnímu, z touhy po vědění a snahy po kráse, jsou skutky svobodné vůle. Při nich musí součinnost sobectví a pýchy odpadnouti.

Víme ze života, že jsou lidé milosrdní, dobří, konající skutky dobré pro své krajany a okolí, aniž by čekali na uznání a pochvalu. Jsou hrdinové, obětující ochotně život v boji za vlast a národ a nečekají na oslavování, ani pomníky — zmizí v cizině bez jména a vzpomínky. Ty vedlo jen nadšení vlastenecké — žádná pýcha ani sobeckost. Jsou vědci, kteří obětovali pro vědu všechnu práci a majetek, až skončí jako žebráci a mučedníci. Co je umělců, malířů, básníků, hudebníků, kteří zajdou o hladu v opovržení a zoufalství. Ty nevedl slavomam, nýbrž vnitřní nutkání budovati díla krásy a ducha.

To jsou vesměs činy vykonané ze svobodné vůle. Každé soudné uvažování děje se svobodně. Pravý vědec je vždy svobodný člověk. Ovšem, většina »vědců« pracuje pod vlivem literatury, z níž opisují a ssají, pod vlivem ctižádosti a hmotné vypočítavosti. Ti se pro vědu neobětují, nýbrž věda se obětuje jim. Pravý vědec je hotov za své přesvědčení zemřít. Nemůžeme tvrditi, že by Kant, Schopenhauer, Spinoza, Dante, Goethe jednali pod vlivem ctižádosti nebo ziskuchtivosti. Ti všichni jsou rytíři svobodné vůle. Ovšem že pravda svatá, že lidé z davu, konající jen své povinnosti a denní práce existenční a nemající žádného ideálu, dělají jen to, k čemu je okolnosti donucují. To je stádo lidské bez svobodné vůle. Ty také lehce prohnaný demagog ovládne a k čínům svede. Oduševnělé myslitele však demagogové (noviny) nesvedou, ti jsou vždycky svobodní a proto vždy politickými vůdci nenávidění.

Těch pak lidí, kteří prosti všech vášní, nezatížení chorobou, dostatečně vzdělaní, v naprostém klidu a míru mohou svobodně o životě, duši, přírodě a kosmu uvažovati, je věru v společnosti lidské pramálo. Seběmenší tlak choroby již jest tu překážkou.

A uvažme, kolik lidí jest dnes úplně zdrávo. Rovněž jakákoliv starost existenční, v úradě, obchodu, v rodině, k přátelům, národu zapudí ihned ideální myšlení. Lidí dostatečně vzdělaných a takového myšlení schopných znal jsem ve svém dlouhém životě mnoho tisíc, ale těch, kteří tak skutečně činili, mohl bych uvést sotva 10 (prof. Mach, prof. Thomayer, prof. Zenger, prof. Durdík, prof. Šafařík, prof. Krejčí, Svat. Čech, dr. May).

Velkou závadou při ideálním myšlení je také zevšednění fenomenů. Sebe větší zázrak nám neimponuje, jakmile se s ním často stýkáme. Květy rostlin jsou velkolepým divem, ale kolik lidí se zastaví nad tím divem! Když Holanďan Leeuwenhoek (17. st.) ukázal ve svém mikroskopu po prvé rejdicí nálevníky tehdejšímu učencům, stáli všichni údivem ztrnulí. Dnes mikroskopické zázraky nikým nehnou. A přece je neviditelný nálevník při své primitivní organizaci skutečně nepochopitelným zázrakem. Vždyť již tento tvor rejdí a jeví účelnost pohybů. A co nám odpoví filosofové a přírodovědci, Darwinem obroušení, proč Bůh stvořil tuto chamrad' zvířecí a jaký má význam v souhře přírodní. Sám lidský spermatozoid je zázrakem. V té neviditelné ocasaté kuličce skrývá se celý budoucí člověk — Napoleon, Newton, Pasteur, Sokrates!

A což, když kulatý, obrvený výtrus řasy Oedogonium rejdí ve vodě úplně podoben nálevníkům, najednou si sedne na kámen a vyroste v zelené vlákno řasové. Zde tedy mění se zvíře v rostlinu. Když tento fenomen po prvé botanikové spatřili, žasli údivem, ale dnes to nikomu neimponuje.

Nesmíme tedy samostatným, svobodným myšlením ani všedností dáti se klamati jako činí člověk obyčejný.

Mají tedy vlastně realističtí filosofové pravdu, tvrdí-li, že není svobodné vůle, neboť devět desetin lidí skutečně jsou nesvobodní. Svobodní duchem jsou vzácní jednotlivci. Ti pokročili v duchovním vývoji lidstva. Ti představují cíl, ku kterému spěje organická evoluce na zemi. Ostatně dává to sám rozum, že dokonalý duch musí býti svobodným. Což můžeme si mysliti archanděla, jenž jedná jen z vášně a zisku? Byl snad Budha nebo Kristus otrokem vášní a lidí?

Animální myšlení potlačuje svobodné (duchovní) myšlení tak často, že u většiny lidí jen vzácně kdy toto k plné činnosti se

probudí. I geniové sténají pod vlivem animálním. Vždyť sám Kristus na kříži volal: »Bože, Bože, proč jsi mne opustil«.

Z toho vidět, že úplná svoboda a jasnozření dítí se může jen po smrti tělesné. Musí tedy existovati vývoj duchovní mimo periodu tělesnou. Ekstase geniů jest jen malou ukázkou onoho života.

Z těch všech úvah plyne, že skutečně svobodná vůle v lidstvu jest, ale jen vzácně kde v plné míře vyvinuta. Všední lidé jen někdy pocítí nutkání k svobodnému jednání. Jako se všechno zvolna vyvinuje, tak i svobodná vůle zvolna ducha lidského ovládne.

Tím jsme vyložili podstatu svobodné vůle, ale nejsme ještě u konce, neboť třeba se ještě vrátiti k Lombrosovým zločincům. Jsou zločiny lidí také svobodné? Zajisté, že mnoho zločinů vykonává se za vlivu okolností. Máme-li ale na mysli jednání zvířat, vidíme, že o zločinnosti u zvířat nemůže býti řeči. Šelmy a dravci vraždí, jen aby se nasýtily. Nasyceni jsou dobromyslní, ano i přátelští k jiným zvířatům, ba i k lidem. Mnozí zápasí o milenkou, což není zajisté zločinem. Pýcha, sobectví, slavamam, panovačnost, lež, podvod, nevděk jsou u zvířat neznámy. Z tohoto souditi musíme, že zjevy tyto v lidstvu musí způsobovati něco, co souvisí s vyšší duchovní úrovní. Pozorujeme-li zločinné lidi, ať v kterémkoliv povolání, shledáme, že jsou mnozí tak utonulí v nepravostech, že nic nevykonají bez úskoku, lži a podvodu, že jsou vždy ochotni znásilňovati a otročiti, že jim cit práva, milosrdenství, uznání, lásky, vděku vůbec není znám. Tito zlí lidé se nenapraví ani výchovou, ani domluvou, ani trestem, ani zákonem. Zde musí také působiti svobodná vůle, ale v záporném smyslu. Zločinci jsou zlí duchové, nemající žádných ideálů, kteří užívají inteligence k sobectví a pýše. Proto jsou urputnými nepřáteli všech lidí, naplněných jakýmkoliv ideálem, hlavně ale láskou k bližnímu, touhou po vědění a krásě, citem národním, mravností a ušlechtilostí. Je zvláštní, že jen vzácně kdy najdeme ušlechtilé muže mezi panovníky, vůdci lidu, oslavenci a lidmi historickými vůbec.

Báje o padlých a Bohem zavržených andělech nalézáme v různých variacích ve všech náboženstvích. Národové obětovali nejen dobrým Bohům, ale také zlým, aby tyto usmířili. Jest tedy ponětí zlých duchů vštípeno intuicí v lidskou duši všude. Musí tedy něco takového existovati, i když tuto mystickou záhadu nepo-

chopujeme. Jest tedy svobodná vůle i v směru záporném. To jsou oni lidé, jimž říkáme »nenapravitelní zločinci«.

Když jsem ve svém díle »Obrázky« tak často psal o d'áblech, vyřítili se na mne realisté s posměchem, že věřím v d'ábly. Ti lidé ani nevědí, jak velké myšlenky se tím dotkli. Ve všech starých naukách filosofických vykládá se o d'áblech (démonech). Ideu tuto nejpodrobněji rozvedl perský kult Zoroastrův, v němž král všech d'áblů (Angromainyus) neustále bojuje s dobrým Bohem (Ahuramazda). Známi jsou také pod názvem Ahriman a Ormuzd. Největšího poučení o nich nalezneme však v magii a z historie víme, že celý středověk evropský zamořen byl věrou v d'ábly. Látka tato je na výsost zajímavá, ale nelze nám tuto zacházeti do podrobností. Odkazujeme k prvnímu dílu »Přír. filos.«.

Jest tedy svobodná vůle v lidstvu, ale vyvinuta dokonale jen na dvou protilehlých pólech: u zločinců a osvícenců. První plodí v lidstvu zlo, druhí dobro. Miliony všedních lidí potácejí se mezi těmito póly, v čemž jeví se vůbec život lidský. Boj mezi dobrem a zlem, z něhož rodí se geniové.

V kosmické říši duchovní jest rozvrstvení duchů dle mravní a intelektuální příbuznosti, proto jsou tu boje pozemské nemožny. V tom pak uskutečňuje se karma, či trest zlým a odměna dobrým.

*

Máme-li na zřeteli dlouhou řadu století, vidíme, že různí národové, ano i celá plemena lidská mizí, hynou a nová se vyvinují a na místo jejich nastupují. Známe na př. Egypťany, Maye, Etrusky, Pelasgy, Ibery, Basky, Šumery, Akkady, Foiničany a j., kteří hráli velkou úlohu na zemi a přece jen beze stopy zmizeli. A jistě že ještě v starších dobách žily kmeny, o nichž ničeho nevíme. Tak mění se lidské obyvatelstvo naší planety jako kaleidoskop. A bude tak i v budoucnu, dokud podmínky k životu na zemi nevyymizejí.

Znalost prvních počátků lidské kultury a jmenovitě skvělých kultur amerických Tolteků, Azteků, Mayů a Inků, zaniklých beze

stopy Atlantů,*) neznámých kulturních národů v Rhodesii (Afr.), pískem zavátých měst saharských a tajemných kultur středoasijských jest ubohá. Ano, právem lze očekávat, že i kraje australské a ostrovy tichomořské byly druhy osídleny kulturním národem, o čemž svědčí obrovské sochy na Velikon. ostrovech a nedávno objevené kamenné domy v Queenslandu. Stejně to potvrzují nedávné nálezy popsaných vypálených desek na souostroví Veliké noci v Tich. oceáně (prof. Pelliot). Runové nápisy na skalách v Brasilii (Humboldt) svědčí také o existenci kulturních národů v Americe, kamž dávno před naší dobou už dojížděly lodě Foiničanů. Přes Atlantidu pak udržovali orientálnější národové čilé spojení s jižní Amerikou, čehož jsou tu dokladem mnohé mythy domorodců, jakož i bledá, odchylná plemena Indiánů. Sochy na Velikon. ostrovech (Rapa Nui) v počtu 200 jsou až 16 m vysoké, tesané z nejtvrďšího kamene. Budovatelé byli překvapeni katastrofou při práci (zanechané náčiní). Bezpochyby při zemětřesení druhy veliký ostrov (nyní nepatrný), se až na tento zbytek potopil. Nalezené množství lidských kostí svědčí, že tu byli lidé obětováni bohům. Ale nalezeny tu byly také desky s podivuhodným písmem, které se podobá písmu nalezenému nedávno na Indu a Pendžapu z doby praearijské. Z toho viděti, že již před 10 tisíci roky provozovala se plavba na oceánech. Stáří soch na Velik. ostr. třeba klásti daleko za 10 tisíc roků. Podivno je, proč nejstarší památky kulturní jsou vždy rozměrů gigantských.

Nedávno objevené město v Egyptě poblíž pyramid (královna Khent-Kaves) ukazuje podrobné zařízení domů a bytů, jež se v ničem neliší od domů nynějších, ale město ono žilo před 4 tisíci roky. V Peruvii stavěli betonové silnice, jež ještě dnes vypadají jako nové.

Jako zničení knihovny Alexandrijské znamená nejtěžší ztrátu kulturní, tak jest i osudným zmizení historických spisů chaldejského učence Berosa (280 r. př. Kr.), jenž čerpal ze starých klínopisů šumerských zprávy, jdoucí prý až do doby, kdy na zemi objevil se člověk. Eusebius, Plinius, Seneca citují některé věci

*) Viz nádherné ilustrace chrámů v Teotihuacanu v Mexiku a zajímavý článek dr. K. Hujera v Pestr. Týdnu 1933 čís. 32. Zde také zprávy potvrzující existenci potopené Atlantidy.

z onoho díla. Možno jest, že tu byly paměti, sahající snad až do doby třetihorní.

Ostatně již v samých středních Čechách (Praha — střední Polabí) byl usedlý dosti velký národ (tak zv. skrčenci) se značnou kulturou (únětickou), již lze odhadovati na 10—15 tisíc roků nazpět. Zdá se, že tato kultura sahala až do pobaltických krajin. Snad jsou to první předci Slovanů.*)

V nejnovější době na základě vykopávek v Mesopotamii proklaňuje se město Ur na břehu Eufratu za nejstarší na zemi. S ním skoro současně vyvíjelo se tamtéž město Akkad. Akkadové dlouho válčili proti Šumerům v Ur, až konečně splynuli v jeden kulturní kmen, který však posléze podlehl semitským Babyloňanům.

*) Nemůžeme souhlasiti s paušálním odsuzováním prací Žunkovičových akademickými archeology, kteří ve vleku německé vědy považují staré Slované za nevzdělané barbary, kteří se učili od Seveřanů, Germánů, Byzantinců a sami písma neměli. Práce Žunkovičovy dělají dobrý dojem na nezaujatého čtenáře. Zavrhnouti nepohodlný runový nápis jako padělek bez přesvědčivých důkazů, nesvědčí o vědeckém jednání. Ostatně je hojnost historických dokladů bez dokladů archeologických o skvělé kultuře starých Slovanů.

Ovšem, v 1.—8. století pronikali Germáni na mnoha místech do zemí slovanských, také do Čech a na Rus, zde se však převládajícím živlem slovanským poslovanštili, což přivedlo mnohé archeology k mylnému názoru, že Germáni byli rozšířeni po celé Evropě. Avšak ve skutečnosti byli Slované před prvním stoletím po celé Evropě rozšířeni a Germáni v té době téměř neznámi. Rozřešené runové nápisy nejsou germánské, nýbrž slovanské. Nejnovější odkrytí slovanských hrobů v Prachovských skalách u Jičina názor tento skvěle potvrzuje.

Dle nejnovějších zpráv francouzských (Bianchi de Medicis, Léon Chollet, Jules Pichon a j.) potvrzují se značně názory Žunkovičovy o stáří slovanské kultury v Evropě před Kristem. Staroslované stýkali se v střední Evropě hlavně s Kelty (Gally) a ze styků těchto vznikli smíšené národové. Takovými byli asi také Bojové, kteří se usadili v nynějších Čechách. Nejmoenějším kmenem slovanským byli Venetové (Vendové), jejichž říše prostírala se z Pobaltí, až do Bretaně a prosluli jako národ obchodní svým bohatstvím (Vineta, Areona, Stargrad, Korbio). Caesar vyslal proti nim loďstvo po moři a zlomil jejich moc v Bretani. Vůdce jejich popravili. Ještě dnes v Bretani z krojů a zvyků venkovanů a názvů měst a řek, jakož i ze zbytků hrobů určitě vyplývá podobnost starých Bretoňců s Čechy a Lužičany. Charakteristický typ Čechů šumavských (Písek, Sušice, Strakonice, Volyně, Blatná, Klatovy, Domažlice) by nasvědčoval, že to jsou zbytky bývalých Bojů, kteří dle Tacita v Gabretě (Šumavě) se udrželi.

Kollár ve svém spise, který ale nebyl vytištěn, dokazuje existenci starých Slovanů dokonce i v severní Itálii, což opět souhlasí se Žunkovičem. Zajímavost jest, že se již Herodot zmiňuje o dvou kmenech v Macedonii, Neuroi a Buđinoi, podle všeho Slovanech.

nům, pomocí jichž kultura Šumerů přešla k Assyřanům a Foeničanům a později i k Řekům. Začátky Urů kladou ku 4000 r. př. Kr. Z něho později vyšel Abraham se svou družinou. Chammurapi byl nejmocnějším a nejušlechtlejším králem Babylonských (1952 př. Kr.), jenž svým zákoníkem založil ideální právní stát, jehož kultura vnikala daleko za hranice, ba i do samého Egypta.

Lze se ale domnívati, že první města staroegyptská sahají svým stářím daleko za 4000 r. př. Kr. Je téměř jisto, že staří Egyptané jakož i Mayové jsou potomky Atlantů (viz Přír. filos.).

Ze všech starých kultur nejideálnější a duchovně nejpokročilejší byla zajisté staroindická kultura, o níž svědčí skvělé Vedy, jejichž filosofickou hloubku žádná pozdější moudrost jiných národů nepřevýšila. Kdežto Egyptané vedle pozitivních věd pěstovali technické vymoženosti, Indové považovali za nejvyšší cíl vniknutí v podstatu přírody, života a ducha. Říši byli nejvíce ctěni a nikoliv vojevůdcové, inženýři a státníci (srovn. Tagore, Sadhana). Staroindická filosofie vrcholí v názoru, že člověk jest jen součástí přírody a kosmu a jen v jednotě s kosmickým duchovnem může dosáhnouti míru a blaženosti. Tak vlastně představuje stará Indie uskutečnění ideálního státu, jak si jej západoevropští mudrci vždycky představovali, jenž však nikdy nikde se neuskutečnil. A onen ideální stát indický, bez technických vymožeností, trval přes 4 tisíce roků, kdežto zázračná kultura evropská trvá sotva 600 roků a již se rozpadává.

Dějiny slavných výbojníků a zakladatelů velkých říší byly ve všech nám známých dobách stejné: Sargon, Nebukadnezar, Ramses, Kambyses, Darius, Alexander, Čingischan, Karel V., Karel Vel., Ivan, Caesar, Attila, Napoleon. Říše jejich se však vždy rozpadly a kulturní středisko utvořilo se opět jinde. Takové zazáření lidské kultury sledovati můžeme až 8 tisíc let nazpět, kam paměti historické dosahují.

První předhistorické začátky lidské kultury vznikly však na více místech naší země, a to u malých kmenů, po nichž však žádných stop nenalzáme, poněvadž ještě kamenných staveb neměli. Sem patří již některé kmeny palaeolithické, splývající s dobou diluviální a pliocenovou. Miocenového a eocenového člověka musíme hledati v usazeninách geologických jako tercierní ssavce, rostliny a hmyzy. Ale bohužel nepodařilo se posud zde něco objeviti.

Příčiny zániku národů jsou různé. V nejstarších dobách (v třetí-

horách) mohly to býti i geologické převraty. Celé kontinenty potápěly se ve vodách mořských. Vždyť víme, jak beze stopy potopila se v oceánu velká Atlantis. Byly to epidemie a nemoci. Tak se tvrdí, že Mayové v Mexiku vyhnuli syfilitidou. Rozmařilost za pokročilé kultury přivodí zpravidla malou plodnost a ubývání národa. Tak bylo v Itálii u Římanů na konci císařství a jest trvalým zjevem v Německu, Francii, Anglii, Čechách. Nejohrovenější zkázu v zdravotním stavu měšťáků způsobují pohlavní nemoci, což jest výsledkem korupce mravní vůbec. Dále krvavé revoluce a války. Příklad máme na přítomném Rusku, jehož plodné obyvatelstvo zakrátko vymizí. Podobně v Arabii, kde již od doby biblické neustálým válčením udržuje se populace na nízkém stupni. Podobně u černochů v Africe, jako druhy před příchodem Evropanů bylo u rudochů v Americe. Bolševikům budiž omluva, že všechny hrůzy válečné jsou vždy stejné a že války a revoluce zavinili vždycky šílenci, ať to byli slavní výbojníci, císařové a králové nebo zběsilý proletariát. Je ku podivu, že za 5 tisíc roků lidstvo z oněch útrap nezmoudřelo a znova stejně jedná a jednalo. Šílenství zbavené rozumu a mravnosti je vždycky stejné. Sláva vítězů je ta nejsmutnější sláva.

Hladomor, zaviněný obrovskými erupcemi na slunci, přivozujíci vypalování celých zemí na naší planetě. Periody ledové, jež se v pravidelných obdobích dostavují a skosí lidi, faunu i floru velikých okrsků. V starších dobách mohly i vodní záplavy a větrné smrště pohubit a vylidnit celé země.

Z klidných dob zachovají se nám v hrobech, stavbách, pomnících doklady o životě národů, ale násilné katastrofy zničí všechno, takže někdy ani stopy po obyvatelstvu do budoucna nezbudou (Lemuria).

Jako zbytky posud krevně nepomíšené starých kulturních národů lze považovati tyto posud žijící kmeny: fellahy egyptské (bývalé Egyptany), Mozabity v Alžíru (staré Foiničany), Berbery saharské (staré Karthagince), Guanchy na Kanárech (bývalé Atlanty), Basky v Pyrenejích (bývalé Ibery), Eskymáky (bývalé lidí diluviální), divochy australské a některé kmeny na ostrovech tichomořských (bývalé Lemurčany). Dajakové na Borneu, trpaslíci na Kongu a Křováci v již. Africe jsou bezpochyby také zbytky starých národů.

Konečně sami národové cení svou kulturu a duši lidskou ne více

jako zvířata, která pěstují a loví. Jaké spousty lidí pohynuly ve válkách, při čemž nebral se ohled na cenu jednotlivců. A plody práce jejich vyhlazeny tak, že dnes ani nevíme, jak jejich kultura vypadala. Co znamenitých lidí na př. v světové válce zahynulo. Nikdo nedělal rozdílu mezi ovčákem na horách a geniálním chemikem na universitě — všichni museli na frontu dáti se zastřeliti z rozkazu několika darebáků, kteří vládli ve státě. Tu viděti, že sami lidé cenu člověka neuznávají. Národové před tváří dějin mají stejnou cenu jako myši, když se na poli rozmnoží. Když se některý národ pod vedením svých geniů přiblíží k bráně nebeské, přijde houf šilenců, všechny porubá a dílo jejich zničí. Je to boj mezi anděly a ďábly, který líčí staré mythologie. A vítězí vždy ďáblové a trvá to věky, než se národové vzpamatují a znovu cestu pravou naleznou. Tak stejně vypadala duševní evoluce národů v starém Egyptě, v staré Indii, Babylonii, Persii, Číně jako dnes v Evropě.

Spengler dobře praví, že naši historikové píší o světové historii tak, že dějiny do 18. století tvoří vlastně jen přívěsek k vlastním dějinám 18. a 19. století, což činí dojem, že lidstvo teprve v těchto dobách počalo žít. To jest ale veliký klam, neboť naše kulturní dvě století nejsou v pravdě ničím proti slavné, několika tisícileté době egyptské, proti slávě babylonské, čínské a t. d. Naše nazírání na lidské dějiny je stále pod tlakem přítomnosti. Nemůžeme se zhostiti bludu, že my jsme vykonali všechno a že staří národové byli vesměs nevzdělaní barbaři.*) Jak ale budou o nás souditi budoucí národové za dva tisíce roků!

*) Naše názory, že jen přítomná evropská kultura je výkvětem lidství, jsou veskrze přeplatě a falešné. Mongolové v 12. a 13. st., všeho školského vzdělání prostí nomádové, obyčejně za divoké barbary vyhlášené, měli za Čingischana tak ušlechtilý zákoník a ušlechtilé mravy, že nynější Evropané jeví se proti nim jako barbaři. Tak na př. jakákoliv krádež, lež a cizoložství trestány smrtí. I nejdražší majetek nechávan byl v otevřených stanech a nikdo se ho nedotkl. Děti museli míti úctu k rodičům a mladí k starcům. Manžel musel míti úctu a důvěru k ženě a tato musela býti muze poslušna. Bohatí museli podporovati chudé. Nikdo nesměl urážeti a pronásledovati jinověrce. Kněží, lékaři, učitelé, učenci a úředníci byli sprostěni veškerých daní. Žádný Mongol nesměl býti ani sluhou, ani otrokem. Důstojníci, generálové ve vojsku požívali hodnosti šlechtické. Špioni, křivopřísežníci, sodomité a kouzelníci trestáni smrtí. Nejvyšší úcta k hlavě státu (Čingischanovo jméno smělo se psáti jen zlatým písmem). Ale Čing., pán Asie i Evropy, sám žil skromně a ke každému jako otec se přibližoval. Vá-

Žádná stará kultura nepřipravila tolik lakadel, brzdících duševní pokrok národů, jako nynější kultura evropská, jež zachvátila téměř dvě třetiny všech souší na zemi. Lidé zvykli si žít v přepychu a neustálých zábavách. Boháčů zařídili se tak, že nikdy sami králové a knížata tak nežili. Obecný lid napodoboval bohaté, záviděl jim, a obklopil se továrními předměty, poměrně lacinými, a žil namnoze také blahobytně. Všechno hrnulo se do zábav a sportů, takže nikoho nenapadlo, aby vzal poučnou knihu do ruky a snažil se osvětit svého ducha ušlechtilým věděním. Tak pravé vzdělání všude mizelo a lid přeměnil se v nástroje vyrábějící peníze a v tančící děti na zábavách.

Touha po zábavě, hrách a nicděláním sprovázena jest zpravidla ukájením pohlavní lásky a uspáváním nervů omamnými jedy (tabák, opium, kokain, hašíš, alkohol). Jen malá část lidí varuje se těchto způsobů umírání a nalézá radost v práci a šlechtění ducha mravností a věděním. Vášním oněm propadají stejně všechny třídy kulturních národů a zvláště národové na nízkém stupni kultury.*) Ochranou jest tu toliko duševní osvěcení, z něhož tryskne božská vůle.

Jednou z prvních příčin úpadku duchovního pokroku lidstva jest přelidnění kulturních zemí. Všechny země evropské a severoamerické jsou přelidněny. Rovněž tak i Čína a Japonsko. Jsou sice ještě ohromné plochy úrodné země v Sibiři, severní Kanadě, střední Africe, ale lid toužící po zábavě a pohodlí hrne se do velkých měst a středisk průmyslových, opouští venkov a práci zemědělskou. V přelidněných městech pak množí se zne-mravnělost, utlačuje idealismus a pokrok duševní, sprovázený

lečná kořist rozdělována spravedlivě mezi vůdce i vojáky. Dané slovo bylo svatým. Každý Mongol platil za rytíře, hrdého na svou národnost. Pyšně hleděl na jiné národy jako barbary. Vedli skromný, spartaňský život a byli vždy ochotni položit život za národ a svého chana. V říši Čingischanově byl takový pořádek a bezpečnost osobní, že bylo poříkadlem, že může krásná panna s měsícem dukátů v ruce jíti pěšky z Koreje až do Moskvy a nikdo se jí ani nedotkne. To by si měli přečísti evropští socani a komunisté. Zajímavá jest, že totéž vypravuje Musil o divokých Beduinech v Arabii. Stejně to známo o různých kmenech indiánských v Americe, kteří s nadšením obětovali své životy za svobodu, osobní i národní čest, rytířskou statečnost a líbeznou poesii. (Srovnej Harold Lamb, »Dschingis Khan, Beherrscher der Erde«, Leipzig.)

*) To viděti jest všude na domorodcích v Africe a Americe, mezi něž vnikli evropští kolonisté.

klesáním stavu zdravotního. Na venkově při práci zemědělské v těsném styku s přírodou rodí se vždycky zdraví lidé a čistá poesie a pravá moudrost. Velkoměsta, stížená kletbou průmyslu, přivodila ve všech dobách zkázu národa a státu. Obyvatelstvo měst množí se jako kobylinky, takže venkov je není s to uživiti. Musí tedy býti tovary měst vyváženy do ciziny a potraviny z ciziny přiváženy.

Kletba průmyslu a světového obchodu vrcholí v nezaměstnanosti a hladu milionů lidí kulturních států. Jediné půda živí, nikoliv továrny. Proč tedy nepodporuje se drobné zemědělství a drobný průmysl (řemesla) a nezakáže velkovýroba tovární a zemědělská latifundia. Protože zákony dělají chamtiví spekulanti a bursiáni řídit ceny potravin i tovarů. A kdo jsou tito tajemní regulátoři bídy lidské? Kdo v tomto chaosu kupí hory zlata v jedné ruce?

Jako doklad, kam vede internacionální obchod a velkovýroba, stůjž zde doslovně zpráva z novin z listopadu r. 1934:

Statistikové vyčíslili několik fakt, která jsou strašnou obžalobou současných poměrů a strašným odsouzením liberalistického světového řádu. Loni zemřelo na světě dva miliony čtyřikrát sto tisíc lidí hladem. Milion dvakrát sto tisíc lidí spáchalo mimo to sebevraždu z bídy. Současně ale bylo spekulanty zničeno: milion vagonů chlebového obilí, 267 tisíc vagonů zrnkové kávy, 560 tisíc centů cukru, 50 tisíc centů rýže a 50 tisíc centů masa. Zatím tedy, co přes půl čtvrtého milionu lidí zahynulo hladem, byla současně na jiných místech zničena úžasná množství potravin.

To je obžaloba všech státníků kulturních států v osvíceném 20. století. Tak končí lidstvo, když mu vládnou hrabiví spekulanti bez citu, mravnosti a duševní osvícenosti.

Jako nikdo dnes nepochopí, že pokrok technický je zkázou lidstva, tak neuzná nikdo, že přelidnění v průmyslových zemích je začátkem konců kulturních národů. Tu rodí se tělesní mrzáci, duševně choří a mravně zkažení lidé. A konec: vědu, umění, správu státu mají v rukou šílenci a lidé nejhorší. Nikde v žádném státě »kulturním« nepřišli na to, aby bránilo se přelidnění, i když nevěděli si rady, co počítí s nezaměstnaností. Nebylo by to ani hříchem proti humanitě, ani náboženství, kdyby se počet sňat-

ků a porodů zreguloval. Rodinu zakládati mají toliko zdraví lidé a počet obyvatel měst má býti přiměřený k plodnosti země.*)

Přirozenou cestou sice bude ubývat počet tělem i duchem zmrzačených měšťáků, ale vývoj tento jde pomalu. Otázky tyto však v přítomné době řešiti nelze, poněvadž názor o technické a duševní kultuře jest všude pochybený. Neviditelný regulátor ale během věků přivede všechno do pořádku. Je známo, jak ve Francii a Německu více lidí umírá než se rodí, čímž musí tito národové zmizeti. Tak bylo již v Řecku v době největšího rozkvětu kultury. A bylo tak i v starém Egyptě a bezpochyby v kulturní Peruvii a Mexiku před příchodem Evropanů. Rozmařilost, nepřirozený způsob života, výstřednosti pohlavní objeví se vždycky při vysoké kultuře technické a klesání kultury duševní. To může býti také důkazem, že účelem vývoje inteligentního lidstva není blahobyt a zábava, nýbrž poznání a mravní zúšlechťení.

Pozoruhodná statistická srovnání provedl ve svém spise (l. c.) Egon van Wingham, z nichž jasně vyplývá, že i v oněch zemích, kde rychle obyvatelstva arijského ubývá, úžasně rychle přibývá židů, takže nutně po několika stoletích přemění se ony státy v židovské. Židé zpravidla zatajují pravý počet židů v zemi, aby vzrůst jejich nebyl pozorován. Tak na př. úředně udáno r. 1924 ve Vídni 201.000 židů, ale ve skutečnosti jich tam bylo 420.000. Uvážíme-li, že židé ve všech vládách a na všech mezinárodních sněmech mají veliký vliv, takže k jejich prospěchu všude se zákony upravují, nemožno pochybovati o závěru jmenovaného autora. Ovládnutí bělošských zemí židy, o němž židé od nepaměti vždy snili, stane se skutkem. Ačli v tomto vývoji nezasáhne plemeno žluté, jež se židem nikdy ovládnouti nedá. V Evropě panovati budou buď židé nebo žlutí.

Že se židé tak množí, pochází z jejich střídmosti, vystříhání se alkoholu a narkotik a z většího blahobytu následkem zbohatnutí. Konečně židé dětem se nebrání a nepěstují »Zweikindersystem«.

Židé však nemají pro nic jiného smysl než pro děláni peněz. Peníze, peníze, všechno jen pro peníze. Ideální hodnoty, pojem

*) V Číně ode dávna jest dovoleno utracovati nebo prodávati malé děti, patrně z té příčiny, aby se čelilo velké přelidněnosti. Na ostrovech v Tichém oceánu je zvykem nechávati na živu jen prvorozené děti, aby počet obyvatel ostrova se příliš nerozmnožil. Na jiných ostrovech se z téže příčiny vyvinul kanibalismus.

mravnosti pro ně neexistují. Způsob myšlení v duši žida je zcela jinaký než u arijeů. Židé se těžko assimilují k národu, v němž žijí. I potomek z žida a Česky povahu žida zachovává.

Ruský bolševismus nám může být příkladem, jak by vypadala vláda a poměry ve státě západoevropském, kdyby židé celou vládu dostali do rukou. Při tom nesmíme zapomenouti, že v Rusku jsou židé ve velké menšině. Což kdyby v takovém státu židé tvořili většinu obyvatelstva! Kdo nebezpečí toto nevidí nebo popírá, je buď hlupák nebo zrádce.

Antisemitismus nesmí být považován za kapric ledajaké bláznivé strany politické, jak obyčejně »rozumní pokrokáři« říkají, nýbrž má se státi heslem všech arijských národů, poněvadž parasitismus židovský stal se vážnou otázkou pro všechno lidstvo. Jen společnou akcí mohou se národové arijské před touto morovou ranou zachrániti, jak geniální Winghene správně vykládá. Židovskou epidemií nakaženy jsou dnes všechny bělošské státy. Ano, my chceme být také internacionálními, ale v obraně proti jedu židovskému. My chceme svou čistou, křesťanskou kulturu, založenou na mravnosti a osvícenosti. Za tím heslem jdou Japonci a Číňané, proč bychom tak neučinili my, Evropané.

Židé v kladném smyslu nevykonali ničeho pro kulturu lidskou za celou tu třítisíciletou dobu, co v historii jsou známi. Jejich dějiny jako nepatrného národa vůči Egyptanům, Assyřanům, Peršanům a Řekům mizí nicotně. V době přítomné, kdy v jejich rukou vězí dvě třetiny všeho světového majetku, mohli by pro pravou kulturu a osvětu dělati divy. Ale co posud učinili? Nic, nic, nic, jen bořili a ničili plody práce pilných, poctivých arijeů.

Světovláda židovská je hotovou událostí a bylo by kulturní, sociální a politickou neprozíravostí, kdyby vlivní činitelé před tímto faktem oči zavírali. Stejně filosof, ať přírodní nebo sociální, musí k věci této přihlížeti, má-li vývoj duchovní kultury národů správně pochopiti. Židé ovšem všude hledí, aby se o této věci nemluvalo, ale sami mezi sebou jásají nad svým vítězstvím a mocí a snad i ten nejposlednější žid na venkově o pravé situaci dobře jest informován. Světovláda židovská je novum v dějinách kulturního lidstva, neboť nikdy žádný národ v takovém rozsahu vlivu na život lidí neměl. Snad jen Foiničané, Egyptané a Římané dali by se porovnávat. Ale zde jest ta

zvláštní okolnost, že k takovému významu povznesl se nepatrný, skoro zapomenutý nárudek židovský.

Ale to právě jest v souvislosti s novodobým vývojem lidské kultury, která vyvrcholila v neslýchaných nálezech technických, jichž chopili se podnikaví židé, založili tovární velkopřemysl a s ním spojený světový obchod. Všechna odvětví velkopřemyslu jsou v rukou židovských. Tím ale zmocnili se židé veškerých hodnot peněžních, zmocnili se bank a všeho obchodu peněžního.

To není vyplnění slibu Hospodinova Abrahamovi, ani nějaký mystický zázrak, nýbrž přirozený důsledek rozvoje technické vědy a neprozíravosti státníků, kteří nedovedli dohlédnouti, kdo a jak z onoho rozvoje má užitek. Bolševici v Rusku vlastně správně jednají, když veškerou velkovýrobu postátňují. V evropských státech (rovněž v Americe) je to ale neproveditelné, poněvadž by státní výrobu politikové a státní zaměstnanci rozebrali.

Zde jedině lze řešiti otázku tuto naší methodou: odstraniti velkopřemysl, zavésti drobná řemesla, drobné zemědělství, brániti světovému obchodu pod heslem: náš stát a národ musí být soběstačným. Ovšem i způsob života by se musel zvolna měniti. Množství zbytečných potřeb by se muselo škrtati. Nač na př. v Evropě třeba kávy, čaje, bavlny, rýže, kaučuku, nač autodoprava, nač letadla. Ano, zjednodušení života a vrácení se k přirozenému žití dle vzoru starých národů. A tím zajde sama sebou i otázka židovská.*)

Že náš sociální systém jest správný, plyne z fakta, že při stálém zdokonalování strojů, činnost rukou lidských nahrazujících a při stoupající populaci nutně musí nastati nová krise, to jest nemožnost zaměstnati všechny lidi ve státě. Lidé budou nuceni vzdáti se výdělků a živiti se z půdy. Čili vrátiti se k původnímu stavu člověka na zemi. Žádný občan nesmí peníze vydělávati, nýbrž všechno si sám vyrobiti a své výrobky za jiné vyměňovati.

Propast, mezi technickým a duchovním vývojem lidstva stále vzrůstající, musí vésti ku zahubení kulturního lidstva a vrácení se k prvotnímu, přirozenému žití člověka.

Ale není téměř žádné naděje, že by evropští lidé toto řešení sociálního života přijali. Této utopii se kde kdo vysměje. Pohodlí,

*) V Čechách usazení byli židé již v 9. st., hlavně v Praze. Viz Pekař, Svatovácl. Sborník.

blahobyt, velké potřeby, zábavy, požívačnost, přepychové dostihy nikdo neodloží. Vždyť i ta nejposlednější služka v rodinách nechce sloužiti na venkově a utíká jen do velkoměsta. A dělníkova kuchyně, toaleta a sváteční zábavy jsou namnoze lépe vybaveny než u inteligentního úředníka. Duchovní kulturu vůbec nikdo už nechápe.

To ale bude kletbou bílému plemeni, neboť žlutí asijská národové jsou vychováni v malých potřebách a lepší duchovní existenci. Rozmach bílého plemene zahyne na technický blahobyt.

Že správně kreslíme mravní zchátralost Evropanů, viděti lze také z veliké nenávisti Číňanů, Mongolů a Japonců proti bělochům, jež nazývají »bílými ďábly«. V několika provinciích čínských pod vedením čínské inteligence probouzí se však zdravý nacionalismus, jenž určitě potře nejen bolševickou nákazu, ale i očistí přímořské země od bílých ďáblů, kteří zde počali rozhlašovati žlutý svět. Budoucnost žlutého plemene počíná.

Je to věru podivuhodný vývoj bílých lidí. Od Krista obdrželi tak krásné, ideální učení, ale běloši vtloukali je rudým, černým a žlutým krví a násilím, vyhlazujíce je s povrchu zemského. Za bělochy šla vždycky jen smrt a zkáza. Proto nemůže karmická evoluce jinak skončiti, než úplným zánikem bílého plemene.

*

Raci v potoce, žáby v rybníce, vrány v lese, kamzíci na horách a lidé v biografech, davy sportovců a váleční a političtí zbohatlíci a daněmi odřeni rolníci a státní lidé se stejně o složení a význam kosmu nestarají. I mezi vědci a učenci na vysokých školách najdete v celé Evropě sotva dvacet, kteří by s ochotou studovali otázky života a stavbu všehomíra. Není tedy divu, že badání na tomto poli vědění tak pomalu kráčí vpřed. Myslitelé toho druhu jsou vzácnými jednotlivci mezi přírodovědci, astronomy a filozofy.*)

*) S lidmi bez vědomostí a dostatečného vzdělání, kteří po celý život jen po výdělku a živobyti se shánějí, nelze vůbec o ideálních otázkách mluvit. Když mne v přírodě našli hrabavíci v smetí drobné Pezizy a jim jsem ukázal lupou některé, zpravidla se ptali, nač to je, zdali se to jí nebo užívá, nebo prodává a p.

V době přítomné, kdy se tolik velebí moderní pokrok ve vědách, pracují učenci jen ve svých oborech, nestarajíce se o obory sousední, neřku-li o všeobecný přehled a budování názoru kosmického. Takový profesor myslí, že koná obdivuhodnou a pro vědu veledůležitou práci, když sepíše všechny rostliny na některém kopci a roste-li některý druh v množství, dá tomu latinský název zvláštní formace. Jiný popíše, co se dělo, když vstřelil rostlinu do barevně osvětlené truhlice, nebo popisuje v »experimentální morfologii« zjevy rostlinné, každému floristovi dávno a lépe známé. Nebo rozřeže hlízu, kořen nebo semeno a vykreslí anatomický obraz a učeně popíše.

Devět desetin vědců doby přítomné jsou jen napodobiteli, honícími se za ideami, jež se té doby staly moderními. Žádný z nich ale nedovede postavit se samostatně a vytvořiti něco nového. Před 100 roky popisovaly se rostliny a zvířata dle vzoru Linnéova, před 50 roky psal kde kdo o evoluci dle vzoru Darwinova, Lamarekova a Haecklova a vyráběly se rodokmeny rostlin a zvířat. Pak začaly se dělati anatomické řezy a popisovati detaily pletiv. Pak musel každý aspirant botaniky popsati aspoň jeden

Když jsem jim řekl, že se to mikroskopuje a studuje, to vůbec nechápali. — Když jsem mnohým známým půjčil své knihy »Přír. filos.« nebo »Liter. stud.«, divili se, že jsem tolik spisů přečetl a že znám tolik jazyků. O obsahu nemluvili, protože nechápali. — Když jsem někdy v soukromém rozhovoru vykládal, že se stolek v seanci sám pohybuje a že samy kameny mohou létati a předměty se přenášeti a mizeti, jedni se smáli této hloupostí, druzí nechápali a nevěřili, třetí mne za blázna nebo šprýmaře považovali.

Nejlépe však můžeme studovati vývoj ducha lidského v knihovnách, kde si prostý lid vypůjčuje knihy. Sám jsem ze své knihovny různým lidem knihy půjčoval. Ti, kteří byli nejméně pokročilí (hlavně ženy), žádají a čtou jen romány erotické, dobrodružné, hrdinské, detektivní. Když jsem jim dal zajímavý cestopis nebo líčení přírody a zvířat, vždy to nečtené vrátili. Jen osvícení inteligenti čtli knihy obsahu filosofického, vědeckého, náboženského nebo historického. Mám v knihovně 5 astronomií, z nichž dvě české a populárně psané. Ale ani tyto nežádal nikdy žádný z mých čtenářů! Také Brehmův »Život zvířat« nikoho nezajímá.

Prohlížíme-li si velký botanický adresář londýnský, žasneme, co na př. tisíců botaniků jest tam uvedeno jen ze Spoj. států Ameriky. Ale až na malé výjimky každý ten botanik má připsány odbor »agrikult., lesnictví, fytopathologie, hospod. fyziologie« a p. — tedy vesměs praktické využití vědy. Podobně jest to i v Evropě nejen s botanikou, ale i jinými přírodními vědami. Vzácně kde se dnes zabývá někdo jen čistou, na zisk a praktická upotřebení nehledící vědou. Věda stala se děvečkou ziskuchtivých lidí.

příklad zakládání embrya v klíčním vaku. Pak se dělaly v laboratořích pokusy na rotačních strojích, měřily se tlaky šťáv a pleťtiv, pozorovaly se rostliny v různém osvětlení, zalévaly se různými chemikáliemi, pak se popisovaly iniciálky buněk, hrboulky v mládí dle vzoru Goeblova a zatracovala se srovnávací morfologie. A dnes kde kdo dělá laciné spisy geobotanické (fyto geografické) a mezi diletanty šíří se jako epidemie mykologie bez hlubšího základu biologického. Ve fyzice a astronomii papouškují vědci o velkolepých objevech Einsteinových, o elektronech a radiu. Když Pasteur Koch, Mečnikov a jiní geniové objevili význam bakterií, vyrostly se tisíce bakteriologů ve všech zemích, z nichž však sotva jedno procento něco nového nalezne. Ostatní žijí se bakteriologií.

A telekinese je tak obecný a tisíckrát popsán zjev a přece všechny ty nespočetné přírodnické a lékařské ústavy, všemi možnými stroji vyzbrojené, nám posud nedovedly podstatu tohoto fenomenu vyložití. Ti pak chtějí řešit otázku vzniku a zániku kosmu. A řekl nám některý z oslavovaných učenců, co jest to elektrina, magnetismus a teplo?

Vědu zaplavili prázdní štrébři, kteří dělají si po celý rok v novinách doma a na vědeckých kongresech (sjezdech) reklamu v kruzích vědeckých za hranicemi. Na vědeckých sjezdech nerokuje se o vážných otázkách vědeckých, nýbrž hledí se mnozí osobně uplatnit, když svou prací uznání docíliti nedovedou. Osobní známosti pak korunovány bývají jmenováním členským v akademích a učených společnostech. Revise složení a činnosti těchto učených organizací by nejlépe podala obraz vědeckého úpadku v přítomné době.

Mnozí vysokoškolští profesori, oslepení slavomamem, místo pozitivní práce blýskají se celý rok v novinách, dělajíce si sami popularitu. V novinách, plných vražd, podvodů a jiných sprostých zločinů a štvanic politických, smýká se často záležitost akademická, čímž vážnost universit klesá. Druhdy považovalo se za nedůstojné, aby universitní profesor hledal v novinách útočiště, dnes však staly se noviny pravou rukou »slavných světových učenců«.

Jako všechno v životě společenském propadlo korupci a lidé řídí se jen reklamou, tak i vědecká práce podléhá nemravné reklamě, tiskem řízené. Sebe lepší práce vědecké zapadnou, nejsou-li

podporovány reklamou. Naopak bezcenný autor stane se slavným, podporují-li jej domácí a světové noviny.

Roztříštěnost a specialisace věd utlumuje všechnu práci širokého rozhledu, které se často chápou nezkušení diletanti a povreční novináři. Devět desetin inteligentů ví jen to, co čtli v novinách, celý rok však žádné knihy do rukou nevezmou.

Dnes ani na jedné universitě v Evropě nepřednáší profesor své originální theorie a kritické názory o vědeckých problémech, jako to bývalo druhdy, kdy i staří lidé a cizinci přicházeli, aby slavného učenice slyšeli a poznali. Dnes se konají toliko šablonovitě přednášky pro určité posluchače, s vymezenou látkou, která nesmí přesahovati rámec budoucích potřeb státních úředníků a učitelů. University staly se výchovnou profesorů, úředníků, praktických lékařů a t. d.

Bylo by tudíž prospěšno pro vědecký pokrok a podporování pravé osvěty, aby se pro celou Evropu zřídila centrální, internacionální universita (na př. ve Švýcarsku), kde by přednášeli na pozvání nebo přihlášení slavní odborní učenci (nikoliv jen profesori) o různých tematech samostatně a originálně. O volbě látky by se dohodoval učenec s ředitelstvím university. Ředitelství toto (stálé, placené, ze zástupců všech států složené) muselo by se starati, aby na přednášky netlačili se bezcenní štrébři, kteří zbahňují většinu universit. Přednášky byly by toliko theoretické. Při universitě nebyly by žádné odborné ústavy, takže by náklad nebyl veliký. Přednášky byly by skvěle honorovány bez ohledu na počet posluchačů. Přednášející směl by přednáseti nejvýš 4 semestry, ale po 10 letech by mohl opět přednáseti. Přednášky konaly by se ve 3 světových jazycích.

Přednášející by musel míti naprostou svobodu slova a imunitu vůči domovské i cizí vládě. Ovšem ředitelství by muselo dohlédnouti, aby se přednáška nezměnila v stranicou, politickou agitaci. Největší vážnost a důstojnost musela by býti zachovávána. Vědecká polemika byla by ovšem dovolena.

Posluchači by prokázali toliko doklad, že překročili 20. rok věku a že absolvovali střední školu. Jinak by mohli býti jakékoliv národnosti a z kteréhokoliv státu. Mohli by poslouchati, kolik by chtěli semestrů a kteroukoliv přednášku. Kolejné by určovalo ředitelství.

Systém vyměňování a zvaní profesorů mezi universitami, jak

se nyní praktikuje, se naprosto neosvědčil. Na takové výměnné přednášky derou se zpravidla ti nejslabší profesori, ale velcí štrébři a reklamisté. Není tu také možná zdravá konkurence, kritika a výběr. Ředitelství internacionální university by každý rok vydávalo a všude rozšiřovalo zprávu o přednáškách a jejich úspěchu. Rovněž i seznam posluchačů jednotlivých přednášek. Se svolením přednášejícího mohly by také některé přednášky vydány býti tiskem. Tak by se kompilované, mělké a bezcenné přednášky na internacionální universitě staly nemožnými. Ale tiší, geniální učenci, kteří se ani na sjezdech ani v cizině neblýskají, stali by se známými.

Tímto způsobem by se čistá věda fedrovala ku prospěchu všech národů a vykonával se vliv na university kulturních států k jich zdravému vývoji.

Vydržování university platily by všechny vlády evropských států. Uvážíme-li, co peněz stojí konference neplodného a bezcenného Svazu národů a jiné mezinárodní akce, bylo by zřízení internacionální university přímo ideálním kulturním činem, jenž by prospěl nejen duševnímu pokroku národů, ale i sblížení se inteligentního výkvětu národů a upevnění světového míru.

Máme sice posud ještě několik skvělých universit (univ. Lipská, Berlínská, Karlova univ. v Praze a t. d.), ale reprezentační a vskutku mezinárodní universita, výše popsaná, nebyla by zbytečnou.

Kdo tedy v době přítomné stará se o poznání kosmické? Jsme ubožáci, nevíme ani, co je na Martu, Venuši a Jupiteru, ačkoliv je máme stále na očích. Jak by naše vědění o organické evoluci se obohatilo, kdybychom poznali, co žije na těchto sousedních planetách. A co je na milionech podobných planet v Mléčné dráze! O tom nevíme teprve nic. Ano, mnozí ještě nyní blouzní o tom, že jen naše planeta hostí lidi a zvířata. Tedy to zrnečko v Mléčné dráze, které není ničím mezi kvadriliony jiných, mnohem lépe vybavených planet! Již ta lhostejnost a tupost lidí, s jakou hledí na zázračné divadlo hvězdné nad námi, svědčí o pokleslosti duchovního pokroku.

Tupost tuto zaviňuje také nepřirozený život lidí. Nestačí jim přepychové potřeby, musí dráždit také tělo umělými pokrmy a nápoji. Kouření z nich je to nejmenší, ale alkohol omamuje a otu-

puje nervy většiny lidí. Alkohol brání zdravému vývoji těla a tedy i rozvoji ducha. Právem lze říci, že sebe nadanější alkoholik nepovznese se k jasnému chápání přírody a kosmu. Počítejte jen, kolik profesorů na vysokých školách neodává se alkoholu! A co můžete od takových lidí očekávat!

Povrchnost a sploštělost práce vědecké na školách v Evropě i Americe pocházejí z neuznávání všeho toho, co nepřináší nějaký praktický užitek. Proto tolik rozkvetly vědy lékařské a technické. S tím souhlasí nechápání jakékoliv činnosti ideové, nechápání mravnosti, charakternosti, poctivosti a činů lásky. Budování teorií, poznání života a přírody ponechává se blouznivcům a lidem zbytečným. Všechno musí sloužiti buď zábavě, praktickému užitku nebo k účelům válečným. Takový biograf a radio, tisíce rozmanitých látek z textilních továren, tisíce patentovaných nástrojů, zdokonalení kovových slitin, látky radiové — to přece něco znamená, to pomáhá lidem v denním životě, to nese peníze a blahobyt. Jeden profesor v Německu dokonce objevil novou červenou barvu a dostal za to Nobelovu cenu!

Technické vynálezy a z nich plynoucí pohodlí a požitky oslnily lidstvo tak, že ustálil se názor, že člověk je pánem přírody a kosmu a že celý vesmír státi bude jednou k jeho službám. Ti zaslepeni nepoznávají, že lidé v souhře kosmické jsou úplně pasivní veličinou jako ostatní tvorstvo. Žádnými prostředky nemožno člověku změnit polohu osy zemské, vzdálenost od slunce, pohyby země nebo měsíce. Hranice oceánů nikdy nezmění a pouště Sahary a Gobi nikdy nezavodní a kraje polární neohřeje. Ale ani žvlům na své planetě nedovede člověk poroučeti. Vůči větrům, cyklonům, povodním, zemětřesení, vulkánům, proti mrazu, suchu, ano i proti myším, mouchám, kobyčkám jest malomocným. Z toho všeho vidíme, že vtělenci, sebe dokonalejší, vládu v přírodě nemají. Kosmické děje řídí vyšší bytosti, jejichž poměr k věčným zákonům jest nám nepochopitelný.

Ale ty konce. Nevzdělanost, nevědomost, nemravnost, sprostota, řevnivost, boje a zápasy ve všech oborech, rozrucha duševní, choroby, neplodnost, krátkost života, sebevraždy, vraždy a lupičství, mrzačení a j. jsou dary onoho systému života. I přední inteligenti z města neznají v přírodě ani deset rostlin a živočichů a nestydí se za svou ignoranci. Čtyři pětiny národa všech tříd čerpají své vědomosti a vzdělání toliko z novin. Ale marné všechno, to ne-

změní kázání a volání nějakého filosofa, to je říctí se proud, který strhává všechno a žádná moc ho nezastaví.

Což pak v zemích, kde rozmohlo se požívání opia a kokainu. V demokratických republikách, v nichž zmocnil se vlády proletariát, rozšířil se všude úžasně alkoholismus i jiné neřesti narkotické. Příklad máme na nynějším Rusku. Tento národ musí vyhnouti vodkou, hladem, špinou, epidemií a vraždou.

Národové však hynuli nejen chybnou životosprávou, ale i fanatickými ideami, spoutávajícími je jako epidemická hypnosa. Celý téměř středověk po Konstantinovi blouznili ideami náboženskými, vedly se krvavé války náboženské. Jen za jediné století upálili 8 milionů kacířů a čarodějnic. Církev přeměnila krásné učení Kristovo v krvavou diktaturu, v níž hynuly vědy a práce duchovní. Říká se tomu všeobecně »temný středověk«. Teprve v 18. století počalo se lidstvo vymaňovati z pout náboženských. Mluvčím té doby byl *Voltaire*. Nejšlechtnější a nejúčinnějším fedrovatelem pravé občanské svobody, jmenovitě i svobody náboženské, svobody slova a tisku, podporovatelem zemědělství, vědy a osvěty byl zajisté císař Josef II., jenž by mnohým »demokratickým« presidentům sociálních republik 20. st. mohl býti zářícím vzorem. To byl císař demokrat. Revoluce francouzská pak vítězně rozšlápla hnusnou vládu papežskou, načež nastal rozkvět osvěty.

Autor knihy této je stařec pevného zdraví, jenž zralým okem přehlíží dějiny celého století, jichž sám byl svědkem. Chaotický rozvrat národů evropských v přítomné době počal vlastně revolucí francouzskou. V polovici 19. st. dobytá konstituční forma států, čímž blahobyt a duševní kultura úžasně stouply. Na začátku 20. st. však rozvrátila veškerý život světová válka, po níž počalo se bořiti všechno, co horečně za 100 roků bylo vybudováno. Znakem nové doby se stalo: světový obchod a průmysl, technické vynálezy — ale pokles duševní a mravní kultury. Takové poměry vychovaly obratné obchodníky, boháče — židy, kteří ovládli celou planetu, vyjma žluté národy v Asii.

Musí býti každému nápadným, proč v Řecku po několik století do takové výše vypsely umění, věda a filosofie, jejichž plodům se ještě dnes všichni klaní. Řekové pohrdali technickou prací, ponechávajíce ji otrokům. Lidí provozujících obchod se štítily jako sprostých a nečistých, průmyslových podniků neznali. Vznešený

Řek věnoval se toliko umění, vědě nebo politice. Ano i slavné hetery žily v kruhu filosofů a umělců a pohrdaly sprostými prostitutkami. A při tom všem byli Řekové smýšlení demokratického. A Řekové té doby byli mravními rytíři.*)

Světová válka a po ní rozpínající se komunismus přinesly ještě jiný neutěšený plod — neuznávání autority. Na tom mají vinu sami králové a presidenti republik, jichž se věc ta především týká. Rodinu carskou postříleli jako králíky, hlavy cara a careviče naložili do lihu jako musejní preparát, mrtvoly bývalých carů z rakví vyházeli, Habsburky vyhnali jako psance, ovšem dle zásluhy, císaře Viléma zahnali, krále španělského vyhnali jako psa, Alexandra srbského zastřelili, presidenta francouzského zastřelili, Dollfussa zavraždili, Rašina zabil, staré rody šlechtické zbavili hodností a majetku, bandity, zloděje a zločince ruské v rouše ministrů uznávají za kolegy. Za takových poměrů musel by se věru slušný a moudrý člověk zdráhati státi se králem nebo ministrem. Neúcta k vynikajícím mužům a hodnostářům má vždycky v zápětí nekázeň a rozklad. Pak i v demokratické republice musí státní hodnostáře hlídati četníci. Heslo o rovnosti všech lidí zastínilo a ponížilo také vynikající vůdce a učitele národa, jejichž místo zaujali bezectní dobrodruzi a šplhavci, jichž jména blýskají se denně v novinách.

Úcta k vědě a vědcům u kulturních národů projevovala se jen tehdy, když národ šlechtěn byl mravností a pěstoval idealismus. V Římě za císařů, třeba že tito byli tyrany, byli básníci, umělci a vědci vítáni u dvora (*Augustus, Marcus Aurelius***), když pak po zlomení církevní moci počaly v 18. a 19. století rozkvétati vědy a osvěta, byli básníci, učenci a umělci vyznamenáváni a podporováni knížaty a králi. Goethe a *Voltaire* dopisovali si s korunovanými hlavami jako se svými přáteli. Teď v době nové, kdy ve všech oborech vyrojily se tisíce »učenců«, pěstujících vědu jako

*) Užívání otroků k hrubé práci vyskytá se také u Slovanů a Germánů. V Čechách prodávali se otroci ještě za sv. Václava. Do boje šli jen svobodní muži, z nichž pak vznikla aristokracie. Vědu a umění v středověku pěstovali hlavně kněží, později teprv rytíři, zemané, páni. Otroctví v staré podobě (snesitelné) je posud rozšířeno mezi Araby v Arabii a Africe.

***) *Marcus Aurelius*, římský imperátor, pěstoval sám filosofii a mezi jiným napsal: »Alexander, C. Julius Caesar, Pompeius — čím jsou proti Diogenovi, Herakleitovi a Sokratovi?«

obchod a řemeslo a jako prostředek ku kariéře, věda zevšedněla a práce duševní od nicděláni se nerozeznává. Cenění a slavení jsou toliko inženýři a lékaři, kteří lidem přinášejí praktický užitek.

Nyní za 100 roků jest Evropa i Amerika hypnotisována jiným fanatismem: židovským socialismem, vedoucím v posledních koncích k popření práce duchovní, zničení věd a umění, potření veškerého náboženství, k vyhubení národního cítění, ale i veškerého idealismu vůbec, z čehož plyne všeobecná mravní korupce, krvavé revoluce a záhuba všeho. Sociální šílenství je největším zlem, jež potkalo lidstvo. Za 5 století bude Evropa v tom stavu jako za Julia Caesara. Zkáza národů ve 20. st., způsobená světovládou židovskou (realismus, socialismus, bolševictví, komunismus, zednářství) dá se srovnati toliko se zkázonosnou záplavou mongolskou ve 13. a 14. století. Sami židé nikde neválčili, ale válčil jimi vedený lid (Rusko, Čína, Německo, Španěly, Rakousko, Turecko, Unie, Mexiko a t. d.).

I lovci indiánští, černošské kmeny v střední Africe, kanadští trapeři, beduini v Arabii a nomádové v Sibiři mají svou poesii, víru v Boha a duchovno, úctu k předkům a národní hrdost, ale socanská a komunistická zvěř i toto vše zahodila dle diktátu žida Marxe.

Krásně napsal ve svém výborném spise E g o n v a n W i n g h e n e: »Co stvořilo arijskou kulturu, z níž ssáli všichni národové evropští? Keltická láska ke hroudě, řecký krasocit, římské právo, galská poctivost, germánská mravnost a slovanská něžnost.«*) A my bychom k tomu dodali: A mnoho-li k tomu přispěli židé? Ano, ti přišli naposled a počali všechno bořiti a měniti v divokou poušť.

Davová hypnosa je těžké onemocnění lidstva, z něhož jen zvolna se uzdravuje. Příčinou jsou trvalé duševní infekce. Infikátory či hypnotiséry jsou šílenec nebo prohnání spekulanti. Srovnejme na př. náboženské šílenství ve středověku, kde úlohu hypnotiséra hrála církev. Lid, knížata, učenci, vojsko, ženy, děti, všichni věřili v ďábly a jejich služebníky čaroděje. Tisíce nevinných lidí upalovali a nikdo se proti tomuto šílenství nezval. Dnes stejně milionové davy věří v marxistické šílenství a i když vidí, že miliony

*) Arische Rasse, Christliche Kultur und Judenproblem, Erfurt 1931 (překlad z holandštiny). V díle tomto jest na konci seznam antisemitské literatury.

obětí v Rusku v hrůzách pohynuly, těší se na západě v nemožné utopie, jichž obětí budou nové miliony. Davové ochuravění v takové míře znamená zánik pochybné kultury. Jako podléhají magnetisérům toliko lidé slabé vůle, tak hypnotiséři (demagogové) ovládnou lehce davy lidí nemyslicích, nesrovnávajících a pravdu nehledajících. Dav je nemyslicí, slepé stádo, běžící za tím, jenž nejvíce křičí.

Korupce mravní ve všem životě je hlavním znakem 20. století po světové válce. Veřejné mínění řídily toliko noviny, které byly v rukou nejšpatnějších lidí, hlavně židů a zednářů. Poctiví a osvícení geniové nebyli slyšeni ve vřavě, v níž vynikala toliko jména podvodníků, oslavovaných novinami a tudíž i davy. V té době byli i oslavenci nalíčenými figurami, sloužícími neviditelným rukám židovských světovládců. Takoví muži, jako byl v 16. stol. Agrippa, v 18. st. Voltaire, v 19. st. Goethe, kteří samostatně ovládali svým duchem veřejné mínění po sto roků, byli nemožní, neboť zločinným tiskem byli umlčováni nebo očerňováni, až zanikli v chaosu. Kdo byl tehdy hlučně oslavován, byl jistě malý duch, ale velký darebák.

Vynikající muži hodnoceni byli podle toho, jaký měli majetek, jak velkou měli moc a protekci a jak velkou slávu jim dělaly noviny. Nobelova cena udělována byla všem židovským profesorům, vědecký dobrodruh Einstein (žid) oslavován požidovštělou Francií. Nechutné slátaniny Tolstého prohlašovány za plody genia. Sporty, filmy a židozednářské slavnosti udusily veškerou mou drost a odvykly lidstvo svobodně a logicky mysliti a cítiti právo a ctnost.

Hlavně tři věci ovládaly myšlení lidí v 20. století v Evropě a Americe a byly příčinou mravního, duševního a intelektuálního úpadku: noviny, sporty a biografy. Ty utloukaly veškerý idealismus a samy měnily se ve výdělečné podniky.*) Jimi trpěla poesie, umění, věda, filosofie, nemluvě ani o náboženství. Nikdo nečetl vážných knih a nestaral se o objevy vědecké a díla umělecká. Biografy mohly býti dobrým prostředkem vychovávacím a vzdělávacím, ale sloužily jen k zábavě a rozčilování. Majitelé filmů a biografů byli milionáři, ale vědeckí a umělečtí geniové byli žebráci.

*) Stejně tak i v Čechách požidovštělý, zrealizovaný a odnárodněný Sokol.

Zvláštní charakter 20. století vtiskovala obrovská spousta spisů a knih všeho druhu, jež po továrnicku chrlili do světa nenašytní milionáři-nakladatelé. V této literární záplavě bylo skutečně dobrých a užitečných spisů málo, ba mnohem méně než před sto roky. Spisovatelství stalo se živností. Reklamou a dryáčnictvím novinářským rozšiřován a prodáván nejmizernější brak. V tomto chaosu ovšem ztrácely se cenné spisy a umlčovaní geniové hynuli v ústraní. Tím ztrácel národ poctivé, Bohem seslané učitele a propadal nemravnosti. Krásná, populární literatura, umění i věda zobchodněny a profanovány. Neučeta k duchovním dílům a jich autorům rostla také epidemií sportovní, jež zachvátila všechny třídy národa a podporována byla vládou, novinami, školou a celou veřejností. Tak zrealisován veškerý život a duchovní rozvoj lidstva stal se nemožným.

První z novodobých neřestí staly se noviny. Lidé drobní i vysocí inteligenti přestali čísti knihy a nestáli o skutečné vědění a zušlechťování duševní a celou svou duchovní potravu čerpali toliko z novin, ve kterých usadili se zpravidla šplhavci, intrikáni, demagogové a bezcharakterní politikové. Vyskytli-li se někde časopis s poctivým programem, byl smečkou ostatních novin uštván a potlačen. Majitelé novin proměnili svůj časopis v obchodní podnik. Proto se v něm fedroval ohavný sport, nemravné inserte, sensační zprávy všeho druhu a štvance politické. Tak zplošťovala se úroveň kulturní rok od roku, až proměnily se noviny v brlohy nejhorších dobrodruhů, z nichž vycházeli vůdci národa! O čestných národních pracovnících se národ vůbec nedozvěděl, protože roztahující se ničemové v novinách nikdy o jejich jméno ani nezavadili.*)

*

Jak se časy mění: Kdyby v 17. a 18. století někdo jen slovem zavadil o majestát církve římské, byl by jistě ztracen. Nyní však

*) Ve velkém, kulturním státě jsou ovšem noviny nutným zlem. Již v Římě za Cicerona a později v době císařské vycházely noviny (deníky, týdeníky i měsíčníky). Nejznámější byly »Acta Diurna«, jež vycházely v nákladu přes 10 tisíc. Psány byly na voskových tabulkách otroky. Obsahovaly zprávy dvorské, ze senátu, bojiště, rodinné události (i pikantní), o slavnostech, hostinách. Byly tu již i útoky a polemiky. Za rodinné zprávy se platilo. Noviny roznášeli kolportéři.

židozедnářská světovláda má za první bod svého programu zničení křesťanství — a papež Pius XI. i se svými kardinály ani prstem nehne proti židům.*) Vatikán ráčil dokonce r. 1934 zaslati německé vládě v Berlíně memorandum na ochranu židů! Co bojů, krve a rozčilování to stálo na začátku 19. st., aby místo absolutismu zavedena byla konstituce s parlamentem (iluminati, karbonáři, Voltairovci, čeští probuzenci, děkabristé). Dnes po celé Evropě suspendována ústava, ubit parlamentarismus a zavedena

*) Podrobné zprávy o těchto věcech viz v spisech: André Maurois »Život Voltairův« (Praha 1933), R u d. V r b a »Nad propastí« (Praha 1932), J. V e l e n o v s k ý »Literární studie« (Praha 1932), Henry Ford »Mezinárodní žid« a »Sionské protokoly« (Praha 1926). Gaston Ritter »Das Judentum und die Schatten des Antichrist.« Graz, 1934. — Stručně, výstižně vylíčil činnost židů Giovanni Papini v satirickém spisu »Gog« (Vil., Praha 1933) str. 85 a násl. — Záhubnou světovou politiku po válce a význam Svazu nár. a hrůzy bolševického zvěrstva na Rusi v jasném přehledu podal K. D u b v spise »Umírající Rusko«, Praha 1934. — Nádherně vyložil a pochopil přítomné sociální poměry autor knihy »Z á k o n y ž i v o t a« (Brno 1934, A. Soukup), v níž správně rozvedena myšlenka o záhubném vlivu techniky a velkopřemyslu, o zákeřné činnosti židů, o zbohatlících, potírání idealismu, náboženství a veškerého pokroku duševního, o podporování materialismu pod heslem svobody a demokracie. Nejskvělejší obraz života a významu židů v dějinách národů podává stručně a přehledně sestavený spisek S. R o s s o v a (rus.) »Židovská otázka«, který r. 1907 přednesl Březnovský v parlamentě vídeňském. Tento spis by měl býti v každé křesťanské rodině vůbec. — Sensaci v poslední době způsobila kniha o bolšev. Rusku W. J. Chamberlina, Angličana, jež studoval poměry ruské po 12 roků a šílenství bolševiků příkře odsoudil (1934).

Proces, konaný r. 1934 v Bernu, za účelem dokázati podvrženost Sionských protokolů, byla židovským trikem sehraná komedie. Hlavní soudce byl judofil (soc. dem.), jež připustil toliko judofilské svědky, z nichž většina lhala (tvrdili na př., že sovětská vláda za Lenina skládala se z Rusů a jen několika židů, nebo odvolávali se na podvodnici Radziwillovou, jejíž tvrzení ukázalo se pustým výmyslem, nebo lživá udání, že gen. Račkovský a Golovinský byli v Paříži a t. d.). Jestliž přece faktum, že ústřední výbor komunistické strany v Rusku má 70 členů, z nichž je 67 internac. židů. S. pr. jsou rozšířeny ve všech jazycích po celé zemi a žádnou vládu nenapadlo je konfiskovati (mimo Rusko, kde majitel S. pr. trestá se smrtí!) a jsou zájmem všech národů. Neměl tedy podřízený malý soud v Bernu a tím méně jedna osoba (soudce) o jejich pravosti rozhodovati. To je věcí vědeckých badatelů a nikoliv nějakého soudce nebo censora. Z rozsudku soudu Bernského by logicky plynulo, že se může o všech národech cokoli psáti, jenom ne o židech. Snad už nedospěly v Evropě věci tak taleko, aby židé měli právo potlačovati vědeckou literaturu. Švýcarská vláda, jež měla vždycky pověst státu liberálního a osvětového, procesem Bernským velmi utrpěla.

diktatura — a všichni mlčí, zpívají, tančí a odevšak ozývá se biograf a radio. Noviny uspalý národy.

Jako ve středověku ovládali veškerý život a politiku nejprve dominikáni a po nich jezovité, tak ve 20. století rozhodovali o osudu národů zednáři, kteří jako jezovité i vraždou odklízeli nepohodlné lidi a majíce v čele nejbohatší bankéře (namnoze židy), měli přímý vliv na vlády všech států.

Osou světové války byl americký president Wilson, jenž byl v rukou amerických velmožů židovských, hlavně žida Barucha, který znova objevil se na jevišti, když zvolen byl Roosewelt, pokračovatel politiky Wilsonovy. Dějiny hrůzné ruské revoluce řídili židé, sněm Versaillský řídili židé, vládu a parlament francouzský mají v rukou židé a Čechy staly se kořistí židozednářů následkem zrady Kramářovy.*) Svaz národů je dílem židozednářů,

*) Francie jest nejlepším dokladem, kam až dospěla židovská propaganda, uchvacující vládu a první lidi ve státě, propadající hnusné korupci. Vlastizrádcí Briandovi (židovi) stavěli pomníky, Herriot (žid) jezdil na bolševické námluvy do Moskvy, Staviský (žid), sprostý podvodník, hostil ve svém domě ministry a poslance a honosil se řádem čestné legie, Trockému (židu) poskytnuto pohostinství a 50.000 z Německa vyhnaným židům dána ve Francii podpora a ochrana! Aféra Staviského, překonávající i pověstnou Panamu, nejlépe ukazuje, co chce a kam vede internacionální marxismus. Zkáze této čeliti může toliko poctivý, nadšený nacionalismus. Národ, jenž nechce býti národem, musí zahynouti. — Obtíže při stíhání vrahů soudního rady Prince ve Francii jasně ukazují, jak dovede pracovati organisace židozednářská. Totéž dělo se při stíhání vrahů generála Kutěpova. Zchátralost mravní v třídě inteligentní a ve vládních orgánech ve všech republikách je dílem židozednářské světovlády. Hnusné jest zajisté pro poctivého Čecha, když i v pravicových novinách »Nár. Pol.« a »Nár. L.« několikrát vyšly články, perfidně obhajující židozednářství jako ušlechtilou humanitní organisaci. To stalo se proto, že i hlavní předáci národních stran jsou židozednáři.

Jaký duch ovládá státníky po světové válce, vyplývá z fakta, že Anglie i Francie odepřely útočiště císařské rodině, když r. 1917 vypukla v Rusku revoluce a nechali cara v rukou bolševiků. Ale Bronsteinovi-Trockému ochotně poskytla Francie pohostinství!

O nic lepší nejsou poměry v dnešní americké Unii, kde židovští miliardáři ovládli obchod, průmysl, bankovníctví a diktují v správě městské i státní. Kdo zde o žida zavadí, stane se nemožným. Zákon, pravda a právo tu nerozhodují.

Židovský mor pohubí bílé plemeno, ale s ním zahynou i židé, neboť žlutí je mezi sebou nestrpí. Židé, korupce, nemravnost, materialismus, atheismus, lež, podvod, sprostota, otroctví, násilí jsou věci jdoucí vždy pospolu. To nejsou židé Mojžíšovi, nýbrž zvrhlí žáci Talmudu, které by odsoudil David, Šalamoun, Isaiáš,

připravujících se vyrabovati Evropu a Unii jako vyrabovali Rusko. Nevím, ale pochybuji, že proti této přišerné a zákeřné velmoci zvítězí Hitler, mající za sebou jedině Mussoliniho. Situaci evropsko-americkou dobře chápou Japonci, kteří hrdě hodili rukavici Svazu národů do tváře a jdou sebevědomě svou cestou. Klaním se vám, vy žlutí rytíři, kteří jedině zhubíte hydru židovskou.

Zednáři v 19. a 20. st. stali se všemožnou organizací po celé zemi a ať tajnou, přece všude vládami trpěnou a podporovanou. Do veřejnosti úskočně rozhlašovali, že má za účel podporovati dobročinné podniky a osvětu, avšak ve skutečnosti prvními body jejich programu bylo potírati křesťanství, podporovati světovládu židovskou, potírati nacionalismus a zaváděti internacionálu, potírati idealismus a pěstovati nejhrubší materialismus (kubismus, kult nahoty, atheismus). Aby klamaly veřejnost, dávaly si lože vlastenecké názvy (lože národní, Komenského a p.), pod škra-boškou touto však provozovaly pravý opak. Proto Hitler zakázal všechny lože zednářské a když přes to jedna velká lože se tajně udržovala, obklíčil policií budovu a in flagranti všechny členy pochytal a dal zhotoviti řadu fotografií, co všechno se tam nalezlo. Viděl jsem tyto snímky na pohlednicích a mohu říci, že v životě nic hnusnějšího jsem nespatriil. Trůn velmistra (žida!), před nímž klečeti musel na stupni novic zednářský a políbiti ruku velmistrovi, podobizny vynikajících zednářů v nádherných rámech na stěně zasedacího skvělého sálu, mezi nimiž spatřujeme císaře Viléma a císaře Bedřicha v zednářské zástěře s rukou na prsou a palcem nahoru (!). To všechno věrně připomíná středověké sabbaty čarodějnic, jen s tím rozdílem, že tehdy čarodějnice upalovali, ale zednáře dnes dosazují na křesla ministerská, vyznamenávají Nobelovou cenou, slaví je jako světové vědce a umělce, jmenují členy akademií a vědeckých institucí a malují v ilustrovaných časopisech celého světa s oslavnými články, ale nikdy nikdo neřekne, že je to zednář nebo žid. Skoro se zdá, že dnes nikdo nemůže dě-

Eliáš, Jeremiáš, Ezechiel, Philo a všichni staří, poctiví židé, věrní Starému zákonu. Tato slova jsou proroctvím, hrozbou i kletbou.

Však věztež, vy temní zákeřníci, že svými zločnými duševní vývoj lidstva nezastavíte, neboť tento řídí větší moci než jste vy. Zákon karmy ani svými miliardami nezměníte.

lati kariéru státnickou, vědeckou, uměleckou, peněžní a nebyl zednářem.

Zde kytice židovských a zednářských oslavenců: Tolstoj, M. Gorki, Barthou, Rutheford, Besantová, Blavatská, Keyserling, Steiner, Sara Lévy, B. Shaw, Rolland, Gide, Lessing, Bergson, Coudenhove, Freud, Sinclair Lewis, Ludwig, Nietzsche, Remarque, Kisch, Hedin, Einstein, Chaplin, Barbusse. Spisy a výkony všech těchto výtečníků jsou v pravdě bezcenné, ale světová (židovská), novinářská reklama z nich učinila velikány. Třeba si všimnouti, že všichni spadají do nejnovější doby, kdy počalo židovské nadvládí. Ostatně viz obě knihy E. Lennhoffa o zednářích a tajných společnostech (Vilím., Praha).

Není ovšem pochybnosti, že lože zednářské v první polovici 19. st., kdy ve všech státech veden byl urputný boj proti absolutismu a temnotám církevním, všude pomáhaly pokrokovým bojovníkům za svobodu, osvětu, práva lidská, nacionalismus a vlastenectví. Ale v době nové zmocnili se zednářské organizace židovští a socanští demagogové. Téměř všechny politické události v Evropě v poslední době řídila centrální lože Grand Orient v Paříži. Tak i zavraždění Ferdinanda Este v Sarajevě, zavraždění krále Alexandra v Marseillu, sesazení krále Alfonsa ve Španělsku, povstání proti Hitlerovi r. 1933, zavraždění Rašina a t. d. Tři velmoci spoutávaly Evropu i Ameriku: sovětská vláda v Moskvě, světovláda židovská a zednářská centrála v Paříži.

Jaký význam dnes zednáři mají, vyplývá z rozkazu, daného Grand Orientem v Paříži v poslední době, aby všechny zednářské lože podporovaly akce ruských sovětů.

Revolucionáři před 100 roky, kteří pracovali ve Francii, Itálii a Rakousku, lišili se od nynějších komunistů, že bojovali za ideály (proti církvi, tyranům, šlechtě, robotě), žádající svobodu, volnost slova, svobodnou vědu, osvětu a spravedlnost. V tom je podporovali zednáři. Ale nynější bolševici povraždili profesory, učence, vypálili knihovny, musea a vědecké ústavy, takže v Rusku nemají ani učitelů na obecné školy. Komunisté na západě pak posmívají se vědě, vědce by nejradši nechali o hladu, ale své předáky beze všeho vzdělání platí jako knížata. Dnešní komunismus znamená zničení všeho.

A ta, tak krvavě a slavně dobytá svoboda skončila v přítomné době za vlády lidu téměř ve všech evropských státech krutou,

oligarchickou diktaturou. Parlamentarismus, nejkrásnější to zařízení v konstitučních monarchiích, a volnost slova a poslancecká imunita zrušeny. Nad takovouto »demokracií« stojí věru rozum nejmoudřejšího filosofa.

Pomocí velkoobchodu, velkopřemyslu a bankovníctví vždy více ovládají organizovaní židé celé bílé plemeno a rafinovaně připravují židovskou světovládu, z níž však nakonec vyplyne zkáza nejen vši evropské kultury, ale i konec židů samých. Jen sobectví a mravní zchátralost evropské inteligence podporuje zrádné plány židovské. Toto nebezpečí viděli všichni v pravdě velcí mužové již v dávných dobách, tak jmenovitě: Goethe, Fichte, Herder, Moltke, Schopenhauer, R. Wagner, Lagarde, Wahrmund. Nebezpečí židovské není jen lokální, nýbrž světové, veškeré lidstvo ohrožující.

Uznání sovětské vlády Společností národů znamená, že světovláda židovská není již jen přáním, nýbrž hotovým stavem. A to dále znamená, že řády společenské a složení vlád většiny bělošských států jsou úplně prohnité a života neschopné a že musí skončiti zkázou, když léčiti je nelze. A zničení toto provedou právě komunisté a židé, při čemž sami zahynou. A to všechno zavinila technická kultura a honba za mamonem.

Kdyby vláda státu, jemuž záleží na zničení mocného slovanského Ruska, akei sovětů podporovala, bylo by to lehce pochopitelné, podporuje-li však sověty vláda státu, v němž sověty zřejmě jejím komunistům v podvrtné činnosti pomáhají, musí to býti každému nepochopitelné. Pak nutno se domnívati, že někteří členové vlády jsou vlastizrádci.

Jako výsměch k uznání států sovětského panstva a přijetí vraha Litvinova (Abrahama Finkelsteina) do Svazu národů v Ženevě, zní zpráva, že v Petrohradě z pomsty za zavražděného předáka Kyrova (v listop. 1934) hned v prvním týdnu po vraždě popravili bolševici 80 nevinných lidí! Brzo nato skončilo v Moskvě 800 lidí sebevraždou, aby ušli stíhání čekou.

Noviny v květnu 1935 přinesly tuto zprávu:

»25 pravosl. biskupů v SSSR a téměř 6000 pravosl. kněží a diaconů bylo 1. května odsouzeno k donucov. pracím a posláno na sever a na Sibiř. Mezi nimi je též archiepiskop Dimitrij, správce

Petrohradské eparchie, jakož i episkop Pitirim, správce Moskevské eparchie. Rovněž řada profesorů duchovních akademií. Tvrdí se, že bude deportován a k nuceným pracím odsouzen také zástupce patriaršního prestolu metropolita Sjergij.«

A k tomuto zvěřstvu r. 1935 Ženeva a veškeré humanitní spolky klidně mlčí.

Bolševické panstvo v Rusku zapomnělo na psychickou stránku svého režimu. Jeden druhého hlídal a udával z kontrarevoluce, nikdo nesměl ani slovem vyslovit pochybnost o geniálnosti Leninově a Stalinově, čímž vznikla duševní sklíčenost, všeobecná bezradnost, dělaly se příšerné kotrmelce v politice i hospodářství. Celý ruský národ prodělával jaksi utajované šílenství. Nikdo nevěděl, co má dělat a dnem i nocí trnuli všichni hrůzou a strachem. To satyricky pěkně líčí Gruzinec Grigol Robakidze (Vražděná duše, Topič, Praha 1934). Ale i všichni cizinci, kteří projeli sovětským Ruskem a nebyli voděni úřední eskortou, o zvláštním psychickém stavu tamního lidu vypravují. Ku podivu všechno to doslovně dávno před svět. válkou prorokoval Dostojevský v románu »Běsi«. Bude-li tento stav trvati sto roků, zanechá tento příšerný vliv duševní své stopy na všechny generace Rusů v budoucích stoletích. — To bude tedy památka židovské kultury 20. století.

Ba věru, i filosof, hledící na tyto hrůzy málem aby zešlel. A koho má více proklítí, bolševické vrahy nebo státníky ženevské, kteří jednání vrahů nazvali správným. A co tomu říká spravedlivý Bůh? Jen se nesmějte, vy židovští zaprodanci, jest tu ještě zákon karmy, který ani Bůh nemá v moci.

Ano, fantastové Leninovští a Marxističtí a jiní, kteří pomocí státního velkokapitálu chtějí zestátnit zemědělství (kolchozy) a velkopřůmysl, mají konečně pravdu, že by to bylo nejideálnější zřízení státu, ale na jedno zapomínají: docílil by toho některý stát, aby se všichni o plody společné práce poctivě dělali? — Organisovati mravní, vlasteneckou, intelektuální a vpravdě demokratickou výchovu národa považují za první podmínku oněch plánů, které nemravní a nevzdělaní a nedemokratičtí bolševici podnikají.

Proti židovskému nadvládí může se čeliti toliko sražením se národa v jeden sebevědomý, bratrský a hrdý šik, do něhož nesmí vkročiti noha židovská. Veškerá hesla o socialismu, lžidemokracii,

rovnosti, pokroku, modernosti v první době sražení se národa musí býti nejpřísněji trestány. Nechť jest národ demokratickým na základě křesťanské lásky k bližnímu a nikoliv na základě žida Marxe a syfilitického asiata Lenina.

Není-li již svorný postup národa proti židům možným následkem rozeštvání politického a korupce mravní, pak musí vystoupiti energický, nadaný, šlechtný muž, jenž shromáždí kolem sebe věrnou armádu, počne vládnouti drakonickou diktaturou, v níž po letech zbloudilý národ naučí se kázni a národnímu cítění.

Ve státech, kde se židé již všeho zmocnili, volbami a diplomatickou cestou v míru nedocílí se ničeho.

Ano, bílé plemeno dohrálo svou úlohu, zaměňvši ponětí duševní kultury za kulturu technickou, která přináší hmotný zisk, moc, slávu, blahobyt. Průmysl a obchod vládly světem místo mravnosti a vědomostí. Za ně vedly se války po příkladu první světové války. Z těchto rodily se komunistické revoluce, jež dorazí kulturu všech států a národů, takže naposled zbudou jen poušť a zkáza. Kletba technické kultury zahubí bílé plemeno na naší planetě. Dějiny jeho náležitosti budou minulosti jako dějiny rudochů v Americe.

Je věru podivuhodné, že lidé hledající prostředek k potření krise, nepochopili, že to je velkopřůmysl či stroje a technika, která tu hubí lidstvo. Stroje se nevyrábějí, aby pomohly lidstvu, nýbrž, aby spekulanti lidstvo ožebračili a zotročili.

J. O. Curwood vypravuje v jednom ze svých spisů, jak v Kanadské divočině krádež mezi Indiány je neznámou věcí. Totéž ale nalézáme u všech primitivních národů s nízkou kulturou (Arabové v poušti, Tataři a Mongolové ve střední Asii, staří Gallové a staří Slované, staří Turci, původní balkánští Slované v horách), kde krádež, lež, podvod, nevděk jsou v největším opovržení a zle se trestají. Avšak dnes v kulturních státech Evropy kradou, lhou a podvádějí ministři, státníci, senátoři a lháti jest známkou moudrosti a slušného chování. Ano, tu a tam zvláštní zákony chrání velké zloděje. Co jest příčinou tohoto trapného zjevu? To je koncem lidské kultury?

Ano, tu vidíme, na jak křivé cesty dostala se nynější kultura, založená na technickém pokroku, velkopřůmyslu a velkoobchodu a která zapomněla na přírodní zákony a duchovní stránku člověka.

Sledujeme-li, kteří národové ve svých státech nejdéle se udrželi

a zdravou kulturu vypěstovali, shledáváme, že to byli národové, živící se zemědělstvím a nikoli obchodem a průmyslem. To platí především o Egypťanech, Číňanech, Japoncích, Indech, Tibetanech, Slovanech. Foiničané, Karthaginci, Židé, Arabové, provozující obchod, netrvali dlouho co stát a nevytvořili zvláštní duchovní kulturu. Číňané všude tam, kde přijdou do styku s Evropany, počnou hynouti. Japonci přijímají evropskou kulturu, ale současně usazují se v jejich městech komunismus a všechny neřesti evropské.

Z výkladů v kapitole II. plyne, že toliko nejvýše organisovaní živočichové dosahují dlouhého věku. Na naší zemi tedy obratlovci. Raci, hmyzi, červi, měkkýši žijí krátce a za hlavní účel života mají zploditi potomstvo čili udržeti plemeno. Duchovní vývoj jejich omezuje se toliko na dědění instinktů. U obratlovců však počíná se již objevovati soudnost individuální a tu již vedle instinktů objevují se duševní potence vyšší úrovně. Je samozřejmo, že čím věk individua obratlovce déle trvá, tím více se nahromadí zkušeností a tím dokonalejší může býti soudnost. Jest tedy délka života podmínkou zdatného vývoje duševního. Skutečně také vidíme, že všichni ssavci a ptáci, nadaní dlouhým životem, jsou duševně nejpokročilejší. Z toho souditi musíme, že věk zdravého a přirozeně žijícího člověka musí býti ze všech ssavců nejdelší. Ze snad norma 120 roků jest minimum lidského života.

Kdyby lidé ve zdravé krajině za zdravých okolností žili, mohli by mez 120 roků prodloužiti dvojnásobně. Zkracování věku lidského děje se toliko nepřirozenou životosprávou, hlavně otravováním nevhodnými pokrmy a nápoji, rozmazlováním a duševním přepínáním. Nejstrašněji ničí se zdraví lidské pracemi v továrnách, dolech, obchodech, kancelářích, na lodích a drahách. Na lidích venkovských v mnohých krajinách (hlavně horských, na Kavkaze, Balkáně, Altaji, v Afganistanu, v Tibetě, Himalajích), s malými potřebami a přirozeně žijících vidíme, že namnoze věku 120 roků dosahují, ano, mnozí ještě déle žijí.

Kultura věk lidský zkracuje, což jest důkazem, že směr kultury, jak nyní v národech se vyvinuje, není správný. Vývoj duchovní a mravní má převládati, nikoliv technické vymoženosti, jež život lidí rozmazlují a zkracují, nehledě k epidemiím a násilným erupcím (války, revoluce). Proto se kultury národů vyvinují vlnivým pohybem, zanikajíce a znovu se obrozujíce. Na velkých planetách,

s příznivými podmínkami a dlouhým trváním určitě lidé již pravou směrnicí života našli a kultuře duchovní před technickou přednost dávají.

Nač pachtiti se po slávě a moci, když vím, že během věků oboje zmizí, nač přepychově žíti, když skromný život v přírodě skýtá více radostí, nač zlato, drahokamy, drahé oděvy, když květy a různé zplodiny živočichů na zemi i v moři jsou ještě skvělejší. Což není venkovská dívka v krásném národním kroji, kvítím zdobená a pěkně rostlá hezčí, než dáma na plese moderně vyšňořená? Takovým uvažováním přicházíme právě k závěru, že jen přirozené žití a pravá duchovní kultura tvoří největší blaho pozemskému člověku.

Vycházíme-li se stanoviska, že duše sama buduje a ošetřuje své tělo, tož duše rozumného a mravného člověka bude míti tělo zdravější než duše nízká a zaostalá. To by data statistická jistě potvrdila. Člověk prostý vášní, inteligentní a mravně osvícený v příznivých podmínkách životních může žíti dlouho a býti šťastným.

Správné vyřešení poměru mezi technickým a duchovním vývojem lidské kultury dává tedy pravou směrnicí, jak lidé mají svůj život upravovati. To má býti základem všem státníkům a zákonodárcům.

Že vlády kulturních států uznávaly sovětskou vládu, složenou z židů, vrahů, lupičů, zločinců, kteří ohavně povraždili carskou rodinu, jako hyeny vyrabovali a zneuctili hroby slavných carů, kteří vyvraždili miliony inteligentů, kteří umučili hladomorem 20 milionů rolníků, kteří ve všech státech rozdmýchají vzpoury a revoluce, že vlády ony klidně dovolují sovětům prodávati ve své zemi uloupené klenoty pobitých majitelů v Rusku, prodávání obilí, uloupeného hladovícím rolníkům v Rusku, prodávání dříví, pokáceného otroky-mučedníky v Rusku, dokazují, že jim osud ruského národa je lhostejný a že kulturní lidé ztratili smysl pro právo a spravedlnost, jež tvoří všude základ kultury. Kdo tady jest dnes vlastně kulturním a kdo barbarem? A proč se tak děje? Protože dnešní státnické umění je podvodem a zlodějstvím ve prospěch kapitalistických velmožů. O prospěch občanů se nestará nikdo a pojem poctivosti a kavalírství v státní správě vymizel s potřením starých dobrých zákonů. Dnes vládnou v mnohých státech jen političtí zlodějové. — Komunismus je

uzákoněné lupičství, velkoobchod je zlodějství, pojišťování zlodějství, bursy zlodějny, daně lupičství. A to všechno zahrnuje se jedním pojmem »realismus«. Čili zbaviti lidstvo všech ideálů a duševních hodnot a přeměnití je v nemyslicí a mlčenlivé otroky, pracující ku prospěchu nemravných otrokářů, hýřících blahobytem. Jen se podívejte, kdo si staví přepychové vily a zámky, kdo kupují panství a velkostatky, kdo drží si drahé milenky, kdo plní drahé lázně a přepychové hotely, kdo jezdí 1. a 2. třídou na dráze, nebo v nádherných autech. Z průměrných občanů a inteligence nenajdete tam ani jednoho. Hltavost po penězích stala se všeobecnou horečkou ve všem životě. Lidé bohatí, i když měli tolik, že ani úroky z kapitálu strávití nemohli, sháněli se po nových důchodech. Mnohý správní rada peněžního ústavu, jenž měl ročně příjmů 5 milionů franků anebo ministr, jenž měl nakradeno 20 mil. franků, ohlížel se ještě po nových milionech, ale na knihy nedali ročně ani stovku, neřku-li, aby obětovali něco na účely vědecké a umělecké, neb dokonce dobročinné. To ovšem nejsou ideály, ani pokrok duševní.

Bolševici a komunisté všude ukazují na blahobyt »pánů« a bojují proti přepychu, ale jejich vůdci jsou milionáři a mnozí žijí takovým přepychem, že se jim žádný dvůr knížat a králů nevyrovná (bolš. vysl. Dowgalewski v Paříži a j.). Takovou perfidii mohou psáti jen bezectní židé.

Lidé nynější přestali vůbec chápati účel života. Myslí, že nic děláním, zábava a blahobytné ukájení tělesných potřeb je všechno. Na duševní statky docela zapomněli. Vizme jen, co do roka se po zemi postaví a zasadí pomníků, mohyl a desek, co slavností koná se všechny svátky a neděle. Oni nevědí, že největší radost přináší člověku vykonané dobré dílo, nové poznání, víra v život duchovní a spravedlivé vyrovnání mezi zlem a dobrem. Těchto statků nabýváme společným vzděláváním a poučováním, četbou knih, neustálou prací, konáním dobra a studiem přírody.

Nejkřiklavějším dokladem, jak státy všechno obětují zlatému teteti, jest opiová válka, kterou vedli Angličané proti Číně, aby si vymohli volné dovážení v Indii vyrobeného opia, kterým otravují miliony Číňanů. Stejně tak dovážely a dovážejí evropské státy lihové nápoje do Afriky, Ameriky, Asie. Podobně zřizovány v lázeňských městech v Evropě herny, aby se zvýšily příjmy lá-

zeňských podniků. O nemravných filmech a pornografické literatuře ani nemluví.

Jeden senátor v parlamentě newyorském dokázal doklady (1934), že objednávky zbraní a válečného materiálu celé řady vlád různých států u velkých zbrojařských firem sprovázeny byly milionovými úplatky ve prospěch ministrů a státních hodnostářů.

Je věru zajímavé, jak se politika ve všech dobách stejně opakuje. Aristofanes ve své komedii »Ženský sněm« píše: »Však dnes, kdo čichne k politice, hned křičí: »Já jsem stát« a hned se tlačí do popředí a chce si kapsy cpát.«

Nejsmutnější a pro duševní pokrok nejneprůzračnější dobou jsou revoluční periody, které ovládly téměř celou Evropu po světové válce ve 20. století. Ve většině států evropských slavila anarchie a vláda lidí nejhorších své vítězství. Největší násilí, vykořisťování a bezpráví páchaný na pilně pracujících občanech jménem demokracie, svobody a rovnosti. V takové době umlkají také dobří vůdci a geniové, neboť mluvití nesmí a nikdo jich slyšeti nechce. V trapné sklíčenosti mizí chuť psáti a pracovatí a veškerá filosofie zmírání. Ve vědě zvučí jména podvodníků a dobrodruhů a poctiví badatelé utištěni a znemožněni zanikají v ústraní. Písemnictví bylo tím, čím kubistická díla v malířství. V theoretických vědách nechápali jejich zástupci vlastní účel a podstatu své vědy. Věda stala se obchodem, zamořeným osobní konkurencí. Následkem toho vědci pozbyli vši vážnosti. Poesie změnila se v hnusnou pornografii a Pepíci z nočního podsvětí velkých měst stali se rytíři románů a vši beletrie.

Nevzdělanost, bohatství a moc zatemňují stejně ducha a činí člověka neschopným pojímání vyšší vědecké ideje, neřku-li stavbu kosmu a podstatu života. To vidíme kolem sebe a sledovatí můžeme v historii (římští patriciové, inkvisice, Galilei).*) To bylo také příčinou zkázy českého národa po převratu. I zbohatlíci, ať

*) Viz skvělý román Uptonu Sinclaira »Metropole«, Praha 1926. To je jaksi protiobraz k antickému »Quo vadis« (Sienkiewicz). Tu je nejlépe viděti, kde a jak by stát mohl čerpati své příjmy, kdyby vzal velkopřůmysl do svých rukou. Pak by se nemusel vrhatí na drobné občany a odíratí je daněmi o poslední groš a dusiti takto vývoj střední občanské třídy. Logika proletariátu je věru nevyzpytatelná. Proletariát zuřivě bojuje proti velkokapitálu (s čímž my souhlasíme), ale současně chrání židy, kteří jsou ve všech zemích prvními kapitalisty.

lupem, podvodem, násilím, obchodem, prací nebo dědictvím, mají zatemnělého ducha, jenž zná jen lakotu nebo vášně.

Jak bolestně dotýká se starého vědce a duchovního pracovníka, když mu rozkazuje nevzdělaná luza, schopná každé nespravedlnosti a každého násilí a když vidí mezi vůdci této luzy vysoké inteligenty, kteří s posměchem pokáleli ducha nemravností.

V mnohých demokratických republikách bylo z praxe jasno, že všeliké traktáty filosofů a právníků o právu, pravdě a ctnosti jsou bezpodstatné, neboť zbývá z nich jediná pravda: pravdu a právo má jen silnější a ctnost stane se mučednicí, jakmile vládné lež a násilí.

Neblahé sociální poměry v Evropě začaly před 60 roky, kdy všude se zavádělo rovné právo hlasovací, jež není výrazem svobody a bratrství, nýbrž hlouposti lidské.*) Tehdy zemřela poctivost a rodila se korupce. Kulturní úpadek lidstva z toho plynoucí bude ten největší, jaký kdy národy postihl. Ani celé tisíciletí nestačí, než se lidstvo z těchto mrákot probere. Všeobecným právem hlasovacím dává se každému dospělému občanu právo do sněmu voliti a volenu býti. I tato forma státního zřízení byla by správná, kdyby takovou volbou zvoleni byli za vůdce a zákonodárce lidé schopní a mravní. Ale ukázalo se všude, že voleni byli často nejhorší a nejneschopnější z vrstev lidových, jež početně všude nad občanskou a inteligentní třídou převládají. Tím dostala se v státech evropských vláda do rukou proletariátu, jenž nechce uznati rozdíl mezi schopnými a neschopnými jedinci. Tak porušen základní princip evoluce, že v čele stáda státi mají jedinci nejlepší a nejpoctivější. To je pravý protiklad k učení Platonovu. Všichni tvorové na zemi různí se stupněm duševní vyspělosti a nejvíce to platí o lidech, jak už dříve bylo vyloženo. Neuznávají-li komunisté a socialisté tohoto rozdílu, pak propadli šílenství. Vláda států evropských dostala se tímto způsobem do

*) K jak neblahým koncům vede rovné právo hlasovací, uvedeme jen jeden příklad. Do mnohých venkovských měst nastěhovalo se množství dělníků a chudiny, takže při volbě obecního výboru na radnici tito nastěhovatelci přehlasovali domácí starousedlíky a zvolili obecní výbor a starostu ze svého středu. Nyní hospodařili tak, že obec hrozně zadlužili. Dluhy však spláceti museli majetní starousedlíci, poněvadž chudé panstvo žádné daně neplatí. Tedy dluhy a špatné hospodářství, které cizí chudina v obci nadělá, musí majetní starousedlíci hraditi! To jest socanská spravedlnost. Mnoho obcí v Čechách bylo podobným hospodářstvím úplně zničeno.

rukou křiklounů, demagogů a nepoctivců a odtud vzešly další sociální pohromy. Jsme také demokraty a nedovolili bychom, aby třída dělného lidu byla vyloučena z práv občanských, ale nechť je tato třída donucena voliti ze sebe toliko muže schopné, poctivé a dobré. Dobří a inteligentní mužové jsou v každé třídě národa.

Považuje-li se rovné právo hlasovací za nejsvětější právo lidu, nemůžeme pochopiti, proč není stejně svatým právo plebiscitu, jímž národ svobodně určuje formu státní a svobodně volí svého krále nebo presidenta. Tu ošemetně svěřuje se volba delegátům stran politických.

Vážní mužové viděli v rozháraných poměrech kulturních států příčinu toliko v hrubosti a nemravnosti, vyšlé ze světové války. Tomu ale rozhodně tak nebylo a není. Příčinou bylo realistické vychovávání literaturou, novinami, uměním a společenským životem již před válkou. Veškerá ušlechtilost, uznání ideálních motivů života, osobní rytířskost byla potlačována sobeckostí a honěním se za ziskem pomocí průmyslu a obchodu. A když tak národ byl zrealisován, mohl býti lehce ovládnut magnáty peněžními a politickými intrikány a násilníky. A většinu těchto tajných i veřejných autokratů tvořili mocní židé a zednáři. Osobní hrdost, sebevědomí, odhodlanost hájiti svou čest, majetek, svobodu a právo, musí býti vypěstovány trvalou výchovou v řadě generací. Mravnost, kázeň a úcta před autoritou a zákonem musí býti vštipeny každému občanu bez rozdílu stavu. Nad národem, jenž pozbyl duchovních hodnot, lehce mohli vládnouti krvaví diktátoři (Rusko, Turecko, Francie, Mexiko a j.).

Život přítomný je chaos, z něhož prchají Musy a v němž umlkají geniové. Zatím, co proletariát se baví v biografech a na sportovních hřištích, co tovární, političtí a bankovní podvodníci a vydřiduchové v barech v náručí heter peníze rozhazují, katanskými daněmi a surovými exekucemi a policejním pronásledováním zmučení lidé středního stavu a třída inteligentů měnili se v stáda šilenců a zoufalců, hledajících utišení v sebevraždě nebo v tupé resignaci. V republikách se sociálními většinami vládli židé veřejně neb i tajně a zřizovaly se spousty zbytečných úřadů, v nichž usazovali se socialističtí předáci, kteří s rozkoší týrali svými nesčetnými »zákony« inteligentní občany. V Čechách bylo na př. 14 ministerstev, spousty nemocenských pokladen, sloužících toliko k zaopatření socialistických křiklounů, na sta zbytečných

vyslanectví a konsulátů v cizině a t. d. Současně ale ministr financí prohlížel bedlivě drobným občanům kapsy, co by se kde dalo ještě vyždímati ke krytí závratných dluhů. Do pokladen politických pohlavárů ale podívati se nesmí, sice by byl uvržen do žaláře jako státu nebezpečný podvrtník. Jaké poměry hospodářské v té době byly, svědčí 160 tisíc exekucí, které r. 1934 provedeny byly toliko v Praze.

Všechno, co dělo se v Čechách po převratu až do roku 1934, doslova odpovídalo programu Sionských protokolů. Marxisté vždy více se zmáhali, střední stav občanský, inteligence a rolnictvo hynuli a předáci političtí jako nová aristokracie bohatli a na velkostatecích se usazovali. A všude první slovo měli židé. Zdá se nepochopitelným, proč vůdci strany agrární neuchopili se vlády a nepotlačili strany levé, ač k tomu měli dobrou příležitost a možnost. Tak mohli národ včas zachrániti. Ale naopak Švehla utvořil rudozelenou koalici, Udržal sloužil realistům a tiskl malé rolníky a Malypetr zavedl diktaturu na místo ústavní svobody a nesnesitelné daně pro živnostníky a inteligenci. Vlastenci pronásledováni jako podvrtný živel.

Než nemohu a nebudu dále psáti o poměrech čs. národa a jeho státu, abych neopustil své všeevropské a světové hledisko, na jakém naše dílo bylo zbudováno. Těm věrným Čechům, kteří by se chtěli v tomto ohledu poučiti, doporučuji právě vyšlou knihu ing. J. Sedláka »Nový společenský, sociální a hospodářský řád«, Praha 1935, Hanek, knihk., Praha I., Rytířská 31, v níž upřímně po česku řečeno vše, co každý Čech má věděti.

Že marxisticky orientovaný lid považuje sociální republiku za pouhý stupeň k anarchii a sovětům, nejlépe vysvítá z výroku španělského presidenta Zamorry po potlačení komunistického povstání: »Vždyť zdá se, jako by pouhý její vznik byl přímo záminkou k tomu, aby rozpoutaly se všechny odpadky lidství, podrývající čistotu a čestnost. Šakalové celého světa poslali k nám »bankéře«, kteří shromáždili ohromné sumy prodejem našich hodnot na evropských bursách. Bolševici poslali k nám všechny své vrahy a šibeničníky, a ti u nás se zařídili na organizaci stávek a revoluce. Svobodní zednáři poslali k nám své protiklerikální agitátory a ti jali se u nás zapalovat kostely, kláštery a školy. V tu dobu, kdy obyčejný Španěl byl úplně spokojeným občanem, slezli se k nám bandité z celého světa, aby nás mohli týrat a olu-

povat s naprostým cynismem a ukrutností. Nyní naše země přivedena na mizinu. Bude zapotřebí celého století k jejímu znovuzrození.«

Že židé ovládli svět, není naplněním smlouvy mezi Hospodinem a Abrahamem, ani ovocem magie Kabbaly a Talmudu, nýbrž přirozeným následkem sociálních poměrů nové doby. Židé jsou dobří obchodníci a dovedou svou příčinlivostí a skromností všude nabývatí jmění. Žid neoddává se ani alkoholu, ani karbanu, ani přepychu, žid jen pracuje a počítá a nikdy se nehoní za neplodnými ideály. Nesčetné technické vynálezy daly židům možnost stále nové věci vyráběti po továrnicku a tak ohromné kapitály hromaditi. Současně zmocnili se obchodu bankovního, čímž ovládli obchod, průmysl i státní hospodářství. Peníze jsou v dnešním materialistickém světě všechno. Žid dovede prospěšně obchodovati v hadrech a kostech, ale i se světovou válkou a bláznivým komunismem.

Dokud lidstvo nepochopí, že velkoprámysl a velkoobchod jsou sociální neřestí a nezavede drobná řemesla, drobný obchod a rolnictví a nebude potlačovati přepych a nezreguluje nepřírozené množení se obyvatelstva, dotud vládnouti budou židé. Židovská světovláda je symptomem těžkého ochuravění lidstva. Žádné jiné zaměstnání neživí člověka mimo zemědělství. I malý kus půdy, rozumně vzdělávaný, uživí rodinu. Jest zde tedy jednoduchá logika a státnická moudrost: vyžeňte dělníky z továren, tyto zbořte a dělníkům přidělte půdu, která je bude živiti. Na zemi jsou ještě spousty úrodné plochy, posud neužité a neobydlené, která dovede uživiti nesčetné miliony lidí. Ovšem, že v potu tváře půdu budou vzdělávati, ale budou při tom zdraví a šťastni. Ale až povstanou z jejich přičinění osady a města, nechť nedovolí stavěti továrny, nechť nezařizují biografy, radia, nechť jezdí na koních a nikoli v autech.

Tento proces osídlení divokých zemí už se jednou ve velkém odehrával — v Sev. Americe. Tři sta let žili tam farmáři poetický, šťastný život, až je továrny, židé a socani (realisté) přivedli v době přítomné k úplné zkáze.

Světový obchod a průmysl, rychlá komunikace drahami, parníky a letadly sblížily sice všechny národy a státy na zemi, současně však zvýšily nebezpečí světové války a sociální i mravní korupce po celé zemi. Vnikne-li spor třeba i mezi koloniemi, cítí to již 3—4 jiné státy s ohledem na obchod (zájmy mezistátní).

A tak jde to dále, čili celá planeta je znepokojena. Současně to vidíme na Habeši a Itálii, na Mandžusku, na Maďarii a t. d. Druhdy se dva státy válečně spolu utkaly a jiné státy se do sporu nemíchaly, nemajíce na výsledku boje zájmu.

Náš sociální systém, vrcholící v zjednodušení života, vrácení se k práci zemědělské, v odstranění velkopřemyslu a nahrazení ho drobnými řemesly, zničení velkokapitálu a velkopodnikatelství nalézá pravý opak v experimentech ruských bolševiků, kteří ještě zvýšili velkopřemysl a zničili drobné zemědělství a drobná řemesla. Jak se tento bláznivý systém osvědčuje, ví každý, kdo tam byl a všechno viděl.

Kdyby bolševici za energické vlády Stalinovy dovedli se zbavit židů a pod heslem soběstačnosti a lásky k vlasti hleděli zmohutněti, věřili bychom, že bude ruský národ zachráněn a že bude hrát velkou úlohu v rozvoji lidské kultury v Evropě i Asii. Pak by se naplnilo proroctví, že Slovanům náleží budoucnost. Můžeme však za nynějších poměrů, kdy židé ovládají politiku celé Evropy i Ameriky, věřit, že Stalinova vláda pochopí, že její židovští členové jsou zrádci a židovství v Rusku je stejným zlem jako kapitalismus vyřídudů továrních a bursovních? Touto neprozíravostí trpí také komunismus všech států evropských i amerických. Jedno však je u Stalina sympatické: že zastřelí ihned každého politického a státního zloděje.

Kdyby oslepení lidé ve Francii a čs. republice poznali podstatu a minulost svých vůdců, padli by si do bratrského náručí jak komunisté, tak socialisté a nacionalisté, vyhnali své zrádné vůdce i se židy a zřídili si v pravdě demokratickou vládu a rostli by ve zdraví a spokojenosti. Ale Sionské protokoly žádají rozbití národa v politické strany, mezi sebou se rvoucí, nad nimiž pak vládnou židé, ze všech kořistíci. Takový je obraz Paříže i Prahy.

Pozorujeme-li, jak vyvinují se proudy myšlenkové v nynější Evropě a Asii, není těžko prorokovati nedalekou budoucnost. Vznikne krutá válka po celé Evropě a Asii, v níž zápasiti budou marxisté a nacionalisté o nadvládu. Zvítězí-li marxisté, bude celá Evropa vypadati jako nynější sovětské Rusko, zvítězí-li nacionalisté, bude Evropa rovněž zpustošena. Neboť vítězní nacionalisté musí vyhladiti všechny složky marxistů, aby se udrželi. A nepochopí-li i potom, že musí svou politiku založiti na soběstačnosti zemědělské a řemeslnické a vyhubiti systém světového

průmyslu a obchodu, stanou se během doby znovu obětí židovských spekulantů. Každým však způsobem kynou žlutému plemeni asijskému skvělé vyhlídky do budoucnosti.*)

*

To jsou jen nepatrné úryvky z obrazu moderního života. Není možno, aby konce takových poměrů opět nabyly zdraví. Takové generace musí vyhynouti a učiniti místo generacím zdravějším. Je to klam moderních pokrokářů, myslících, že tato kultura bude trvati věčně. Davy zbavené ideálů ji smetou a samy při tom zahynou.

Nastati a ustáliti se musí jediné kultura ideální, toužící jen po zušlechtění mravním a osvícenosti duchovní. Jen tehdy rozkvetne pravý pokrok a panovati bude mír, v němž uskuteční se jednou i spojení obyvatel naší planety s obyvateli planet v širém kosmu — nastane obcování naší země s kosmem. To je poslední meta činnosti lidské.

Když čteme některé moderní knihy o fyzice a astronomii od slavených autorů,**) v nichž na konci jsou také úvahy o kultuře lidské a budoucnosti lidstva, s trpkostí vidíme, jak tito učenci ani slovem o duchovnu, ethice, ideách krásna, o evoluci organické se nezmiňují a kulturou rozumí jen kulturu technickou. Pro takového astronoma existuje toliko ještě fyzika a matematika, z biologie a psychismu nezná však praničeho. Takovéto knihy nemohou ovšem inteligenta, pátrajícího po pravém vědění uspokojiti. Knihy podobné vypadají jako suchopár bez života a naděje. Svět duchovní je stejně tajemný, nekonečný a věčný, ale do toho se nesmí chodit s měřicími stroji a matematikou, nýbrž s čistým srdcem, jasnou myslí a božským mírem.

*) Není nezajímavé, že všichni jasnovidei a proroci, nejen křesťanští, ale i indiští a arabští prorokují pro nastávající století hroznou zkázu lidstva, po ní pak pod vedením velikého císaře znovuzrození a osvobození nešťastných národů. Někteří přímo židy jako strůjce oné záhuby označují (Alžběta Eppingrová z Niederbronnu 1814, Bernard Rembord 1689, sv. Hildegarda 1136). V tomtéž smyslu píše Spengler.

**) Srovnej na př. James Jeanse »Vesmír kolem nás«, Praha 1931. Toto jest astronomické kompendium, pro nefyzika a nematematika na mnoze nesrozumitelné a často nejasně stylisované. České vydání zdokonaleno vysvětlivkami překladatele, prof. Maška.

DODATEK

Po dokončení a vytisknutí tohoto díla dostala se mně do rukou kniha L v a B o r s k é h o »Vůdcové lidstva a jeho svědci«, Praha 1935 (vyd. O. Skýbal, Pr., Václ. nám.). Dílo toto je velice bohaté obsahem a může sloužiti jako východisko ke studiu sociologickému. Literatura je zde pečlivě vyčerpána a v pěkném přehledu a srozumitelně v rozpravě uvedena a vyložena. Poněvadž se mnohé stati přímo dotýkají mých rozborů na konci III. kapitoly o životě a osudech států a národů, viděl jsem se nucena napsati ještě dodatečné poznámky k těmto věcem. Čtenáři mé knihy mohou pak k srovnání přečísti knihu Borského, kterou jim pro poučení vřele doporučuji.

Hlavní důraz klade autor na ideu stejného vývoje národů: věk mladický, mužný a senilní. Každý národ, dosáhnuv skvělé kultury a zmohutněv mocí a blahobytem, počne chřadnouti, až úplně zmizí a místo jeho zaujme národ jiný. Příčiny toho uvádí autor v souhlase s celou řadou jiných sociologů celkem tytéž, jaké jsme vytkli v III. kapitole: opuštění ideálů, pěstování materialismu, zchoulostivění, přepych, sobectví, mizení charakterů, úbytek porodů, blaseovanost, zbabělost, velkou úmrtnost a zkrácení věku. Jako nejpoučnější příklad neustále poukazuje autor na vývoj a konec veleříše římské.

Že by staroba národů, jakési vyžití národů přirozenou cestou, bylo příčinou zániku národů a států, prostě nevěřím. Rovněž nevěřím dokladům statistickým, jež nikdy nemají platnost všeobec-

nou, nýbrž toliko relativní. Vždyť existovali národové mnohem déle, ano tisíce roků i při vysoké kultuře, než zanikli. Ano, národ čínský žije posud jistě po 5 tisících rocích a dosáhl už vysoké kultury, když po evropské kultuře nebylo ani památky a kdy ještě slavní Římané na jeviště historické nevystoupili.

A kdy národ egyptský začal, ani nevíme, ale žil ve skvělé kultuře aspoň po 4 tisíce roků. Rovněž tak národové v Mesopotamii, Assyrii a Indii.

Osudy a zánik národa mají rozličné příčiny.

První podmínkou trvání kulturního národa jest zdravé a rozumné vedení národa jeho vladařem a dobrými učiteli a vůdci národními. Národ bez dobrých učitelů a vůdců promění se v bloudivé stádo, jež podlehne dobyvateli silnému a moudře vedenému.

Mnoho národů nezmizí, nýbrž smísí se s jiným nebo jinými. Tak vzniknou národové jiní, často omlazení a v kultuře starých pokračující. Tak odevzdává kulturu jeden národ druhému. Pramátí kulturní byla Atlantis, která zrodila Egyptany, Maye, Toltéky, Inky, Ibery, a dala vznik kultuře středozezemské, z níž zrodili se Mykénci, Etruskové, Řekové a z těchto Římané. Z římské kultury ssáli pak evropští národové po 16. století. Kultura evropská je pokračováním kultury římské s přídatky kultury slovanské, keltské a germánské.

Až zanikne bílé plemeno, objeví se na jevišti žlutí národové v Asii a Evropě, v Americe rozmohou se míšenci z černých, bílých a rudých. V Asii a Evropě v daleké budoucnosti pomísí se žlutí s bílými zbytky. V Africe vládnou budou černí a potomci krve arabské. Takový vývoj plemen a národů dítí se bude po dlouhé věky, ovšem, že již na základě zašlých kultur.

Za základní pravidla udržení kulturního národa v síle a svěžesti považovati nutno: řízení zdravé populace v poměru k velikosti obývané země a její plodnosti, podporování zemědělství, bránění přístupu cizího plemene, pěstování hrdosti a sebevědomí národního, výchova duchovní, potírání velkopřumyslu, velkoobchodu, pěstění národního náboženství. A ve všem všudy hospodářskou soběstačnost.

Zániku národa mohou býti příčinou i živelní vlivy, kterým

žádná kultura neodolá. Kdyby Golfský proud opustil Evropu, zmrzne celá Evropa a bude po kultuře i národech. Kdyby se rozlilo moře po pustinné severní Africe, odstěhuje se kultura z Evropy do Afriky, kdyby se jinak naklonila osa zemská, oteplí se polární země a národové osadí nedozírné pevniny a ostrovy arktické. A t. d. To dělo se před diluviem vícekrát na zemi a může se státi i v budoucnu.

Zajisté, jest pravda, že se v kulturně vyspělém velkém národu objeví často stejné rakoviny, jež národ počnou zeslabovati a ničiti. Všeobecně lze tyto zjevy shrnouti asi v těchto pojmech: ztráta ideálů a blaseovanost následkem blahobytu, sobectví a individualismus místo vlastenectví, přepych, požívačnost, zlenošení, nemravnost.

Úbytek porodů v kulturních státech evropských jest toliko důsledkem jiných nepříznivých sociálních fenoménů. Přírozeně lidé, zvláště v třídě občanské, brániti se musí zplozovati děti, když je tak těžko je zaopatřovati. Za druhé, nevázanost pohlavní, volná láska pěstována jest bohatými i chudými, poněvadž nikdo následkem nauk realistických nedbá ani slušnosti, ani mravnosti a příkazů náboženských. Za třetí, pohrdání životem rodinným, který dokonce zvěří bolševickou byl rozvrácen. Za čtvrté, ponížení ženy na pouhou samici nebo předmět rozkoše a popření božské lásky mezi ženou a mužem. Jako moderní pokrokovci popřeli ideály mravní, nacionální, tak popřeli i lásku pohlavní. Jeden realistický mudrc dokonce doporučil, aby každá nevěsta zbavila se panenství před zasnoubením. Tento mudrc na druhé straně horlí pro katolictví!

Také choroby pohlavní a nervové následkem rozčilování, přepracování, starostí, vražedné žití v kancelářích, továrnách, obchodech, na dráze, poštách, telefonech a p. Vizte jen mučírnu v telefonní centrále! Zkrátka zdravotní stav v městech je hrozný. Tito měšťáci pak mají rodit zdravé děti? A k tomu alkoholismus a narkotismus. Zdravé děti rodí se dnes vlastně toliko na venkově. Venkov, zemědělci vlastně omlazují zkaženou generaci městskou.

Z těchže příčin zkracuje se věk lidský a duševní dispozice všech

občanů kulturního státu. Borský a jiní sociologové hrozí se stále jen úbytku porodů, ale ještě hroznější je rapidně klesající průměr věku lidského. Řekli jsme, že minimum věku lidského dle zákonů evolučních má být 100 roků, ale v evropských státech klesá až na 40 roků! Zralost duševní má se dostavit až po 50. roku, senilnost až po 80. roku. Jak může tedy duchovní kultura prospívat, když většina učitelů, úředníků, spisovatelů, učenců, vojevůdců zemírá před 50. rokem. A kolik vynikajících mužů dočká se 80 roků!

Jaké ovoce přináší prokletá technická kultura a potlačení kultury duchovní, jasně viděti na úžasně stoupajícím počtu sebevražd a nemocí nervových a duševních. Každý druhý člověk v městě je nervově chorý. Zplodí-li pak tací lidé potomky, nervová choroba zdolá i tyto. Nepovažujme tedy sterilisaci chorobných a alkoholických mužů za bláznovství.

Opuštění idealismu a zavádění komunistické »svobody« a rovnosti a z toho plynoucí ztráty cítění mravního má dále za následek rychlé stoupaní zločinnosti. O tom nás poučuje každé číslo denně vycházejících novin. Co tu čteme vražd, loupeží, krádeží, defraudací, podvodů, násilností do roka! Kdybychom srovnali čísla toho druhu za rok jen v Čechách před 100 roky a dnes, zhrozili bychom se. A přes to nazývají pokrokáři naše století osvíceným.

Tu jest logické srovnání nejpoučivějším dokladem, kdo tuto zločinnost zavinuje. Ideálem prostého lidu následkem čtení marxistických novin je hospodářství v sovětském Rusku, kde se na přední místa ve státě dostali vrazi, zločinci a vyvrhelové z kriminálů propuštění. Tam zavraždění buržoa považuje se za zásluhu. A buržoa je každý, kdo něco má, pilně pracuje a je vzdělaný. Skrytou, aneb i neskrytou touhou všech komunistů je loupež a nicdělaní — žít na útraty pracujících. Vyloupí-li tedy lupič rodinu klidně a slušně žijící, není to zločin, nýbrž hrdinství. V kruzích komunistických nejvíce je oslavován, kdo zabije četníka nebo strážníka. A státní vojsko je největším nepřitelem komunistů. Nechť jen nikdo nezapírá vliv moskevského hospodářství na život v státech západoevropských. Tam k východu obracejí se zraky všech marxistických reformátorů.

Jeden z hlavních příkazů moderních komunistů a socialistů jest rovnost, nivelisace — v majetku, službě, vzdělání, práci, ve všem. S tímto principem bychom my byli první, kteří by souhlasili, kdyby se jen dal provést. V II. kapitole jsme vyložili, že to není ani u zvířat možné a že nerovnost v životě všech tvorů je základem výchovy, pokroku i evoluce. Skutečně však i v životě demokratickém nerovnost se více pěstuje než v životě buržoasním. Za vlády proletariátu všude vyrostl rozdíl mezi chudinou a boháči mnohem více než bývalo dříve. Předáci davů zbohatli a lid v ně věřící obrali o všechno. To je výsledek lomu ohloupěného proletariátu.

Náš systém, navrhující zničení velkopřemyslu a velkokapitálu a světové komunikace a obchodu a podporování drobného zemědělství, drobného průmyslu a obchodu má právě za účel postavit za základ státu třídu občanskou, chce, aby přibližně všichni občané měli stejně, aby odstranil se rozdíl mezi boháči a chudinou, aby chudiny ve státě bylo co nejméně, aby zdravotně i duševně lidé zesílili a byli šťastnými bez továren a pekelných strojů.

Borský stejně jako my ukazuje na zkázonosný vliv velkopřemyslu. Ano, zde je kámen úrazu zániku moderních národů. Malý příklad.

Užívání autodopravy stalo se během dvaceti roků po celé zemi všude všeobecným. Auta jezdí dnes v střední Africe, v Mongolsku, Arabii a Evropa je takřka zaplavena auty a motocykly.

Ale srovnajme užitek a škodu, které nám auta poskytují a posuďme pak, zdali autodoprava je pro lidstvo pokrokem nebo záhubou. Auty ničí se silnice tak, že pěšáci nebudou moci ani po silnici cestovati. Oblaka prachu ničí zdraví cestujících a neustálé troubení, vyhýbání a volání rozčiluje pocestné i okolní venkovany. Obydlí vedle cest jsou otřásána, prachem a blátem znečišťována, obyvatelé ve dne, v noci vyrušováni hřmotem. Vzduch prachem a výfuky otravován. V městech mění se autodopravou život v horoucí peklo. Věčným vyhýbáním se autům, strachem před srážkou, děsným řevem, vzduchem v ulicích otráveným ničí se nervy měšťáků úžasně. Nepočítaje v to ohromný počet neštěstí auty zaviněných.

Výrobou autových vozidel zbohatnou velkokapitalisté, poněvadž drobným průmyslem nelze je vyráběti. Lid tedy z toho ničeho nezíská. Naopak, ztráta výtěžku majitelů koní, spotřeba potravin pro koně zraňuje zemědělce. Rychlou dopravou auty přichází o výtěžek spousta vozků a lidí pomocných při obchodech. Tato ztráta je větší než počet výtěžku dělníků, zaměstnaných v autových továrnách.

Rychlé dopravování zboží prospěje toliko malému počtu jednotlivců, nikoliv konsumentům zboží, jichž je nesmírný počet.

A podobně by se dalo uvažovati o letadlech, parolodích, textilních tovarech, stavebním materiálu a t. d. A výsledek by představoval vždycky velké minus na straně zdraví, štěstí, klidu a spokojenosti v životě lidském.

To zde jest jen filosofická úvaha, podle níž nikdo na celé zemi se řídit nebude, ale je přece jen ukázkou, jak pochybený jest směr přítomné kultury.

Autor jmenovaného spisu mluví také o tom, že starci vůbec těžko přijímají novoty a vynálezy. Proti tomu ale bychom mohli uvést, že starci duševně i tělesně zachovalí mnohem lépe dovedou posoudit činnost lidskou, než nezkušení mladí lidé. Proto v starověku kmeti ctěni a uznávání byli všude a v těžkých dobách vždy bráni k poradám. Ovšem, mládí je ohnivé, výbojné, tvořivé, v mládí rodí se vzlet a poesie, v stáří však zdravá filosofie čili moudrost. A národ podobně nezaniká senilností, nýbrž zbrklou pokrokovostí čili honěním se po novotách a požitcích. Žádný národ nezahynul senilností, nýbrž moderností.

Či myslí realisté, že šílené experimenty bolševické v Rusku jsou vrcholem moderní kultury? Ba věru, činnost bolševiků a činnost Svazu národů jest odleskem evropské moderní kultury.

Ubývání porodů nezahubí ani Francii, ani Německo, poněvadž úbytek populace jde krokem pomalým, kdežto fanatismus komunistický roste denně a srážka mezi nacionály a internacionály čili revoluce občanské, mohou vypuknouti každý den a zachvátí pak celou Evropu. Probouzející se nacionalismus jest reakcí proti drze vystupujícímu židovskému komunismu a namnoze i socialismu. Zdravý nacionalismus, sprovázený cítěním náboženským (křesťan-

ským), je s to obnovit staré, zdravé tradice národní a národy evropské osvoboditi od utopií komunistických. Docílí-li toho, těžko říci, neboť masy dělného lidu prozrazují větší sílu početní i výbojné nadšení, kdežto třída občanská chová se opatrně, až zbaběle. Nejsou tedy vyhlídky do budoucna nijak růžové. Zvítězí-li všude naposled komunismus, neznamená to definitivní stav, neboť po vládě proletariátu nastane zpuštění, ochablost, zkáza, z nichž velmi pomalu vypiplati se musí nová kultura.

Jak otravnou jest evropská kultura, viděti lze na domorodcích v Africe, Americe i Asii. Ve všech koloniích, kde usadili se Evropané, počali domorodci mravně upadati a hynouti. I v samé Číně v oněch územích, kde dostali Evropané koncesse, Číňané nakazili se evropskou nemravností, i když »bílé ďábly« nenáviděli. Provincie, nedotčené bolševictvím a evropskou kulturou, jsou posud zdravé a žijí spokojeně jako před 2 tisíci roky. Je ku podivu, že se v Africe některý černošský kmen před příchodem Evropanů nezmohl tak, aby okolní kmeny ovládl a založil mocný, černošský stát. Černoši v Africe žili jako zvířata přirozeným způsobem a také početně nikdy normální hranici nepřekročovali. Tak udržovali se ve svém ráji bez starostí a práce po tisíciletí. Vždyť musíme přijímati, že tu podobně žili jistě od poloviny doby třetihorní. Tu vidíme, jak i lidé, žijící přirozeným způsobem, řízení jsou přirozenými evolučními zákony. Kultura ve smyslu evropském je vlastně mimořádným stavem ve vývoji živočicha, zvaného Homo sapiens. I kulturní výchova těchto živočichů by mohla pokračovati dle zákonů kosmických, kdyby řízena byla duchovně vyspělými geniy a nikoliv duševně chorobnými individuy, jichž úroveň klesla i pod úroveň slonů, koní, tygrů a vlků.

Utíkání venkovanů do měst, poskytujících menší práci a pohodlnější život, vyskytalo se v dějinách velkých národů, na konci největšího rozkvětu vždycky a bylo příznakem konce státu. Císařové římské (tak Pertinax v 2. st.) vyháněli z Říma plebs a zdarma jim dávali pozemky k obdělávání. Ale přesto byly na konci císařství celé kraje v Italii zpustlé a bez obyvatelstva. Když pak přivalila se vojska barbarů a dobyla Říma, plného nádherných paláců a přepychového nábytku, neužila tohoto přepychu, nýbrž

utábořila se v stanech před Římem a dobyvatelé zařídili se svým způsobem, pohrdnuvše vymoženostmi pyšných Římanů.

Když Mongolové za Čingischana dobyli některou kulturní zemi, zbořili a spálili paláce a celá města a žili v stanech jako doma v Asii a po zpustlých zahradách, vinicích, parcích a mezi rupy zbořených měst pásli svá stáda.

Jen národové, živící se zemědělstvím, lovem, rybářstvím, žijí zdravě a dlouho. Jakmile počnou obchodovati, průmyslovati a lichvařiti, stavěti paláce, továrny a parolodě, již objeví se první známky sociálního onemocnění.

Býti zemědělcem, samostatným majitelem pozemku s vědomím, že mne tento pozemek v každé době uživí, dodává hrdosti, sebevědomí, důstojného vystupování vůči zevnějšku. Dělník, odvislý od podnikatele, má vždycky tísnivý dojem podrobenosti a jakéhosi otroctví, což podlamuje charakter a statečnost. Davy řvoucích komunistů nejsou hrdinové, jdoucí do boje za vlast a rodinu, nýbrž stádo nešťastných zoufalců, hledajících pomstu. V pravdě musí moudrý pozorovatel viděti v dělnících jen bývalé otroky, dané na milost a nemilost pánům. Ničím se neliší od otroků římských a robotníků na statečích knížecích nebo od svobodných kolchozníků v Sovdepíi.

Ovšem i rolníci mohou býti zotročeni nespravedlivými zákony (roboty, daně, církevní a politická tyranie), avšak dokud platí zákon ochrany soukromého majetku, má vždycky naději, že se z takových pout osvobodí.*) Co má ale dělati dělník, je-li bez práce a bez majetku a pozemku. Jen půda a příroda živí, nikoliv stroje a továrny nebo peníze. Proto budiž heslem všem lidem na zemi: jen blíž k přírodě a k Bohu. Příroda živí miliony

*) Snad ani roboty za středověkého feudálního zřízení v Evropě tak nepokřivovala lidi venkovské jako tak zvané jus primae noctis, dle něhož musela nevěsta po svatebním veselí večer jíti do zámku k svému pánovi, jenž se s ní vyspal a ráno ženichovi vrátil. Takové ponížení osobních citů nevyskytá se nikde u divokých národů a barbarů. To je opět ovoce bělošské kultury. Stejně hrozné věci děly se v Rusku, když vyhlášena volná láska a nejnevinnější mladá děvčata, kněžny a princezny musely na rozkaz jíti na noceh k zpustlým a nakaženým komisarům. A což, když majitel dolů, továrny nebo obchodu užije deér svých úředníků.

zvířat a uživí i miliony lidí. A v poznání Boha naleznou lidé zdravé mravnosti radost ze života a naději i v život po smrti. Láska, harmonie, krása, energie, radost ze života, radost z přírody blaží, nikoliv auta, železnice, telefon, děla, plyny a tanky.

Je to ďábelská iluze našeho století, v němž neustále se mluví o demokracii, to jest, že vládu státu řídí lid (demos), ve skutečnosti však ani lid, ani národ, ani malíčkem nesmí sáhnouti do mašinerie vládní, neboť zákony mu přísně zakazují mluvit nebo raditi. Národ, lid musí mlčeti a pokorně poslouchati ty, které on ve své slepé důvěře na křesla vládní posadil. Osudy státu neřídí konečně ani skupina ministrů, senátorů a poslanců, ani sám prezident, nýbrž tajné ruce anonymů, rozlezlých v Paříži, Londýně, Římě, New Yorku, Varšavě a Moskvě, jichž vojáci bojují všude při každé akci politické a sociální, ale nikdy se jménem nejmenují. Hlas jejich se denně ozývá v radiu, biogramech, novinách, vládních manifestech, ale pod jménem jiných osob. Tato hra na schovávanou je vlastně organisovaný světový podvod, jenž charakterisuje veškerou nynější diplomacii. Lid, národ mlčí a s nadšením poslouchá nestoudné lži, které mu malují najatí demagogové. A přirození, poctiví učitelé a vůdci národa jsou hlídáni četníky a jakmile se odváží varovati oslepený národ, seberou se a zavrou jako podvratníci státu.

To jest tedy výsledek demokratického systému a pak není divu, že vývoj kultury řítí se rychle do propasti. To není ochablost národa vyžitím, to je rafinované, plánovitě prováděné zotročení a rabování národů ve prospěch magnátů peněžních. Násilí, prováděné usurpatory moci, je hlavní příčinou rozkladu státu, nikoliv neschopnost národa. Kdyby národ hned v mládí byl vychováván v hrdosti a sebevědomí, kdyby mu vštípeny byly ideje, že musí život ochotně položit za vlast a svobodu, kdyby se učil uznávati a ctíti své hrdinské předky, svou historii a poslouchati vůdce z jeho krve zrozené, kdyby se učil pohrdati vším cizím a kdyby slyšel odevšad, že základem štěstí nejsou peníze, nýbrž práce a vědomosti, kdyby v státě stíháno bylo opilství, karban, beznárodní sport, vypadala by nová generace jinak, než ji všeobecně známe. Především výchova na školách a v rodině, v divadle, v literatuře

a umění musí být jiná. Ze škol nesmí vycházeti komunističtí a realističtí fanaticové, nýbrž slušní, pracovití a vlastenečtí občané. Mluví o senilnosti dnešních národů jest pokrytectví, úmyslné zamlčování pravdy ve prospěch skrytých světovládců — židů!

Vždyť churaví dnes stejně Francie, Anglie, Unie, Rusko, Itálie, Polsko, Jugoslavie, Rumunsko, Řecko, Španěly a t. d. Což by najednou tolik států zestárla senilností národů? Tu viděti, že ve všech bělošských státech působí stejný rozvratný činitel. A ten se jmenuje židovský marxismus. Jen ty státy, které brání se tomuto jedu, mají naději na zdravý vývoj v budoucnosti. To neda-
leká historie potvrdí.

Květy marxistické pakultury rozvily se ve všem životě. Krásná literatura je zprzněna sprostotou, malířské mazanice jsou výsměchem umění, emancipace žen setřela něžné mravy evropských žen, Tolstoj, Lewis, Einstein povýšeni na božské genie, Lenin, Stalin jsou cary největší říše na zemi a slavní chemikové a fysikové nevyrobějí názor světový, nýbrž jedovaté plyny, smrtící paprsky, tanky, letadla, bomby a děla pro novou světovou válku. Toť obraz bělošské kultury.

B o r s k ý neustále opakuje, že neplodnost inteligence, tedy buržoasní třídy, zaviněna jest kulturou. Ano, ale pakulturou, kterou v národech rozšířil židovský marxismus. Dělník se vždy dříve a v mládí žení a nehledí na to, má-li více dětí, kdežto inteligent uvažuje a počítá, že by více dětí nevyživil a proto hledí zploditi toliko jedno nebo dvě děti. Mimo to žení se inteligence v pozdějším věku. Není tedy pravda, že chudoba rodí děti a zámožní a inteligenti jsou neschopni děti roditi. To je statistická lež, jako mnoho lží, které nám statistika v číslicích před oči staví. Nepřirozenou životosprávou v městech trpí pohlavně stejně dělníci jako inteligence. Ano, o vymírání měšťáků může se mluvíti, nikoliv ale o senilnosti a impotenci inteligence. Kdyby vláda přispívala stálým platem na každé zrozené dítě svým úředníkům, učitelům, vůbec státním zaměstnancům nebo dokonce všem inteligentům, absolvovalším vysoké školy, ihned by se počet porodů v inteligentní třídě zdvojnásobil.

Stejně mylný je názor Borského, že starci jsou neplodnými veli-

činami pro stát, poněvadž mají zastaralé, života neschopné názory. Muži do 50 let jsou prý toliko platnými tvůrci státu a pokroku kultury. Zajisté, muži od 20 do 50 let jsou silou tělesnou zdatní, energičtí, výbojní a pracovití. Avšak starý muž při zachovalém zdraví a svěžím duchu může na základě vědomostí a zkušeností mnohem lépe chápati zjevy životní a lépe vésti národ než energický třeštěnec. Nejskvělejší díla filosofická a vědecká nestvořili mladíci, nýbrž starci. A což se muži vědy a ducha učili sami ze sebe? Vždycky se učili a vše odkoukávali od starců. Ovšem, že energie a výbojnost chrání stejně národ, ale ještě více mu prospívá zralá rozvaha a bohatá zkušenost. Borský měl patrně na mysli skutečně senilní, bídne se vlekoucí, mrzuté starce. Stav takový postihuje dnes muže již v 60 letech téměř u dvou třetin všech starců. Ale jsou starci osmdesátiletí nejen v kulturních státech, ale i mezi divochy, kteří jsou svěží duchem i tělem a předčí daleko energické muže v mladém věku. Předčasné stárnutí lidí je také, jak už vyloženo dříve, ovocem nesprávného sociálního zřízení a pochybného nazírání na život a jeho účel.

Borský posmívá se i metafysickým pošetilostem starců. Zde by mohl mlčet, neboť je viděti, že z toho vědění neví více, než co píší tak často noviny. Se slepcem se o barvách nemluví. Novináři umí pěkně psáti, ale psali by ještě lépe, kdyby více studovali. Konečně o metafysice a okultismu píše mnohem více mladých než starých mužů a žen.

O ž i d e h autor praví, že jest to ubohý, nešťastný národ na vyhynutí, jenž jediný neměl vlasti a domova na zemi. Nyní musí býti cizím vojskem chráněn proti divokým útokům Arabů, poněvadž ztratil úplně bojovnost a schopnost chrániti svou existenci. Roztroušen mezi arijskými národy, rychle mizí, neboť se všude asimiluje s národem, v němž se usadil.

To všechno je vědomá nepravda, neboť židů všude přibývá, ano v mnohých krajinách nabývají početně převahy nad arijským hostitelem. Nikdy nikde se ani jeden žid s okolním národem nezassimiloval, všude ostal žid židem, i když se dal pokřtiti, i když se narodil z žida a matky arijky. Naopak houževnatost židů ve věrnosti svému národu a víře je bezpříkladná. Kdyby se židé

s okolím assimilovali a mizeli, nebylo by za ty dva tisíce let, co se po zboření Jerusalema po světě rozběhli, nikde po nich ani stopy. Jen jedno jest pravda, že jsou židé nebojovní, ale za to přechytří, neboť všechny vlády a státníky dovedou získati, takže všude jsou jako klenot hlídání a zákony ochraňování. Všechno, co se na světě děje, děje se ve prospěch židů. Celý Svaz národů pracuje pro židy, anglické vojsko v Palestině prolévá krev pro židy, Francie ujímá se ubohých emigrantů židovských, z Německa ukrutně vyhnaných. Noviny celého světa, všechna beletrie, všechna filosofie, věda a umění židy uznávají a velebí.

Jen v jednom má Borský pravdu: židé nejsou vojáky, nejsou bojovníky. Tím byli ale již před pádem Jerusalema. Dovedli sice vítěziti proti Filištínským a jiným malým kmenům okolním, ale v boji proti pravidelným vojákům babylonským, římským a egyptským vždycky podlehli. V době nové však svými penězi vítězí proti všem národům.

Správně ukazuje Borský k tomu, že Evropané ztrácejí energii kolonizační, nad čímž naříkají hlavně Angličané. V Kanadě, v Sibiři a v Africe jsou ohromné plochy výborné půdy, ale posud divoké a liduprázdné. Jen divoká zvěř je obývá. V Evropě jsou miliony nezaměstnaných, jež brzdí veškerý život, ale ani jeden nechce do oněch krajů, protože by zde musel mnoho pracovati a půdu vzdělávati. Evropa jim poskytuje tolik pohodlí a zábavy. O to by přišli. Ano, opět to staré: panem et circenses, jako bylo před dvěma tisíci roky v Římě. Lid touží po zábavě, nechce pracovati ani tělesně, ani duševně. Chce se dobře mít a nic nedělat. Odtud ta touha po revoluci, v níž vezmou vše těm, kteří si práci věci nastřádali, odtud touha po nivelisaci, v níž se budou lenoší dělití s pilnými o plody práce, odtud ty tisícové davy na hřištích v neděli a ve svátek, odtud ty nesčetné slavnosti s parádou a muzikou, odtud ty přeplněné biografy, odtud ta radia, jež ozývají se už z každé roztrhané chalupy, odtud ty spousty knih v skladištích knihkupců, které nikdo nekupuje a nečte.

Ale za to jdou v pondělí na dračku noviny, v nichž jsou čerstvé zprávy o zápasech, v nichž si údy lámou už i bláznivé, moderní ženy.

Je to karmický řetěz ve vývoji bílého lidstva: temný středověk s krutou vládou církevní, osvobození z této tyranie vzpourou kacířů (Hus, Viklef), probuzení vědy a osvěty po revoluci francouzské, konstituce, svoboda, rozkvět vědy technické, úžasné vynálezy, tovární výroba věcí pro pohodlný život, vznik boháčů a miliony dělníků, převýroba, nezaměstnanost, změkčilost, touha po pohodlí a zábavě, štítění se práce, olupování majetných a konečně — nyní musíme už jen prorokovat: zničení všeho, konec bělošské kultury a osazení zemí, bělochy druhdy obydlých, novým, zdravým, mladým plemenem barevným. A znova poroste nová kultura.

V tom se, p. doktore, spolu shodujeme.

UKAZOVATEL

- Abnormity rostlinné 162.
Acta diurna 256.
Adam, Eva 77, 82.
adamité 230.
adaptace evoluční 121.
adresář botanický 247.
Agrippa 15, 22, 51, 69, 255.
Ahriman 235.
Akkadové 237.
akasha 193.
Aksakov 33.
Alfa Centauri 180.
Alexej 212.
alkoholismus 251, 252.
ammoniti 115.
analogie rostlin 89, 159.
Anaximander 112.
andělé 85.
Anderson Jer. 101.
Andromeda 180, 185.
animální myšlení 98, 233.
animismus 40.
Annobium 134.
antická filosofie 223.
antisemitismus 244.
anthropoidi 124.
aporty 59.
Apus 160.
arabští koně 140.
Araceae 86, 90.
Archaeopteryx 76.
archaistické rostliny 156.
Arcona 237.
Aristarchos 72.
Aristhenes 218.
Aristofanes 267.
Aristoteles 71, 199.
Arrhenius 187.
Astragalus 76.
astrální tělo 13, 19, 199.
astrologie 66.
atavismus 159, 161.
atheismus 203.
Atlanté 236.
Atlantis 79, 81, 239.
atomy 193.

Augustin sv. 63, 112, 228.
Augustus 212.
Aurelius Marcus 13, 253.
autorita 253.

Babor 79.
bafomet 229.
bakterie 72, 161.
Balanophoraceae 124.
Balzac 98, 202.
Baskové 81, 239.
Bastian 42, 62, 64.
Beduové 88.
Begonie 161.
Bernardetta 21.
Berosus 236.
Besantová 19, 68.
Bhagavad Gita 43.
bílek rostlin 88.
bílé rostliny 88.
bílá zvířata pol. 169.
bílí ďábli 246.
biografie 255.
Biologie kapit. 69.
Bischoff 101, 182, 200.
Bisonová Eva 35.
Bjursov Valer. 50.
Blawatská 68.
bobři 91.
Boehme 224.
bohové starých 20, 21.
boj o život 117, 120.
bolševici 167.
bolševismus 244.
Boutmy 229.

Bozzano E. 36.
Brackett 33.
brahmané 103.
Brassica 133.
Brentano Christ. 32.
bronzová doba 81.
Bruno 23.
Büchner 71.
Bucke 219.
budhismus 111, 102.
budoucí svět. válka 272.
buňka rostlin 84, 78.
Bůh 111, 191, 197, 199, 201,
215, 217.
byliny léčivé 67.

čápi 92.
Carlina acaulis 88.
čarodějnice 229, 51.
čarodějství 61, 71.
carská rodina 65.
Catasetum 158.
Čechy po převratu 270.
Cejp Karel 159.
Čelakovský Lad. 112.
celibát 150.
Ceterach 88.
chald. magové 67.
chalupy 156.
Chamberlain 141.
chemismus živoč. 135.
chlád v seanci 58.
chobotnice 114.
chřestýš 93.
čich a tušení zvířat 91.

Čiňané 107, 173, 264.
Čingischán 240.
církev 65.
cirkusy 129.
čistokrevnost 140.
čistota zvířat 167.
článkování princ. 173.
člověk, složení 19.
člověk-hmota 171.
Crookes 34, 58, 59.
čtenáři knih 247.
čtvrtá dimenze 58.
Curwood J. O. 263.
Cuscuta 125, 171.
cvikář 84.
Cycadofilicinae 155.

ďábli 50, 228, 235, 254.
Dahlia 75.
Darwin Charles 73, 112, 169.
Darwinismus 12.
Dawis 31.
David-Neelová, Tibet 60.
Debay A. 64.
dědičnost 100, 126.
definice evoluční 116.
dělení práce dle pohl. 148.
délka života 171, 264.
demokracie 267.
Demokritos 193.
démoni 228, 235, 230.
Dessoir 45.
děti 153.
děti zázračné 43, 41.
Diatoma 78, 166.

Dillinger, lupič 42.
diluviální lidé 81.
Dionaea 87.
divy v přírodě 11.
doba organ. vývoje 74, 106.
domy strašidelné 36.
Donnelly 82.
Dostojevský 262.
Doylův duch 15.
dravci 118.
dřívěná 162.
Drosera 121.
Druidové 17.
dualismus 215.
duch po smrti 14, 19.
duchové falešníci 38.
duchové učenci 15.
duchové nízcí 43.
duchové, obcování s lidmi 16.
duchovní identity 32.
duchovní třídy 200.
duchovno 189.
Dumur L. 65.
duše existence 30.
duše — tělo 200.
duše složení 12.
duše zvířat 28, 95.
duše rostlin 86.
dvojčata 67.
dvojnietví 30.
dvojník 30, 60.

Eeballium 87.
Eckehart 26, 221.
Edison F. A. 56.

Einstein 255.
ekstase 219.
ektoplasma 35.
elektrony 192.
elementálové 36.
Elodea 119.
emanace duší 103.
embryo rostl. a zv. 83.
Empedokles 69.
epikureismus 105.
Erodium 87.
Eryngium 88.
ether 193, 194.
Etruskové 81.
evoluce ducha 85, 105, 113, 116.
evoluce organ. 73, 74, 112.
exekuce 269.
exorcismy 50.

Fabre H. 91, 125.
fantomi 33, 170.
fantomi, identita 33.
fantomi zvířat 29.
fantomi myšlenkové 35.
Farczady 41.
fatum 207.
Faust 18.
Fechner 202.
fellohové 239.
filosofové 70.
Fischer 37, 60.
Flammarion 15, 31, 37.
fluid mediální 24, 194.
football 25.
Ford H. 56.

Forthuny 18.
Foxová K. 33.
Frič J. V. 123.
Friese 15.
Fritsche H. 66.
fylogeneze 163.
fysic. zjevy v kosmu 27.
fysiol. výklady 23.
fysiologové 163.

Gandhi 204.
Gauss 58.
Genesis 49, 77.
geniové 16, 43, 96, 105, 116,
154, 166, 178, 227.
Gessmann 27, 42, 62.
Ginkgo 155.
Gnetum 76.
gnostikové 66, 216.
Goebel 161, 248.
Goethe 55, 137, 255.
Goethe, metamorf. 161.
Gordon, medium 22.
gorily 96.
Grandier 208.
Grand Orient 260.
gravitace 193.
gymnasium 128.

Habsburkové 209.
hadi 160.
Hare 15, 16.
harmonie 165, 120.

havrani 92.
Heer Osw. 81.
helium 74.
Hellenbach L. B. 10, 13, 30,
38, 71, 111, 201.
Hermes 216.
herny 266.
Herodot 79, 237.
Himalaje 66.
Himmer Vil. 24.
Hippokrates 169.
Hitler 52.
hlavonožci 114.
hmota — duch 188, 190, 197.
hmota — energie 183.
hmota, ether, duch 196.
hmota, skupen. 58.
hmyz, oplodňov. rostl. 166.
hmyz, vývoj 77.
hnízda ptáků 98.
Hofmeister Wilh. 112.
Home, med. 57.
Homer 168.
Hominidae 75, 77, 80.
homosexualita 137.
honby, lovy, sport 99.
Hoppe 45.
horoskopy 67.
houby 72, 84, 126, 166.
houby, symbiosa 134.
housenka, motýl 122.
hry zvířat 92.
hudba, zvíř. 93.
Hugo V. 228.
Hus J. mistr 23, 210.
hvězdokupy 185.
hvězdy nové 187.

hybridace 132.
Hydra viridis 83.
hypnosa 22.
hypnosa davová 23, 252, 254.

idealismus 206, 254.
ideální kultura 273.
identity duchů 32.
individualita 13, 84, 85, 100.
individualita ducha 109.
inkvisice 50, 231.
inspirace 16.
instinkt 95, 98, 99, 127.
inteligence zvířat 131.
internationalismus 141.
intuice 178.
inulin 134.
Isoëtes 155.

Jamblichus 22, 202.
Japonci 259.
Jasan 151.
jasnovidnost 45.
Jeans James 182, 273.
jednota organ. 140.
jednota s Bohem 105, 227.
jeřáb 87.
Jičínský zámek 209.
jiřiny 75.
Josef II. 252.
Jupiter 182.
Juvenalis 151.

Kabbala 66.
kahal 52.
kaktusy 88, 122, 123, 159.
kalpy 182.
kameny létavé 58.
Kant 45, 56, 177.
Kantův duch 38.
Karlova universita 250.
karma 49, 197, 205, 221.
katastrofy geolog. 74, 153.
Kelsos 72.
Kemal 208.
Kemmerich M. 36.
Kerner dr., lékař 32.
Kerning J. 64.
Keyserling 190, 218.
Kiesewetter K. 51.
Kingová Kattie 37.
kláštery, posedlost 51.
kleštěnci 136.
kletba průmyslu 242.
klíčící rostl. 162.
Kluski med. 63.
kněží katol. 47.
knihovny 247.
kočka, dvojník 29.
kolchozy 262.
Kollár 237.
kolonie 149.
Komenský 56.
komunismus 25, 65.
koně mluvící 130.
kopulace pohlav. 84.
kopulace zvířat 149.
kopulace v příbuz. 139.
Koran 71.
Kornilov 212.

Koršinský 157.
korupce mravní 255.
korupce státní 266.
kosmické duchovno 27, 174.
kosmická vůle 78, 202.
kosmický archiv 44.
kosmické idee 202.
kosmické hmoty 171.
kosmická org. evoluce 173, 174.
kosmogenez 198.
Kosmos, kapit. 177.
kosmos, hmotný a duch. 214.
Kotik N. 37.
Kozina 208.
Kozlov 219.
kraka 114.
Kramář K. 258.
krása rostlin a hmyzů 167.
krása v spisech 168.
krásno 165, 166.
krevní příbuznost 134.
křída česká 80.
Kristus 71, 105.
Kristovo učení 210.
Kristovo proměnění 220.
Kristovo vzkříšení 50.
křížáci 25.
křížení 132, 138.
Křováci 80, 239.
kryptomnesie 108.
kubismus 143.
kukačka 159.
kultura 172.
kultura staroind. 238.
kultura egyptská 238.
kultura slovanská 237.
kultury starých nár. 107.

Kunstovný 130.
květy rostlin 86, 138, 166.

Lamarek J. B. 113, 121.
Lamb Har. 241.
Lambert J. 36.
lanýže 90.
Laplace 183.
Laotse 103.
láska 11, 17, 120, 223.
láska k bližnímu 206.
láska volná 230.
latentní idee 159.
léčení slovem 24.
Leeuwenhock 230.
Leibniz 103, 202.
Lemna 124, 171.
Lemuria 79, 81, 239.
Lenin 218, 263.
Lennhoff E. 260.
létání semen 159.
Leukippos 193.
Linné 112.
lišejníky 122.
Lisso 95.
literatura 256.
literatura o židech 257.
literatura mag., astrol. 68.
Litvinov 261.
Livingstone 62.
Lodge Oliv. 111, 195, 196, 202.
logistikon 199.
Lombroso 231.
Lombrosovi zločinci 234.
Long Will. 91.

lososi 118.
Lourdy 21.
Ludwig Em. 72.
Luther Martin 50, 210, 229.
lykanthropie 62.
lyšajové 94.

Machairoodus 117.
Maeterlinck M. 68, 90, 130, 176.
magické byliny 67.
magie 66, 125.
majka 125.
mák 87.
makrokosmos 189, 192.
Malta 82.
manželství 151, 152.
Marcus Aurelius 13, 227, 253.
Marden Or. S. 22, 207.
Marryatová 34.
Mars, Venuše, život 19, 174.
Marx 263.
marxismus 111, 258.
Mašek Boh. 273.
materialismus 52, 206, 218.
Mattiesen Em. 44.
Matoušek Jar. 66, 202, 220.
Mayové 239.
medium 16.
media, vzácnost 63.
mediální obrazy 132.
medvědi 92.
Meloe 125.
metamorfosa rostlin 123, 161.
metapsychologie 10.
meteory 190.

mezci 91.
mikrobi 198.
mikrokosmos 189, 192.
Milikanovy paprsky 183, 195.
mimikry 168.
miocén 81.
Mirabelli 59.
míšenci 132.
Mléčná dráha 176, 183—187.
mlhoviny plan. 184.
mniška 118.
móda 146.
moderní druhy 74.
modernost 23.
modlitba 18.
Molay Jak. 230.
monady 202.
monady duchovní 110.
Monesis 123.
monogamie 137, 149.
monstrosity rostl. 162.
morálka zvířat 97.
morfologie srovnáv. 162.
mořská fauna 115.
mravno 204, 205.
mutace 75, 158.
mutace princip 157.
Mykenci 81.
myši, hraboši 118.
myšlenky letící 25.
myšlenky fotograf. 21.
mysticismus křesťanský 47, 68.
Myxomycetes 72, 161.

náboženství 219.
nadhled 12.

Nägeli 164.
nahodilost v kosmu 171.
napodobování 146.
Napoleon 208.
narkosa chlorof. 30.
naše učení evoluční 116.
Neelová, Tibet 15, 35.
nebešťané 17.
nebezpečí z transu 53.
někrangelie 31.
nemoci pohlavní 137.
neovitalismus 113.
Nepenthes 121.
nepohlavní rozmnož. 83.
nesmrtelnost 104.
Neumannová Tereza 57, 170.
nezaměstnanost 242.
Nietzsche 182, 217.
nihilisté rus. 211.
nirvána 195, 222.
nivelisace 144.
Nobelovy ceny 251.
Nostradamus 45.
novináři 53, 54, 64.
novinářská reklama 248.
noviny 249, 255, 256.
nymfy 20.

oblaka temná 187.
obrovské rostl. a zvíř. 155.
Ochorowizs 21.
Octopus 114.
odpuštění 203.
Oedogonium 233.
Oenothera 157.

Ohnivý ďábel 50.
oko 26, 125.
okultisté zemřelí 15.
Oliver B. 10, 37.
omlazení, fluid 24.
ontogenese 163.
opiová válka 266.
Orchideae 86, 87, 133.
organický socialismus 143.
organická harmonie 119.
organická evoluce 69.
Ormuzd 235.
ornamentalismus 165.
Orobanche 125.
Orthoceras 115.
Ossendowski 60, 68, 209.
ostny 160
Ostwald W. 129.
Osty dr. 18.
osud 207.
otisky prstů 32.
otroci 253.
ovum 78.
ozdoby rostlin, zvířat 26, 136,
165.

palingenese 104.
paměť 108.
panovnické rody 139.
pantheismus 215.
Pap Laj. 59.
Papaver 87.
papež Pius XI. 257.
Paracelsus 51, 86.
parasiti 125, 126.

páření zvířat 97.
Paris quadrif. 158.
parlament 261.
parthenogenese 139.
Pascal 220.
Pasteur 248.
patholog. původ člov. 158.
Pavel sv. 20.
pavouci 91.
peklo 20.
peklo pozemské 110.
Perty 18.
Peruvie 81.
pes utíká 94.
Phallus, houba 90.
Piperová 15.
Pistis Sophia 68.
Pithecanthropus 79.
plameny na hlavě 22.
planety v kosmu 175, 214.
plasma 164.
plasmodium 161.
Platon 70, 104, 199, 268.
plebiscit 269.
plemena lidská 79, 80.
plemeno žluté 82.
plemeno bílé 263.
plemeno čisté 140.
plemena psí 75.
plevele 118, 160.
Plinius 62, 71.
plody rostlin 87.
Plotinus 20, 220, 228.
ploutvonožci 114.
počítání 181.
Podostemon 171.
podvědomí 39.

podvědomí štěpení 63.
pohlavní kopulace 64.
pohlavní pud 95.
pohlavní příbuznost 133.
pokrevenství 132.
pokrev. chemismus 134.
polygamie 150.
Porphyrios 69.
posedlost 18, 53, 63.
poslední soud 49.
potopa světa 82, 83.
pověry spiritů 52.
práce těles. a duchov. 154.
praktické vědy 247, 251.
prameny, hledání 59.
přelidnění 241.
přeměny (Lepas) 123.
přenos myšlenek 37.
přepych 265.
Prevorstská jasnov. 32.
převtělování 101.
příbuznost rostlin 135.
přírodní filosofie 180.
přirozený výběr 117.
primitivní národové 140, 263.
principy evoluční 117,
přizpůsobení evoluční 121.
proroctví 45, 273.
Protisté 73.
proutky 59.
první organismy 78.
první kultury 81.
prvoklíček 123.
psaní (Karel Vel.) 11.
psi, důvtip 91.
psyche 13, 113.
psycha rostlin 167.

Psychismus kapit. 9.
psychická jednota 140.
psychická individualita 109.
psychometrie 44.
puberta dívek 60.
pud pohlavní 135, 150.
pud pohlavní a uměl. díla 136.
Purkyně 78.
původ člověka 79.
pygmaiové 79.
Pythagoras 69, 72.
Pythia 17.

radiolarie 166.
radium 193.
Ramakrishna 224.
Rasputin 65.
realisté 52.
řečtí filosofové 96.
řecká kultura 252.
řeč člověka 12.
řeč duchů 13.
řeč telepathická 93.
řeč zvířat 93.
reinkarnace 40, 97, 100.
rez obilná 126.
Robakidze Grig 262.
Rochas 101, 108.
rodina 142.
rodokmeny 114.
Rooswelt 258.
rostliny magické 67.
rostliny, vidění 26.
rostlina — zvíře 83.
Rousseau 56.

rovnocennost žen 149.
rozhovory duchů 36.
rudimenty 124.
rudoši 82.
runové nápisy 237.
rybíz červ. a bílý 158.
ryby 118.
rýnoci 155, 160.

sabbat 61.
Šafařík 233.
Šamáné 170.
samice zvíř. 148.
sanhedrin 52.
Sargassum 88.
Saskvači 80.
Satan 230.
satanismus 229.
Sázavský obraz 209.
Schermann R. 60.
Schrenck-Notzing 35.
Schopenhauer 38, 56, 78, 177.
sdělení duchů 37.
seance spirit. 63.
Sedlák J. 270.
sedmeré složení člov. 12, 19.
sedmihlásek 93.
semeno a embryo 160.
sezenenalé květy 162.
sféry duchů 20, 23.
sjezdy vědecké 248.
Sigillaria 155.
Silbertová 59.
silnice v Peru 236.
šimpanz 96.

Sionské protokoly 257.
skeptikové 44.
školy, učebnice psych. 54.
skrčenci 237.
skupenství hmoty 58.
slapová theorie 183.
sledě 118.
sloni, vraždění 93, 147.
Slované 211, 237.
slzavé údolí 110.
sny 20.
socialismus 145, 254.
Sokrates 100.
soudnictví 54.
soudnost zvířat 96.
Soukup A. 142.
sověty ruské 261, 265.
spánek letharg. 20.
speciální vědy 247.
Spengler 240.
Spinoza 215.
spirité 46.
spiritismus 51.
spirit. a animismus 11.
spiritismus lidový 47.
spiritismus a křesťan. 46.
spirité blouzniví 52.
spirit. kroužky 63.
Spirogyra 84.
společenství zvířat 147.
sporty 255.
srst na těle 124.
ssavci, metapsych. 28.
stáda, kolonie 143, 146.
Stalin 272.
staré typy rostlin, zvířat 155,
156.

staré kultury 235.
staré kmeny 239.
staří národové 80.
stáří, svěžest 173.
státní stroj 143, 144.
Stead W. T., duch bura 32.
stélka 89.
sterilisace pohlavní 173.
štěstí lidské 225.
stigmatisace 57, 169.
Stipa pen. 87.
stoikové 104.
strašidelné domy 63.
střední školy 129.
stroj tělesný 164.
stud pohlavní 97.
stvoření světa 198.
suggesce hromadné 22.
Šumerové 237.
svatební šat zvířat 138.
svatí otcové 21.
svatí lenoši 225.
Svaz národů 212, 261.
Swedenborg 19.
Švehla 270.
svět hmotný a duch. 28.
světelný rok 186.
světla mediální 22.
světlo, rychlost 180.
světovláda židovská 244, 254.
světový obchod 252.
Swift 49.
svobodná vůle 214, 231.
svornost občanů 272.
Sydon v Syrii 21.
symbiosa 73, 119, 134.

sympathie psych. 17.
Szimethová Ter. 32.

Tagore 227.
tahy ptáků 94.
tajemství života 176.
Talmud 52, 137.
tance Šamánů 25.
tančení epidemické 25.
tasemnice 125.
technická kultura 176, 245, 263,
265, 273.
telekinese 195.
telepathie 31, 94.
telepathie zvířat 93.
telepathické zprávy 95.
tělesná zdatnost 141.
tělo, stroj 164.
tělocvik a sport žen 152.
templáři 229.
termiti 90.
Teyrovský 95.
thallus 89.
theosofie 68.
Thomas Osw. 184.
Thompson Seton 92, 93.
Tibet 35, 60, 66.
Tolstoj 211.
Tomáš Akv. 229.
transfigurace 42, 62.
trialismus 216.
Trilles 61.
Trine 192, 227.
trvání org. života 174.
Tuberaceae 90.

Tutanchamon 209.
tvůrčí idee 159.

úcta k předkům 44.
úcta k vědcům 253.
umělecké tvorby 166.
umírání člověka 31.
únětická kultura 237.
universita internac. 249.
Universum 181.
Upanišady 227.
upíři 57.
úponky rostlin 88.
Upton Sinclair 267.
Ur, město 237.
Utricularia 87.
uzdravování slovem 24.

vacuum 184, 194.
Waldštejn 209.
Valeriana dioica 138.
válka světová 210.
vampirismus 57.
variace květní 158.
variace podm. biol. 152.
Waterford 209.
včely, mravenci 77, 90.
věda — víra 48.
vegetativní rozmnož. 85.
Weininger 137.
věk živočichů 172.
veleještěři 156.
Velikonoční ostr. 236.

velká zvířata 172.
velkopřůmysl 245, 261, 271.
velryby 114, 155.
Venetové 237.
Venuše 174.
vesmír 185.
Victoria, jezero 79.
vidění bez očí 26.
Wier J. 50.
Wilson 258.
Winghene Eg. 137, 243, 254.
violka 86.
víra 47.
víra náboženská 46.
víra — věda 48.
vlčák, pes 28.
vleci 97.
vlčí děti 101.
vlkodlaci 62.
Voltaire 211, 228, 252.
Volvox 173.
Vries H. 157.
všeob. právo hlas. 268.
vůle 21.
vůle ducha 198.
vzácnost medií 63.
vzkříšení mrtvých 49.
výbojníci 238.
výchova 127.
vývoj 73.
vývoj těla a ducha 85.
vyžití plemenné 154.
vzájemná pomoc zvířat 147.

Xanthippy 151, 167.

zadlužení obcí 268.
Zamorra 270.
zapomínání 107, 108.
záře svatých 22.
záření kosmické 182.
zázračné děti 131.
zdokonalení, princ. 163.
zednáři 230, 258, 259, 260.
Zehnder 195.
zelí 133.
Země v Mléčné dráze 175.
zemětřesení 27, 95.
ženy rovnost 149.
Zenger 233.
zevšednění 233.
zhlédnutí žen 168.
židé 141, 243, 258, 271.
zimní odění 89.
živly a člověk 251.
zločinci 234.
žluté nebezpečí 246.
žluté plemeno 82.
změna činnosti 154.
zmije 160.
Zöllner 58.
zpětná evoluce 171.
žraloci 155.
ztělesňování myšl. 168.
Zugunová 60.
Žunkovič 237.
zvěřinec 95.
zvěrstva bolšev. 262.
zvířata, léčení 92.
zvířata metapsych. 28.
zvířata domácí 131.
zvyk 99.
zvyky zvířat 135.

